Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Vedel Simonsen, Lauritz Schebye.; af Vedel Simonsen.
Titel | Title:	Bidrag til Odense Byes ældre Historie
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 2
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Odense, 1841-1844
Fysiske størrelse | Physical extent:	3 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

33,-225-8

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 33 8°

1 1 33 0 8 02505 1

+REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bidrag

til

Odense Byes

ældre

Historie

af

Vedel Simonsen.

Andet Bind,

indeholdende

første og andet Hefte.

Odense 1843.

Tryft i Fyens Stiftsbogtrykkerie.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bidrag

til

Odense Byes

ældre

Historie

i

chronologisk Orden

indsamlede

af

Vedel Simonsen.

Andet Binds

første Hefte.

Odense 1843.

Trykt i det Hempelske Officin.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Forerindring.

Det er stedse forekommet mig, som om vor Historie egentlig først vilde blive ret national, naar man ved sammes Bearbeidelse gik ud fra det modsatte Punkt, hvorfra man sædvanligviis pleier at gjøre Begyndelsen, nemlig fra Folket selv og ikke fra Regjeringen, eller fra Folkefamilierne selv og ikke fra Kongeslægten. Men da nu det Hele paa denne Maade vilde være aldeles uoverkommeligt, forinden de enkelte Dele først blive udarbeidede, saa vil Alt ved denne Leilighed komme an paa at vælge sig en vis Egn, for ved nøiagtig Undersøgelse

af sammes Historie at udvikle Beboernes og især Grundeiernes gjensidige Slægts- og Eiendomsforhold og disse Slægters og Eiendommes gradvise, eller i chronologisk Orden fremstillede, Udvikling fra den første Spire og til den fuldkomne Uddannelse eller Udvikling; først nemlig den enkelte Stammefader med de af ham erhvervede Besiddelser og de med andre Slægter indgaaede Forbindelser; derpaa hans Afkom med disses Familiebesiddelser og Slægtsforhold til andre Familier; derpaa Familiens Forhold saavel til Standen, hvorunder den hørte, som til andre Stænder, hvormed den kom i Berøring; og endelig saavel Familiens som Standens gjensidige Forhold til Stat og Regjering; og dette tilhobe i en successiv Progression gjennem alle Tidsaldre. Det er altsaa naturligt, at man, for at gjøre dette Forsøg til den egentlige Nationalhistories Gjenfødsel, enten maa indskrænke sig til at begynde med en vis Egn (historisk Topographie) eller med en vis Familie (biographisk Ge-

nealogie). Men det er ligesaa naturligt, at hiin vil have det store og umiskjendelige Fortrin fremfor denne, at den ikke blot udvikler een, men flere Familiers, ikke blot een, men flere Stænders gjensidige Forhold saavel til hinanden indbyrdes som til Stat og Regjering. Paa den anden Side er det derimod ligesaa vist, at hiin ogsaa fordrer langt flere Forarbeider end denne. Thi man kan derved ikke noies med en enkelt Gaard eller et enkelt Sogn; men man maa naturligviis tillige udbrede sig over det hele Herred; ja! hvis muligt, endogsaa over flere tilstodende Herreder, der staae i en nærmere Berøring med hinanden og derfor sædvanligviis i Forening med hinanden ogsaa udgjøre et Amt; ja! at man endogsaa helst maa udstrække sine Undersøgelser over det hele Stift eller Land. Dernæst kan man ikke blot blive staaende ved Landet selv eller Landsbycommunerne alene; men ogsaa de i samme beliggende Kjøbstæders Historie maa i lige Grad undersøges. Og endelig maa saavel

hiint som dette paa den grundigste Maade randsages og enhver Kilde, saavidt muligt, benyttes, ethvert Bidrag indsamles og optegnes. Thi Alt kommer an paa, ved Fremstillingen af den enkelte Egn og dens Beboere i enhver Tidsalder at have Materialier nok til at kunne gjøre os hine Tidsaldre ligesaa tydelige og anskuelige som den, hvori vi selv for Tiden leve og virke. Det er altsaa et vidtløftigt og for den enkelte Mand fast overkommeligt Arbeide. Thi selv naar han har samlet Materialier til det ene Landdistrikt efter det andet, kan han dog ikke tænke paa at udkaste nogen Skildring af samme, forinden han ogsaa har Materialierne samlede til den ene Kjøbstad efter den anden. Det hele Liv gaaer saaledes hen med Materialiesamling, og den egentlige Frugt af Arbeidet, den egentlige Skildring af det Hele, som skulde vise, hvad Nytte disse Samlinger kunne stifte, kommer i Grunden først Efterslægten tilgode, og Gibeonitten eller den, der har trællet i Templets Forgaard,

faaer i Grunden aldrig det Tempels Indre at see, som først Efterslægten ved Hjelp af hans og hans Samfællers mangeaarige Flid skal opbygge. [1]) Ja! hans Arbeide kan end ikke af hans Samtid paaskjønnes, fordi Ingen kan see paa de fra alle Sider sammenslæbte Materialier, hvor stolt en Bygning der med Tiden kan opreises af samme. Men den, der arbeidede i Haab om Løn og Ære, var vel heller aldrig nogen sand Videnskabsmand. Sine Medborgeres Paaskjønnelse og Anerkjendelse ønsker vel Enhver, og det er saare naturligt; men Han maa tillige være saa billig at indsee, at hans Medborgere ikke kunne bedømme Værdien af et Arbeide, som endnu kun bestaaer af Stumper og Stykker og en daglig voxende og derfor ogsaa daglig Forandring og Forøgelse underkastet Materialiesamling; — og umuligen

---

1) Han seer sit Canaan ifjun med Længsels Blikke;
men Foden selv betræder det dog ikke.

kunne indsee, hvorledes der med Tiden af denne chaotiske Blanding kan opstaae et sandt Nationaltempel. Det er imidlertid en Skjebne, som er nødvendig forbunden med Arbeidet, og som man maatte berede sig paa, før man nogensinde begyndte, og som man maa øve sig i at bære, al den Stund man vil arbeide; thi det er enhver dens Skjebne, der arbeider for Fremtiden. Gaaer man derimod blot ud paa at gjøre Effect, eller vil man blot udpille det Pikante af Historien og blot indsamle Blomster paa sin Vandring, da faaer man vel Tidsaldrens Bifald til Løn; men da arbeider man ogsaa blot for den nærværende Tid. Thi Blomsterne visne med Tiden, men Stenene aldrig. Dog — Enhver følger sit Kald og har vist nok Ret til at vandre sin egen Bane. Jeg har nu i mange Aar alt vandret paa min og vil ogsaa vedblive paa den indtil Enden. Jeg har nemlig tænkt mig det som et af de vigtigste Formaal for min historiske Grandskning: at indsamle Bidrag til min Jode-

egns Historie (i det Haab, at Andre skulle gjøre det Samme med Hensyn til deres Fødeegne). Jeg havde først beredt mig paa hele Landets eller Stiftets Historie; men det saae jeg snart at ville overstige mine Kræfter, da man lod mig vide, at jeg skulde være ene om Arbeidet. Derpaa indskrænkede jeg mig til Odense Amt og begyndte derhos, som Noget af det Vigtigste, at udgive Bidragene til Odense Byes Historie. Siden har jeg igjen maattet indskrænke mig til Rugaards Amt (som min egentlige Fødeegn). Men desuagtet kan jeg dog ikke, saalænge Gud giver Kræfter, undlade ogsaa at fortsætte hine, da jeg er overbeviist om, at Materialiesamlingen ikke engang kan kaldes nogenlunde fuldstændig, forinden flere Herreder og flere Kjøbstæder, og saaledes hele Amtet og end bedre hele Landets Historie bliver fuldkommen undersøgt og Materialierne til dens Bearbeidning ogsaa fuldstændig indsamlede. Thi det ene Distrikts Historie vinder Lys ved det andets Belysning

og er uden ſamme kun et ufuldſtændigt Led af en uſammenhængende Kjæde. De Ufuldkommenheder, jeg imidlertid meeſt ved mine egne i dette Øiemed foranſtaltede Samlinger maa beklage, ere, foruden Ufuldſtændigheden (den de dele med alle andre Samlinger, ſaaſom ingen Samling i Grunden nogenſinde bliver fuldſtændig), [1]) endvidere: at jeg ikke har havt Leilighed til, ved de under ethvert Aar anførte Begivenheder, at iagttage den nøiagtige chronologiſke Orden med Hensyn

---

1) En Ufuldſtændighed, der i nærværende Tilfælde dog maaſkee lettere end i de fleſte andre turde være at undſkylde, da en ſtor Deel af Odenſe Byes Kloſterarchiver ere forkomne ved at overleveres til Hoſpitalsforſtandernes Varetægt (jfr. Hoff. F. 5 Pag. 167 ſq. og Aktſtykk. Pag. 133–34); Raadſtuearchivet nu ikke mere indeholder de halve af de Documenter, det i Følge Bircherods Deſignation til hans Tid havde i Forvaring; og Rugaards Amts eller Skouboherreds Archiv tilligemed Herredsfogdens Gaard d. 4 Aug. 1770 aldeles opbrændte.

til Maaneden og Maanedens Dage, da jeg kun i de færreste Tilfælde vidste det Datum, hvortil de egentlig henhørte; [1]) og endelig, at jeg ikke har havt Tid eller Leilighed til med critisk Nøiagtighed at undersøge enhver Beretnings Rigtighed og altsaa blot har opgivet mine Kilder, for at Enhver saaledes selv kunde undersøge deres større eller mindre Paalideligheds Grad. Men ihvor let jeg saaledes endogsaa kan synes at have

---

1) Dog har jeg, for, saavidt som muligt, at afhjelpe denne Mangel, fra det 16 Aarhundredes Begyndelse, hvor Documenternes Oversigt ved deres stigende Mængde alt meer og meer vanskeliggjøres, søgt at frembringe et Slags Orden, ved under ethvert Aar at rangere dem efter Indholdet eller med Hensyn til det eller dem, de væsenligst angaae; saa at de, der vedkomme de kongelige Personer, antegnes først; dernæst de, der angaae Bispen, Provsten og Prælaterne; dernæst de, der angaae Kirker, Klostre og Gilder; og endelig de, der angaae Byen selv og dens Borgere.

gjort mig dette Arbeide, er jeg dog overbeviist om, at jeg, uagtet jeg nu over i 30 Aar, alt efterſom Tid og Leilighed tillode det, har indſamlet Bidrag til Fyens Hiſtorie, dog ingenſinde (ſelv om jeg med mine Bidrag vilde ophøre ved Souveræniteten; ja! ſelv om jeg vilde ſtandſe ved Reformationen) vil kunne overkomme eller fuldende det Hele. Og jeg maa altſaa trøſte mig ved den Overbeviisning, at Menneſkeheden aldrig uddøer, men at den Ene igjen tager fat, hvor den Anden ſlipper. Og min Frygt beſtaaer altſaa blot deri, at den ſtadige Flid, der udfordres til et ſaa lidet paaſkjønnet Arbeide, ſom at ſamle Materialier til en Fremtids Bearbeidelſe, alt meer og meer vil gaae af Mode. Og dog er Samlingen nødvendig, forinden Skildringen kan begynde; og min gamle Lærer, Etatsraad A. Kall, ſatte derfor ſtedſe Samleren over den, ſom benyttede Samlingerne, og ſagde i den Anledning i ſin nokſom

bekjendte ligefremme Maneer: vi kunne faae Sulymer nok; men vi have kun havt een Langebek og faae vel aldrig hans Mage.

Elvedgaard, den 16 Juli 1843.

Vedel Simonsen.

1478 blev med Pave Sixti Tilladelse Hellig-Gjest-huus i Odense, som var et Klosterherberge eller Hospi-tal for syge Pillegrime og skal have ligget, hvor Resi-dentsen for Sognepræsten til S. Hans Kirke nu er, fornyet (Bloch f. Geist. 1 Pag. 586). Talen er imidlertid neppe om nogen Fornyelse, men snarere om en Stiftelse af ny; thi i det gamle Manuscript, hvoraf Ovenstaaende formodentlig er taget, staaer: **Ædicula S. Spiritus Othiniæ instauratur An. 1478 consensu Pontificis maximi Sixti; authores fuere Johannes Jess, vocatus Mule** (jfr. 1466), **& Hieronymus Olai, Senatores Othonienses. Probavit Joh. Olai F. Prior S. Spiritus in Faaborg** (Birch.). Denne Broder Hans Olsen var virkelig Prior i det 1477 (vid. supra) eller egentlig 1406 (Pont. 2 Pag. 504) oprettede Hellig-Gjesthuus i Faaborg. Munkene i disse Klosterherberger kaldtes Duebrødre, fordi Duen, som den Hellig Aands Symbol, udgjorde deres Segl (see Mere herom i Tidsskr. f. Oldk. 3, 2, 232 sq). Men der vare 2 Hellig-Gjesthuse i Odense, hvilket sees af en Fortegnelse af 1543 over de Gaarde i Odense,

ſom ikke ſvarede Skat, og hvor iblandt andre opregnes: det Hellig Geſthuus Frue Elſe haver; og ſiden: det andet Hellig Geſthuus. Det ene af diſſe laa unægtelig paa ovenomſkrevne Sted (Præſteindb. af 1755. Atl. 6 Pag. 598. Bloch 1 Pag. 586); men det andet laa, i Folge v. Haven, ſom jeg alt har anfort, paa Korsgaden, hvor nu Gjeſtgiver Larſen eller rettere Modehandler Mathous Enke boer, hvilket ſiden blev Raadhuus, derpaa 1685 beboedes af Raadmand Niels Mule, ſenere af Borgemeſter Jens Nielſen; og v. Haven mener, ſom ſagt, at det Billede, der ſad over Doren til Samme, ikke var Odins, ſom de Fleſte troe, men Pave Sixti. Dog heller ikke det vil paſſe (allenfalds ſnarere, efter min Formening, Keiſer Otto den Stores); thi dette var formodentlig netop det ældſte af Byens Hellig-Gjeſthuſe, endſkjondt det forſt nævnes 1476 eller 2 Aar for hiint (eller det yngſte) efter Pave Sixti Tilladelſe blev oprettet.

S. A. overdrager Sognepræſten i Dalby, Hr. Hans Rigelſen, til Arild Esbernſen og Huſtru, Karine, en Jord i Odenſe, ſom ligger mod S. Peters (o: Dominicanernes eller Sortebrødrenes; jfr. Atl. 6 Pag. 590) Kirkegaard; i Breden fra Oluf Suders (o: Skomagers) Huus og til bemeldte Præſtes Fædrenegaard; og i Længden fra Gaden til Byens Mae; hvorfor de aarlig ſkulde give 4 (ß.) Grot (i Leie) til Præſtegaarden (hvilken?) i Odenſe (Aktſtykk. Pag. 67).

S. A. bivaanede Biſp Carl Kronprinds Johannes's Bryllup i Kjobh. (**S. R. D.** 7 Pag. 237), hvilket formodentlig ogſaa Byens Borgemeſtere og Raadmænd bivaanede, da man endnu har Indbydelſen til Samme

(der formodentlig tor anſees for at have været ligelydende til alle Byer) for Neſtved Byes Borgemeſtere og Raadmænd i Holb. D. Hiſt. 1 Pag. 728.

S. A. var Biſp Carl paa Biſpemøde i Kallundborg, hvor han med Flere tildeelte 2 Altre i Oddeſuns d: Fons Kirke i Vendsherred Aflad, der endogſaa tilſtodes dem, der gjorde et Gjeſtebud for Mariæ Moder, S. Anna (Pont. 2 Pag. 673). Det ene af diſſe Altre, nemlig S. Annas, Altertavle, hvis Beſkrivelſe jeg, ſom en Prøve paa Tidsaldrens Kunſtſmag, vil hosføie, foreſtillede i Billedhuggerarbeide ſaavel Maria ſom Anna ſiddende paa en blaa Bænk, havende imellem ſig et lille Barn, ſom var nøgent og ſtod paa ſin høire Fod, holdende et Rigsæble i venſtre Haand. Bag Rygſtykket af Bænken ſtode 4 gamle Mænd, af hvilke de yderſte vare barhovede, men de 2 mellemſte havde hver en Hue paa Hovedet med noget Hængel (d: nedhængende Zirater) i. Neden for Bænkebrættet ſtod: **Sancta Anna! ora pro nobis!** med flere Ord, ſom nu ere overſtrøgne med ſort Farve (Blochs f. Geiſtl. Hiſt. Mſcr.). Men endnu langt mærkværdigere er Altertavlen i Klinte Kirke, ſom jeg, ved at omtale hine Tiders Altertavler, ſaameget mindre bør forbigaae, ſom Kirken i ældre Dage, og formodentlig allerede før 1348 (da ſaavidt jeg veed den ældſte Sognepræſt nævnes), ſkal have været et Kloſtercapellanie, og en Meſſemunk være draget ridende did fra Kloſtret (være ſig nu enten i Odenſe eller i Bogenſe), at forrette Tjeneſten; til hvis Heſtes Foring, medens Tjeneſten ſtod paa, Mændene af Klinte og Nørreby havde tilſtaaet ham en Engplet i Kiſe- eller Kiſlingmae, ſom

endnu kaldes Munkeengen, og som endnu tilhører Præsten. Ogsaa var der ved Foden af den Klint eller Banke, hvorpaa Kirken ligger, en Kilde, som kaldtes S. Olufs Kilde, og derved i gamle Dage en saakaldt „hellig Daab," hvorpaa formodentlig Altertavlen hentyder. Denne er nemlig $2\frac{1}{2}$ Alen høi med 2 Laager og et Crucifix ovenpaa Tavlen, 2 Alen høit. Paa den midterste Deel af Tavlen sees et Mariebillede med Barnet paa den høire Arm og en Krukke eller Kugle i de to forreste Fingre af venstre Haand. Rundtom Billedet ere lange Solstraaler, paa hvis Spidser smaa Kroner eller Roser ere anbragte. Paa den nordre Laage staaer udgraveret en Klippe, hvorpaa en Mand udskyder 2 andre, saa at de falde ned paa et udgaaet Træ (eller en Tornebusk), paa hvilket ligge 4 nøgne Mennesker: et paa en spids Green, som er gaaet tvers igjennem ham, og 3 i Grenenes Klofter, og endnu et fjerde nede paa Jorden. Nedenfor Bjerget sidder en Mand i papistisk Præstedragt med en aaben Bog i Haanden. Paa den søndre Laage staaer derimod et Qvindebillede og nedenfor samme 10 smaa Qvindebilleder, 5 ved hver Side, et bag et andet, og det første med udrakte Hænder (Præsteindb. af 1706). Det Sidste skal formodentlig betegne S. Ursula eller de **XI M. virgines**, som man urigtig har fortolket ved 11000 Jomfruer i Stedet for ved **XI martyrisatæ virgines**; og de Første (nemlig de fra Klippens Top nedstyrtede Mennesker og det udgaaede eller visnede Livstræ) formodentlig de syge og værkbrudne Mennesker, der ved Klippens Fod modtages af S. Oluf og ved hans Kilde helbredes.

S. A. skjødede Peder Henriksen i Urup (jfr. Atl. 6 Pag. 571) 1 Gaard i Kjølstrup Sogn til S. Hans Kloster (P. Müllers S. Hans Pag. 20).

S. A. Vidne af Fynbo Landsthing (nemlig af Per Mortensson, Landsthingsskriver, paa Knut Joachimsson, Landsdommers, Vegne): at velbyrdig Mand Bent Bille (jfr. 1474) af Soholm, Væbner, havde kyndet Løsen paa en Gaard i Hemmerslef den Stund Hr. Johan Bjørnsen levede (Denne Gaard i Hemmerslef By og Sørslef Sogn kaldtes nemlig Nøtzgaard. En Mand i Fjelsted havde 1450 skjødet den til en Mand i Aahsierup, og denne igjen 1474 skjødet den til Bent Bille, som formodentlig havde pantsat den til Johan Bjørnsen og nu vilde indløse den igjen); og at Anders Koch af Vigerslef paa hans Vegne bod Pengene paa fornævnte Gaard, og at Pengene bleve indlagte (eller ordlydende: at Pennyngen worte indmelte) til Jess Mules i Othens paa Bent Billes Vegne, hvor de endnu laae uafkræ=vede. Næste Aar (1479) faldt endelig, som vi neden=for nærmere skulle erfare, Dom paa Fyenbo Lands=thing i Sagen, hvorved Gaarden vel blev tildømt Bent Bille, men Pengene, han til Gaardens Indløsning havde indlagt til Jess Mules i Odense, saasom de alt Aar og Dag havde ligget der, bleve derimod Kongen tildømte (Lang. Coll.). En, som det synes, heel besyn=derlig Grund til Confiscation.

1479 var Dr. Jesper Henriksen (Qvitzou) til Sandagergaard Canik i Odense (Atl. 6 Pag. 592) saavelsom i Roskilde og blev s. A. første Rector ved Kjøbenhavns Universitet, en Post, han 1483 anden Gang tiltraadte; døde omtrent 1485 og blev i Odense Vor

Frue Kirke begravet (**Marm. Dan. 1** Pag. 227; jfr. 1485). Der herſker forreſten en Forvirring i Atl. 6 Pag. 592, ſaa at man ikke ret kan blive klog paa, om Qvitzou allerede var Canik i Odenſe 1431 eller forſt 1479, eller om det var i dette ſidſtnævnte Aar eller 1481, at Mag. Michel Jenſen var Domprovſt i Lund og Canik i Odenſe (det Sidſte er i det Mindſte viſt. Jfr. ndf.).

S. A. var Hr. Carl Rønnow Provſt i Odenſe (Atl. 6 Pag. 592). Vel er nu dette, ſaavel paa Grund af det Foregaaende ſom Efterfolgende, hvad Aarstallet angaaer, aldeles urigtigt; men det beviſer dog ſtedſe, — da Aarstallet formodentlig blot er forſkrevet, — at Carl Rønnow virkelig, hvad vi ovenfor under 1465 have anfort, forinden han blev Biſp, havde været Provſt ved Vor Frue i Odenſe.

S. A. ſad ſaavel Domprovſten i Odenſe, Meſter Hans Urne, ſom Decanus ibid., Meſter Claus Anderſen (Ulfeld), Raadmanden i Odenſe, Per Mortenſen, og Herredsfogden i Odenſe Herred, Jeppe Jenſen, foruden Flere tilligemed Landsdommeren, Knud Jacobſen (Reventlau) til Sobo (jfr. 1474), paa Fynbo Landsthing, for at domme mellem Bent Bille og Erik Bjørnsſen om en Gaard i Hemmerſlef (D. Mag. 3 Pag. 35; ſee 1478); hvor da Beynt Billæ modte paa egne og Aager Brock paa Hr. Erik Bjørnsſens Vegne. Og fremlagde da B. Bille Beviisning paa, at han havde kjøbt Eiendommen af Laurents Saxesſon, ſamt at han havde ladet kynde Løſen paa fornævnte Gaard og havde lovlig ladet byde Hr. Johan Bjørnsſen Pengene, men at han ikke vilde annamme ſamme; hvorpaa de bleve indmelthe og indlaghe til Jes Mules i Othens; hvorpaa

han fik et fuldt Thingsvidne paa, at de, der vare inden 4 Stokke, hørte og saae vor naadige Herres Brev til Landsdommeren: at han skulle fynne [1]) vor naadigh unge Herre (altsaa Prindsen) pennyngen till, effter (som) pennyngen vare lovligen opbodhen po Herretyngh ok Landstyngh ok indmelthe i Jess Mules huss ok langt tiid loæ indlagd over aar ok dagh ꝛc. (Dipl. Lang.).

S. A. mageskiftede Hilleborg Ottesdatter Skinkel, Knud Gyldenstjernes Enke til Ivernæs, nuværende Vedelsborg (see 1467 og 68), til S. Hans Klosters Prior, Niels Hansen, 1 Gaard i Orritzlev mod en i Odense, Østen for S. Hans Kirkegaard, den Claus Nonnow (jfr. 1469) før havde eiet (Denne Gaard skal forresten endnu eies af en Smed, der hedder Nonnow og opbevarer Familiens gamle adelige Signet); samt udstædede Fuldmagt for Klostret at indløse 2 hendes pantsatte Gaarde i Helstrup (Pal. Müller Pag. 20), maaskee Eilstrup i Ubberud eller Kjelstrup i Vissenberg Sogn.

S. A. pantsætter Elyne Andersdatter, Per Dysings Efterleverske, i Odense til en beskeden Svend Dominicus Reynichessen, Borger sammesteds, for 30 Mk. lybsk laante Penge en hendes Jord og Grund liggende i S. Michels (ɔ: S. Hans) Sogn i Odense, Østen næst Adelgaden (Reg. Voss.) og Sønden næst Beynt Billes Gaard. Blandt Vitterlighedsvidnerne nævnes:

---

1) „At finde" tages formodentlig her i Bemærkelsen af at fælde Dom eller kjende for Ret (see Vid. Selsk. O. B. u. O. finde); hvorved altsaa „at finde en Noget til" blev det Samme som at tildemme eller tilkjende ham Noget.

Robert Hardh, Borgemester (en Adelsmand, see Ad. Lex. 1 Pag. 223), og Per Mortensen, Raadmand (**Dipl. Lang.**).

S. A. fik Peder Theyemadh og Anders Theyemadh, Brødre (og uden Tvivl Adelsmænd, jfr. Ad. Lex. 2 Pag. 208), 1100 Mark af Benth Bylle i Soholm; og blandt Vidnerne derpaa vare Mester Hans Urnæ, Provest i Othense, Nis Jenssøn, Borgemester, og Jeb Mulæ, Raadmand (**Dipl. Lang.**).

1480 døde Ridderen Hr. Jørgen Urne (jfr. 1463) til Sobysogaard ɔc., der skrev sig til 9 Herregaarde og blev gemeenlig kaldt den store Hr. Jørgen. Han skal have været en lærd Mand og blev i Sortebrødre Kirke begravet (Atl. 6 Pag. 591; jfr. D. Mag. 1 Pag. 290-91). Atl. 3 Pag. 479 og 6 Pag. 637 lade ham derimod først døe 1484.

S. A. solgte Hieronymus Oluffsen og Henrich Hanssen, Borgere i Odhense, til Bent Bylle i Soholm 2 Gaarde i Nørre Jellynghe i Sjælland; hvorhos det fremdeles i Skjødet hedder: „Og stadfæster jeg Albreth Hyndzessen alle disse Artikler med dem; item disse gode Mænd, Hr. Jens Eggerdsson, Canik i Otthense, Jes Mulæ, Raadmand, og Hans Kræmere, Borger ibid. **Dat. Ottense feria 4ta pentecostes seu 4 temporum (Dipl. Lang.).**

S. A. bevidner Claus Jepsen (jfr. 1476), Byfoged: at paa Bythinget begjerede og fik paa Borgemesters og Raads Vegne Morten Jensen, Byens Kæmner, et Thingsvidne af aldrende Mænd, som vidnede, at der havde været et aabent Hærstræde Østen for Albanistræde gjennem Henrik Pabes Gaard og Norden frem

for det Elænde Gildes Steenhuus ind til det Stræde, som løber Norden for (daværende) Biſpegaard (nuværende Frøkenkloſter) og ind i S. Albaniſtræde, lige imod det Stræde, som løber Sønden for (daværende) Raadhuſet hen imod Skolen for 60 Aar ſiden. Men da Byen var brændt (formodentlig 1444), lod Jep Pape (ſee 1487) ſætte et Huus paa den veſter Ende af fornævnte Stræde næſt S. Albaniſtræde, og Claus Willumſen hænge et Led for den oſten Ende af Samme (Aktſtykk. Pag. 68). Et Thingsvidne, hvori forreſten ogſaa Jeſſ Michelſen (jfr. 1476) til Hellig-Gjeſthuus og Anders Poulſen til Graabrødre, ſamt Niſſ Foged til Hellig-Gjeſthuus og en Skinder ɔ: Feldbereder i Nedergade omtales; ſaa at det altſaa ogſaa deraf ſynes tydeligt, at der allerede den Tid, ſom ſagt, havde været 2 Hellig-Gjeſthuſe i Byen (ſee 1478).

S. A. var Niels Mogenſen (maaſkee den, til hvem Slottet 1475 var blevet pantſat) Prinds Johannes's Embedsmand og Foged til Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 28), ſom ſees af et Kongebrev, hvori det hedder, at Fru Citzel (Skinkel), Peder Hogenſkilds (til Dalunds) Efterleverſke, til ham havde opladt noget Krongods i Kirkendrup og Fremloſegaard, ſom han fra hende havde indloſt (B. R. 1 Pag. 57-59). Denne Peder Hogenſkild ſkal forreſten ſelv have mageſkiftet 4 Agre paa Falbjerg Mark i Bjergeherred til S.' Knuds Kloſter (Chr. Poulſens Regiſt.); og et andet Sted ibid. kaldes hans Enkefrue Bernikes Datter, og ſiges der at have mageſkiftet 2 Gaarde i Volſtrup i Gudmeherred til Kloſtret.

S. A. ſkjenkede Henrik Barsbek (til Clavenſieck) S.

Hans Kloſter 1 Gaard i Eilby for Meſſer; ligeſom Prioren i Antvorſkov, Jep Mortenſen (ſee 1462), tilſkjødede det en Gaard i Steensby, og Gloslunde Bymænd paa Laaland ſkjenkede det en Gadejord (P. Müller Pag. 20).

S. A. var Kongen paa „Landemode" i Odenſe tilligemed Meſter Hans Urne, Domprovſt ibid., Meſter Claus Andersen, Decanus ibid., (Hr. Niels Hanſen) Prior i S. Hans Kloſter, Knud Jacobſen, Landsdommer i Fyen (jfr. 1479), ɔc. og paadomte der en Arvefag mellem Niels Lykke til Skousbo og hans Broderbørn (D. Mag. 4 Pag. 14-15). Dette Landemode, ſom ogſaa omtales 1547, 1549 og 1560, og ſom holdtes d. 20 Dag Juul ɔ: d. 13 Jan., var blot et Møde af Landets Adel i Odenſe, hvorpaa de afgjorde deres indbyrdes Stridigheder, modtoge og udbetalte Renter ɔc. ɔc., og omtales Atl. 3 Pag. 432. K. Roſenv. Dom. Pag. 125, 296, 298 og iſær Krags C. 3 Pag. 311.

S. A. forundte S. Knuds Capitel: Hans Urne, Domprovſt, Claus Andersen, Degn, Lauritz Andersen, Cantor, ɔc. de af Odenſe Borgere, ſom ere i det gamle Skræderlaug og Broderſkab (ſee 1470) med deres Huſtruer, at de Gud, Jomfr. Maria, S. Knud og alle Helgene til Ære, dem ſelv til Salighed, maae have et Alter og Vicarie i S. Knuds Domkirke (ligeſom forud i Vor Frue Kirke; ſee 1470) ſamt have Magt til Vicarius og Capellan dertil at beſtikke med Capitelets Raad og Samtykke (Birch.).

S. A. erklærer Prinds Hans, udvalgt til Danmark og Norge ɔc., at Prioren af Sortebrødre Kloſter i

Odense for ham havde berettet, at Klostret eiede Halvdelen af W. Skov (ɔ: Wllfskouen, jfr. 1376) og siden hvert 3die Træ i den anden Halvdeel; men at der sammesteds er hugget ulovligt og imod Klostrets Tilladelse, hvorfor han befaler sin Foged og Embedsmand paa Næsbyhoved, Niels Mogensen (v. supra), at være bemeldte Prior bistændig (ɔ: være ham til Bistand eller staae ham bi) og behjelpelig, om Nogen herefter vilde dyrffves (ɔ: driste sig til) at hugge ulovligt i bemeldte Skov. **Dat. in castro nostro Nesebyhoffvit feria 3tia proxima ante festum B. Thomæ apostol.** (Lang. Coll. og **Dipl. Lang.**).

S. A. skjødede gamle Hans Wiimands Sønner, Peder og Hans, de 2 under 1468 omtalte Stykker Jord i Nedergade til S. Knuds Kloster (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. udstæder Borgeren Albreth eller Berenth Hintze sit Skjøde til S. Knuds Kloster paa en Gaard mellem Graabrødre Stænter paa Borgemester Nis Jensens Vegne (Chr. Pouels. Reg.); dog hedder det egentlig 1480 paa det 5te og bør altsaa til 1485 henføres.

1481 i Februar holdt Franciscanerordenens Reformator, Lauritz Brender (see 1469), det første Ordenscapitel efter Observantsbrødrenes Vedtægter i Odense Graabrødrekloster, og blev han ogsaa der valgt til første Vicarius for Brødrene af den sidste Observants paa 3 Aar (**S. R. D.** 5 Pag. 521. Daug. Pag. 303). Det er altsaa vistnok ham, der menes, naar det i Chr. Pouels. Reg. hedder, at Broder Laurits Brandtz, som var Gardian i Graabrødrekloster, skjødede (uden at Aarstallet nævnes) Munkeskow (i Vigerslef S.) med al

sin Tilliggelse til S. Knuds Kloster; og er der nu (1542) — som det videre hedder — paabygt en Gaard, som kaldes Munkehuus, hvilken Gaard og Eiendom Klostret siden solgte til Henning Jørgensen (Qvitzou) til Sandagergaard (som eiede Sandager 1544).

S. A. var Hans Jensen Bisp Carls Cantsler og Canik i Odense (Atl. 6 Pag. 592).

S. A. var Sognepræsten i Herrested, Hr. Hans Henriksen, Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. Saml. 1, 1, 43).

S. A. var Degnen o: Decanus i Odense Mester Claus Andersen (Ulfeld), efter den udvalgte Konge, Hertug Hanses, Befaling, tilligemed Flere (iblandt dem den Odense Canik Mester Otto Hansen) i S. Knuds Kirkes søndre Capel tilstede, for at stifte Forlig mellem Mester Mikkel Jensen, Canik i Odense og Domprovst i Lund, og hans Vederpart Henning Jensen (Qvitzou) til Sandagergaard, om 2 Gaarde i Slevstrup, som dennes Forfædre havde givet til Skamby Præstebord (Pont. 2 Pag. 675. D. Mag. 3 Pag. 35=36), og som nu igjen tildomtes Samme under Forbehold af en mere noiagtig Udøvelse af den Tjeneste, til hvis Ved=ligeholdelse de vare skjenkede (Pont. l. c.).

S. A. deeltog Bisp Carl i den efter Kong Christian den 1stes Død afholdte Rigsdag (**S. R. D.** 7 Pag. 237. Hv. Pag. 962).

1482 underskrev Bisp Carl i Lewentzou med flere Bisper og Rigsraader Kong Hanses Confirmation paa Holsteens Privilegier (Hv. Pag. 963).

S. A. var Bisp Carl med Kongen i Hamborg (Hv.

Pag. 964) og bivaanede der Hyldingens Solenniteter (Pont. 2 Pag. 436).

S. A. var Biſp Carl i Kallundborg og fældede der med Flere en Dom i Niels Lykkes 1480 omtalte Sag (D. Mag. 4 Pag. 15=16).

S. A. vidner Meſter Hans Urne, Provſt i Odenſe, med Flere: at for dem i Odenſe var ſtikket i Rette en beſkeden Mand, Hans Jepſen i Fræmelovgaard, og Esbern Gaſy, Kirkeværge i Agernæs, om en Eng, de trættedes om paa Torreſø Mark, ſom efter god Beviisning blev tildømt Agernæs Kirke (Reg. Vosſ.).

S. A. udſtæder Hans Urne, Domprovſt i Othens, med menige Capitel ibid. i deres Capitelshuus i Odenſe en Vidisſe af Kong Chriſtoffers 1441 meddeelte Confirmation paa Otthenſe Byes Privilegier. **Dat. feria 6ta proxima ante festum B. Gregorii** (**Dipl. Lang.**, jfr. D. Mag. 1 Pag. 292).

S. A. ſtiftede Decanus i Odenſe, Claus Anderſen (Ulfeld), en Vicarie i S. Knuds Kirke med en daglig læſende Meſſe for S. Annæ Alter, Sønden næſt Kirkens Chorsdør, Gud, Jomfr. Maria, S. Johannes, Frue Anna og andre Odenſe Byes Hellige til Ære, ſig ſelv, ſin Familie og alle chriſtne Sjæle til No, Lindring og Salighed (Pont. 2 Pag. 678. Bloch 1 Pag. 583. D. Mag. 3 Pag. 33 ſq. 36, 38, hvor Stiftelſesbrevet findes, i Følge hvilket adſkilligt Gods i Gamtofte, Haarſlef, Ronninge og Dalby Sogne, ſamt 3 Jorder paa Odenſe Veſtergade bleve tillagte Samme; ligeſom man ogſaa af Underſkrifterne ſeer, at Hans Urne endnu var Domprovſt, Lars Anderſen Cantor.

Knud Jacobsen (jfr. 1480) Landsdommer og Nicolaus Johannis (jfr. 1474, 1481) Borgemester i Odense.

S. A. var Hans Craft Hartorius Canik i Odense (Atl. 6 Pag. 592).

S. A. tog Prioren i S. Hans, Niels Hansen, Thingsvidne angaaende Stable Eng i Dritzlef; og en Mand i Daustrup skjødede s. A. 4 Agre ibid. til bemeldte Kloster (P. Müller Pag. 20).

S. A. blev den første Bog, der er trykt i Danmark, prændet i Odense (Bogtrk. Hist. af Moller Pag. 162; jfr. 1505) af Johan Snell, nemlig et nyt Oplag af Caoursins latinske Beretning om Krigen paa Den Rhodus.

S. A. pantsætter Dominicus Reynickessen, Borger i Odense (jfr. 1479), til beskeden Mand Hans Tussen i Haffve den Jord, han havde i Pant af beskeden Qvinde Elyne, Peder Dystings Efterleverske (jfr. 1485 og 89), samt al hans Huus og Bygning, som da paa fornævnte Jord bygt var (Reg. Vosf.).

1483 skjøder Claus Eriksen, Væbner, Gods i Næraa til Domprovsten, Mester Hans Urne; og da vare Mester Otto Foget og Hr. Claus Skinkel Canniker i Odense (Bloch 2 Pag. 63-64).

S. A. var Kong Hans paa Næsbyhoved og udstædte derfra et Gavebrev, hvorved han skjenkede et lille Stykke Jord til at bygge en Præstegaard paa i Lunde (hvor formodentlig den Tid endnu ingen Præstegaard havde været); og det gjorde han, for at Præsten skulde bede for hans Sjæl (Præsteindb. 1707).

S. A. bevidner Anders Jenssøn, Præst til Alvensløff Kirke ɔc.: at den Søndag næst efter S. Nicolai

Dag var skikket paa Sognestævne ibid. en besseden Svend, Erik Hanssøn, Forstander til S. Jørgens Kloster i Ottens, og adspurgte menige Almue, hvad dem vitterligt var om den Jord, som Erik Matssøn i Corpendrup (nu Korkendrup i Aumsleb Sogn) haver paa S. Jørgens Vegne i Ottens; om den er kommen af Riddere og Svende eller af forskrevne Erik Matssøns Forældre. Hvor da vise og gamle Dannemænd vidnede: at fornævnte S. Jørgens Jord, som hedder Brennebvith, var et Byggested, og at der gaves aarlig (deraf) et Pd. Korn til S. Jørgen (**Dipl. Lang.**).

S. A. var Bisp Carl med at hylde Kong Hans i Halmstad (Hv. Pag. 965).

S. A. var Bisp Carl med paa Dagtingningen med de Svenske i Calmar (Hv. Pag. 976).

S. A. udgav Bisp Carl i Lübeck, til Brug for de fyenske Kirker, et Breviarium eller Haandritual i Trykken, indeholdende Kirkeagenden, Ceremoniellet og Sanganviisningen eller Gradualet [1]) (**S. R. D.** 7 Pag. 237. Pont. 2 Pag. 436, 679). Formodentlig feiler altsaa Bartholin, der henfører det til 1492 (Pont. **l. c.** Pag. 436).

S. A. var **Carolus Joachimi Prætor Fioniæ** (i Følge Birckerod); men det bør hedde **Canutus Joachimi** (Reventlau); thi han var Landsdommer saavel 1474, 79, 80 og 82, som 1489; ja! efter Birckerod selv 1483.

---

1) Hvoraf den saa kaldes see D. H. **XIV** Pag. 219; skjendt man ellers skulde have troet, at den havde Navn af den musikalske Scala eller Tonestige.

S. A. skjenkedes en Gaard i Vestergade inden den murede Port til S. Albani Kirke (Birch.). Men jeg kan ikke vide, om derved (paa Grund af Bircherods sædvanlige Skjødesløshed) ikke menes det Skjødebrev, som uden Aarstal omtales i Chr. Pouelsens Regiſter, paa en Gaard i Vestergade, som Mester Jacob i Leie haver af S. Knuds Kloster, liggende uden for den murede Port og paa den nørre Side af Gaden.

1484 var Oluf Smidt Canik i Odense (Atl. 6 Pag. 592); thi et Skjøde fra Dr. Erik Degn i Kjøbenhavn til hæderlig og velbyrdig Mand, Mester Hans Urne, Provst i Odense, er underskrevet af Otto Johannis, Nicolaus Skinkel og Olav Smed, **canonicis**, og Olaf Kempe, Borger i Odense (Bloch 2 Pag. 63, 64). Ligeledes var s. A. Jacobus Pabe **Canonicus Ottoniensis** (ibid. Pag. 64); maaskee den Samme som Ibbe Pave, der 1491 var Præst i Lunde og Medlem af det Elænde Gilde (Gl. S. 1, 1 Pag. 43); eller allenfalds den Jep Pape, der allerede nævnes i det Foregaaende under 1480 og 87.

S. A. var Decanus Claus Andersen (Ulfeld) i Odense blevet Prior i Dalum og Rigsraad og blev da med Flere forsendt til Calmar, at oprette Forening med de Svenske (Hv. Pag. 985. D. Mag. 3 Pag. 36, 37).

S. A. udsteder Kong Hans sit Brev til Benedikt Bille, **militi & consiliario nostro**, angaaende dennes Tilbud: at ville give af Næsbyhoveds Slot hvert Aar 900 Mk., Halvdelen af Sagefaldet, 8 Dages Gjesteri med 100 Heste, og dernæst at føde Kongens Dg og Foler. Dat. Kallundborg (af Topograph. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. forlæner Kong Hans Hr. Bent Bille, Ridder, sit og Kronens Slot, Næsbyhovet, hvoraf han aarlig skulde betale til Kongen 900 Mark i tvende Terminer ꝛc. (Reg. Vosk.).

S. A. udstædede Kong Hans adskillige Breve paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 29) og blandt dem sin Confirmation paa de 1477 Odense By af Kong Christian den 1ste forundte Privilegier (**Mscr. reg. No. 406 fol.**). Ogsaa belænede han, som sagt, s. A. Ridderen Bent Bille (jfr. 1479) med dette Slot (**vid. supra**), og denne overlader igjen s. A. hæderlig og velbyrdig Mand, Mester Hans Urne, Provst i Odense, 2 af sine Gaarde i Torup, som den Tid laa i Fraugde, men nu i Allerup Sogn (B. R. 1 Pag. 29); dem han, som det i Lang. Coll. hedder, skjødede ham paa et Gjenkjøb; hvilket formodentlig vil sige det Samme som med Gjenkjøbsret.

S. A. udstædede Biskp Carl fra Orkel sit Kaldsbrev for Brenderup Præst (B. R. 1 Pag. 88), der formedelst sin Alde allenfalds her fortjener at indføres: **Carolus Dei & apostolicæ sedis gratia Episcopus Ottoniensis dilecto nobis in Christo filio, Domino Jacobo Laurentii, presbytero nostræ dioecesis, paternum affectum in Domino & salutem! Tuæ probitatis ac aliarum virtutum merita, qvibus erga nos laudabili testimonio comprobasti, nos solicitant & inducunt, ut personam tuam gratiæ specialis favore proseqvamur; qvapropter ad præsentationem Serenissimæ principissæ ac potentissimæ Dominæ, Dominæ Chri-**

stinæ, Dei gratia Daciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gottorum Reginæ, electæ in Regnum Sveciæ, ducissæ Slesvicensis ac Holsatiæ, Stormariæ & Dithmarsiæ, Ducissæ Ventissæ (?) in Oldenborg & Delmenhorst ac natæ Ducissæ Saxoniæ, Ecclesiam parochialem S. Petri Apostoli in Brenderop nostræ dioecesis de jure & de facto pronunc vacantem per liberam resignationem cujusdam Domini Severini Mathiæ, ultimi & immediati possessoris ejusdem, per viam permutationis, cum omni nostra plenitudine, qvantum cum Deo & jure possumus, tibi in nomine Domini conferimus, teqve per annuli nostri impressionem investimus peculiariter ad eandem, curam animarum & administrationem spiritualium & temporalium tibi in animam tuam plenius committentes. Volumus etiam tibi de omnibus & singulis dictæ ecclesiæ rusticis plebanicis, qvocunqve censeatur nomine, integraliter responderi & nulli altero qvovis modo (proviso tamen qvod Canonica portio Domino Laurentio, qvi dicto Domino Severino eandem ecclesiam antea resignavit, juxta resignationis contractum, qvoad vixerit, resignetur). Dominis insuper sacerdotibus per te — — — — — — damus — — — — — — — — — — — te in dictæ ecclesiæ cujusqve & singulorum — — — suorum corporalem possessionem instituant ac canonice introducant. Datum in castro nostro Ørkil feria qvinta ante festum beatorum Philippi & Jacobi Apostolorum, An. Dn. millesimo qva-

dringentesimo octuagesimo qvarto, nostro sub secreto præsentibus appenso (Præsteindb. af 1667). [1])

S. A. befalede Erkebiſpen i Lund de Odenſe Prælater at actionere en Præſt i Skjelſkjør, fordi han havde ſlaaet en Afdods Gaver til et Alter i Svendborg under ſig (Pont. 2 Pag. 682).

S. A. ſkjødede Raadmand Jens Mule (jfr. 1478) i Odenſe til S. Hans Kloſter ibid. Flyng i Biſſenberg Sogn; og Prioren Jep Mortenſen i Antvorſkov mageſkiftede ſ. A. en Gaard i Steensby og en i Orkeby mod en i Grindloſe og en i Ringe til S. Hans Kloſters Prior (P. Müller Pag. 20).

S. A. kalder Birch. den Raadmand i Odenſe Jesſ Mule, ſom i den forrige Artikel kaldes Jens; formodentlig ere ogſaa diſſe 2 Fornavne i Grunden et og det ſamme, nemlig begge en Abbreviation af Johannes.

1485 var Kong Hans ſelv i Odenſe og udſtædte derfra en Confirmation paa Bogenſe Byes Privilegier (**Dat. Ottoniæ Die Cænæ Domini**), hvis Kirke den i næſtforegaaende Aar omtalte Prior i Antvorſkov ſ. A. i Anledning af hans der indſtiftede Sjælemeſſe, ſom under 1463 er omtalt, ſaavel udſmykkede ſom berigede.

S. A. indbyder Kong Hans Ridderen Bent Bille, Høvedsmand paa Næsbyhoved, til ſin Dronnings Kirkegang og ſin Datter, Prindſeſſe Eliſabeths, Daab,

---

1) Hermed fortjener forreſten at ſammenholdes et Par ſenere Kaldsbreve af Biſkop J. A. Beldenak, nemlig af 1504 og 5 (Birch.; jfr. P. Müller Pag. 88), af 1522 (ibid. Pag. 107) og af 1524 (Pont. 2 Pag. 284).

samt nogle af Enkedronningens Jomfruers Bryllup (Alt tilhobe i Nyborg); samt hans Frue til at rede en af disse Jomfruer, eller til at smykke hende som Brud (N. Tidsskr. 1 Pag. 431-32).

S. A. skjøder Bernth eller Albreth Hintzen, Borger i Odense, en Gaard, liggende mellem Graabrødre Stænter, til S. Knuds Kloster paa Nis Jensen, Borgemester i Odenses, Vegne (Chr. Pouels. Reg.); jfr. 1480.

S. A. overlader Hans Tusen i Haffve (jfr. 1482) til velbyrdig Mand, Bent Bille i Soholm, for 40 Mk. den i Pant havte Jord og det ham folgte Huus og Bygning paa samme Jord (jfr. 1479 og 82) i S. Michels (o: S. Hans) Sogn, Østen næst Adelgaden (Lang. Coll.).

S. A. udstæder Bisp Carl sin Anordning de anno gratiæ in Lalandia eller om Naadsensaaret paa Laaland. Dat. in castro nostro Orkill 12mo die Mens. Febr. (Dipl. Lang.).

S. A. var juris utriusqve Doctor Ivar Lauritzen Canik i Odense og døde 1487 (Atl. 6 Pag. 592; jfr. Pont. 2 Pag. 682).

S. A. skjødede Karine Krampsdatter sin Jord og Grund i Albanistrædet til Hans Hustock, Borger og „Lænsmand" i S. Gjertrudsgildet, paa fornævnte Gildes og Vicaries Vegne (Lang. Coll.).

S. A. omtrent døde Jesper Henriksen Ovitzou til Sandagergaard og blev i Vor Frue Kirke i Odense begravet (Mar. Dan. 1 Pag. 227); jfr. 1479.

1486 udnævnte Kong Hans, da han vilde gjøre et Tog til Norge, sin Dr. Christine og Hr. Claus Bryske

til i hans Fraværelse at styre for Fyen (N. Tidsskr. 1 Pag. 432).

S. A. vare Biisp Carl, Domprovst Mester Hans Urne og Cantor i Odense Capitel udnævnte af Paven til at domme imellem Biisp Eiler i Aarhuus og Borgerne ibid. om noget Mensalgods (D. Mag. 1 Pag. 292).

S. A. skjødes atter (jfr. 1467) de 9 Agre i Taul- eller Tagelykken til Graabrødrekloster (F. 5 Pag. 184).

S. A. døde Hr. Peder Broch, som var Canonicus i Odense (Atl. 6 Pag. 592), og ligger i Barløse Kirke begravet.

S. A. døde Marsken Claus Ronnow (jfr. 1469) til Hvidkilde i Odense og ligger med sin Hustru, Fru Christine, i S. Hans Kirke begravet (F. 5 Pag. 190. Atl. 6 Pag. 597. D. Mag. 3 Pag. 321), hvor hans Søn, Biskop Carl Ronnow, med et stort Følgeskab af Adel og næsten hele Odense Stad lod ham jorde (**S. R. D.** 7 Pag. 238) og over ham et Monument oprette, hvorpaa han kaldes strenge Ridder eller **strenuus miles** (D. Mag. 3 Pag. 329). Man har hans kobberstukne Liigsteen i den Birckerodske Samling af Odense Monumenter (ibid. Pag. 321), men en langt troere Aftegning i v. Havens Alderdomslevninger fra Fyen. Ogsaa Abildgaard har aftegnet Samme. Hans Levnet findes i D. Mag. 3 Pag. 321 sq., jfr. Schonnaus l. Fr. Pag. 1223-24. Knudsens J. Ronnow Pag. 7-9. Om det af ham oprettede Capel see 1464.

S. A. mageskiftede Brødrene i S. Hans Kloster noget Gods i S. Jylland, som Godske Tegnhuus havde givet dem, til Prioren i Antvorskov, Jep Mortensen,

mod 2 Gaarde i Hudevad (i Rolsted Sogn), 2 i Lunde og 2 i Torup (P. Müller Pag. 20-21).

S. A. udstæder Claws Willatsen, Herredsfoged i Skamæherred, sit Thingsvidne om Nædinghæ Molle; og i samme nævnes Hans Claussen, Borgemester i Othens, og Chrestern Mulæ og Marcus Mulæ i samme Sted (**Dipl. Lang.**).

1487 afsagde Kong Hans en Dom (i Odense) angaaende en Trætte mellem Hr. Beynt Bille, Ridder, paa den ene og Prebern Podbusk, Ridder, paa den anden Side angaaende den foromtalte Næthinge Mølle (ɔ: Ringe Molle i Næraa Sogn, Skamherred), Mølledam og Damsbond, nemlig: at Hr. Prebjørn voldeligen havde taget Mollen fra Hr. Bille, uddrevet hans Tjenere af Mollen, oppebaaret Landgilden og ladet skjære hans Dam ud. Og blev da efter Bevisninger, som førtes paa begge Sider, Hr. Putbusk dømt til at restituere Hr. Bent Bille Alting igjen (Reg. Vosf.); see Mere 1495.

S. A. var Mag. Otto Provst i Odense (Hv. Pag. 992), skjondt Hans Urne ogsaa paa samme Tid kaldes Provst ibid. (Pont. 2 Pag. 689. Bloch 1 Pag. 597. Atl. 6 Pag. 592). Men det maa formodentlig være en Feiltagelse med disse 2 Provster paa een Gang (som dog ogsaa af Pont. 2 Pag. 689 anføres); thi 1488 er Mester Otto endnu kun Canik (D. Mag. 3 Pag. 37); og det er vistnok ham, om hvem det i **Mar. Dan.** 1 Pag. 255-56 hedder: at ved Skriftestolen i Munkebo Kirke stod et Skrin eller en Kasse (**capsula**), hvorpaa læstes: „Mester Otto," hvilket skulde være Navnet paa en Odense Canik, der her i

Munkebo var den sidste catholske og første lutherske Præst; hvilket Sidste dog paa Grund af den lange Mellemtid neppe synes at være troligt. Og endnu mindre finder man Beviis for Sandheden af den Sætning, som sammesteds fremsættes, at Kirken nemlig havde Navn af Munkebo, fordi det fordum paalaa Munkene i Odense der at forrette Tjenesten; Noget, der ligeledes om Klinte Kirke berettes. Men ligesom den Sidste formodentlig i dette Tilfælde langt snarere blev administreret af Munkene fra Bogense end fra Odense, saaledes den Første formodentlig af Munke fra Kjerteminde; forudsat at der, — hvad som dog er Tvivl underkastet, — har været noget Kloster i sidstnævnte By.

S. A. var Hieronymus Olai Byens Borgemester (Birch.), jfr. 1478.

S. A. Kongl. Qvittering for at have modtaget 70 Mk. af Borgemesterne i Othens paa Regnskab af de 150 Mk., de i Othens skulde give Kongen for det Tal Folk, de nu skulde have udgjort samme Dag og Sted. Dat. Kjobh. Onsdag efter **Dominica Jubilate.** (Af Kong Hanses Regnskabsbog ved K. R.).

S. A. afhænder Borgeren Gerike Kræmer til sin Svigerson, Hans Rafnstrup, den Jord Osten for Raadhuset i Vestergade, som han har i Leie af Byen, og som Sidstnævnte har opført Bygning paa. Brevet er undertegnet af Hennikin Tukonis, Borgemester, og Jacob Pabe, Raadmand (Aktstykk. Pag. 69). Og er det uden Tvivl den Sidste, der, under Navn af Jep Pabe, beskyldes for at have tilspærret Adelgaden med sin Bygning efter Ildebranden 1444 (see 1480); skjondt der

dog ogsaa nævnes en Canik af samme Navn i Odense 1484 og en Sognepræst i Lunde ligeledes 1491.

S. A. foretog Bisp Carl med Flere i Kongens Navn et Gesandtskab til Hamborg (**S. R. D.** 7 Pag. 238. Pont. 2 Pag. 436) og undertegner der et Document (N. D. Mag. 1 Pag. 293).

S. A. var Bisp Carl, Mag. Claus Ulfeld, Prior i Dalum (Pont. 2 Pag. 688-89), og Provst Otto i Odense (**vid. supra**) med flere af Rigens Raad tilstede i Lund, for at hylde Kong Hanses Søn, Hertug Christian, som Kronprinds (Hv. Pag. 991-92. D. M. 3 Pag. 37).

S. A. var Bisp Carl af Odense paa Gulland og undertegner der i Visborg Rid. Iver Axelsens Forlig med Kong Hans. Dat. paa Wiisborgh Fredagen innen det hellige Guds Legems otte Dage (**Dipl. Lang.**).

S. A. tog Prioren i S. Hans, Niels Hansen, Laughævd over Pederstrup Grund paa Klostrets Vegne (P. Müller P. 21).

S. A. maae S. Knuds Kirkes gamle Stolestader være indrettede; thi paa de nederste Fruentimmerstole læstes (før Reparationen 1750) de Ord: **Maria, Canutus, Anna, Catharina** 1487 (Birch.); og vare de altsaa dog 18 Aar ældre end de Korupske, som Nyerup i sine Mindesmærker Pag. 320 synes at antage for de ældste af dette Slags Oldtidsminder. Vort eget Sogn Veslinge havde for faa Aar siden en Skriftestol af 1484 at fremvise, og Dreslette en Ditto af 1483 (see min Flenstoftes Hist.); ligesom Kjong en Degnestol af 1490. Ja! Viby endogsaa efter Foregivende en Ditto af 1409 (see min Sognehist.).

S. A. blev Mag. Ivar Laurentii, som var **Decretorum Dr. & legum licentiatus** og **Canonicus Othoniensis** i S. Knuds Kirkes brede Gang mod Fruentimmerstolene til og foran den tredie Pille begravet (Birch.), men hans Liigsteen 1750 omhugget til 2 Trappestene i det store Vaabenhuus. Bemeldte Ivar Laurentii var forresten Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1 Pag. 41).

S. A. skjøder Jep Ugle, Borger i Othense, en Bolig i Graabrodrestræde til Vor Frue Alter i S. Albani Kirke for Messer at holde for Gildesødskendes Sjæle i Smedelauget i Odense (**Repert. real.** i Geh. Arch.).

1488 reiste Enkedronning Dorothea til Rom; og da hun befrygtede, at hendes afdøde Gemal, Kong C. 1, skulde lide ilde (i Skjærsilden), fordi han havde uddrevet de gamle Munke af S. Knuds Kloster, saa de maatte gaae om at tigge, hvorover vare skete mange Jertegn [1]): saa bevægede hun Paven til at udstæde en Ordre, at Alt skulde sættes paa den gamle Fod igjen med Hensyn til bemeldte Kloster (Hv. Pag. 994–95. Atl. 6 Pag. 603). Herimod satte sig nu vel Biskoppen, Carl Ronnow, samt hans Capitel, især Provsten, Hans Urne, samt Decanus, Claus Andersen, og Caniken, Mag. Otto; men Kong Hans paadomte næste Aar denne Sag paa Næsbyhoved mellem de gamle

---

[1]) Hvilke dog, i Følge deres Modstanderes Vidnesbyrd, blot bestode i, at en af dem avlede et Barn med sin Kok, en anden et med sin Bryggerkarl og en tredie et med sin Kjelderssvend; tilhobe forklædte Qvindfolk, som de i Klostret havde optaget (Hv. Pag. 996).

Knudsbrødre og de nye indførte Caniker om Rettigheden til S. Knuds Kloster, de Førstnævnte til Fordeel (B. R. 1 Pag. 29=30); og saaledes vandt de gamle Munke Seier, og de nye eller regelbundne maatte rømme Klo=stret, imod for deres Livstid at nyde en vis Indtægt af samme. (D. Mag. 3 Pag. 37), hvoraf Mester Claus Andersen, som endnu var Canik ibid. (jfr. Atl. 6 Pag. 592), til sin Anpart fik 5 Læster Korn (D. Mag. l. c.) See forresten Mere herom 1489.

S. A. udstæde Symon Laurentzssen, Biskop Carls officialis i Othens, Mester Hans Urne, Domprovst, Laurentz Andersson, Cantor, Mester Ottæ Hansson, Oleff Boesson og Oleff Smeth, Caniker i samme Sted, deres aabne Brev: at Mandagen næstefter den Hel=lig=Trefoldigheds Søndag i Othense Domkirke paa Præ=stemode vare stikkede for dem Hr. Jeib Andersson, Sognepræst i Wofflinghe, med Kirkeværger og nogle Sognemænd af sit Sogn paa den ene Side, og Hr. Ghody Jensson, Sognepræst i Serslosse, med Kirkevær=ger og nogle Sognemænd af sit Sogn paa den anden Side, angaaende Trætte og Dele dem imellem var om Tiende, som Kosterlosse Bymænd aarligen udgive. Hvor da Dommen blev: at Tienden skulde herefter blive til Wofflinge Sognekirke og Præst, som tilforn (Dipl. Lang.).

S. A. skjødede Hilleborg Ottes (:: Otto Skinkels Datter, Enke efter Knud Henrikssen Gyldenstjerne) en Gaard i Bolmer i Skamby Sogn til Graabrødre=kloster i Odense (F. 5 Pag. 183).

S. A. døde Jep eller Jacob Mortensen, Prior i Antvorskov og Rigsraad, som 1460 ꝛc. havde været

Commender i S. Hans i Odense og var Medlem af det Elænde Gilde ibid. (Gl. S. 1, 1, 42). See forresten om ham paa mange Steder i det Foregaaende og især 1463.

S. A. var Claus Andersen Ulfeld endnu, som sagt, Canik i Odense (Hv. Pag. 996. Atl. 6 Pag. 592).

S. A. skjenkede en Mand i Daugstrup en Eng i Enggaarde til S. Hans Kloster for Sjælemesser (P. Müller Pag. 21).

S. A. Brev paa den Bod, som S. Knuds Kloster fulgte Herman Waale, Osten op til hans egen Gaard (Chr. Pouels. Reg.), jfr. 1530.

S. A. qvitterer Jens Christiernsen, Præst og Broder i S. Hans Kloster i Othens, paa Brødrenes Vegne for 18 Mk. danske Penning, modtagne af Hr. Bent Billes Svend paa Søholm for en Hest, der var givet dem til Sjælegave (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. skjøder Henrik Pabe en Bolig i S. Albanistræde, Osten Adelgaden og langs ud med det Stræde, som ligger (løber?) til Biskopsgaarden, til Smedelauget i Odense (**Repert. real.** i Geh. Arch.).

S. A. skjøder Eyler Brytske, Væbner, til sin Søster, Margrethe Iwensdatter, Clemen Themmessens Efterleverske, al sin Deel og Rettighed, som af ret Arv ham var tilfalden, i den Gaard, hun nu selv iboer i Othense, liggendes Sydost ved S. Hans Kirke, Huus, Jord, Gaardsrum og Haverum. Dette Skjøde besegle Hr. Niels Hansen, Prior i S. Hans Kloster, Claus Brytske paa Løwitzmose, „min Farbroder," Gotske Teghenhuse og Borkord Rantzow, Væbnere (Reg. Voss. og **Dipl. Lang.**).

1489 stævnedes der først, i Følge de Flestes Beretning, i Sagen mellem Canikerne og Knudsbrødrene, og

Stævningen blev paa Kirkedørene opslaget; Sagen først foretaget for Commissarier i Cantors Residents i Odense, men af dem igjen indstillet til Erkebispen i Lund, som atter indskød den til Kongen, som endelig forligte dem paa Næsbyhoved (altsaa ikke 1488, men 1489) paa ovenanførte Maade (Hv. Pag. 995 sq. **S. R. D.** 7 Pag. 237. Pont. 2 Pag. 691=93. D. Mag. 1 Pag. 292=93. Bloch 1 Pag. 597. Atl. 6 Pag. 603); ved hvilken Leilighed alle daværende Canicker navnligen opregnes hos Hvitf. Pag. 997, jfr. Pont. 2 Pag. 693, nemlig: Mester Hans Urne, Mester Otto, Hr. Jens Eggerdsen, Mester Niels af Dalum, Hr. Lauritz Andersen, Mester Anders, Hr. Peder Dirikſen, Hr. Anders Jude, Hr. Peder, Hr. Peder Haar, Hr. Jens Pedersen og Hr. Jens Albertsen; hvortil Atl. 6 Pag. 592 endnu føier en Oluf Pape. Hv. **l. c. S. R. D.** 8 Pag. 475=79. Pont. 2 Pag. 691=93 og efter dem Daug. Pag. 296=97 fortælle forresten Sagens Sammenhæng paa den tydeligſte og fra den ovenanførte i enkelte Dele afvigende Maade saaledes: Biskop Carl Ronnow, som tiltraadte 1474, fordrev Benedictinermunkene og indsatte i deres Sted **Canonicos regulares**, Alle hans Lige, nemlig lutter adelige Junkere. Men de fordrevne Munke fandt sig ikke roligt i den tilføiede Forhaanelse og det lidte Tab. Efter Kong Christian den 1stes Død 1481, med hvis Samtykke Bispen havde foretaget dette Skridt, henvendte de sig til Enkedronning Dorothea og fortalte hende, hvorledes hendes afdøde Gemals Sjæl plagedes i Skjærsilden, fordi han havde forgrebet sig paa disse Guds hellige Mænd, der nu lede som Martyrer for deres retfærdige

Sag. Dronningen, som 1488 var som Pillegrim i Rom, overtalte tilligemed sin Præst, Mathias Ulf, Pave Innocentius den 8de til at tilbagekalde den Bulle, ved hvilken Sixtus den 4de havde givet sit Samtykke til den foretagne Forandring, samt at befale Munkenes Gjenindsættelse i deres gamle Rettigheder. Bispen af Lybek, Abbederne af Sorø og Skovkloster bleve beskikkede til **Executores** af den Pavelige Billie og Canikerne under Bansstraf truede til at vige. Capitelet blev nu stævnet den 28 April 1489, og den 9 Mai blev Rettergang holdt i Odense. Kongen selv og mange Prælater vare tilstede. Abbed Olaus af Skovkloster præsiderede som Dommer; Mag. Hans Urne, Provst i Odense, talte Canikernes Sag og Mag. Peder, Prior af Antvorskov, Benedictinernes. Men Intet blev udrettet. Man voldgav nu Sagen til Erkebispen, Jens Brostrup, som den 25 Juli lod den foretage, men kunde ikke bringe Harmonie mellem de 2 hinanden modsigende Pavelige Buller. Han overgav atter Sagen til Abbeden af Sorø, som den Pavelige Befalings **Executor.** Denne lod holde en ny Retsdag i Slagelse den 25 August, hvis Kjendelse lod overeensstemmende med Innocentii Bulle. Men Canikernes Prokurator gik ud, inden Dommen blev oplæst, da han kunde forudsee, hvorledes den vilde lyde. Derefter blev Striden endnu mere levende og høirøstet, saa at det endog næsten kom til Haandgemæng; i det Mindste banlyste Canikerne og Munkene hinanden gjensidig til stor Forargelse for menig Mand. Da Canikerne derhos erfarede, at Munkene beraabte sig paa Mirakler og Jertegn, lode de Vidner fremtræde, som udsagde, at

de ikke havde hørt om andre Mirakler end det allerede anførte, om de 3 Børn med de som Mandfolk forklædte Qvinder. Endelig blev, — da Kongen alvorligt tog sig deraf, — Sagen saaledes afgjort paa Næsbyhoved (ikke, som Pont. siger, paa Norbyhoved) første Søndag i Advent 1489, at 1) Munkene skulde igjen sættes i Besiddelse af Klostret og S. Knuds Kirke, og alle dertil henhørende Godser, Brevskaber, Privilegier, Ornamenter, Guld- og Sølvkar dem udleveres. 2) At deres Patroner, især Prioren af Antvorskov, skulde borge for, at de vilde leve efter Benedicts Regel og ingen Forargelse give; i hvis modsatte Fald Kongen kunde indsætte andre gode Mænd i deres Sted; og endelig 3) at Canikerne skulde deres Livstid nyde fri Bolig og 20 Læster (ɔ: 960 Tdr.) Korn aarlig af Klostret og desuden af sammes Bønder betjenes med Frireiser og Arbeide ɔ: Hoveri. Saaledes endte da Sagen; og vel søgte Canikerne siden at hævne sig paa Mathias Ulf som den, der først havde givet Anledning til deres Modgang; men han undgik deres Hævn ved at reise til Magdeburg, hvor han blev Coadjutor og siden Erkebisp.

S. A. gav Bisp Carl med flere Bisper og Rigsraader Kongen sit Bevis paa de Vilkaar, under hvilke han havde confirmeret Stædernes Privilegier (Hv. Pag. 999).

S. A. bortskjøder Præsten i Lunde (uden Tvivl Ibbe Pave, see 1491) en Jord og Grund i Byen udenfor den yderste Vesterport (altsaa vare der den Tid 2 Vesterporte) og Sonden for Adelgaden langs med det Stræde (ved) Byens Hovelwerk (ɔ: Befæst-

ning), som løber ind til Holstzedore Stræde (ɔ: Holsteinsch Thor, nu Holsedaare) (**Reg. Dipl.**).

S. A. var Esge Hviid Landsthingshører og Knud Jacobsen (jfr. 1482) Landsdommer i Fyen, Anders Thjelluffen (ɔ: Ditlevs Søn) Foged paa Blamstvedh (ɔ: Blangstedgaard), og Jess Hviid Herredsfoged i Odense Herred, da de med Flere paa Fyenbo Landsthing afgave Thingsvidne om en Laghæfd, Peder Brokkenhuus havde gjort paa Jordløse, Strandby og Haarby Marker (Aktstykk. Pag. 176).

S. A. var Bispen paa Bispemode i Kjøbenhavn i Anledning af den foromtalte Sag om S. Knuds Kloster (**S. R. D.** 7 Pag. 238).

S. A. mageskiftede Poul Larmand (til Sandholt og Nielstrup) en Gaard i Trustrup til S. Hans Kloster mod en anden i Ørbek. Eiler Brysse (til Dalund og formodentlig den Samme, som den E. B., der skjødede 1 Gaard i Bederslef og 2 i Hjadstrup til S. Knud, i Følge Chr. Pouels. Reg.) skjødede s. A. til S. Hans Kloster en Brydegaard i Brenderup; og Prioren i S. Hans, Niels Hansen, tog s. A. Laughævd paa 2 Stykker Jord ved Bisenberg Kirke i Anledning af en Trætte med en Mand i Odense (P. Müller Pag. 21).

S. A. vare Hr. Peder Diderichsen (som døde 1514), Hr. Anders Jyde og Hr. Peder Caniker i Odense (Atl. 6 Pag. 592).

S. A. ratificerede og confirmerede Bisp Carl sine Forgængeres, Bisperne Hennichins og Magni Bevilling, som ogsaa Erkebisp Tuvo af Lund havde confirmeret: at Hvillinges Beboere maatte søge Bederslef i Stedet for Norup Kirke (**Dipl. Lang.** Pont. 2 Pag. 693).

S. A. et Skjødebrev paa den Hauge i Vestergade mellem Aaen og Algaden, som Magdalene (Drage), Michel Persens (Akeleis) Enke, nu (1542) har i Leie af S. Knuds Kloster for 12 ß. aarlig (Chr. Pouls. Reg.).

S. A. Odense Bythingsvidne: at beskeden Svend, Mats Skræder, havde 3 Gange været der paa Thinge og lovbudet en Jord (og et Brev derpaa lydende), liggende i Hr. Bent Billes Gaard i Odense (Reg. Vos.); eller tydeligere: et Thingsvidne af Claws Jepsen, Byfoged i Otthens, Anders Friis, Kæmner, o. s. v., at for dem var skikket beskeden Svend, Mats Skrædher, tre samfulde Thing, et for Midsommer og 2 efter, og lovbød en Jord og Brev (som) lyder derpaa, liggende i Hr. Beentz (Billes) Gaard i Ottens; hvilken Jord Per Dysings Datter tilhører, som Hans Magelund er Værge for; og var fornævnte Mats Skrædher begjerende paa Hr. Beentz Billes Vegne de Penninge, hun staaer fore, da skulde deres Brev og Jord være tilrede (Dipl. Lang.).

1490 var Johannes Urne endnu Domprovst i Odense (Atl. 6 Pag. 592); det vil sige, at han endnu beholdt Titlen, efter at have mistet Embedet ved Canikernes Reduction.

S. A. tog Prioren i S. Hans, Niels Hansen, Laughævd paa Daugstrup Fælled, og Marcus Guldsmeds Enke skjødede Klostret 2 Agre i Pleyelslokken (P. Müller Pag. 21).

S. A. bleve (af) Biskop Carl i Odense — — — — — — — og Henning Olsen, Raadmand ibid., tilkaldte at møde i Odhense den Fredag næst for S. Pouls

Dag conversionis, at være Bygdemænd om en Logh, Powel Ollsſen havde givet for, at han ikke havde hugget i Hr. Byend Billes Skov. Og blev ved denne Leilighed Povel Olsſens Lowgh fældt og magtesløsſ (Dipl. Lang.).

S. A. Thingsvidne af Eſge Hwidh, Landsthingshører, Jørgen Braa (læs Urne) i Hynæmad, (Landsdommer og) Væbner, Jes Tuesſen, Raadmand, ꝛc.: at for dem var ſtikket, Løverdagen næſt for S. Pouls Dag conversionis, paa Fyenbo Landsthing beſkeden Mand, Hans Olsſen i Holsſith (ɔ: Holſe), og fik Thingsvidne af 8 Dannemænd, at han paa Hr. Beend Billes Vegne logſøgte nogle Mænd, ſom havde hugget i hans Skov (Dipl. Lang.).

S. A. blev Væbneren Nicolaus (ɔ: Claus) Bryſche i Graabrodrekirke begravet, hvor ogſaa hans Huſtru, Fru Grethe (Bydelsbach), hviler, og deres Liigſteen har Bircherod ſtukket i Kobber. Formodentlig altſaa den Claus Bryſke, der 1475 og 76 havde været Høvedsmand paa Næsbyhoved, og ſom 1488 ſkrev ſig til Loismoſe og kaldes Eiler Iverſen Bryſkes (til Dalunds) Farbroder.

S. A. ſaavelſom 1502 og 1505 var Jørgen Urne til Hindemae Landsdommer i Fyen (Birch.), jfr. 1497, 98, 99.

S. A. Kong Hanſes Brev: at da Borgemeſter, Raad og Menighed i Othens have klaget, at Caniker og Præſter kjøbe og pante Borgernes Gaarde og Jorder der i Byen, og derved Kronen miſter ſin Skat og Nedſel og anden Tynge, ſom før udrededes af diſſe Gaarde og Jorder; ſaa kjender Kongen og Rigsraadet herved

for Ret: at hvilken Canik eller Præst der enten gjør eller har gjort dette, han skal svare baade Kongens og Byens Tynge af disse Gaarde og Jorder ligesaafuldt som dem, der solgte eller pantsatte samme, da Ingen kan afhænde Mere (ɔ: med større Rettighed), end han selv eier. Og ville Caniker og Præster det ikke gjøre, da skal Borgemester og Raad pante ham saadan Skat og Tynge af, ligesom ved andre Borgere. **Dat. in castro Haffniensi die beati Petri ad cathedram (Mscr. reg. No. 406 fol. og Dipl. Lang.).**

1491 vare Jens Eggertsen, Oluf Basse, Lauritz Andersen, Mester Anders og Oluf Pape Caniker i Odense (Atl. 6 Pag. 592).

S. A. var Præsten i Lunde, Hr. Ibbe Pave (see 1489), Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 43).

S. A. blev S. Knuds Kloster paany indviet af Biskop Carl (Atl. 6 Pag. 603); det vil sige: Biskop Carl maatte nu paany ved Benedictinernes Tilbagekomst indvie den, ligesom for en Tidlang ved Canikerne profanerede Kirke (Pont. 2 Pag. 436).

S. A. skjødede Niels Hansen i Odense til Prior Niels Hansen i S. Hans Kloster 4 Agre i Pleyelslokken (P. Müller Pag. 21).

S. A. Odense Bythingsvidne udstædet af Claus Jeipssen, Byfoged, Hans Claussen og Hieronymus Olsen, Borgemestere, Christiern Mulæ og Anders Friis, Raadmænd, Hans Persen, Byskriver, ɔc.: at beskeden Mand, Jens Hjaarth, Borger i Odense, skjødede inden 4 Stokke til beskeden Mand, Hans (Olsen; see 1490) i Hvolsoed (ɔ: Holse), paa strænge Ridder, Hr.

Beint Bildes, Vegne en Jord, som laa Sønden næstfor fornævnte Hr. Bent Bildes Gaard, og Norden næst den Gaard, som Knud Suder beboer. Blandt Vidnerne nævnes Bertholomæus Læge, Hans Magelund, Hans Grydestøber ɔc. (Reg. Vosſ. **Dipl. Lang.**).

S. A. skjøder Henrich Pabe, Borger i Odense, til Smedelauget ibid. et Huus i S. Albanistræde ved Laugshuset; hvilket Skjøde Hr. Jep Pabe, Præst i Lunde, med ham har forseglet (**Repert. real. i Geh. Arch.**).

S. A. blev Frederik Barbectz (læs Barsbæk), **miles de Elvit, cum uxore sua Belie** (læs Begge Krumedig) i S. Knuds Kirke begravet (Birch. Andre læse Aarstallet 1493 eller 96). Og gjør det mig saameget mere ondt, at ogsaa hans Liigsteen formodentlig ved Kirkereparationen 1750 med saamange andre er forsvunden, da han var en af de første mig bekjendte Eiere af min Fædrenegaard, Elved; jfr. 1436. Formodentlig var det ogsaa denne Frederik Barsebek, som i Følge Chr. Pouelsens Regist. pantsatte Nisted (formodentlig i Lumby Sogn, skjøndt han lægger det, ligesom Hausted, i Skoubyherred) og Hausted (i Vigerslef S.) til S. Knuds Kloster for 300 Mk. lybsk; ligesom (hans Broder) Henrik siden tilskjødede Klostret disse Gaarde, og en Hans Barsebek først pantsatte og siden skjødede Klostret de ved Hausted beliggende Skovhuse (ibid.); jfr. 1239.

1492 udstæder Kong Hans sin Befaling om Mageskifte (formodentlig til Graabrødrekloster) af nogen Jord paa Willestofte Mark (Hoff. F. 5 Pag. 171).

S. A. levede endnu Mester Claus Andersen, Canik

i Odense og Prior i Dalum (D. Mag. 3 Pag. 37), og forsegler da et Dombrev paa Raadstuen i Kjobenhavn; ligesom hans Navn ogsaa med dette Aarstal er anbragt paa Sanderum Kirkeklokke (Hoff. F. 5 Pag. 223. Atl. 6 Pag. 540). Men kort efter maa han være død (see 1494) og i S. Knuds Kirke være begravet; og man har af Bircherod et Kobberstik af hans Liigsteen (D. Mag. 3 Pag. 38). Ogsaa han var forresten Medlem af det Elaunde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 43).

S. A. udstædede Skræder= og Overskjærerlauget i Odense en Gildesskraa, som findes i Aktstykk. Pag. 38 sq. Men da Laugets Medlemmer, som det hedder, ved deres Gudstjeneste søgte til Skræderaltret (see 1470 og 80), saa kan det vel i Grunden blot ansees for en Udvidelse af det 1470 oprettede Skræderlaug.

S. A. var Bisp Carl paa Bisspemode i Kjobenhavn, hvor han da med flere Bisper gav Jomfru Mariæ Psalters Alter, eller det efter hendes Psalter d: Rosenkrands opkaldte Alter ved den nordre Væg i S. Albani Kirke, 40 Dages Aflad (Aktstykk. Pag. 74=75, hvor Afladsbrevet, der er dateret den 19 Mai, findes aftrykt). Men endnu forinden dette skete (nemlig, som sagt, Dagen efter den 18 Mai), havde han allerede s. A. den 3die Paaskedag selv udstædet et Afladsbrev, hvori han bevidner, samme Dag (altsaa 3die Paaskedag) at have indviet **Altare confraternitatis Psalterii S. Mariæ Virginis** (hvilket Gilde altsaa allerede da existerede) **in honorem S. Mariæ Virginis, Michaelis archangeli & sanctorum 10,000 militum in Capella a parte aqvilonari ecclesiæ beati Albani conti-**

gua noviter erectum, og tilstaaet det 40 Dages Aflad for enhver den, der enten besøgte Altret (med sine Gaver), eller bivaanede Gudstjenesten sammesteds, eller hilsede Sacramentet med Lys eller Knæfald, eller fremsagde 5 Paternoster og 5 Ave Maria, eller i det Sted Mariæ Psalterium, eller endelig bidrog til Altrets Prydelse o. s. v. (Birch., **Mscr. reg. No. 406 fol.** og **Dipl. Lang.**). Saavel Altret som Broderskabet blev altsaa stiftet 1492; men Sidstnævnte fik først sine Statuter 4 Aar senere (see 1496).

S. A. var Bisp Carl tilstede paa Kongens Retter=thing i Kjobenhavn (N. D. Mag. 1 Pag. 30).

S. A. lader Bartholin først Bisp Carl udgive sit Breviarium i Trykken (see 1483 eller Pont. 2 Pag. 436).

S. A. var Sognepræsten til Dalum, Hr. Hans Nielsen, Medlem af det Elænde Gilde i Odense (jfr. min Sanderum S. Hist.).

S. A. sælger og skjoder Mattis Guldsmed, Borger i Othens, til beskeden Mand, Bertelmeus Læge, Borgere ibid., sin Gaard og Grund i Aathus (læs Othñs) paa den Søndergade (ɔ: Nedergade), tvert over mod Silleboderne (Sjæleboderne? formodentlig Skjolden) liggendes, som er den vestre Deel af Steenhuset, i Længen fra Adelgaden og Sønder paa til det Stræde, som ligger (løber?) til Bispegaarden, og i Breden op og neder, som den norr=østre Hjørnestolpe udviser, næst Michel Guldsmeds Gaard med sit Tagdrop, og saa indtil Hans Dungs Gaard, i Brede og Længe og i alle Maader, som han nu begreben er, op og neder, Byens Jord undertaget i alle Maader, som det Kjø=

bebrev paa fornævnte Gaard, han har faaet af hæderlig og velbyrdig Mand, Hr. Jeip Pabe, udviser og indeholder. [1]) Forseglet have: Velbyrdig Svend, Eiler Bryske, Hovedsmand paa Nesbyhoffveth, og Peder Scriffuer ibid. **Dat. Othns feria sexta proxima ante festum annunciationis Marie virginis (Dipl. Lang.).**

S. A. skjødede Per Jensen i Daugstrup til S. Hans Kloster i Odense en Gaard i Korup, Trøstrup Sogn; og Priøren tog Visſenbjerg Birkethingsvidne paa Klostrets Skov paa Andebolle Mark (P. Müller P. 21).

S. A. maa den store Klokke i Graabrodretaarns vestre Side være støbt; thi paa den læstes: **An. D. 1492 Hans Nielsen, Help Jhesus Nasarenus Rex Judæorum, Marie, Anders Jensen. Amen.** (Birch.).

1493 holdt Franciscanerordenens Reformator, L. Brender (see 1469 og 1481), under sit Præsidium Capitel i Odense Graabrødrekloster (**S. R. D.** 5 Pag. 522. Daug. Pag. 303).

S. A. vare Hr. Anders Jyde og Hr. Peder Canicker i Odense (Atl. 6 Pag. 592); eller maaskee disse vare det 1489, men Jens Pedersen 1493; thi Udtrykkene i Atlas ere temmelig dunkle.

S. A. udstædte Kong Hans sin Befaling, at Biskoppen ei maatte stævne andre end Byens Borgere til Bygdemænd i de Sager, som angaae Byen; men derimod ikke heller stævne Bymændene til Bygdemænd i

---

1) Saa at den i Skjodet omhandlede Gaard vistnok er den Jep Pabe tilhørende Gaard, der allerede i det Foregaaende under 1480 omtaltes.

Sager, som uden Byen skee (eller ere Byen uvedkommende). Givet **in castro nostro Hintzegavel feria 5ta post festum beatæ Luciæ virginis (Mscr. reg. No. 406 fol. og Dipl. Lang.).**

S. A. var Kong Hans paa Næsbyhoved og qvitterede der for Kjerteminde Byskat (Aktstykk. Pag. 157), samt udstædte flere Documenter; see D. S. T. Pag. 251 og B. N. 1 Pag. 30; paa hvilket sidste Sted jeg tillige har forsøgt at skildre, hvorledes dette Slot omtrent den Tid saae ud; ligesom jeg ogsaa til det kongl. Museum for Oldsagers Opbevaring i Kjøbenhavn for flere Aar siden har indleveret en omtrent 2 Alen lang og en halv Alen bred Steen, der skal have siddet over Slotsporten, og hvis ophøiede Figurer forestilte en Dronning, der knælede for en Konge, med flere Personer af Begges Følge (Ant. An. B. 2 Pag. 330).

S. A. var Hans Oluffsen Slotsfoged paa Nesbyhovet i Følge et fra Wissenbjergh Birkething udstædet Thingsvidne (**Dipl. Lang.**).

S. A. Biskop Carls Brev til Sognepræsterne Hr. Godæ i Seersløff, Hr. Per Saxsen i Nirow (ɔ: Næraa), Hr. Niels i Skowby og Hr. Hans Brun i Ostrup: at de skulle stævne en stor Deel navnligen anførte Bygdemænd at komme i Bispegaarden i Odense den Onsdag næst efter S. Bodels Dag og fremsigé det Sandeste, de have udgrandsket, om det Markeskjel, som Sandemænd i Skamherred svore imellem Jernsoræ og Norræby. **Dat. in castro nostro Orkiil in crastino post festum corporis Christi (Dipl. Lang.).**

S. A maa Tolvklokken i Vor Frue Kirke i Odense være stolt; thi paa samme læstes: **An. 1493 Jhesus**

Nasarenus Rex Judæorum. Help Jhesus Maria saa hether jeg. Help S. Anna selv tredie (Præsteindb. af 1755 læse derimod: help S. Anna self. Amen). Mag'ster Johannes Urne, præpositus Ottoniensis; Christiern Mule og Laurids Togesøn vore Kirkeværger poo then tiid. Mester Per Hansen (formodentlig Klokkestøberens Navn). Gud nade hans Sjæl! (Birch.). Præsteindb. af 1755 læse derimod Aarstallet 1403; men da var Hans Urne ikke Provst.

S. A. eller saa omtrent folgte den Odense Borger, Henrik Daase, med sin Kone, Reinild Margvardsdatter, til Hans Strig, Raadmand, en Gaard, Grund og Huus i S. Albani Sogn, Vesten og Norden op til bemeldte Raadmands Gaard, og som rakte langs ned paa L..= tebæk (en Benævnelse, Almuen endnu stundom betjener sig af om Byens Bæk), hvilken han havde kjøbt af sin Kones Broder, Knud Margvardsen ɔc. Og vare da Pove Asger og Per Bonde Byens Borgemestere, og Iver Andersen Raadmand (Lang. Coll.). Bemeldte Hans Strig maa forresten siden være bleven Borgemester; thi man har et Skjøde af Hans Strygh, Borgemester i Othens (uden Aarstal), til S. Knuds Kloster i Odense paa nogen Jord og Eiendom i Auernes (o: Agernæs) Birk (Chr. Pouels. Reg.), og et Ditto til Ditto paa en Gaard i Blastrup i Skamherred (ibid.); i hvilket Sidste han dog hverken kaldes Borgemester eller Raadmand.

S. A. blev ovenomtalte Byens Borgemester, Peder Bonde, af Kongen nobiliteret (Ad. Lex. 1 Pag. 69, jfr. Wiel. L. Eft.).

1494 var den i det Foregaaende saaofte omtalte Mester Claus Andersen Ulfeld, Decanus i Odense og Prior i Dalum, neppe mere i Live (D. Mag. 3 Pag. 37, jfr. 1492); og synes saaledes denne ivrige fyenske Katholik, hvis Levnet findes i D. Mag. 3 Pag. 33 sq., at være død s. A., som den fyenske Reformator, Hans Tausen, blev født i Birkende, 1½ Miil fra Odense; i hvilken sidstnævnte By han ogsaa gik i Skole. Om hans Fader og hans Fødested see Molbechs Dagbog 1813 Pag. 104, jfr. Pont. 3 Pag. 140.

S. A. var Bisp Carl i Kallundborg og undertegnede der med flere Bisper og Rigsraader et Brev til Hertug Frederik (Hv. Pag. 1009).

S. A. døde Frue Hilleborg Skinkel og blev i S. Hans Kirke begravet (see 1467 og 68). Hun var Knud Gyldenstjernes Enke og vistnok den Frue Hilleborg, der havde skjødet S. Knuds Kloster en Gaard i Villestofte (Chr. Pouls. Regist., som dog ikke anfører Skjødets Aarstal).

S. A. udstæder Robert Pedersen i Kjerdrup af Vapn sin Obligation til den ovenfor omtalte Hr. Johan Bjørnsen, Ridder, paa 40 lybske Mark Danske Penninge (**Reg. Dipl.**).

1495 gjorde Kong Hans, i Anledning af den Tvedragt og Uvillie, der havde været mellem Borgemestere (især Hieronymus Olsen, jfr. 1487) og Raad i Odhens paa den ene og sammes Menighed paa den anden Side, den Fremtids Bestemmelse, at den aarlige (By) Skat ikke skal sættes høiere end 300 Mk. (see 1477); og den at udrede skal Byen deles i 15 Roder, saa at hver Rode svarer 20 Mk. I hver Rode skal en Almuesmand beskikkes til Rodemester, som skal oppebære

Skatten og gjøre Magistraten Regnskab derfor S. Peders Dag i Fasten. Trænger Rodemesteren paa, at han ei kan Skatten undfange, da skal der beskikkes en Raadmand eller Kæmner ham til Hjelp, Skatten at udpante. Item skulle 2 Almuesmænd være Kæmnere (et Ord, der betyder det Samme som **Camerarius** eller Kammermester ɔ: Kasserer) og skulle samme Dag gjøre Regnskab paa Byens Rente og Sagefald. Naar Byskatten skal sættes, da skulle de 15 Rodemestere, som tiltræde, og de 15, som aftræde, sætte Skatten med Borgemester og Raad og sætte Enhver i Skat uden Vild, som hans Gods og Haandtering er til. Dog skal Borgemester og Raad være fri for den aarlige Byskat, men ikke for de andre kongl. Tynger. De, som Eiendomsgods have paa Landet, skulle rede deraf med deres andre Medborgere. Naar Nogen af Raadet afgaaer, da skulle de 15 Rodemestere udvælge 4, som de troe at skikke sig dertil, hvoraf Borgemester og Raad igjen keise den Ene; dog Embedsmænd (ɔ: Haandværksfolk) undtagen, som ikke kunde vorde det, med mindre de opgive deres Embed og Gilde. Findes Nogen at fylde Byens Aa, Bæk, Graver eller Møllerdam med Mog fra deres Gaarde eller anden skadelig Flot (ɔ: **effluvium**), da skulde de det igjen opkaste og bøde for hver Gang til Kongen 3 Mk. og til Byen 3 Mk. Ligeledes skulde de bøde, der hugge i Byens Skov. Hvo som have Byens Jorder til Pant eller Eiendom uden skjellig Bevis, skulle igjen deles efter Loven, og Borgemester og Raad skal regjere alle Embeder; og naar de i Embedet holde deres Stævne, skulle 2 af Raadmændene tilskikkes derover at være og tilsiges ved dem, som Stævne holde, saafremt de ville

nyde denne Frihed. Givet paa vort Slot Nesbyhovit Søndagen, som synges i den hellige Kirke til Messeembede **Jubilate (Dipl. Lang.)**.

S. A. qvitterede Kong Hans ligeledes fra Næsbyhoved Kjerteminde Borgere for deres Paaskeskat (Aktstykk. Pag. 157).

S. A. maatte Kongen atter afsige en Dom (dog ikke i Odense, men i Graabrodrestue i Lund) i den 1487 omtalte Trætte mellem Hans Bille, Kongens Hofsinde, og Hr. Prebjørn Podebusk, Ridder, angaaende Nættinge Molle (ɔ: Ninge M. i Næraa S., Skamherred), som Podebusk voldelig havde bemægtiget sig fra fornævnte Bille, afbrændt den, hævet Landgilden ɔc.; hvorfor Bille var bleven anviist Restitution i Podebusks Gods, hvilket denne dog formeente ham; men hvori han nu paany blev indført, indtil Skaden blev ham restitueret (Reg. Vosl.); jfr. 1487.

S. A. bevidne Esge Hviid (jfr. 1489), Byfoged, Hans . . . ., Kæmner, Hans Pedersen, Byskriver, ɔc.: at Kæmner Per Kaack tog Bythingsvidne over adskillige Bygninger, som stode paa Byens Volde fra Pjente Molledam til Sortebrodrekloster, da Alle, som havde Bygning paa Byens Volde og Graver, efter gammel Vedtægt skulde afbryde samme (Aktstykk. Pag. 69-70).

S. A. dode Bispens **ab epistolis & annulo** (ɔ: den, som skrev og beseglede hans Breve, altsaa hans Secretair eller, som det 1481 kaldes, hans Cantsler), Simon Laurentii, og Johannes Laurentii blev i hans Sted Official eller Fuldmægtig (**S. R. D.** 7 Pag. 238).

S. A. tog Prioren i S. Hans, Niels Hansen, Laug-

hævd over Klostrets Humlegaard, Abildgaard, Teglgaard, Æskehauge og Kaalgaard (P. Müller Pag. 21).

S. A. var Biſp Carl i Bogenſe og anbefalede der Præſten, **Nicolaus Jacobi, Plebanus Bogvenis,** Noget paa Bythinget (Birch.).

S. A. udſtædede Biſp Carl et Brev om Brenderup Kohauge (Præſteindb. af 1667).

S. A. var Præſten i Særſlef, Hr. Gøde, Medlem af det Elænde Gilde i Odenſe (Gl. Saml. 1, 1, 45).

S. A. var Claus Jenſen Raadmand i Odenſe (Birch.).

1496 var der Herredag i Odenſe i Januar Maaned (Jahns Unionskrig Pag. 571).

S. A. overſatte Præſten, Hr. Michael, til S. Albani Kirke i Odenſe paa Dr. Chriſtines Befaling **Rosarium Mariæ,** en Bog, der handler om Roſenkrandſens Oprindelſe og Egenſkaber, dens Broderſkab o. ſ. v. (Pont. 2 Pag. 712). Mere om denne Præſt ſee Bloch 1 Pag. 600-1.

S. A. udſtædede Biſp Carl ſit Brev om Mariæ Pſalters Broderſkab i S. Albani Kirke i Odenſe (aftrykt i Almeennyt. Saml. B. 35 Pag. 65 ſq.), nemlig hans Statuter for Jomfru Mariæ Pſalters Broderſkab i Odenſe, ſom ogſaa findes aftrykt i Aktſtykk. Pag. 59-61; hvoraf vi lære, at Meſter Hans Urne, Provſt, Hr. Mathias Brun, almindelig Official i Odenſe, Hr. Jep Hoffman, Prior i S. Knud, Hans Orgemeſter, Bartholomæus Læge o. ſ. v. havde (formodentlig 1492, **v. supra**) funderet dette Broderſkab, ſom Paven havde ſtadfæſtet og givet Aflad, og ſom han nu ogſaa giver Love.

S. A. gjor Borgemeſter og Raad i Ottenſe vitter-

ligt: at vor kjæreste nadige Herre har givet Ottensse Borgere Friheder og Privilegier; iblandt andre en, som Kong Hans (jfr. 1493) os naadelig undt og givet haver, saa lydende: at naar nogen Sager skeer i Ottensse, som Bispen i samme Sted skal opstævne Bøgdemænd til, skal han ei andre Bøgdemænd tage end de vore Borgere, der i Byen bygge og boe. Og skulle de vore Borgere herefter ei tages eller opstævnes til Bøgdemænd at være i de Sager, som uden Byen skeer. Det vidne vi ved vort Stads Secrete. **Dat. Ottonie ipso die beate Marie Magdalene An. 1496.** (**Dipl. Lang.**), jfr. 1493.

S. A. tilstaaer Bjørn Johansøn, Ridder, at have oppebaaret af Frue Sofie Ludvigsdatter (Barsebek?) Hr. Tellof Eriksons Hustru, lxxx Mark af de cc Mark, han skulde have for sin Andeel af den Gaard paa Horsstorwidh (i Odense), som det Skjødebrev indeholder og Rede for gjør, som hun ham derpaa givet haver tilforn. Forseglet have: Borkordt Ranzoff i Otthens, Hans Friss i Skoffboo, Christern Mulle, Borgemester i Otthens, og Knuth Friis, Raadmand sammesteds. An. 1496 den Tirsdag næst for Viti og Modesti Dag (**Dipl. Lang.**).

S. A. fornyede Kjøbmændene i Odense det blandt dem oprettede Hellig-Trefoldighedsgilde (see 1476) og fik derpaa Kong Hanses Confirmation (Gl. S. 1, 1, 22-36, hvor den nye Skraa findes aftrykt Pag. 22-29 og Kong Hanses Confirmation Pag. 29-36). Denne Kong Hanses Stadfæstelse er imidlertid ikke, som man skulde formode, nogen egentlig Confirmation paa Hellig-Trefoldigheds Gildesskraa, men snarere et Privilegium

for de Odenſe Kjøbmænd, der vare Medlemmer af bemeldte Gilde, og beſtaaer derhos i 38 Artikler, hvoraf (forſaavidt jeg har opfattet dets Mening rigtig, hvorfor jeg dog ikke i alle Dele tør indeſtaae) de vigtigſte omtrent turde være: 1) At Ingen maatte være Kjøbmand i Odenſe, uden at henhøre til dette Gilde eller Laug. 2) Ingen optoges i Samme, uden han var 15 Aar og enten havde tjent hos Kjøbmænd i Odenſe i 2 eller 3 Aar og derhos havde en Formue af 30 Mark, eller, hvis han ikke havde tjent i Odenſe, det Dobbelte. 3) Ingen maatte være i Gildet, uden tillige at være Medlem af S. Knuds-Gildet. 4) Ingen uden Kjøbmænd turde brygge Øl til Salg. 5) Vilde en Embedsmand (ɔ: Haandværker) drive Kjøbmandſkab eller brygge Øl til Salg, da ſkulde han opgive ſit Haandværk og indtræde i Kjøbmandslauget. 6) Intet Medlem af Gildet maatte handle for Haandværkeres eller fremmede Kjøbmænds Penge (ɔ: ſom deres Commisſionærer). 7) Ingen af dem maatte drive Forkjøb eller Landkjøb. 8) De maatte ikke ſidde længere i deres Gildeshuus end til Kl. 10 om Aftenen; og de maatte ikke der drive Dobbel eller lege Vartavl. 9) Fremmede Kjøbmænd maatte ikke ſælge i Byen uden til Markedstid og derhos ikke ſælge uden i ſtørre Partier. 10) Marked ſkulde holdes med Tømmer, Træſkoe, Sold, Kurve, Truge og Ølkar paa Flackhafnen; med Fiſk, Sild, Flæſk og Kjød derimod fra de øverſte Fiſkebænke til de nederſte (formodentlig paa Fiſketorvet). Men de, ſom ei havde gode Varer (ſkulde holde til Torvs) ved Hellig-Gjeſthuus (ɔ: uden Tvivl den veſtligſte Ende af Korsgaden) og ved Thinget (ɔ: dabværende Raadſtue).

S. A. erholder Smedegildet i Odense af Borgemester og Raad sin tredie Skraa, hvorved de to ældre afskaffes. Den findes aftrykt i Aktstykk. Pag. 42–47, og man seer deraf, at Gildet bestod saavel af Smede i Almindelighed som af Kleinsmede, Knivsmede, Kellesmede (ɔ: Kjedel- eller Kobbersmede), Grydestøbere, Pladeslaaere (ɔ: Harniskmagere), Remmesnidere, Sværdfegere, Sadelmagere og Kandestøbere.

S. A. blev S. Hans Kirkes mindste Klokke støbt, hvorpaa foruden Aarstallet læses: **Alpha & Omega, Deus & homo, rex gloriæ Christe! veni cum pace & miserere nobis** (Birch.).

S. A. blev ligeledes en anden af denne Kirkes Klokker støbt, paa hvilken læses: **Gloria in excelsis Deo, in terra pax hominibus bonæ voluntatis! Laudamus te, benedicimus te, glorificamus te, gracias agimus. Anno milleno qvingenteno, demto qvarto** (altsaa 1496). **Me fieri fecit Hr. Hans Brun, fundente Petro, in laudem Dei & S. Michaelis archangeli** (P. Müller Pag. 32).

S. A. var Jep Hofved Prior i S. Knud (Almeennytt. Saml. B. 35 Pag. 65); men det skal uden Tvivl være Jep Hoffmann (**vid. supra**).

S. A. bevidne Jørgen Urne, Landsdommer i Fyen, Hennekæ Jensen i Sandagergaard, Esge Hviid, Byfoged i Ottens, med Flere: at Jes Persen, Foged paa Kordorppegaard (uden Tvivl Biskorup ved Odense), oplod Hans Bille alle de Sager og Deelmaal, han havde ledt ham over mod Loven (**Repert. real.** i Geh. Arch.).

1497 var Jørgen Urne Høvedsmand paa Hagenskov og Landsdommer i Fyen (jfr. 1490), Christian Mule

(jfr. 1493) Borgemester, Espen Hviid (jfr. 1495) Byfoged, Anders Jepsen Hovedsmand paa Hinsgavl, Thomes Grim Hovedsmand paa Rugaard, Anders Ebbesen Forstander i Dalum,[1]) og Anders Thjelloffen (jfr. 1489) Foged paa Blanstved (o: Blangstedgaard), som med Deputerede fra alle Landets Herreder i dette Aar, Loverdagen efter Pintse, udstædede et Landsthingsvidne efter Biisp Carls Forlangende paa, at det var Løgn og Usandhed, hvad man i Sverrig beskyldte Kong Hans for, at han nemlig i den Grad havde beskattet Menigheden (o: Almuen) i Danmark, at de hverken havde Heste eller Oxen, men at Bønderne med deres Hustruer maatte selv drage Harve og Ploug. Hvorimod det bevidnes, at der tvertimod under hans Regjering havde været god Tid paa Korn, Fiskeri, Olden og anden Fittally; og at der af det lille Land Fyen alene udfortes aarlig 2 à 3000 Oxne til Salg. Og tilbyde de sig derfor at følge Kongen Mand af Huse med deres største Magt tillands og tilvands imod Sverrig og vove deres Liv, for at hævne den Krænkelse og Skade, han der havde lidt (N. D. Mag. 5 Pag. 149 sq.). Af hvilket Document man saaledes med Mere erfarer, at Studehandelen havde floreret i Fyen flere Aar før Biskop Beldenaks Tider, hvem man ellers pleier at tilskrive sammes Opkomst og Flor.

S. A., medens Kong Hans var paa sit Tog i Sverrig, fodte hans Dronning, Christine, d. 15 Juli en Son,

---

1) Maaskee var det denne Anders Ebbesen (Ulfeld), der skjenkede en Gaard i Egense til S. Knuds Kloster (C. Pouels. Reg., som intet Aarstal anforer).

ſom hun, (maaſkee i Følge et Løfte, hun for Togets lykkelige Udfald havde gjort til S. Franciſcus) ogſaa opkaldte efter denne ſin Skytshelgen. Det er derhos aldeles ikke uſandſynligt, at hun kan have født denne ſin Søn i Odenſe; thi hun opholdt ſig meget i Fyen. To af hendes ældre Børn vare 1481 og 1485 fødte i Nyborg (N. Tidsſkr. 1 Pag. 431). Da Kong Hans 1486 gjorde ſit Tog til Norge, ſatte han netop Dr. Chriſtine til at beſtyre Fyen (ibid. Pag. 432); og da det ſaaledes derved kan ſynes rimeligt, at hun netop i Fyen maa have havt ſit Livgeding, forinden hun 1499 fik det i Sverrig, ſaa er det ogſaa ſandſynligt, at Kongen atter 1497, da han gjorde ſit Tog til Sverrig, kan have gjort det Samme, ſom han gjorde 1486, nemlig ſat ſin Dronning til at beſtyre Fyen i ſin Fraværelſe; og at hun ſaaledes paa den Tid kan have reſideret i Odenſe. Og da det nu egentlig ogſaa var paa S. Franciſci Dag, at Kong Hans paa dette ſit Feldtog tilbagevandt Sverrigs Krone (ſee hans Forhandlinger med Steen Sture i S. Claræ Kloſter udenfor Stokholm den 4 Octbr. 1497 hos Hv. Pag. 1018), og det dernæſt laa i hiin Tidsalders Smag, at viſe ſin Taknemlighed mod den Helgen, hvis Protection man troede ſig en eller anden Velgjerning ſkyldig, ved at udſmykke og udpynte hans Kirke: ſaa er det formodentlig allerede den Tid ſkeet, hvad man ellers forſt henfører til 1513, at hun nemlig har forſkrevet Billedhugger Claus Berg fra Lybeck til Odenſe, for at forfærdige en Altertavle for S. Franciſci Kirke i Odenſe; thi det hedder om ham, at han var nogle Aar i Odenſe, for han giftede ſig (D. Mag. 1 Pag. 25);

og dog blev hans ældste Søn, Frantz Berg, allerede født 1500 (Bloch 1 Pag. 335). Hvilket Sidste ogsaa er nødvendigt at antage, saasom han allerede studerede efter fuldendt Skolegang paa Universitetet i Rostock 1521, da Dr. Christine døde; var 1531 Rector i Odense, derpaa Cantsler hos Bispen i Ribe, derpaa Rector i Viborg, derpaa Lector i Vestervig, derpaa Præst i Ribe, derpaa Præst i Kjøbenhavn og endelig 1548 Biskop i Opslo. Hvilket tilhobe, og fremfor Alt det Første, var umuligt, dersom han først var født nogle Aar efter 1513; thi saa skulde han være bleven Student, da han omtrent var 4 Aar gammel, Rector, da han var 14 Aar, o. s. v. Ogsaa bør det, der fortælles om hans høie Alder af 121 Aar (D. Mag. 1 Pag. 27), formodentlig reduceres til 91 (idet man har læst **CXXI** i Stedet for **XCI**), hvilket ogsaa stemmer med hans eget Udsagn, da han selv før sin Død 1591 angav sin Alder til 90 Aar (Pont. 3 Pag. 190). Men deraf er det altsaa atter en Følge, at Faderen, eller Billedhuggeren Claus Berg, maa have været nogle Aar i Odense før 1500; og jeg finder ingen rimeligere Tid eller Anledning til hans Hidkaldelse end netop 1497 eller 98; eftersom Sønnesønnen, der har omtalt dette hans Arbeide ved Graabrødre Altertavle i D. Mag. 1 Pag. 24 sq., ingenlunde siger, at Dronningen allerede var Enke, da hun kaldte ham did; men kan derhos have fuldkommen Ret i, at hun allerede da holdt Huus eller Hof i Odense (skjøndt ikke i Claras Kloster, der vel at mærke, — som jeg i det Følgende skal godtgjøre, — først efter hendes Død blev indrettet; men vel i en Gaard, som siden blev Claræ

Kloſter, nemlig den efter hende og hendes Ophold paa Samme ſaakaldte Dronninggaard i Odenſe, jfr. 1503). Altertavlens Forfærdigelſestid vil altſaa rimeligviis falde, ikke mellem 1513 og 1521, men mellem 1498 og 1504. Og dermed ſtemmer ogſaa den Omſtændighed, at en anden af Dr. Chriſtines Altertavler, nemlig den i Sanderum Kirke, — ſom man har al Grund til at formode, tilligemed den i Dalum Kirke, at være af ſamme Meſter (jfr. 1504), — allerede ſynes at være forfærdiget 1504 og viſtnok ikke er ſat i Arbeide, før Graabrødretavlen, ſom den vigtigere, allerede ganſke var færdig.

S. A. mageſkiftede Prioren i S. Hans, Peder Anderſen, til Poul Larmand (jfr. 1489) 2 Gaarde i Orbek mod 1 i Roſtrup; [1]) ligeſom ogſaa ſ. A. foretoges Markeſkjælsforretning mellem Kronens og Kloſtrets Gods i Hjelmdrup. S. A. pantſatte ogſaa Tonne Bryſke til S. Hans Kloſter en Skov ved Nyze Mølle; [2]) og Kong Hans gav Kloſtret Stadfæſtelſe paa dets Eiendomme paa Veilby Grund (P. Müller Pag. 21-22).

S. A. udſtædede Kong Hans i Odenſe en yderligere Forklaring over ſine Odenſe Byes Kjøbmænd (1496) meddeelte Privilegier. Og tilſtaaes det derved Bor-

---

1) Formodentlig den ſamme Hr. Laxmand, der ſkjødede en Gaard i Brylle til S. Knuds Kloſter mod en Gaard i Gerſkov (Chr. Pouelſ. Reg., ſom intet Aarstal anforer).

2) Formodentlig den ſamme Tonne Bryſke, der ſkjødede 8 Gaarde i Wofflingh til S. Knuds Kloſter (Chr. Pouelſ. Reg., der ligeledes her intet Aarstal anforer).

gerne at sælge Øl i deres egne Huse i Kandeviis, og i deres Laugshuus i Tondeviis; men ikke hjemme at holde noget almindeligt Ølsalg, eller det i Kroer at udsælge (Birch. og Lang. Coll.).

S. A. udstæder Kong Hans sit Brev: at Løverdagen S. Botulphi Dag, paa vort Retterthing i Othens i Hellig-Gjesthuus Kirke, nærværendes Mester Hans Urne, Proueſt i Othens, Hr. Hans Walkendorp, Ridder, Jørgen Daa, Niels Andersson, vor Embedsmand paa Nesbyhouit, og Anders Ebbesen, Forstander til Dalum Kloster, var skikket velbyrdig Kvindes Bud, Frue Margrete Cristensdatters, paa hendes og Hr. Henrich Meyenstrops Arvingers Vegne, med Breve paa Gods (i Sjælland), som forfulgt er til Laas (**Dipl. Lang.**).

1498 var Jens Albertsen Canik i Odense (Atl. 6 Pag. 592), jfr. 1489.

S. A. var Christian Mule Borgemester (Birch.), jfr. 1497.

S. A. var Jørgen Urne Landsdommer i Fyen (D. S. T. Pag. 251), jfr. 1497.

S. A. udstæder Biisp Carl sit Brev til **Dn. Erasmo Nicolai presbitero** om Præsentationen til **eccl. beate Marie virginis** i Nykjøbing paa Falster. **Dat. in curia nostra Blamstwed ipso die annuntiationis Marie virg.** (**Dipl. Lang.**).

S. A. udstæder Fogden i Wessenbergh Birkething, Per Thomissen i Kedelstrop, sit Brev: at Fredagen næstfor **Michaelis Archangeli** var paa Wessenbergh Birkething skikket Niels Persson af Møllegordh (ved Odense, eller maaskee snarere i Vigerslef Sogn), som fik et Thingsvidne af 8 Dannemænd: at beskeden Svend

Symen Bassie i Andebolle pantsatte ham sin Deel og Rettighed, han arvede i den Gaard i Kolberigh, som forte Niels Persſen haver (**Dipl. Lang.**).

S. A. blev Fru Hilvich Hartvicsdatter (Smalstie, som Hoff. dog kalder Hilleborg), Anders Ebbesen (Ulfelds første) Hustru af Dallund (læs Dalum, jfr. 1497), i Graabrodrekirke begravet; hvis Liigsteen af Abildgaard findes tegnet.

1499 udstædede Præsten i Lumby, Johannes Eggardsen, sit Fundatsbrev paa det Alter og Vicarie, han i S. Albani Kirke havde stiftet. Og hedder det i Samme: **Johannes Eggardi presbyter, Curatus in Lyungby &c., recognosco, me per presentes in medio chori ecclesie parochialis beati Albani Martyris Ottoniensis unum altare & vicariam qvandam fundasse & erexisse in salutem anime mee, parentum, amicorum & benefactorum meorum &c.** Som Vidner have underskrevet: **Carolus, episc. Ottoniens., Thomas Eggardi, Curatus in Brynss (i Ribe Stift), Johannes Henrici, Curatus eccless. Svaninge, Sacerdotes, Johannes Scriffver, Consul, & Claus Laurentii, civis Ottoniensis. Dat. Ottonie ipso die inventionis sancte crucis** (**Dipl. Lang.**).

S. A. skjødede Sognepræsten i Lunde, Hr. Jesper Pave (see 1484), til S. Gjertruds Gilde i Odense sin Jord og Grund inden den yderste Vesterport (thi der vare tvende, vid. supra.), Sonden næst Adelgaden langs ud med det Stræde næst Havelverket, som løber ind til Holstzedoræ Strædet (**Reg. Dipl.**), jfr. 1489,

hvor det samme Skjøde ogsaa i Følge en anden Afskrift henføres.

S. A. var Otto Porsfeld Høvedsmand paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 39) og nævnes i et Landsthingsvidne, som Landsdommer Jørgen Urne (jfr. 1498) optager over Præsten i Skjellerup, der havde hugget i hans Skov og bortploiet af hans Jord (B. R. l. c.), idet nemlig **Petrus Martini, Clericus Othoniensis Dioces., sacra apostolica authoritate Notarius publicus**, samt Vædnerne Otto Porsfeld, **Capitaneus castri Næsbyhovet**, og **Andreas Albanis** (læs **Ebbonis**, jfr. 1497 og 98), **provisor S. Monialium in Dalum** bevidne: at Jørgen Urne, Landsdommer i Fyen, s. A. paa Landsthinget, hvor Esge Hvid sad i Dommers Sted, havde beklaget sig over, ikke at have kunnet faae nogen Ret over Præsten Hr. Clement i Skællerup, som havde hugget i hans til Hindemaegaard henliggende Skov og bortploiet af den til samme Gaard henliggende Jord (Birch.). I denne Lænsmand, Otto Porsfelds, Tid er det formodentlig ogsaa skeet, hvad Sagnet beretter, at der nemlig skulde være opstaaet en Roverbande paa Landeveien fra Odense til Bogense, som havde sit Tilhold i det saakaldte Myrdehuus mellem Skamby og Dalund, og hvis Medlemmer en Juleaften gjæstede hos en Bondekone i Ulkendrup (mellem Lunde og Dalund). Manden angav dette deres Gjæstereren for Lænsmanden paa Næsbyhoved, og denne omringede Gaarden med sine Folk og angreb dem. Men Roverne opfangede Kuglerne med Skinddynerne i Gaarden og værgede sig derhos saa fortvivlet, at han tilsidst maatte stikke Gaarden i Brand, hvorved

den hele By (som da skal have bestaaet af 5 Gaarde. Atl. 6 Pag. 552) gik i Løbet. Dog bleve kun 3 af Røverne fangne; men disse angave de øvrige, som derpaa bleve grebne i Myrdehuset, 24 i Tallet (jfr. Thieles Folkesagn 2 Pag. 91–92); hvorimod den afbrændte By blev nedlagt, og dens Jorder kort efter 1500 henlagte under Dalunds Hovmark.

S. A. indviede Bisp Carl efter et festligt Maaltid og en **Visceratio** (der i Følge **S. R. D.** 1 Pag. 307 synes at betegne et Offer) med stor Pragt S. Knuds Kirke (**S. R. D.** 7 Pag. 238); hvilket dog næsten skulde synes at være en Forverling med det under 1491 Anførte.

S. A. skal endelig Mag. Jens Andersen Beldenak allerede have været **Episcopus designatus** eller **deputatus** til Fyens Stift, og som saadan have været med paa et Gesandtskab til Rusland (**S. R. D.** 2 Pag. 561. Pont. 2 Pag. 438. P. Müll. Beld. Pag. 3).

Kaste vi nu et Blik tilbage over Hovedbegivenheterne i Egnens og Byens Historie, hvad det 15de Aarhundrede er angaaende, da finde vi Geistlighedens Rigdom i et bestandigt Tiltagende. Thi uagtet den vel ikke var fri for Skatter (see 1439, 75, 90) og undertiden ogsaa var under de Verdsliges Forfølgelse (f. Ex. 1419), saa var dog dens udtømmelige Rigdoms Kilde i en bestandig Tilvæxt. Thi Afladsofferet (see 1401, 2, 3, 7, 8, 12, 14, 16, 17, 19, 21 ꝛc. ꝛc.) og Sjælegaverne (see 1404, 19, 49, 61, 68, 76, 82) vedvarede

nafladeligt, og de Geistlige havde nu endogsaa vidst at forøge disse sidste, ved ikke alene at optage enkelte Personer, men endogsaa hele Corporationer i deres gode Gjerningers Deelagtighed (f. Ex. 1402), hvorved de tillige sikkrede sig disse Corporationers kraftige Understøttelse i Tilfælde, hvor det mere kom an paa Næven end paa Kjæven. Af denne Rigdom fulgte igjen et større Hang til Bequemmeligheder; og man har endogsaa derpaa et Exempel 1495, hvor et af Byens Klostre ikke blot har Jorder, Skove og Enge, ikke blot Kaalgaarde o: Urtehauger og Abildgaarde o: Frugthauger, men ogsaa Humlegaarde, Eskehauger og Teglværker. Af Bequemmelighed var igjen Mageligheden en Følge (see f. Ex. 1420 og 34), der virkelig gik saavidt, at ikke blot Bisperne, — hvilket alt i det foregaaende Aarhundrede var Skik, — antoge sig Vicarer, men at nu endogsaa simple Præster eller Andre, der havde præstelige Forretninger, anskaffede sig slige Capellaner; ja! ikke engang gad overvære Gudstjenesten selv. Stridigheder (f. Ex. 1420, 70, 89) fandt endnu, som forhen, Sted iblandt dem. Mange af dem levede uordentligt, ja! endogsaa liderligt (f. Ex. 1469, 88, 89; jfr. Pont. 2 Pag. 286-87, 289); ja! nogle beskyldtes saagar for formelige Bedragerier (f. Ex. 1484 og 99). Desuagtet toge de sig med en priisværdig Omhu af Skolevæsenet (f. Ex. 1416, 20, 34, 47, 64), viste deres Patriotisme ved at indføre offentlige Bønner for Kongen og Kongehuset (see 1425) og vare især ret flittige til ved Aflad (f. Ex. 1401, 2, 3, 7, 8, 12, 14, 16, 17, 19, 21 ꝛc.) at ophjelpe Kirkebygningen paa Landet; ligesom ogsaa i denne Periode en overordent-

lig Mængde Bialtere oprettedes og indviedes (f. Ex. 1408, 13, 16, 17, 26, 29, 33, 38, 39, 41, 47, 60, 62, 66, 70, 72, 80, 82, 92; ja! saagar et portatilt Alter omtales 1415); saa at enhver Kirke nu ikke blot havde sit Hovedalter, men ogsaa de fleste et eller flere i Hjørnerne eller Sidegangene fordeelte Bialtre, til hvis Mængde, endog i vore Landsbykirker, man kan slutte sig saavel af det Foregaaende, som af Blochs Beretning om den Mænge Altre, Biisp Jacob Madsen endnu 50 Aar efter Reformationen forefandt og lod nedrive omkring paa Landet i Fyen (Bloch 1 Pag. 56=58). Men uagtet alle disse Bestræbelser for at vedligeholde den gamle Anseelse og Vælde, er det dog indlysende nok, at de Geistlige, ved deres i Almindelighed slette Opførsel i dette Aarhundrede, havde tabt Betydeligt af den Ærefrygt, de forhen i Folkets Øine besad; og at deres indbyrdes Uenighed alt mere og mere havde undergraget den Samdrægtighedskraft, uden hvilken ingen Stand kan modstaae en udvortes fjendtlig Indvirkning. Og neppe vil vel nogen By kunne fremvise Exempel paa en slig langvarig, haardnakket, uendelig og i sine Følger fordærvelig Tvedragt, som den, Odense By har at fremvise mellem Geistligheden ved Vor Frue og S. Knud, eller mellem Marianerne og Knudsbrødrene. Marianerne eller Prælaterne ved Vor Frue, som fra Begyndelsen af vare i Besiddelse af det geistlige Eneherredømme, mistede ikke alene ved deres Helgenreliqviers Ødelæggelse 1086 en Deel af deres Anseelse og Magt, men, hvad værre var, en ny Helgen fremstod i S. Knud, hvis Tieneste 1101 anbetroedes til et andet Sæt Munke, skjøndt af den samme Orden, dog af en

modsat Interesse. Disse Ordenens yngre Brødre stege alt mere og mere i Rigdom og Anseelse; de bleve 1139 erklærede for Stiftets Domcapitel, hvem Bispevalget anbetroedes, og anmasede sig som saadant endogsaa i den Grad det geistlige Supremat, at de endogsaa tilegnede sig den forhen under Vor Frue sorterende S. Albani Kirke. Og da Marianerne igjen havde udkjøbt dem af Sammes Besiddelse, vedbleve de dog endnu at føre Navn efter Samme, som et Slags taus Erklæring om, at de ikke havde opgivet deres Prætensioner for Fremtiden. Ja! de dreve endogsaa deres Had imod Marianerne saavidt, at de tilsidst ingen Biskop vilde vælge, uden at han forud maatte love at staae dem bi i at undertrykke disse deres Fjender. Marianerne eller de ældre Benedictinerbrødre taalte naturligviis paa deres Side ikke rolig en slig Fortrængelse af deres oprindelige Rettigheder. De gjorde idelige Forsøg paa at indtrænge sig i Samme igjen; og skjondt de idelig bleve afslagne, undlode de dog ikke at fornye deres Angreb igjen, indtil samme ved en utrættelig Standhaftighed omsider for en Stund maatte lykkes dem. Men der opstod ved disse gjensidige Bestræbelser en uafbrudt Strid mellem begge disse Partier, der fortsattes ikke blot gjennem Decennier, men gjennem Aarhundreder. Og denne Strid maatte igjen nødvendigviis føre en Række af Intriguer og Kabaler med sig, der omsider maatte forplante sig selv til Byens Borgere og saaledes ogsaa dele disse i 2 Partier, alt eftersom de vare Hines eller Disses Sognemænd, eller alt eftersom de kunde vindes for Hine eller Disse; og som saaledes ogsaa paa en forstyrrende Maade maatte

gribe ind i det hele saavel communale som huslige Liv. Og omendskjøndt Tiden vel nu, i det Mindste tildeels, med sit Slør har tildækket disse gjensidige Tvistigheder, saa vil dog enhver skjønsom Læser lettelig kunne tænke sig, hvor uendelige deres Forgreninger, og hvor sørgelige deres Virkninger maatte være. Odense Byes indre Historie er saaledes i denne Henseende, hvad den catholske Periode er angaaende, et sandt episk Emne, en uafladelig Strid mellem de ældre og yngre Brødre af en og samme Orden, en uendelig Række af Cabaler mellem to Sønner af en og samme Moder, for gjensidigen at undergrave og at ødelægge hinanden; en Kamp paa Liv og Død mellem Alderdommens Klogskab og Standhaftighed og Ungdommens Kraftanstrængelse og Lykke; og denne fortsat i en og samme By, ligesom nedarvet fra Slægt til Slægt, i en Række af mere end 300 Aar, indtil det endelig lykkes det ældre Parti, og det endda kun for Øieblikke, at seire. Men det er ogsaa kun den sidste Opblussen af den snart udslukte Flamme. Thi efter i en halv Snees Aar at have nydt de søde Frugter af den dyrekjøbte Seier, maae de atter vige for deres gamle Rivaler; og efter 2 Sneses Aars Forløb gjør endelig Reformationen Ende saavel paa det overvundne som paa det seirende Partie, hvis langsomme Dødskamp den sidste Priors Levnet (i D. Mag. 2 Pag. 65 sq.) saa udtryksfuldt repræsenterer. Til disse righoldige Anledninger til Geistlighedens gradvise Svækkelse i dette Aarhundrede kommer endnu Borgernes alt mere og mere vaagnende Selvstændighed og alt mere og mere udviklede Kraft. Disse Borgere (til hvis Klasse der længe havde hen-

hørt enkelte fra Landet Tid efter anden indflyttede Landmænd og Bønder, og hvortil nu ogsaa, siden 1436, maae henregnes de enkelte i Byen sig nedsættende Landadelsmænd) [1]) forene sig ikke alene, som før, med de forskjellige Partier af Geistligheden i flere nyoprettede Gilder (f. Ex. Guds Legemsgildet 1428, det Elænde Gilde 1435, Trefoldighedsgildet 1476 og 96, samt Mariæ Psalters Broderskab 1492 og 96); men en Deel af disse Gilder faae nu ogsaa i dette Aarhundrede en større Communaltendents og en mere til Byen og Byens Borgere indskrænket Virkekreds, idet disse, hidtil halv geistlige, Broderskaber blive mere og mere verdslig stemte og lidt efter lidt forvandles til borgerlige Haandværkslaug, saasom Skræderlauget 1470 og 80, Kjøbmandslauget 1476 og 96, Overskjærerlauget 1492 [2]) og Smedegildet 1496. Og ligesom saaledes alt i forrige Aarhundrede Borgerstanden, i det Mindste med Hensyn til Sproget, begyndte at rive sig løs fra sin fordums Formynder eller fra de Geistlige; saaledes er dette nu ogsaa i nærværende Aarhundrede Tilfældet med Hensyn til Gilderne. Selvstændigheden vaagner alt mere og mere, og dette har atter til Følge, at i Ste-

---

1) Om Adelstandens stigende Anseelse og Magt i denne Periode see Pont. 2 Pag. 264, og om Bondens Tilstand Nyerup Pag. 271 sq. og især Pag. 278–81; samt om disses, især paa Grund af Tiendens og andre Afgifters Foregelse opvakte Oprør Pont. 2 Pag. 266, 588.

2) Overskjærerne eller Krømmerne vare de, der solgte i Alenviis eller, hvad Tydskerne endnu kalde, kurze Waaren, og vi Danske derimod Alenkram eller Kramvarer.

det for Odense Byes Historie i de foregaaende Aarhundreder i Grunden kun var en Odense Bispe- og Klosterhistorie, saa bliver den nu alt mere og mere en Borger- og Communehistorie. Af Regjeringen erholdt dernæst Byen og Byens Borgere nye og forøgede Privilegier (f. Ex. 1409, 40, 49, 77 og 93), og den glædelige Tid var allerede nu i Anbrud, hvor Borgernes Besværinger naaede Kongens Øre og fandt en gunstig Bønhørelse (f. Ex. 1444 ꝛc.); ligesom ogsaa de tvende Kjøbstædretter af 1422 (Nyerup Pag. 245) og 1443 (ibid. Pag. 246) bære et fuldgyldigt Vidne om, i hvor høi en Grad saavel Erik af Pommern som Christoffer af Baiern lode sig Kjøbstædernes Opkomst og Handelens Fremme være angelegen. Den tydske eller hanseatiske Handel blev ved disse Foranstaltninger til de indenlandske Borgeres Bedste betydeligt indskrænket (N. Pag. 244, 246); ja! det kom saavidt, at saavel vore Bønder som Husmænd og Tjenestekarle droge paa egne Skibe til Udlandet med deres indenlandske Varer og toge udenlandske Varer f. Ex. Kobber, Klæde o. s. v. med sig tilbage igjen. Men dette blev allerede forbudt de 2 sidstnævnte Klasser 1460 og selv Bønderne 1472; ja! endelig ogsaa Kjøbstædmændene eller de egentlige Kjøbmænd 1475 (N. Pag. 250), saa at vi nu ikke engang maatte drive vore egne Øxne længere end til Aasens i Fyen og til Colding og Ribe i Jylland, for der at lade dem af de fremmede Handelsmænd afhente (N. Pag. 251). Bemeldte Øxe- eller Studehandel var nemlig paa disse Tider Landets vigtigste og fordeelagtigste Handelsgreen. Den omtales ikke blot, som sagt, 1475 (N. Pag. 250); men det

hedder endvgsaa 1497, at der af Fyen alene udførtes aarlig 2 à 3000 Stude (N. D. Mag. 5 Pag. 151); og har man endnu om denne Studeperiode i Odense selv et Minde, idet et derværende Stræde, nemlig det endnu saakaldte Staalstræde (som altsaa egentlig burde hedde Staldstræde) fik Navn af, at Byens Stude der bleve holdte paa Stald eller fedede, forinden de skulde udføres eller sælges. Hvad dernæst de øvrige Byens Næringsveie er angaaende, da nævnes der saavel en utrolig Mængde Haandværkere, som nu kaldtes Embedsmænd, ligesom deres Haandværk et Embede (f. Ex. N. Pag. 245, jfr. **supra** 1495), som ogsaa en heel Deel andre næringsdrivende Borgere, saasom foruden Bagere, Bryggere, Kjøbmænd, Kræmere og Sudere ɔ: Skomagere (N. Pag. 245) endvidere: Grydestøbere (1461, 76, 96), Skrædere (70, 80), Overskjærere (92), Remmesnidere (76, 80, 96), Svarere ɔ: Dreiere (76), Malere (80), Badskærer ɔ: Barberer og Chirurger (82), Læger (96), Orgemestere ɔ: Organister eller Orgelbyggere (96), Værkmestere (74), Bogbindere (96), Bogtrykkere (82), Skindere ɔ: Felberedere (80), Kleinsmede, Knivsmede, Kellesmede ɔ: Kjedelflikkere, Pladeslaaere ɔ: Blikkenslagere, Sværdfegere, Sadelmagere og Kandestøbere (96), Hattemagere (29, Aktstykk. Pag. 145) og Guldsmede (81, 90, Aktstykk. Pag. 106) ɔc. ɔc. Dernæst vare, som sagt, de geistlige Broderskaber tildeels gaaede over i Haandværkslaug, og deres Skraaer i formelige Laugsartikler (N. Pag. 252); hvorhos tillige, som det i Stadsretten af 1422 hedder, hver Embedsmand (for Fremtiden) skulde nære sig af sit Embede; Bageren af sin Bagning, Suderen af sin Sko-

gjerning, Smeden af sin Smedegjerning; Guldsmede, Skrædere, Kræmere og Skindere ligesaa; hvorimod Borgere og Bymænd, som saadant Embede ikke havde lært, skulde bruge dem med deres Kjøbmandskab og deres Brygning (N. Pag. 245); saa at altsaa disse 2 sidste Næringsveie synes at have været de eneste, der ikke vare Laugstvang underkastede. Og selv den Sidste blev ved den ovenanførte Forordning af 1497 betydeligt indskrænket. Af Konstnere forekomme, foruden de i det Foregaaende omtalte, endvidere: Bygmestere (1477), Klokkestøbere (1404, 13, 43, 50, 54, 92, 93, 96), Myntmestere (1428, 62), Steenhuggere (eller adelige Liigstene 1435, 41, 66, 68, 86, 90, 92, 98, ja! saagar en Borgemesters 1459 [1]), Billedsnidere (1470, 78, 87 ɔc.), Signetstikkere (1460) og, som sagt, Bogtrykkere (1482). De mange nye eller fornyede Bygninger (saasom S. Knuds Kloster 1400, S. Hans Capel 33, det Elænde Gildeshuus 36, S. Knuds Kloster, Kirke, Capel og Skole 64, S. Hans Capel 64, den nye Biskopegaard 66, Vor Frue Kirke 67 og Hellig-Gjesthuus 78) gave ogsaa, saavel ved deres udvendige Murarbeide som ved deres indvendige Decorationer, Konstnerne en rigelig Næring, og de mange Altre og dertil hørende Altertavler (see især 1470 og 78) ɔc. ikke mindre. I det Foregaaende har jeg allerede (under 1470 og 78) omtalt Tidsaldrens Smag med Hensyn til

---

1) Dog langtfra ikke saa smuk, som Borgemesterens i Ribe af 1360 eller 63, der er kobberstukket i D. H. XIII Pag. 516 og ikke blot er en af vore ældste, men ogsaa en af vore smukkeste Liigstene, dog ikke i Steen, men i Metal udgravet.

Altertavler [1]); ligeledes med Hensyn til de ikke sjeldent med Baabner og andet Billedhuggerarbeide udzirede Kirkestole eller Stolestader (1487). Ogsaa af de udskaarne Crucifixer have vi et Mønster fra nærværende Periode (nemlig i Gamtofte Kirke af 1482 og i Graabrødre af 1498, jfr. 1513). Som videre Exempel paa Eiendommeligheden af deres Konstfrembringelser i dette Aarhundrede kan fremdeles her fra Egnen anføres, at v. Haven hos en Bonde i Sanderum forefandt et 2 Alen høit og 1 Alen bredt Skab (der efter al Sandsynlighed i gamle Dage har tilhørt et af Odense Klostre eller Gildeshuse). Det var forfærdiget af den saakaldte sorte Eeg, som man i Middelaldrens Meubler saa ofte gjenfinder, og som man mener skulde hidrøre fra Egestammer, der vare opgravne i vore Tørvemoser, hvoraf den havde sin sorte Farve, ligesom sin fede Glands af det, at den, efter at være forarbeidet, for at bevare den mod Orm, blev oliesodet ɔ: kogt i et vist Slags Krydderolie. Dette Skab havde en Skabslaage foroven og en Ditto forneden, samt paa Midten en Klap eller Klaplaage, alle med stærke Jernhængsler og Laase forsynede; hvorhos der læstes i den øverste og begge Siderandene med Munkebogstaver følgende Ord udskaarne: **Help Got un Maria! Jhesus Nasarenus, Rex Judæorum. An. Dn. M C D L I.** ɔ: 1451. I Skouby Kirke stod ogsaa et lignende Skab af 1496, hvorpaa stod udgravet: **An. Dn. 1496**

---

1) Blandt hvilke især den foromtalte Graabrødre Altertavle, hvoraf man har en egen 1813 af Dr. Mülertz udgivet Beskrivelse, i en hei Grad bærer Prisen.

tempore Nicolai Jacobi plebani; og derover Christian Urnes og (formodentlig) hans 2 Fruers Vaaben (Abildg. Journal). Af samme sorte Eeg og formodentlig fra samme Tidsalder havde ogsaa (1811) Kromanden, Rasmus Henriksen, udenfor Vesterport i Odense et ægte gammeldags, rigeligt med Billedhuggerarbeide forsynet Skab, hvis nederste Laage forestillede tvende bibelske Stykker, ligesom den øverste Isaks Offring; og ovenover samme en fremstaaende Bue, som bares af tvende Billeder, nemlig Haabet og Viisdommen; foruden mange andre paa samme anbragte Billeder og Zirater. Desforuden havde han ogsaa en gammel, med en særdeles antik Laas forsynet, Dør, ligeledes af sort Eeg og derhos ligesaa rigeligt, som foregaaende Skab, med Billedhuggerarbeide, der forestillede Religionen og Andagten o. s. v., forsynet. Fremdeles har man endnu fra denne Periode et andet Slags Konstfrembringelser, nemlig de som oftest med mangehaande Zirater overlæssede Kirkedørsinscriptioner af Jernbeslag eller den saakaldte Jernbinding f. Ex. i Steenløse og Causlund af 1489, i Søndersø af 1483, i Udby af 1468, i Inslef af 1465 og i Jordløse (forudsat, at det ikke er urigtigt læst) af 1409; altsaa meest et Aarhundrede ældre end de af Nyerup i hans Mindesmærker Pag. 322 som Mærkværdigheder anførte Kirkedørsinscriptioner. Endelig maa selv Afskriverkonsten eller Calligraphien (til Vidnesbyrd om den borgerlige Opdragelses Fremskridt) i denne Periode have floreret i Borgerstanden (hvis Medlemmer i Almindelighed før den Tid vel neppe kunde skrive deres Navn); [1]) thi

[1]) Ja! man har endnu af 1552 et heist mærkeligt Exempel paa

Thomas Gheysmer lod, som sagt, sit udforlige Compendium hist. Dan. 1431 afskrive ved en Odense Borger, Henrik Dibel, der altsaa ikke alene maa have forstaaet Latin, men ogsaa have skrevet en bedre Haand end Klostrenes Munke. Byen havde dernæst i nærværende Periode ikke blot faaet adskillige nye Bygninger (som i det Foregaaende ere opregnede), men var ogsaa, i det Hele taget, betydeligt bleven udvidet og forstørret; som vi deraf tør slutte, at ikke alene Overgade (1471), Nedergade (80), Skulkenborg (64), Horsetorvet (42, 43, 62), Holsedorestrædet (89, 99) og Piledam (70) for første Gang nævnes; men at Byen ogsaa allerede da har en indre og ydre saavel Vester- (89, 99) som Nørre- (71) Port. I Henseende til dens Bestyrelse finde vi nu ikke blot, som før, Landsdommer (1406, 19 ꝛc.) og Borgemester (1405, 18 ꝛc.); men der ere nu 2 Borgemestere (1435, 66). Disse have en betydelig Rang (ja! som det synes, endogsaa næstefter Bispen; jfr. 1470) og lade sig paa adelig Viis begrave (1459); ja! 2 af dem blive endogsaa formeligt nobiliterede (1440 og 93). Endelig er der nu ogsaa en Kæmner (1459, 71, 76, 80, 95) og 15 Rodemestere (95) ansatte i Byen, og Byskatten er bestemt til 300 Mk. aarlig. Om de øvrige Paalæg eller den saakaldte Byens Tynge see N. Pag. 261, og af hvad videre om Byens Bestyrelse og Forfatning i denne Periode kan være at bemærke, vil i det Foregaaende under 1409, 40, 44, 49, 54, 77, 93

---

en Herredsfoged, der hverken kunde læse eller skrive (Ros. Dom. Pag. 199).

og 95 det Væsentligste findes anført. Et maaskee ikke uvæsentligt Bidrag til deres Fattigvæsens Forbedring havde Borgerne i Aarene 1474 og 77 privat Godgjørenhed at takke. Ligesom endelig ogsaa i dette Aarhundrede Folkeforlystelsernes Række synes at være blevet forøget, saavel ved offentlige Dandse som ved den i de senere Tider saa hyppigt forekommende Fastelavnsløben (1447) eller maskerede Optog paa Gader og i Huse.

Det 16de Aarhundrede aabner sig med et Par for Landet vigtige Dodsfald.

1500 døde nemlig Ridderen Hr. **Lodovicus Marsk** (af Adelslægten Munk, jfr. Geneal. Arch. 1 Pag. 3) **de Østrup** og ligger med sin Frue, **Ana Brolis** (læs Brocks) Datter, i Graabrødrekirke begravet (Birch.). Han var maaskee, siden han skrives Ludevig Pallesen (l. c.), en Søn af den Palle Marsk til Østrupgaard i Haastrup Sogn, hvis Døttre døde 1470 (Atl. 6 Pag. 734).

S. A. døde Ridderen Hr. Prebjørn Podebusk, blev i S. Hans Kirke under Orgelværket begravet og over ham og hans Fruer en Liigsteen sammesteds lagt (**Marm. Dan.** 1 Pag. 228. Atl. 6 Pag. 597. P. Müller Pag. 37), som er kobberstukket af Bircherod og forestiller ham og hans 2 Fruer, Wibeke og Anna; ligesom han ogsaa paa Stenen selv kaldes **miles auratus.** Men saavel efter Klevenfeld som efter Gl. S. 2, 3, 25 skal han først være død 1541 og ligge i Aarhuus Domkirke begravet.

S. A. maa det i Følge de Oplysninger, jeg under 1497 har meddeelt, formodentlig have været, at Dr. Christine i Odense holdt sin Billedhugger, Claus Bergs, Søn over Daaben eller bar ham, som det den Tid kaldtes, til Kristendom og kaldte ham Frantz efter sin Skytshelgen, Franciscus (D. Mag. 1 Pag. 25).

S. A. hedder det i Dr. Christines Regnskabsbog: Torsdagen næstefter Vor Frue Dag **Assumptionis** fick Jørgen Løbere af Othense **VIII** ß., ther han bar min Fruæ Breff fran Otte Porsfeldt af Nesbyhovet oc till Nykjøping (paa Falster, hvor Dronningen da opholdt sig). Bemeldte Jørgen Løber aff Othense forekommer atter s. A. i Regnskabsbogen ved **S. Lucæ Evangelistæ** Dag (medd. af K. R.); men Skade er det, at man hverken har Regnskabsbogen for dette eller for de 3 følgende Aar, da der ellers vistnok deri vilde kunne findes mangt et interessant Bidrag til Odense Byes Historie i hiin Periode.

S. A. var Claus Daa til Ravnstrup Lænsmand over Odensegaards Læn (Atl. 3 Pag. 450, jfr. 1536, da han døde).

S. A. skjødede Sværdfegeren, Henrik Pedersen, 1 Gaard, Sydvest for Landsthinget i Odense, til S. Hans Kloster, og foromtalte Prior, Peder Andersen (jfr. 1497), lyste Laughævd over Rytze Mølle i Vigerslef Sogn, hvor ogsaa Tønne Brydske pantsatte en Skov til Klostret. Fremdeles forskrev Peder Pedersen i Odense og Peder Andersen i Asens sig til Prioren, at dersom de nogensinde solgte eller pantsatte deres Andeel i Aalykken, skulde Klostret være dertil den Nærmeste (ja! efter en anden Notits skjødede de den endnu s. A. til

Klostret, jfr. 1502); ligesom Prioren ogsaa tog Laughævd over Klostrets 2 Gaarde i Andebølle (P. Müller Pag. 22).

S. A. (dog uvist om ikke et Par Tal ere udeladte) udstædte Mads Bager sit Gjenbrev paa en Gaard og Grund i Vestergade, som han havde i aarlig Leie for 7 Mk. af S. Knuds Kloster paa hans, Kones, Børns og et af deres Børneborns Levetid (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. et Thingsvidne af Pether Thomissen af Kedelstorp, Foged i Vissenbjerigs Birkething ɔc.: at **feria sexta ante ascensionis Domini** fik Hans Bassy af Gatzbøle et Thingsvidne af 8 Dannemænd, at 7 Dannemænd vidnede, at det Leydh, som ligger i Gatzbøl imellem S. Knutz Gaard, som Nis Andersen iboer, og Hans Basses Gaard, er kon (ɔ: kun) eth Maglædh og er intet odelvey (Ledh); og bor forte Ledh affretthe at henge utti Bydess Krugh (**Dipl. Lang.**).

S. A. var Sognepræsten, Jb Log, i Herringe Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 43).

S. A. gjor Per Anderssøn, almindelig Official i Otthens, vitterligt med sit aabne Brev: at den Torsdag efter S. Nicolai Dag vare 11 Dannemænd stævnede for ham paa et Vidne, og vidnede de da med deres Eed: at Haffvelocke ligger i Wiisløff Sogn, og Korntienden hører til Wiisløf Præst og Kirke (**Dipl. Lang.**).

1501 først i Septbr. underskriver Biskop Carl Rønnow i Nyborg det danske Rigsraads Sendebrev til det svenske (Hv. Pag. 1038). Men s. A. dode han ved Begyndelsen af Høst (**S. R. D.** 7 Pag. 238) som Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1,

38) og blev begravet i Herrested Kirke (Pont. 2 Pag. 436=37).

S. A. blev Jens Andersen Beldenak Bisp i den Foregaaendes Sted (Hv. B. Kr. Pag. 43. **S. R. D.** 7 Pag. 238 og ikke, som Pont. 2 Pag. 438 siger, 1502). Han var en Mand af fortræffelige Naturgaver og gode Studier, men derhos mere verdslig= end geistligsindet, og endelig en sand Bold for den meest afvexlende Skjebnes Luner. Han var en Skomagerson fra Brøndum ved Aalborg, men havde, efter at have fuldendt sine Studier og at have promoveret som Mag. i Colln, taget Tjeneste i Kong Hanses Cancellie og var allerede 1499 **episcopus designatus Ottoniensis** eller udnævnt til Biskop Carl Ronnows Successor i Odense (Pont. 2 Pag. 437=38). Hans Characteer (hvorom see Hv. Pag. 1121, 1122, 1180. B. Kr. Pag. 43. **S. R. D.** 7 Pag. 239, 240=41) var mindre roesværdig end hans Aandsevner og hans Kundskaber, der i den Grad vare ypperlige, at man endogsaa beskyldte ham for Trolddom (Hv. Pag. 1122. **S. R. D.** 7 Pag. 240=41. Pont. 2 Pag. 438, 446). Forresten beskjæftigede han sig mere med Statssager og Politik end med theologiske Studier og sit Embede; ligesom han ogsaa siges at have den Fortjeneste af det Land, hvori han var Bisp, at han bragte den fyenske Studehandel paa Tydskland og Nederland i Flor (Hv. Pag. 1122. **S. R. D.** 7 Pag. 240. Pont. 2 Pag. 439). Og var han saaledes endogsaa en mindre omhyggelig Sjælehyrde, saa var han derimod en desto paapasseligere Qvæghyrde, idet han, som Pontoppidan (l. c. Pag. 439) siger, var den storste Qvæghandler i Landet.

Det Første kan nu gjerne være fuldkommen Sandhed; men hvad det Sidste er angaaende, da have vi i det Foregaaende seet, at den fyenske Studehandel allerede 1497 (altsaa i det Mindste nogle Aar for han blev Bisp) med Grund kunde siges at florere.

S. A. tog bemeldte Biskop Beldenak Gamborgbirk (som Kong Erik af Pommern havde skjenket Provstiet i Odense til 12 Skoledisciples Underholdning, som skulde synge i Frue Kirke, jfr. 1397) med Pavelig Bevilling fra Odense Provsti og lagde det under Bispestolen (Hv. Pag. 1086-87. Bloch 1 Pag. 237), eller, rettere sagt, deelte det mellem 4 Canikker, uagtet han ikke efter Fundatsens Lydelse lod Kirkesangen besørge.

S. A. holdtes Sandemænds Tag mellem Prioren i S. Hans, Peder Andersen, og Bjørn Johansen i Fraugde Skov; og Sidstnævnte erklærede ved denne Leilighed, at han ingen Rettighed havde til Klostrets Eiendom i Høyerup (P. Müller Pag. 22) eller efter et andet Register: i Bordeskov, Bredesnab og Høirogge.

S. A. Skambyherreds Thingsvidne: at Mag. Peder Andersen, Prior i S. Hans, havde indvordet med Laughævd paa Priorens Vegne af Antvorskov al den Jord og Eiendom, som han havde paa Klostrets Vegne i Jersore (**Dipl. Reg.**), jfr. 1533.

S. A. Mageskiftebrev, hvorved Sortebrødrekloster i Odense afstaaer til Jorgen Marsvin de 2 Gaarde i Nerdrø (ɔ: Næraa) Sogn og By, som Esbern Marsvin havde givet til Klostret; hvorimod det igjen af Jorgen Marsvin fik 2 Gaarde i Eghens (ɔ: Egense) (Reg. Vosf.).

S. A. udstæder Jorgen Urne, Landsdommer i Fyen,

Christiern Mule, Borgemester i Odense, Hans Laurids=sen, Skriver til Fyenbo Landsthing, og andre Flere et Landsthingsvidne om Fredlysning over en Jord, Kong Hans havde givet Svendborg By (Aktstykk. Pag. 100).

1502 skulde Bisp Beldenak have ledsaget Prinds Christian til Norge, for at være paa Raad med ved Rebellionens Dæmpning (Pont. 2 Pag. 438. P. Müller Pag. 87).

S. A. sendes Bisp Beldenak til Lybeck, for at un=derhandle med Hansestæderne, at de ingen Tilførsel maatte gjøre de Svenske, som Kongen vilde hjemsøge med Krig, fordi de vare frafaldne og havde fanget hans Dronning (Hv. Pag. 1043). Ogsaa skal han ved denne Tid paa en smild Maade have advaret Kon=gen om hans Forhold med Lænsmandens Frue paa Vordingborg og kaldes i denne Anledning af Kongen en Skalk (l. c. Pag. 1048).

S. A. blev Rigshofmesteren, Poul Larmand til Sandholt og Nielstrup, ihjelslaget paa Høibro i Kjø=benhavn og alt hans Gods confiskeret; og ved denne Leilighed fik Bisp Beldenak, som i **Chron. Skibyense** beskyldes for at have tilskyndet Kongen til dette Mord, hans Gaard i Kjobenhavn til sin Andeel af Byttet (**S. R. D.** 2 Pag. 562=63. P. Müller Pag. 6; jfr. 1527).

S. A. tilstod Bisp Beldenak S. Mortens Dag paa Synoden i Kjobenhavn tilligemed flere Bisper Thornes Kirke paa Laaland Aflad (Pont. 2 Pag. 721; jfr. P. Müller Pag. 87).

S. A. den 15 Decbr. fælder han en Dom i Viger=slef Præstegaard (P. Müller Pag. 87).

S. A. udvirkede Prioren i S. Hans, Mester Peder, Kong Hanses Dombrev paa Nytze Mølle; og Jep Lauridsen af Lunde skjødede Klostret en Skovskyld paa Bordese Mark (P. Müller P. 22); ligesom Peder Andersen af Assens ogsaa skjødede det sin Andeel af Aalykken ved Odense (**Dipl. Reg.**; jfr. 1500).

S. A. var Herman, en Broder af S. Hans Kloster i Odense, Pavens Legat og Afladskræmmer i Danmark, for ved dette Middel at opmuntre til et Korstog imod Tyrken (**S. R. D.** 2 Pag. 563. Pont. 2 Pag. 722). Denne Herman kaldes hos Bloch 1 Pag. 593 Commender og i Atl. 6 Pag. 592 Herman Næne, Prior i S. Hans Kloster i Odense; ligesom han i **S. R. D.** 2 Pag. 563 kaldes **Professor** (formodentlig **Prior**) **ordinis divi Johannis monasterii Ottoniensis** (jfr. P. Müller Pag. 31).

S. A. blev der i Septbr. holdt et Franciscanercapitel i Odense, hvor Ludvig Anholth, som **Commiss. vicarii generalis**, og Anders Glob, som **vicarius provincialis**, præsiderede (**S. R. D.** 5 Pag. 523).

S. A. fulgte Nid. Tjellof Eriksen (jfr. Nugaard 1503) til det Elænde Alter og Gilde i Odense en Gaard i Aasumherred, Næraa Sogn og By (**Dipl. Reg.**).

S. A. tog Landsdommeren i Fyen, Jørgen Urne til Hindemae, et Landsthingsvidne over, at han i sit Dommerembede ved Fyenbo Landsthing havde skikket sig ret og forsvarligt (Birch.).

S. A. gjorde Niels Tuesen, Byfoged i Odense, Anders Geed, Raadmand ibid., ꝛc. vitterligt: at den

Mandag næst for S. Margrethæ Dag var paa Odense Bything skikket beskeden Mand, Hans Skriver, Raadmand i Odense, og fik et lovligt Thingsvidne paa Sognepræst i Dalby, Hr. Anders Jensens, Vegne om den Jord, som Hr. Matts ved S. Jørgen nu paaboer, og som Arild Esbernsen i Dalby skjødte for nogle Aar siden til forte Hr. Anders Jensen, idet 8 Dannemænd vidnede: at forte Arild Esbernsen nogle Aar forleden paa Odense Bything havde skjødet denne Jord, som ligger Sønden ud med Adelgaden, tværs over fra S. Jørgens Capel, i Længden og Breden, som hun fra Arildstid været haver; og kjendte sig derhos Fæ og fuldt Værd at have oppebaaret for denne Jord til sin fulde Nøie og tilpligtede sig og sine Arvinger at frie, frelse, hjemle og tilstaae forte Anders Jensen og hans Arvinger denne Jord til evindelig Eie mod hver Mands Tiltale. Og forte Hans Skriver havde ligeledes (sendt) 2 agte (ɔ: agtede) Dannemænd til Esge Hvid, som syg er og paa samme Tid, da forte Skjøde gik, var Byfoged i Odense, og han tilstod ogsaa, at forte Jord paa bemeldte Maade var skjødet Hr. Anders Jensen og var lovlig lavbuden, forend hun skjødt vorde (Af Od. Raadst. Arch. ved P. Müller).

1503 udstædede Kong Hans i Odense en Forordning om Kjerteminde Byes Handel, hvori der ogsaa forekommer Noget om Odense Handel (Aktstykk. Pag. 148-49).

S. A. udstædede Kong Hans sit Pantebrev til Hr. Margvard Rønnow, Embedsmand paa Nafnsborg, hvorved han pansatte ham Kjelderup (ɔ: Killerup) By i Ottensherred (C. Reg.).

S. A. den 4 Octbr. (altsaa S. Franciſci Dag) kom Dr. Chriſtine hjem til Danmark fra ſit ſvenſke Fangenſkab (N. Tidsſkr. 1 Pag. 436) og fik formodentlig da allerede i Stedet for de ſvenſke Godſer, der 1499 vare hende tildeelte til Morgengave eller Livgeding (l. c. Pag. 433), og ſom nu ved Sverrigs Tab vare gaaede forlorne, de fyenſke Godſer: Næsbyhoveds Læn, Nugaards Læn, Odenſeby, Svendborg, Bogenſe, Kjerteminde og Tolden i Aſſens (thi hvad der ſiges i Gl. S. 2, 1, 104 betyder ingenlunde, at hun forſt 1513 fik diſſe Læn, men er blot en Beſtemmelſe for, at hun endnu maatte beholde dem et Aar efter Kong Hanſes Dod, altſaa det ſaakaldte Naadſensaar. Thi allerede 1504 og 1508 confirmerede hun, i Folge Reſen og Bircherod, Bogenſe Byes Privilegier, fordi denne By henhorte til det hende tilſtaaede Nugaards Læn; og allerede 1510 kaldes den 1504 afdode Otto Porsfeld vor naadige Frues Hunsfoged paa Næsbyhoved. B. N. 1 Pag. 39). Om de Forandringer, hun foretog ſig paa Næsbyhoved Slot, ſee forreſten B. N. 1 Pag. 36–39; men foruden dette havde hun viſtnok allerede da, ja! maaſkee allerede fra 1486 eller 97 ſin egen Reſidents i Odenſe, nemlig den ſaakaldte Dronninggaard, der nævnes 1506, 1520 og 21, og ſom hun i ſidſtnævnte Aar (formodentlig ved ſit Teſtamente) beſtemte til et S. Claræ Kloſter (hvoraf man altſaa ſeer, at det var nuværende Biſpegaard). Thi Franciſcanerkroniken i **S. R. D.** 5 Pag. 514 ſiger os om hende, at hun 1521 fundérede et Huns for Claræſøſtrene i Odenſe af ſin Dronninggaard (**fundata est ex curia Dominæ Reginæ**), men blev ved Doden forhindret i

at fuldende samme. Og disse Franciscanere, til hvis Orden ogsaa Clarænonnerne henhørte, kunde vistnok derom af Alle vide bedst Besked. Heller ikke er det usandsynligt, at den Omstændighed, at hun nu ogsaa kunde regne Francisci Dag for sin rette Befrielses-dag fra det svenske Fangenskab, har forøget hendes Devotion for denne Helgen og hendes Velgjørenhed imod hans Tjenere, Franciscanerne; saa at disse altsaa kunde have god Grund til at sige om hende: **Hæc serenissima & devotissima Regina qvanta caritate, favore & munificentia ac gratia proseqvebatur fratres minores de observantia & ordinem ipsorum, non potest verbis explicari; qvippe cum etiam, si qvis facunditatem Homeri atqve Maronis haberet, in illorum explicatione succumberet (S. R. D. 5 Pag. 514).**

S. A. skal Sacristiet i Sanderum Kirke være bygt og Dr. Christine ved samme Tid dertil have givet en smuk Altertavle af stærkt forgyldt Billedhuggerarbeide (Atl. 6 Pag. 540). En lignende Altertavle, der blandt Mere ogsaa forestiller hendes og hendes Gemals Portrait, synes hun ligeledes at have givet til Dalum Kirke (Werlauff Kong Hanses Mon. Pag. 29). Og naar dertil nu kommer, at den konstige Billedhugger, Claus Bergs, Son, som Dr. Christine holdt over Daaben, allerede, som sagt, maa være født 1500 (Bloch 1 Pag. 335), saa kan Claus Berg vel ogsaa gjerne antages for at have forfærdiget disse Tavler.

S. A. var Bisp Beldenak i April atter i Lybeck til Forhandling med Stæderne (Hv. Pag. 1048. P. Müller

Pag. 9, 88), gik der i Forloste for Kongen til Lybekkerne for nogen Godtgjørelse, han tilsagde dem, men maatte ved Hjemkomsten erklære, at det var skeet uden Kongens Villie og imod hans Minde (ibid. Pag. 1049), endskjøndt disse hans Løfter havde havt Dr. Christines Frigivelse af det svenske Fangenskab til Følge (ibid. og N. D. Mag. 3 Pag. 200).

S. A. testamenterede Domprovsten i Odense, Mester Hans Urne, til Vor Frue Kirke i Odense, hvor han valgte sit Leiersted, en Messebog og 1 Gradual af 64 Mk. Værdi, samt hvad Altertavlen havde kostet og en Deel Gods til hans Gravcapel, Sonden i Kirken (D. Mag. 1 Pag. 293-94); til Domkirken og S. Knuds Kloster 2 Gaarde af 170 Gyldens Værdi for Messer; til Prædikebrødrene i Odense 1 Læst Korn og en Chronica cum figuris; til Graabrødrene 1 Læst Korn og 1 Bog; til S. Hans Kloster 1 Læst Korn og til dets Prior, Dr. Herman, en Gylden; til S. Hans Hospital 1 Orte Korn og 4 Sider Flæsk; til S. Jørgens Kloster Ditto; til S. Albani Kirkes Bygning 6 Orter Korn og 10 Sider Flæsk (ibid. Pag. 294); fremdeles til samme Kirke 1 Gradual og til dens Bibliothek en anden Bog; til fattige Peblinge i Odense 200 Boger og i 3 Aar, 4 Gange aarlig, en Gift af Flæsk, Brød og Smør; samt Badstuegang og Begængelse til alle Klostre og Kirker i Byen (ibid. Pag. 297-98); og endelig til Præste-Calentegildet ibid. en stor Sølvskee (ibid. Pag. 297); hvorhos det maa bemærkes, at det er den eneste Gang, jeg veed at have fundet dette Gilde omtalt; hvorimod jeg til det kongl. antiqv. Museum har indsendt dets Sigil, forestillende

Maria med Christus paa Armen, og opgravet i en Hauge ved Bogense (Ant. An. 2 Pag. 329).

S. A. (saavelsom 1499) levede Tonne Gryn eller Temme Grim, som var Lænsmand paa Rugaard 1495 til 1503, og skjødede et Byggested i Veflinge til S. Knuds Kloster og derhos tilligemed Jens Jensen (Finke?) gav samme Kloster Skjøde paa en Gaard i Fangel, hvilken det fik af Væbneren Jens Finke, der ligeledes skjødede det 2 Gaarde i Eilby (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. døde Jørgen Daa (til Engaard o: nuværende Gyldensteen) og blev i S. Hans Kirke begravet (P. Müller Pag. 37).

S. A. skjenkede Lave Brock for sin Sjæls Saligheds Skyld til S. Hans Kloster en Gaard i Odense; og Borgemesteren i Assens, Berril Pedersen, skjødede til foromtalte Prior, Dr. Herman, 2 Gaarde i Anderup (By, Lumby S.) mod 2 i Tanderup (P. Müller Pag. 22).

1504 udstædede Kong Hans adskillige Domme fra Sortebrødrekloster i Odense, der altsaa tjente ham som et Slags Retterthing, hvilket ogsaa i et Document af 1508 udtrykkeligt bevidnes (Birch.).

S. A. taler Kong Hans, under sit Ophold i Odense, om et forestaaende Mode ibid. (D. S. T. Pag. 252).

S. A. (jfr. 1501) opløste Kong Hans paa Biskop Beldenaks Ansøgning Provstiet i Odense, hvorpaa Beldenak nedbrød Provstegaarden, brugte dens Stene til at bygge sin Bispereſidents og lagde Provstiets Indkomster for største Delen til Bispestolen, paa det nær, som han uddeelte til 4 Canikker, der som et Slags Ca=

pitel skulde være hans Assessorer i geistlige Retter=gangssager (Hv. Pag. 1086=87. P. Müller Pag. 18=19, 21).

S. A. var Dr. Christine paa Tilbagereisen fra sin, af Taknemmelighed for sin Befrielse fra det svenske Fangenskab foretagne, Pillegrimsfart til det hellige Blod i Wilsnack (Hv. Pag. 1050), **Dominica Jubilate** o: 3die Søndag efter Paaske, i Odense (N. Tidskr. 1 Pag. 438).

S. A. blev Dronningens Høvedsmand, Otto Pors=feld paa Næsbyhoved, ved Paasketid af Bisp Beldenaks Folk ihjelslaget (P. Müller Beld. Pag. 15=16, 86); et Mord, jeg dog først under 1514 udførligen vil om=tale, da saavel Svanning som Hamsfort og Hvitfeld først henføre det til sidstnævnte Aar; uagtet ikke blot Dr. Christines Regnskabsbog angiver det førstnævnte Aar, men man desuden ogsaa har Heylewich Wensyns aabne Brev angaaende Regnskabet for Næsbyhoved m. M. efter hans Broder, Otto Porsfueldh. Dat. tho Odensse im Jare **XV**liiii (hvilket formodentlig betyder **XVCIIII**) am Daghe **Sancti Botolphi** (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. antegnes af Dr. Christines Regnskabsfører (i N. Tidsskr. 1 Pag. 562 sq.), at han (foruden Alt, hvad der medgik til Otto Porsfelds Begravelse) end=videre havde udgivet 4 Mk. til en Suderkone i Odense (o: en Skomagerkone ibid.), til at kjøbe Lam og Høns og Smør for til de graae Brødre, og 7 Mk. for en Tønde Mjød til samme Munke (maaskee i Anledning af Otto Porsfelds Begravelse i deres Kirke); dernæst 14 ß. for at age 2 Graabrødremunke fra Odense til

Svendborg (l. c. Pag. 562); 14 ß. til en Skomager i Odense for 3 Par Skoe til den unge Herre (ɔ: Prinds Franciscus); 13 ß. for en Kofjerding til Graabrødrene (ibid. Pag. 563); 2 ß. til de unge Brødre (ɔ: Novicerne) i Sortebrødrekloster i Odense; 24 ß. for 2 Par Støvler og 2 Par Skoe til en Skomager i Odense (ibid. Pag. 566); 4 ß., som Frue Sophies Søn fik af min Frues Naade til at lægge paa S. Hans Hoved i S. Hans Kloster; 14 ß. og 1 Album (ɔ: Hvid) for en Laas, der kom til Haugelaagen i Dronningens Gaard; 1 Mk. til en Pige i Odense, som skulde gaae til Helligdoms (ɔ: Pillegrimsgang) for den unge Herre (Prinds Franciscus).

S. A. i Februar blev Biisp Beldenak tilligemed de andre Forlovere for Kongen indvarslede at møde i Lybeck, for der at holde Indlager, til Gjelden var betalt (N. D. Mag. 3 Pag. 201), men kom for sildig (Pag. 203); [1]) og Hertug Frederik maatte i Mai betale Pengene, da Kongen ikke vilde (Pag. 203).

S. A. begyndte Biskop Beldenak at bygge den nye Biispegaard i Odense, hvor nu det adelige Jomfru- eller Frøkenkloster er. (Dog skal allerede Biskop Mogens Krasse 1466 have begyndt at bygge den samme Gaard, som nu formodentlig Biskop Beldenak først fuldendte, og som siden tilhørte Jørgen Brahe. D. Mag. 2 Pag. 12; jfr. Pont. 2 Pag. 435). Til den Ende lagde han en Skat paa alle Præster i Stiftet

---

1) Om Grunden til hans Forsinkelse, nemlig at han blev beleiret paa sit Slot Ørkel af Marqvard Rønnow, see P. Müller Beldenak Pag. 15-16, 88.

(nemlig at hver Præst skulde give 1 feed Øre, $2\frac{1}{2}$ Ørtug Korn og 10 Mk. **hospitalitatis.** Hv. Pag. 599). Kongen forbød vel dem, der umiddelbart stode under Kronen, at betale; men Bispen vidste dog at inddrive den (Pont. 2 Pag. 727), skjøndt han synes at have modereret den noget, nemlig til 7 Mk. **hospitalitatis** og $2\frac{1}{2}$ Ørtug Korn **in subsidium** (Hv. Pag. 599). Han byggede paa denne Gaard i 4 Aar, og over Indgangen til Gaarden satte han følgende Inscription: **Dr. Johan: Andreæ, Episcop. Othoniensis, hanc curiam coepit erigere An. Dn. 1504 & consummavit illam 1508. Erectionis An. primo valuit modius annonæ 3 solidos; seqventi 4; cæteris annis ut communiter.** (Pont. 2 Pag. 239. Hoff. F. 5 Pag. 223. Atl. 3 Pag. 452, 6 Pag. 593).

S. A. Jørgen Marsvins, Palle Andersens og Fleres Grandskning om de Bønder, som ligge til Provstiet i Odense, have mere Skovsdeel i Birkinge Skov end Kronens. Datum Mandag efter S. Valentin. (**Repertor. real.**).

S. A. blev den nørre Port af S. Knuds Kirkegaard indviet (Hv. B. Kr. Pag. 43), og altsaa er Kirkegaarden formodentlig til den Tid bleven udvidet mod Norden, hvor der før havde været Algade og Torv.

S. A. skal Domprovsten i Odense, Hr. Hans Urne (see 1503), være død (D. Mag. 1 Pag. 289, 300) og blev i Vor Frue Kirke begravet (skjøndt paa Bircherods Kobber af hans Liigsteen staaer 1514). Hans Levnet findes i D. Mag. 1 Pag. 289 sq. Han var forresten ogsaa Medlem af det Elænde Gilde i Odense og skal have boet i den Gaard, som siden tilhørte

Mouritz Podebusk, og som nu kaldes Provstegaarden (D. M. l. c. Pag. 301). Der vare nemlig 2 Gaarde i Odense, som bare Navn af de Podebusker: den ene nemlig nuværende Borgerskole og den anden Fru Winds eller nuværende Procurator Hansens Gaard paa Odense store Torv. Imidlertid var det uden Tvivl paa førstnævnte Sted, at Provst Urne boede og før ham Bisp Krasse og før ham igjen Borgemester P. Marsvin (jfr. 1505). Det var nemlig den Gaard, Bisp Krasse havde skjenket til Almisse (see 1474), hvilken Urne (formodentlig som Vicarius til S. Knuds Capel) havde beboet (og som maaskee deraf en Tidlang kaldtes Provstegaarden), men som 1552 og 58 blev udlagt til Jesper Krasse (D. Mag. 2 Pag. 23-24); og siden kjøbte ikke Mouritz, men Henrik Podebusk til Kjørup den og solgte den 1634 til adskillige Adelsmænd, hvoraf den siden fik Navn af Adelens Gaard indtil 1682; hvorpaa den endelig 1705 blev solgt til Landsthing (Atl. 6 Pag. 578) o. s. v.

S. A. afsagdes Dom **in foro Nomarchiæ Othoniensi** mellem Andreas Nicolai i Munkerudgaard og Mag. Jep, Prior i S. Knud, om en Skov i Gundestrup Fang, som er deelt mellem Beboerne af Odenseherred (**Colonos Nomarchiæ Oth.**) og bemeldte Kloster (**Act. publ.**); eller med andre Ord: Jes Marthensson i Hoium, siddendes i Dommers Sted paa Othensherredsthing, bevidner tilligemed Mænd fra Sandrum, Brenekil, Nenordh, Winninghe, Noroppe og Tommedroppe: at S. Gregorii Dag s. A. var skikket for dem paa Othensherredsthing beskeden Mand, Anders Nielsson i Munckerudgordh, og fik et Thingsvidne

paa Mester Jep, Prior i S. Knuds Klosters, Vegne af 8 Dannemænd, at de hørte og saae, at samme Dag inden 4 Stokke paa fornævnte Thing var skikket 2 Mænd af Brenekil, som hjemlede, at forte Mester Jep og de 2 Bønder i Tommedruppe vare venlige og vel forligte om den Skov paa Gundestruppe Fang, som de tilsammen havde; og var han (nemlig Skoven) skift i tu imellem dem, saa at i lille Thyseritz Skifte fik Kloster altid sin Deel paa den vester Side; og det nøides dem med paa begge Sider (**Dipl. Lang.** Bagpaa stod skrevet: Paa det Skovskifte paa Dallemose imellem Kloster og Bønder i Othenseherred).

S. A. et Skjødebrev paa en Gaard i Vestergade uden (den) murede Port, synden op til Algaden, som Anders Hansen solgte og skjødte til S. Knuds Kloster, og som nu (1542) Jep Mand beboer (Chr. Pouls. Reg.).

S. A. skjødede Dominicanerne i Odense til S. Hans Klosters Prior, Dr. Herman, 2 Agre i Husekjærslokken ved Byen; ligesom Sidstnævnte ogsaa erhvervede Kong Hanses andet Laasebrev paa Nytze Molle (P. Müller Pag. 23).

S. A. var Hans Jepsen Prior i Sortebrødreklosster og skjødede da bemeldte 2 Agre i Husekjærsmark til S. Hans Kloster (**Dipl. Reg.**).

S. A. Albret og Hans Grothes Skjøde paa de dem tilhørende Agre i Tagelokken (Hoff. F. 5 Pag. 175; forudsat, at det ikke er en Trykfeil for 1404).

S. A. bortskjødedes en Gaard paa Vestergade mellem Adelgaden og Graabrødre Agestræde, som gik til Klostrets Ageport (**Dipl. Reg.**).

S. A., saavelsom 1505, var Chresten Mule Byens Borgemester (Birch.).

S. A. bør endnu tilføies, at da Dr. Christines ovenomtalte Regnskabsbøger, hvorpaa Justitsraad Molbech, saavidt jeg veed, var den Første, der gjorde det videnskabelige Publikum opmærksom i N. T. 1 Pag. 425 sq., ogsaa i en og anden Henseende udbrede Lys over Forholdene i Odense By i hine Dage, og Hr. Cand. Kall Rasmussen, efterat Ovenstaaende var skrevet, har havt den Godhed at sende mig en Udskrift af, hvad der i disse Regnskabsbøger er Odense vedkommende, og samme derhos er en Deel vidtløftigere end det allerede Anførte: vil jeg her ved Aarets Slutning meddele samme, forsaavidt Aaret 1504 vedkommer, og derhos ved en Tværstreg betegne, hvor disse Antegnelser ikke følge lige paa hinanden, men afbrydes af andre, Odense By uvedkommende, Udgifter. Bag i Regnskabsbogen hedder det saaledes:

X Mk. sende ieg (nemlig Regnskabsføreren) myn Frues Nade till Grabrødre Closther met Karll **feria sexta proxima post Reminiscere** ɔ: 2den Søndag i Faste 1504.

— 1 Mk. gaff ieg en Pige udi Othense, som skulde gange till Helligedomß fore myn unge Herre (Prinds Franciscus).

— 2 Mk. fick (ɔ: leverede) ieg myn Frues Nade at offre udi Dyernæss **dominica oculi** (ɔ: 3die Søndag i Faste), og **IV** ß gaff ieg Priorens Budh aff S. Knut, som aagh myn Frues Nade till Dygernæss.

Derpaa følger i Regnskabsbogen selv:

IIc Mk. annammede ieg aff myn Frues Nade mandagen

neſt effther **Dominicam passionis** (ɔ: Søndagen efter Midfaſte eller S. før Palmeſøndag) udi Grabrødre Cloſther 5 Mk. myndre (ɔ: mindre end 5 Mk.) oc 5 Kaſth, 4 Album i Kaſtet. (Dette Sidſte forſtaaer jeg egentlig ikke, ſkjøndt Vid. Selſk. Ordbog rigtignok har anmærket, at der ved at tælle Penge gik 4 Stkr. paa Kaſtet).

II rh. (ɔ: rhinſke) Guldene gaff ieg thenn Preſt, ſom ſang ſyn førſte Meße her i S. Albani Kircke i Othenſe fore myn Frues Nade oc myn unge Herre. **Domina commisit.**

I rh. Guldene fick ieg myn Frues Nade at offre udi ſvortte Brødre Cloſter i Othennſe **feria 2da proxima post jubilate** (ɔ: 3die Søndag efter Paaſke; altſaa var hun da kommen hjem fra Valfarten til Wilſnack, ſee N. T. 1 Pag. 438, 562, men reiſte derpaa til Sjælland, Pag. 563).

— **III** ß. gaff ieg fattigt Folck **feria 3tia post Botulphi** (ɔ: 17 Juni) udi Grabrødre Cloſther i Othenſe.

I Mk. fick ieg Jens Lyckesſen, (ſom) myn Frues Nade ſkullde haffue ad offre **die Albani** (ɔ: 21 Juni) i Othennſe.

II ß. fattigt Folck i Graabrødre **die Albani.**

III Mk. fick ieg Bryggerſvenden her aff Neſbyhoffvit (hvor hun altſaa den Tid holdt Huus), ſom han ſkullde faa Suderkonen udi Othennſe, till at kiøbe Smør oc Lamb fore til Grabrødre Cloſter. Anne Clausdatter befoel thet.

Item anamede ieg (af Dronningen) **II^{c}** Mk. **feria 3tia proxima post Johannis Baptiste** (ɔ: den 24 Juni), oc (ſom) var then Dagh, Otte Porſfeldt bleff

begangen udi Othensæ. (Derpaa følger, hvad som alt er trykt i N. T. 1 Pag. 563 om O. Porsfelds Begængelse).

Item **IV** Mk. fick jeg en Suderkone i Othennse till at kobe Lamb oc Honß oc Smør fore till the Graabrødre.

I rh. Gulden fick ieg myn Frues Nade thenn Dagh, thenn Proceßion var till S. Johannis Closther.

V ß. fick ieg Hr. Peder till Brødh till Graamunckene S. Canuti Dagh (ɔ: 10 Juli).

I Mk. gaff iegh fore Emst Oll, Brødrene i Grabrødre Closther finge S. Kanuti Dagh.

I Mk. (til) them, ther snode thee Vorlhuß, ther kom till thenn Proceßion, ther var i Othennse met S. Knutz Skryn. (Først i August var hun dernæst nogen Tid paa Langeland. N. Tidsskr. Pag. 564).

— **I** Mk. fick ieg myn Frues Nade Sondagen nest esther Bartholomei (ɔ: 24 Aug.), som hennes Nade vilde offre till Hellige gesthuß i Othennse.

IV ß. gaff ieg fattigt Folck samme Dagh paa Grabrødre Kirckegardt. **Domina commisit.**

I Mk. fick ieg Ambrosius till en Skinder (ɔ: Felbereder) i Othennse, ther haffde foderet myn Frues Hoeßucker. (Man skulde næsten troe, at dette Ord betydede Hosesokker eller Strompefodder; thi senere forekommer **II** Mk. fore Fodher, ther kom under Per Marsvins Hoßucke; men paa andre Steder kaldes det Hassucke, f. Ex. et Sted: Hassuckher, Hoser och Hætther, som Lauris Kock udi Othennse syude; og et andet Sted: **XXIV** ß. till en Bundtmager udi Koldinge, som fodret myn Frues silcke Haßucke (hvorimod Hoser skrives

ligesom i vore Dage f. Ex. Symen Stalddreng fik 10 Album at løse sine Hosæ med fra Skræderen). Maaskee turde det altsaa være Kasiak ɔ: en viid, stakket Kjortel (Vid. S. Ordb.), hvoraf maaskee vort Jakke og Kasseking har sin Oprindelse. Den ovenomtalte Ambrosius turde forresten være den Samme, om hvem det hedder i N. Tidsskr. Pag. 364: 7 Mk. fore then Thunne Miodh, Ambrosius udtogh oc sende i Graabrødre Closther.

— II Mk. till Graabrødre fore Begængelse, ther giordis fore Otte Porsfeldt (altsaa den anden Begængelse, v. infra).

II Mk. till S. Knut fore Begengelse.

III ß. thee, ther ringe till samme Begengelse till S. Knut.

II Mk. till Svortte Brødre closther fore Begengelse.

II Mk. till S. Hans closther fore Begengelse.

III ß. thee, ther ringde till samme Begengelse udi S. Hansʃ closther.

XXIV ß. till S. Albani Kircke fore Begengelse.

IV ß. thee, ther ringde.

XXIV ß. till vor Frue Kircke pro missis.

III ß. thee, ther oc ringde.

I Mk. Peblingerne till vor Frue, fore thee ginge fore Otte, then Dagh Begengelse giordis.

IV Mk. XII ß. fore XXX Marck Vox gaff ieg Hanss Strygh i Othennse, som kom till Ottis anden Begengelse.

XII ß. thee Diegnæ till S. Albani Kircke, fore thee ginge fore Otte thenn Thiidt, han bleff begangen.

XII ß. thee Diegnæ till S. Hansʃ, fore thee oc ginge fore Otte theen Thiidt, han bleff begangen.

V Mk. gaff ieg thenn Lyußesnore, som haffde snoedt Lyuß, Bluß oc andre smaa Lyuß then Thiidt, Otte bleff begangen.

— VII Mk. gaff ieg thenn Dreng, ther er udi Vinkelderen i Othennse, fore 1 Tonne Emst Døll, myn Frues Nade haffde saatt.

VII ß. oc I Alb. fore Emst Døll, myn Frues Nade haffde oc ladet hentte ther ꝛc.

— IV ß. fick ieg Jensf Lyckesen dominica proxima ante festum Symonis & Jude (ɔ: 28 Octbr), att legge paa Tafflen (ɔ: Altret) udi S. Albani Kircke i Othennse.

II ß. fattigt Folck fore samme Kirckedor.

XX ß. gaff ieg en Prest her i Othennse, som haffde holdt myn Frues Meßer. Teste Laurencio Capeldiegen.

— XXVIII ß. gaff ieg udh till S. Hansf closther die animarum (ɔ: 2 Novbr). Domina commisit.

— XX ß. danske gaff ieg Festemøen til Skenck till Esgh Hwidz (i Odense) in profesto Martini (ɔ: 11 Novbr).

I Mk. thenn gamble Konæ.

VIII ß. Thienistepigen ther i Gardden.

XXIII ß. Diegnenæ aff S. Hansf Scole die Martini. Domina commisit pro cantu.

VII Mk. fore then Thunne Miødh, Ambrosius udtogh oc sende i Grabrødre Closther die Brictii (ɔ: den 13 Novbr) ꝛc. (N. Tidsskr. 1 Pag. 564).

— V ß. oc I Alb. gaff ieg anden S. Morthenns Dagh Prieren aff Suortte brødre oc en hanß Brødre

fore the ſagde Meße fore myn Frues Nade paa Neſ=
byhoffvit.

VIII Alb. en Preſt aff S. Hanſ Cloſther ſamme Dagh.

— **VIII** ß. thenn ſomeſte (ſamme Tid?) paa S. Hanſ Kirckegardt.

— **I** Mk. Diegnæne till S. Hanſ tredie Julæ Dagh, fore thee ſyunge.

1505 holdt Kong Hans en Forſamling i S. Hans Kloſter i Odenſe, hvor han i Biſkop Jens Anderſens, Landsdommer Jørgen Urnes og Fleres Overværelſe ſtiftede Forlig imellem Kjerteminde By og Palle Anderſen til Hverringe og Lundsgaard om Byens Fid (Aktſtykk. Pag. 153=54, jfr. Atl. 3 Pag. 462, 6 Pag. 614).

S. A., ſaavelſom 1506, antegnes af Dr. Chriſtines Regnſkabsfører (i N. Tidsſkr. 1 Pag. 567), at han havde udgivet 18 ß. for 2 Pd. grønt Ingefær, ſom Dr. lod hente fra Odenſe; 5 Mk. til Prioren i S. Knud ſom Rentepenge af de Boder, der ligge op til Dronningens Gaard (l. c. Pag. 567); 1 Mk. for et Glarvindue til Dronningens Gaard i Hofmeſterindens Herberg; 4 Mk. til Bartholomæus Læge i Odenſe; 40 rhinſke Gylden til Claus Molteke i Odenſe for en Guldkjæde; 1 Mk. for Dronningens Haßike (ɔ: Kaſſeking?), ſom blev foret i Odenſe med Elsdyrsſkind; 6 Mk. 2 ß. for 4 Sider Marſvinsflæſk fra Middelfart til Dronningens Gaard (Pag. 568); 3 ß. for 2 Knabeſtob til Dronningens Gaard i Odenſe (Pag. 569) ꝛc.

S. A. i Januar maatte Biſp Beldenak erklære, at det var imod Kongens Villie, at han havde lovt Ly=

bekkerne de Penge, som nu Hertug Frederik havde udbetalt (N. D. M. 3 Pag. 204).

S. A. var Biſp Beldenak i Juli med i Calmar at tildomme Kong Hans Sverrigs Rige i Anledning af de ſvenſke Rigsraaders Udeblivelſe fra det berammede Møde (Hv. Pag. 1053), og dernæſt i Kjobenhavn at underſkrive Rigsraadets Anſogning til Keiſeren om denne Doms Confirmation (Pag. 1057); hans ovrige Reiſer i dette Aar ſee P. Müller P. 88; ligeſom han ogſaa i Calmar tilligemed flere Biſper tilſtod Vinneby Kirke paa Laaland Aflad (Pont. 2 Pag. 728).

S. A. kjobte Biſpen en Deel Jordegods af Kongen og afbetalte 1313 Mk. paa ſamme (P. Müller Pag. 82; hvor man tillige ſaavel Pag. 79 ſom Pag. 82 finder en Deel af hans private Eiendomme omtalte).

S. A., ſaavelſom 1506, var Meſter Jep eller Jacob Hanſen Prior i S. Knud (D. Mag. 1 Pag. 299. Bloch 1 Pag. 591). Han berommes ſom en lærd, lovkyndig Mand og Doctor i Decreterne (Dang. Pag. 297); men ſom Beviis, hvorledes den Tids Magiſtre og Doctores ſkreve Latin, anforer Bircherod at have ſeet et Brev fra ham af 1507, ſom var dateret **de Claastro S. Canuti**; men hvorlet kan den gode Bircherod ikke her have læſt **Claastrum** for **Claustrum**?

S. A. var Mag. Hans Michelſen Commender i S. Hans (Atl. 6 Pag. 592. Bloch 1 Pag. 593) eller Prior (P. Müller Pag. 31).

S. A. i November var der Franciſcanerconvent i Odenſe, ſom valgte **Nicolaus Jordani** til Provincialvicar (**S. R. D.** 5 Pag. 523).

S. A. indloſer Eiler Bryſke paa ſin Broder Tonnes

Vegne Tverskov Molle, som skylder aarlig Landgilde 24 Orter Meel, med 2 Enghaver Osten for samme, fra S. Hans Kloster i Odense for 206 rhinske Gylden og 15 Mk. danske (Reg. Vosf.).

S. A. udstædes der Skjøde paa en Gaard, liggende mellem begge Fiskeskamlerne (ɔ: paa Fisketorvet eller ved Skjolden) paa den nørre Side af Gaden, som Severin Læge solgte og skjødede til S. Knuds Kloster (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. gjorde Landsdommer Jørgen Urne Regnskab med Bogtrykkeren, Simon Brandt, i det Huus, som Mester Peder Marsvin for iboede (og som Biskop Krasse skjenkede Byen til en evig Almisse, og hvor uden Tvivl Domprovst Urne ogsaa i hiin Tid havde havt sin Bolig, jfr. D. Mag. 1 Pag. 301), angaaende de Bøger, han havde prentet for hans Broder, Domprovst Mester Hans Urne (see 1503 og 4); og belob sig da Regningen til 50054 Mk. (D. Mag. 1 Pag. 299-300).

S. A. var Chresten Mule Borgemester i Odense (Giessing 2, 1, 132) og Hans Strig Raadmand (Birch.).

S. A., saavelsom 1512, var Peder Bonde, der blev nobiliteret af Kong Hans, Borgemester i Odense (Birch.).

S. A. indeholder den udførligere, af K. R. meddeelte, Udskrift af Dr. Christines Regnskabsbøger endnu følgende, Odense By vedkommende, Udgifter:

IV ß. gaff ieg (nemlig Regnskabsføreren) Hr. Lauris till S. Hansf die epiphanie (ɔ: 6 Januar 1505), fore han haffde legt paa Orgene (ɔ: Orgelet) till Meße fore myn Frues Rade.

IV Alb. thee Diegnæ, ther trodde Orgene.

— II Mk. sende ieg myn Frues Nade i S. Hansf closther dominica infra octavam epiphanie ad offre ther till Kirckemoße Meße.

— I Mk. sende iegh min Frues Nade S. Anthonii Dagh (ɔ: den 17 Jan.) i Othennse, at offre udi Helliggesthuß ther sammestæds.

— IX Mk. gaff ieg Michel Persfen i Othennse fore madh oc viin oc oll oc anden Deel, Pavens Sendebudh ther haffde forterit. Domina commisit.

— II Mk. III ß. (til) Knut Kempe fore Vorlyuß, han haffuer snoedt fore myn Frues Nade till Kyndermoße Lyuß (ɔ: den 2 Febr.) oc till thee Lyuß, ther komme till Closstheret og S. Hansf at tendis, naar salve regina syunges, oc fore Garn, han haffuer kobt till suodanne Lyuß.

— IV ß. gaff ieg fattigt Folck feria 2da post Reminiscere (ɔ: 2den Sondag i Faste) i Graabrødre.

— III ß. fick ieg Karll till fattigt Folck i Othennse die Mathie Apostoli (ɔ: 24 Febr.).

— II Mk. fick ieg Hennes Nade i Grabrødre closther i Othennse Sabbato letare (ɔ: Midfaste Sondag).

— II Mk. sende ieg myn Frues Nade dominica letare udi suortte Brødre closther i Othennse.

— VIII Alb. (til) fattigt Folck i suortte Brødre closther dominica letare. Symen skiffte them.

VIII Alb. fattigt Folck paa Graabrødre Kirckegardt feria 2da letare.

— XIV ß. gaff ieg en Skomagher i Othennse fore III Paar Skoo, han haffde giort till myn unge Herre (N. Tidsfkr. 1 Pag. 564).

XII Mk. **III** ß. myndre (ɔ: mindre end 3 ß.) gaff ieg Henrick Kremere fore Maadh oc Øll, Hr. Henrick oc hanß Thiæner fortærede ther, oc fore Haffre, Bønderne finge **feria 3tia letare**; oc fore thet, myn Frues Nade ther fortærede met sitt Folck **sabbato letare** oc **dominica letare**, ther then Munck syungh ßin første Meße i svorttebrødre.

— **IV** Mk. sende ieg myn Frues Nade ad offre S. Anthonii Prest i S. Albani Kircke om Affthenen **dominica passionis** (ɔ: Søndag efter Midfaste).

— **I** Mk. fick ieg Nellæ, fore hun varede Skenck, ther han laa syugh i Mynthergardden i Faste offer (ɔ: Fasten over, eller mens Fastetiden varede?).

— **IV** ß. fore ferst Sildt samme Dagh, som Brødrene finge i Grabrødre.

III ß. till Aall, samme Brødre finge **eodem die.**

— **II** Mk. fick ieg myn Frues Nade, at offre till Korßet Langfredagh i Othennse.

— **XIV** ß. Hansf Mule i Othennse fore tvo Taskelosæ (ɔ: Hængelaase) oc tvo Skruer.

— $2\frac{1}{2}$ Mk. sende ieg myn Frues Nade i S. Hansf closther i Othennse Poskedagh met Karll.

$2\frac{1}{2}$ Mk. fick ieg myn Frues Nade samme Dagh udi forte closther.

— **VIII** ß. gaff ieg udi Syughuset til S. Hansf Poske dagh, (som) myn Frues Nade selffuer befoll.

I ß. lagde ieg paa Tafflen efftther myn Frues Befalning samme Dagh.

III ß. fattigt Folck Poske dagh till S. Hansf.

III ß. fattigt Folck anden Poske dagh.

IV ß. fick ieg Lasse till Brod till Brødrene anden Poske dagh.

XVIII Mk. gaff ieg Hans Stryg fore Vox i Othennse, som myn Frues Nade lodh gøre Lyuß aff till Poske oc sende till Graabrødre, oc Boglyuß anden Poske dagh.

— **XI½** Mk. 2 ß. gaff ieg Henrick Kleysen (i Odense) fore **III** Tonner Øll, Maadh=yrtther (ɔ: Gewürtz) oc Vin, ther myn Frues Nade oc myn unge Herre tærede ther i hanß Huß Skertorsdagh, Langfredagh oc Klocker othenns dagh; **feria 3tia** Paske fick han teße Penninge. (Denne Henrick Kleysen, som formodentlig er den Samme, der ovenfor ved **Domina letare** kaldes Henrick Kræmere, havde ogsaa, som de følgende Anteqnelser udvise, kjøbt Flynder oc anden Fisk, samt fersk Torsk oc 1 Skp. haffre til Dronningen; og Dronningen havde en betydelig Handel med ham; thi et Sted hedder det: So bekenne ich, Hinrik Kleyssen to Odensee, myt deßer myner egen Hantschryfft, so dat ick hebbe entfangen up de dre hundert Mk. und **XVII** Mk., de myn gnedighste Browe my schuldich bleff, also ick beseegelt hebbe (ɔ: som jeg har beseglet Brev paa); dar hebbe ick up entfangen van Ere Gnade erst 1 junck Pert vor elffen Gulden ꝛc. ꝛc.).

— **XVI** Mk. (til) Niels Cotti fore thet Leidisk (Klæde), the Graabrødre fick om S. Michils Thiidt (formodentlig forrige Aar).

II Mk. sende ieg myn Frues Nade i swortte Brødre clostther tredie Poske Dagh till at offre.

X Alb. fick ieg Lasse Stalddreng till fattigt Folck **feria 3tia pasce** paa swortte Brødre Kirckegardt.

— 2 Mk. fick iegh myn Frues Nade at offre femttæ Poske dag udi Hellig=Gesthuß i Othennse paa S. Hansʃ Kirckegardt.

IV ß. sende ieg Hennes Nade, till at legge paa Tafflen ther sammestæds.

XIX ß. Jens Bagere fore Brodt, Lasse Stalddreng haffde uttaget till fattigt Folck i Othennse effther myn Frues Befalningh.

— **II** Mk. sende ieg myn Frues Nade i svortte Brødre closther, at offre ther **dominica qvasimodogeniti** (ɔ: første Sondag efter Paaske) en Munck, ther sagde ßin første Mæße. **Domina mek commisit.**

— **IV** ß. fick ieg Stalddrengen Symen **dominica qvasimodogeniti**, at han skullde offre udi S. Gertruds Capelle uden fore Othennse. (Mærkeligt, at det siges at ligge udenfor Byen). **Domina commisit.**

— **I** Mk. till offertum till S. Hansʃ samme Dagh; thii vor Frue Dagh **annunciacionis** (ɔ: 25 Marts) vort thaa holdet. **Domina commisit mek in persona.**

IV ß. samme Dagh till Brodh, (som) kom i Grabrødre closther.

— **III** ß. gaff ieg en Suderkonæ i Othennse fore itt Paar Skoo.

— **IX** Mk. gaff ieg fore **VI** Alne Leidisk (Klæde), them Albrett Hindsson fick fore thet Breff, ther han haffde paa Orgemesterens Gaardt i Othense.

— **XXX** ß. gaff ieg Michill Persson i Othense fore **III** Alne vesterlandisk (Klæde), them Mattis Skaldre fick.

— **XX** ß. samme Michill Persson i Othennse fore

two Alne vesterlandisk, them Noluff oc en liden myn Frues Dreng finge till Hosefodher **eodem sabbato.**

— **XIII** ß. gaff iegh Anders Geedt fore en Kofierding, som han købte esther myn Frues Befaling oc sende i Grobrødre (N. Tidsskr. 1 Pag. 565).

VII Mk. **III** ß. (til) Jens Bagere i Othennse fore Brødh, thet Jens Finde haffde udtaget thet Stundt, myn Frues Nade laa till Esky Byfogetz om S. Michels Thiidt (forrige Aar).

— **XI** Alb. gaff ieg udh fore Meßer i Othennse, som myn Frues Nade badh meg selffuer bestille **feria 3tia Rogacionum** (ɔ: 5te Søndag efter Paaske).

— **II** Alb. (til) en Pebling, ther sanck Meße **feria 4ta Rogacionum** udi Othennse.

— **II** ß. gaff iegh thee unge Brødre i Othennse i svortte Brødre closther. Mathias Skaldre befoll (N. Tidsskr. 1 Pag. 565).

— **VIII** ß. gaff iegh fore Offuerskærers Løn samme Dagh i Othennse fore Leidisk (Klæde, som) bleff offuerskoret, som myn Frues Drenge finge till cleder.

— **V** Mk. (til) Hr. Lauris till S. Hans udi Otthennse, fore han sagde Meße fore myn Frues Nade paa Nesbyhoffvit udi Vinther nest forleden. **Domina commisit.**

— **II** Mk. fick ieg myn Frues Nade S. Kanuti Affthenn (ɔ: den 9 Juli) i S. Canuti Kircke, at offre S. Canuti Hoffuet.

I rh. Gl. oc **I** Mk. at offre S. Canuti Dag.

VIII ß. til S. Albani Arm.

VIII ß. till Tafflær oc **I** Mk. **ad pauperes.**

I ß. fattigt Folck udi Othennſe **S. Kanuti regis** & **martiris** Dagh. **Domina commisit.**

IV ß. en fattig Mand udi Grabrødre cloſther Søndagen næſt effther **Kanuti regis & martiris** Dagh i Othennſe.

— **V** ß. gaff ieg udh udi Othennſe fore itt helſt (ɔ: heelt) Sticke grønnt Klæde, (ſom) bleff offuerſkoret.

— **V** ß. fick ieg Jeſ Løgh effther Godſkes Befalning fore Mackreler, han købte till Brødrene i Graabrødre.

III ß. fattigt Folck die **Praxedis virginis** (ɔ: 19 Mai), ſom Godſke befoell at giffues i S. Margrete ære oc fore alle criſtne Siæle.

— **I** ß. en fattig Pige paa Grabrødre Kirckegardt. **Domina commisit die Margrete** (ɔ: 13 eller 20 Juli).

— **IV** ß. fore en Pungh, ther en Pige fick i Ladegarden (ved Næsbyhoveds Slot).

— **VIII** ß. fick ieg Ambroſius **Dominica proxima post Jacobi** (ɔ: 25 Juli) udi Grabrødre, ſom Brydegommen udi Ladegarden haffue ſkulle oc hans Brudh.

— **VI** ℔ (ɔ: Penninge) Dreygernæ (ɔ: Dragerne) fore en Tønne, the baare udi Grabrødre cloſther.

— **I** Mk. ſende ieg myn Frues Nade **S. Olai regis & martiris** Dagh (ɔ: 29 Juli) udi S. Albani Kircke at offre met en Dreng.

— **III** ß. **feria 5ta post Olavi** till Mackrelle, ſom Lagh købte oc Brødrene finge udi Grabrødre.

— **XXIV** ß. thenn Skomagher i Othennſe, ſom giorde Gotze oc then anden Drengh Stoffle oc fore 2

Par Skoo (N. Tidsskr. Pag. 566); thet enæ fick Cristoffer, thet andet fick thenn Mitzener (ɔ: fra Meissen).

II ß. fore Maadh oc Oll (til) thee Bønder, ther aage myn Frues Haffre till Henrick Kleysen.

— **I** Mk. sende ieg myn Frues Nade at offre till S. Knut **sabbato proximo post festum ad vincula Petri** (ɔ: 1 Aug.) met Gotske.

II½ Mk. sende iegh hennes Nade om Søndagen, som Affladet stoed til S. Knut. Met Henningh.

— **IV** Mk. oc 2 Alb. (til) Anders Geedt fore Ægh och Lamb, Hønß oc Kokødt, han haffde købtt effther myn Frues Befalning till Brødrene udi Grabrødre.

XI Alb. gaff (ieg) en Prest fore Vorlyuß, han snode aff the, ther kom till Grabrødre.

— **II½** Mk. gaff ieg Per Medg (?) fore Vox, ther kom till Vorlyuß udi Grabrødre closther.

I rh. Gulden fick ieg myn Frues Nade S. Bartholomei Dagh (ɔ: 24 August) udi Othennse, at offre udi Helliggesthuß.

— **V** Mk. gaff ieg udh fore ferst Fisk, ther kom till Grabrødrecloster. Henning befoll. **Die decollationis S. Johannis Baptiste** (ɔ: 29 August).

IV ß. fick ieg Frue Sophies Søn, som myn Frues Nade viste hannom effther, at legge paa S. Hansʃ Hoffuit udi S. Hansʃ closther (N. Tidsskr. 1 Pag. 566).

II Mk. sende ieg myn Frues Nade udi helæ Skillinger till S. Hansʃ closther met thenn lillde Dreng **die decollacionis** (ɔ: 29 Aug.).

— **IV** ß. fore itt Bælte, Pigen fick i Ladegarden till Brulopet (jfr. **supra Dominica post Jacobi**).

— **I^{c}** Mk. gaff ieg Jesʃ Lauris Orgemester udi

Othennſe Fredagen neſt effther **Bartholomei Apostoli. Domina commisit. Presentibus Dn. Petro Griiss & ceteris Capellanis.**

— **III½** Mk. fore Vox (ſom Dronningen tilligemed ſort Klæde fick hos Niels Cotti) Louerdagen neſt fore vor Frue Dagh **nativitatis**, till thu Paar ſtore Vox=lyuß, ther kom i Grabrodre **in die nativitatis Marie** (ɔ: 8 Sept.).

— **I** Mk. fick ieg myn Frues Nade uty ſyn Stoel i Grobrodher om Tiisdaghenn.

1506 i Juli var Kong Hans i Odenſe og udſtædte der et Brev til Biſpen og Cantsleren (D. Mag. 1 Pag. 301) om en Fordring, Domprovſt Hans Urnes Arvinger havde paa en Gaard i Vindingherred (D. S. T. Pag. 252).

S. A. udſtæder Kong Hans i Nyborg ſin Qvittering for 240 Mk. af Odenſe Byſkat (Od. Raadſtuearch.).

S. A. var Biſkop Beldenak i Decbr med i Sege=berg at ſlutte Freden mellem Danmark og Lybeck (Hv. Pag. 1067); jfr. P. Müller Pag. 88.

S. A. holdtes et Provſtemode af menige Provſter og Officialer i S. Knuds Kirke i Odenſe (Atl. 6 Pag. 589. Bloch 1 Pag. 39, 591), hvor Præſterne tildøm=tes Bi=, Hor=, Hamp=, Føl=, Hvede= og Boghvede=tienden (Birch.), eller med andre Ord: Peder Matzen, almindelig Officialis i Odenſe, Jep Hanſen, Prior i S. Knuds Kloſter, Hans Lang i Nyborg, Jep Hen=drichſen i Skamherred, Peder Hanſen i Svendborg, Hans Lauritſen i Faaborg og Hans Clemenſen i Lan=geland, alle Officialer udi geiſtlige Sager, bevidne: at

S. Trinitatis Mandag var Hr. Anders Oluſſen, Officialis i geiſtlige Sager i Aſſens, ſkikket for dem i S. Knuds Domkirke udi Otthenſe paa Provſtemode angaaende Tiende af Bier, Hør, Hvede og Boghvede, ſom Præſterne klagede, de ikke havde bekommet (**Dipl. Lang.**).

S. A. bekjender Carl Bryſke til Flinthholm, Væbner, ſkyldig at være til Meſter Jep Hanſen, Prior i S. Knud, og hans Efterkommere i ſamme Kloſter 900 Mk. danſk, for hvilke han pantſætter ham en Gaard i Paarup Sogn, ſom kaldes Skousgaard, og 3 Gaarde i Næsbyhoved Sogn og By (Reg. Vosſ.).

S. A. var Niels Jeſperſen Prior i S. Hans (P. Müller Pag. 31) og tog da Laughævd paa Jord i Skouby og dens Omegn (ibid. Pag. 23).

S. A. levede Hr. Anders Oluſſen, Sognepræſt i Atzens, ſom var Medlem af det Elænde Gilde i Odenſe (Gl. S. 1, 1, 44).

S. A. toge Palle Andersſen i Hveringh, Jørgen Urne i Hynnema, Chriſtiern Jude, Slotsfoged paa Nyborg, Peder Bundhe, Borgemeſter i Othens, Erich Hansſen, Borgemeſter i Medelfar ꝛc. efter Kong Hanſes Befaling Syn paa et Maglæg paa Ulckendrop Mark. Skrevet i Swortte Brødre Cloſther i Othens Løverdagen næſt for **Dominicam Cantate** (**Dipl. Lang.**).

S. A. indeholder det udførligere, af K. R. meddeelte, Udtog af Dr. Chriſtines Regnſkabsbøger følgende, Odenſe By vedkommende, Udgifter:

I Rinſk Gulden fick ieg (nemlig Regnſkabsføreren) myn Frues Nade at offre i S. Knutz cloſter i Othennſe

Dominica Misericordia (ɔ: 2den Søndag efter Paaske), **qvia ibi festum translacionis S. Kanuti.**

VIII ß. samme Dag till at offre till affthensang udi samme Kircke.

— **I** Mk. fick ieg Jørgen, myn Frues Dreng, som myn Frues Nade befoell hannem at offre till Helge korß Capell paa Heden **Die invencionis S. Crucis** (ɔ: 3 Mai).

— **V** Mk. gaff ieg Prioren aff S. Knutz closther i Othense till Rentepenning aff thee Bode, ther ligge upp till myn Frues Gard i Othense. (Og er dette den første Gang, jeg har fundet Dronninggaarden i Odense omtalt, naar undtages et Sted af 1504 i N. Tidsskr. 1 Pag. 566, som muligviis dog ogsaa til 1506 turde henhøre).

— **II** Mk. fick en Bagerqvinne, som boer udi Othennse, fore Kringler oc Hvedebrodt, myn Frues Nade købte thenn Thidt, myn unge Herre var her i Othennse oc Nesbyhoffvit om Fasten.

— **VI** ß. fore vedh (ɔ: Brænde), Jenss Log købte oc loedh aage udi myn Frues Gardt i Othennse. **Feria 3tia proxima post cantate** (ɔ: 4de Søndag efter Paaske).

— **IV** ß. (til) thee syuge Folck udi Syugestuen paa S. Hanss closter i Othennse.

— **XII** ß. **III** ℔ (ɔ: Penninge) mynde (ɔ: mindre end 3 Penninge) fore Vin oc Emst øll, myn Frues Nade havde ladet hæntte udi Radhuß Kelderen i Othennse. (Altsaa var der allerede da Viinudsalg i Raadstuekjelderen, hvad som man ellers i Almindelighed troer først 1540 at være blevet gjort Magistraten til Pligt).

— **V** Mk. fick Prieren aff S. Knutz closther fore Nennte aff thee Bode, Lauris Orgemester iboer.

— **I** rhinsk gulden fick ieg min Frues Nade udi Grabrodre closter i Othennse Søndagen nest efther **Barnabe Apostoli** (ɔ: 11 Juni), at offre en Prest, ther sanck sine **primicias** till S. Albani Kircke.

I Mk. fick ieg myn Frues Nade samme Dag oc Stedt, som hennes Nade gaff till Fadderpenninge en fattig Mand udi Othennse.

— **X** ß. gaff ieg Hansf Mule, Klensmed udi Othennse, fore en ny Laaß, hann giordde oc slaa fore myn Frues Door i hennes Nades Gardt. **Vigilia Johannis** (ɔ: 23 Juni).

— **VIII** ß. fore en Loeß oc en Lænck gaff ieg Hansf Mule, som sidder fore min Frues Gadedor udi Othennse.

— **X** Mk. fick ieg Prieren aff S. Hansf, Mester Barntt, samme Dag aff thenn Deell, hennes Nade hanom skyldig var paa Erick Bildes Veygnæ.

— **X** Mk. Niels Cotti fore Offrepenninge, jeg (havde) faatt aff hannom till myn Frues Nade, bode Guldt oc Penninge, the Dage, thee Preste syunge theeres forste Meßer, bode till S. Albani oc S. Hansf.

— **XXI** ß. oc **II** Alb. gaff ieg Biorn Guldsmedt fore itt Signete, hann myn Frues Nade giorde.

— **I** Mk. gaff ieg udh fore itt Glaarvindu, ther kom i myn Frues Gardt udi Hoffmesterindens Herberge Torsdag nest efther Bartholomei (ɔ: 24 Aug.).

— **II** Alb. (til) thvo Dregære, som bare en Kiste och Hamp oc 1 Sæck met Riiß oc Mandell i myn Frues Gardt i Othennse fraa Henrick Kleysen.

— **IV** Mk. gaff ieg Bartholomeo Læge uti Othenſe, for thet han haffde læget vedt Ulrick Smedt. **Domina mec commisit Die Egidii Abbatis** (ɔ: 1 Sept.).

— **III** ß. en Tembermand, ſom giordde Porthen ferdig i myn Frues Gardt.

— **XII** ß. gaff ieg fore itt Glarvindu, ſom kom i myn Frues Kelder (i Gaarden i Odenſe) at ſtande.

— **I** ß. en Mand, ſom arbeidede i myn Frues Homblegardt (i Odenſe).

— **IX** ß. fore thvo Laaße, ſom komme i myn Frues Gardt: then enæ fore Stegerhuſſes Døør, oc thenn anden fick ieg Tygæ Kelderſvend.

— **I** rh. Gl. ſende ieg myn Frues Nade, at haffue till Offerpenninge udi thenn Capell paa S. Hanſs Kirckegardt. **Die Jeronimi Presbiteri** (ɔ: 30 Sept.).

— **IX** Alb. fore thvo Nogle, ther Kockene finge i myn Frues Gardt till Skab oc Laaſe.

— **VII** ß. gaff ieg Juncker Vilhelm, ſom hand haffde lontt Ingerdt, Fadeburdzquinnen udi myn Frues Gardt i Othennſe, till at betale Erther met oc fore en Skede till Kniffue.

— **IX** ß. fore Naffther oc Spader (Spær?) till itt Bordt udi myn Frues Gardt.

— **VIII** ß. gaff ieg en Smedt i Othennſe, fore at hand beſlaa myn Frues Hæſte thenn Thidt, thee aage udh effther itt Tember Trææ (ɔ: et Stykke Træ til Tommer), ſom ſkulde thee (ɔ: til) Grabrødre cloſther.

— **II** rh. Gl. ſende ieg Prierenn aff S. Kanuti cloſter i Othennſe fore Renttepenninge aff thee Bode, Lauris Orgemeſter iboede.

— **I** Poſtulatz Gulden ſende ieg myn Frues Nade

till Byen mett Temme till Offrepenninge Sonndagen neſt efftther S. Severi Dag (ɔ: 30 April, men Severini 23 Octb.), **qvia dedicacio ad S. Albanum.**

— **XXV** ß. gaff ieg Jorgen Kremmer fore Sardug oc Lærret, myn Frues Nade gaff thee ſmaa Peblinge, (ſom) udi hennes Gardt ære i Othennſe.

— **VI** Mk. gaff ieg Michill Perſſen, Borgemeſter udi Othennſe, fore en Sardug, ſom ieg fick af hannom paa myn Frues veygnæ ꝛc.

— — — oc Hæſtefoder, ſom hennes Nade gaff theeres Hæſte aff cloſtrene i Othennſe, ther aage hennes Nades Jomfruer til Svendborg.

— **VIII** ß. fick ieg Kaaſ ſamme Dag til fattige Folck i Syugehuſet oc paa Kirckegarden (ved S. Hans Kloſter).

— **XXIV** ß. fore en Lyußekrone, (ſom) bleff giordt, (og) ſom henger i myn Frues Gardt i Othennſe; (og) **II** Mk. fore thet Belethe, ther ſidder fore paa Kronen.

X Mk. (til) Prierenn aff S. Hanſ, Meſter Hans Barndt; oc er nu klarlige afbetalede thee **L** Mk., myn Frues Nade var hannom ſkyldig, ſom Erick Bilde haffde faatt aff hannom. **Datum feria 2da proxima post epiphania An. Dn. M D VIII.** (Hvorledes dette, der ſaaledes ſynes at angaae 1508, kan være kommet ind i den Deel af Regnſkabet, der ſynes at angaae 1506, er ikke let at begribe).

X Mk. fik ieg Lauris Orgemeſter paa ſinn Bod, hand iboer ꝛc.

— **XII** ß. fore itt hundret Murſteen, ther kom till Jomfruernes Herberg i myn Frues Gardt till Skorſteen.

— **II** ß. fore tvo Bagge (?) Raffther till Vogenfieler till myn Frues Voghenn i hennes Nades Gardt.

1507 var Biſp Beldenak i Juli i Nykjøbing paa Falſter med at afſlutte Freden mellem Danmark og Hanſeſtæderne (Hv. Pag. 1068). Om hans øvrige Reiſer i dette Aar ſee P. Müller Pag. 88.

S. A. blev den Odenſe Franciſcanergvardian, Jaſpar Johannis, udvalgt til **Vicarius provincialis Daciæ (S. R. D.** 5 Pag. 524).

S. A. blev foretaget Sandemænds Tag i Brylle mellem S. Hans Kloſter, Mogens Giøe og Peder Olſen i Ovenſkov; ligeſom Prioren, Niels Jeſperſen, ogſaa forhvervede Kong Hanſes Stadfæſtelſe paa en Laughævd over Kloſtrets Ympehauge, Allemoſebjerget og flere af Kloſtrets Eiendomme (P. Müller Pag. 23).

S. A. bevidner Broder Jep Hanſen (Prior) i S. Knuds Kloſter i Otthenſe og menige Capitel ibid., at have ſkjodet (til hvem, nævnes ikke) en deres Kloſters Gaard og Grund, liggende i Norægadhæ op til Chriſtine Margvards Gaard, og ſynden næſt op til Bækken, og veſten til Adelgaden, ſom Elſe Knaſſ nu ibver. **Dat. in claustro S. Kanuti (Dipl. Lang.)**

S. A. var Michel Pederſen (Akelei til Skinnerup) Borgemeſter i Odenſe og underſkriver ſom ſaadan til Vitterlighed med Lene Bryſke (Geneal. Akelei).

S. A. (ſaavidt ſkjønnes kan; thi Ordenen er temmelig forvirret og intet Aarstal vedføiet) indeholder det udførligere, af K. R. meddeelte, Udtog af Dr. Chriſtines Regnſkabsbøger følgende, Odenſe By vedkommende, Udgifter:

II ß. (gav jeg, nemlig Regnſkabsføreren) Prierens

Dreng aff S. Hansf, fom bar myn Frues Nade Agerhonß.

IV ß. fick ieg Kaasf, fom thee Diegne aff S. Albani Schole finge. **Domina commisit.**

VIII Alb. thill tvo Ballier, thee finge udi Stegerhufet i myn Frues Gardt **feria 5ta Carnisprivii** (ɔ: i Faften).

— **XXIV** ß. thenn Murmefter, fom giordde thenn Skorfteen udi Jomfruherberget (fee forrige Aar) oc muret Kelderhalfen (ɔ: Nedgangen til Kjelderen) oc faa myn Frues eget Cammer om S. Michaelis (ɔ: Septbr. forrige Aar) oc Ingerdz Skorfteen.

— **II** Mk. thenn Suderkone i Norregade fore Skoo, ther hun haffde faat (ɔ: leveret) fattigt Folck efther myn Frues Befalning.

— **II** ß. gaff ieg Hansf Mule i Othennfe fore itt Jern, hann flog paa myn Frues Dør i hennes Nades Gardt.

— **VI** ß. fore en Laaß, ther kom fore myn Frues Dør, fom ieg anttvordet Tygge Kelderfvendt.

— **III** ß. fore **II** Knabeftobe, ther komme i myn Frues Gardt i Othennfe.

— **CXX** Mk. (fik) Lauris Orgemefter Mandagen neft efther vor Frue Dag **Assumpcionis** (ɔ: 15 Aug.) paa Nesbyhoffvet, fom myn Frues Nade lontte hannom paa then Boed, hann iboer.

— **X** Alb. famme Dag (til) fyuge Folck paa S. Hansf Kirckegardt.

— **VIII** ß. fick ieg Jensf Kaasf, at offre udi S. Hansf capelle. **Die Jeronimi Presbiteri** (ɔ: 30 Sept.).

IV ß. till thee fyuge Folck, ther inne ligge.

— **XXIV** ß. then Preſt, ther ſang ſinn forſte Meße udi vor Frue Kircke.

— **III** Mk. Hansſ Mule fore Dorhenge (ɔ: Dørhængſel), hann gjordde till myn Frues Døør, och fore Som oc fore Staall, han loed till aff ſitt eget.

— **V** ß. then Pebling i thee blaa Kleder till itt Par Skoo, ſom myn Frues Nade holder till Skole till S. Hansſ udi Othennſe.

— **XXIV** ß. gaff ieg en Mand, ſom haffde arbeidet udi myn Frues Homblegardt fore Byen. **Die S. S. Symonis & Jude Apostolorum** (ɔ: 28 Octb.) udi Othennſe.

XXIV ß. gaff ieg Niels Løgh udi Othennſe, ſom hannom ſtoed tilbage aff itt T (Tønde?) met Homble, ther hann ſende till myn Frues Gardt.

I Alb. en Vogenmand, ſom aag itt Læß Murſteen fraa S. Knutz Kloſter oc till myn Frues Gardt.

I Hornike Gl. ſende ieg myn Frues Nade **die omnium Sanctorum** (ɔ: 1 Novb.) udi Othennſe, ther hennes Nade loedh ſig berette udi Grabrødre.

— **IX** ß. gaff ieg en Murmeſter, ſom murede Stable udi thenn Døør udi myn Frues Gardt **feria 2da infra octavam omnium sanctorum.**

— **II** ß. finge Drogerne, ther baare Øll up aff Bryggerßet i myn Frues Kellder.

II Alb. fore itt Læß Leer, (ſom) kom till myn Frues Gardt.

I Alb. fore itt Læß Steen, ſom Hansſ Persſen var hos Prieren effther till myn Frues Dør.

II Mk. **IV** ß. gaff ieg ud S. Martini Affthen (ɔ: 9 Novb.), ſom S. Albani Diegene, S. Hansſ oc vor

Frues Diegne finge, som myn Frues Nade meg befoell.

— **IV** ß. fick ieg Temme, myn Frues Dreng, som han fick Prierens Budh aff S. Hansf cloſter, ther bar myn Frues Nade thee Øble, oc fore thenn Tonne Myod.

II ß. offrede ieg till S. Jorien, som Temme meg befoell.

— **VI** ß. en Mand', som ferdigt giordde itt Loghvindhu (ɔ: Laagevindue) udi myn Frues Gardt.

IV Alb. thenn Pebling, som ganger till Schole till S. Hansf till Lyuß oc fore hanß Skiortte var ſyndt.

— **IV** rh. Gl., (ſom) Lauris Orgemeſter fick paa ßin Boed, hann udi boer. Myn Frues Nade ſelffuer befoell.

— **II** rh. Gl. ſende ieg Prieren aff S. Knutz cloſter fore Rentte aff thee Bode ved Lauris Orgemeſter. **Domina mee commisit.**

— **I** Mk. gaff ieg en Snitker fore two Skiffuer, hann giordde udi myn Frues Gardt. (I den næſte Antegnelſe nævnes Bagge Raffther oc Spader (ɔ: Spænder eller Spær?), ſom komme till ſamme Skiffuer).

— **VIII** Alb. en Pebling, till at giffue fore Skredderlon fore ßin Kobe.

— **I** Mk. gaff ieg two Karlle, fore thee upſatte myn Frues Kakelloven igeen.

— **II** ß. fore Leer, (ſom) kom till Kakellovenen.

S. A. finge (i Følge en Regiſtrant, der ligger ved bemeldte Regnſkabsbog) Borgemeſter oc Raadt oc Menigheidt i Othennſe ſvodant Breff, at myn Frues Nade (altſaa Dronningen) ſkall giffue them arlige till theeres By **III** Mk. hver S. Michaelis Dagh fore thenn Haffue,

hennes Nade haffuer aff Byen, som Hansf Kræmer haffde. **Dat. An. D. MD septimo feria — — post Georgii.** Ligeledes fik (i Folge samme Regiſtrant) Peder Bondes Børn ſvodant Breff, at myn Frues Nade ſkall giffue thennem 4 ß. till Leyæ om Arit fore thenn Gang, hennes Nade haffuer nd aff ſin Gardt oc emodh Grabrodre. (Brevet har intet Datum, men følger umiddelbart efter det foreſtaaende).

1508 gav Kong Hans Skomagergildet i Odenſe dets gamle Skraa, ſom findes indført i Aktſtykk. Pag. 48–53, men hvis Original i Følge Pag. 48 ſynes at være forkommen i Grevens Feide.

S. A. Kong Hanſes Brev: at Ingen maa befatte ſig med den Eiendom, ſom ligger til S. Jørgens Gaard (Hoff. F. 5 Pag. 167).

S. A. bleve efter kongelig Befaling alene fra Fyen 264 Kirkeklokker, hvis Vægt udgjorde 642 Skippund, bragte til Kjøbenhavn, formodentlig for at omſmeltes og til Kanonſtøberi at anvendes (Pont. 2 Pag. 733); af hvilke formodentlig en ſtor Mængde vare fra Odenſe By og dens forſkjellige Kirker.

S. A. blev, ſom ſagt, den nye Biſpegaard i Odenſe færdig (jfr. 1504), over hvis Port Biſp Beldenak, foruden den foranførte Inſcription, endvidere med forgyldte Bogſtaver ſkal have anbragt ſit Symbolum: **Salve patientia gloriosa victrix!** (Pont. 2 Pag. 445, 448). Og er det derhos ret charakteriſtiſk, at han ſynes at have befæſtet denne ſin Biſpegaard, ligeſom Nidderne befæſtede deres Borge (P. Müller Beld. Pag. 19); thi han var en heelt ſtridbar Herre og havde blandt Andet ſ. A. formelig undſagt Provſten i Toſte

(ɔ: Gamtofte), Hr. Hans Hanſen, og truet ham med, at hvis han fik ham i ſin Vold, ſkulde han ikke komme derfra med Halſen (ibid. Pag. 21).

S. A. var Biſp Beldenak ved S. Hansdags Tide paa Herremode i Varberg og d. 2 Nov. tilbød han, fra Odenſe af, Kronprinds Chriſtian at ville modtage den fangne Biſkop, Carl af Hammer, i ſin Forvaring 1 Aar, naar de vilde ſende ham bemeldte Biſkop til Kjerteminde (D. Mag. 4 Pag. 186-88; jfr. P. Müller Pag. 20, 88-89).

S. A. mageſkiftede Biſkop Beldenak en Jord i Nedergade, paa den ſondre Side af Gaden, ſom han kjøbte af Jep Løg (jfr. 1500), til Odenſe By, mod derfor at bekomme af Byen en Madhe (ɔ: Eng) tværs over for Biſpegaarden, og Sønden næſt op til Aaen (Aktſtykk. Pag. 70-71). Og var det forreſten denne Eng, ſom S. Knuds Kloſter paaſtod at tilhøre ſig og at være Kloſtret med Urette frataget (jfr. infra).

S. A. levede endnu den foromtalte Palle Anderſen Ulfeld til Hverringe (den bekjendte Decanus, Claus Anderſen Ulfelds, Broder), ſom mageſkiftede en Gaard i Verninge og en Ditto i Munkebo til S. Knuds Kloſter (Chr. Pouelſ. Reg.).

S. A., ſaavelſom 1511, var Hans Strig Borgemeſter i Odenſe (Birch.).

S. A. faaer Borgemeſteren i Odenſe, Michel Pederſen (Akelei), Magtebrev af Frue Bente, Drages Enke, at ſælge Gods i Hadsherred. Dat. Aakjær. (Geneal. Akelei).

S. A. tilſtaaer Bartholomeus Læghe, Borger og Bymand i Kiøbnehaffn, at have ſolgt til ſin kjære Søn,

Hans Bartholomeussen, Byfoged i Odense, en hans Huus og Jord, som han selv iboede den Tid, han boede i Odhens, (nemlig) det Steenhuus, Osten næst Hans Dunk, og Vesten næst det Huus, som kaldes Herrehuset, som det nu begrebet er, Bysens Jord undertaget. Dat. Kobnehaffn Torsdagen efter **ad vincula Petri (Dipl. Lang.).**

S. A. (saavidt skjonnes kan; thi Ordenen er, som sagt, temmelig forvirret og intet Aarstal vedfoiet) indeholder det udforligere, af K. N. meddeelte, Udtog af Dr. Christines Regnskabsboger følgende, Odense By vedkommende, Udgifter:

I ß. fore **I** Knepell till en Pebling, at drage i Fastelauen met.

IX ß. Hansf Malere fore itt stort Stycke Vogenskodt till myn Frues Seng i thenn ny Gardt. **Feria 5ta post Qvasimodogeniti** (ɔ: første Søndag efter Paaske).

— **II** Mk. Knut Fensf till Leyæ aff en Gard ved Grabrodre Portt. **Domina mec commisit.**

— **II** rh. Gl. **II** Mk. oc **I** ß. fick en Snittker fore Snittkeverck, han giordde i myn Frues Gardt, Sængskiber (ɔ: Skodder) oc paa Svalen. **Feria 2da Pentecostes** (ɔ: Pindse).

— **V** ß. og **I** Alb. fore Strlsther (?), som komme till at slaa Glardvindu up met paa Svalen.

XII ß. fore Jern till Glardvinduene.[1]

— **VIII** ß. tvo Murmestere, ther murede paa myn Frues Svale oc henge thenn Dor igeen i thenn gamble myn Frues Gardt. (Altsaa har hun nu faaet sig nok

en Gaard i Odense; jfr. supra feria 5ta post Quasimodogeniti).

— IX Mk. en Glarmester fore XI vindu, hand giordde i myn Frues Gardt paa hennes Svale.

IV ß (til) Temme, hann skullde offre udi thee Helgetreefoldigheedz Capelle fore Nesbyhoffvit. Dominica Trinitatis (ɔ: Sondag efter Pindse.)

— XXVIII ß. gaff ieg Mattis Russ fore Vindues Buer, hann beslaa, ther kom paa thenn Svale paa myn Frues Maagh (ɔ: Gemak).

XVI Alb. fore Som till myn Frues Sængh.

— VI ß. fore itt Voghnnskoedt, ther kom till myn Frues Sængh (jfr. N. Tidsskr. 1 Pag. 569).

IX ß. fore itt andet Voghnnskodt oc kom till myn Frues Sængh. [1])

— XXI ß. oc 1 Alb. fore Vin, Ambrosius fick die corporis Christi (ɔ: anden Torsdag efter Pindse) oc pentecostes till myn Frues Nade oc till Brødrene.

— — — — Hanss Glarmester fore en itt (ɔ: end et) Vindu, han giordde paa Svalen i myn Frues Gardt.

XXIV ß. Hanss Mule fore Arbeidt, han haffde giordt i myn Frues Gardt. Niels Lauetzfar (ɔ: Laugelænder) befoll.

— IV Mk. IV ß. myndre (ɔ: mindre end 4 ß.) gaff ieg en Tembermand selffemte i VIII Dage, som arbeide paa itt Huß i myn Frues Gardt.

---

1) Ordet „Voghnskod" skal formodentlig deriveres af „Vaage," vigiliæ, og altsaa betyde Noget, der skydes for om Aftenen og Natten, f. Ex. Sengeskodde eller Sengegardin.

— **II½** Mk. **IV** ß. gaff ieg Borgemesters Husfrue, Michil Perssens, fore thet Frue Birgitte ther tærede. **Domina commisit.**

— **VII½** Mk. betalede ieg udi Vinkelderenn fore Vin, myn Frues Nade loed tage ther ud oc sende till Swineborg nu itt Aar siden. (I den næste Anteg=nelse nævnes: thet ny Bryggerhuß i myn Frues Gardt).

VI Mk. **II** ß. myndre gaff ieg **IV** Tymbermend, som arbeidet paa thet Huß i (myn) Frues Gardt i **XII** Dage omkring.

— **I** Mk. sende ieg myn Frues Nade **S. Petri ad vincula** (ɔ: 1 Aug.) Affthenn i Othennse met hennes Nades Drengh, Hanss, till S. Knutz Lyuß, som Bor=gerne (?) efftherginghe (i Processíon med Hensyn til Hosten?).

1509 overlader Kongen ved et Mageskifte noget Gods i Horne (til Graabrodrekloster?), som siden kom i Hospitalets Eie (Hoff. F. 5 Pag. 172).

S. A. var Bisp Beldenak med i Kjøbenhavn at af=slutte et Forlig mellem Danmark og Sverrig (Hv. Pag. 1069).

S. A. testamenterede Frk Kirstine Rosenkrantz, som eiede Elvedgaard, til Graabrodrene i Odense 2 Pd. Korn og til Sortebrodrene ibid. 1 Pd. Korn (D. Mag. 6 Pag. 187).

S. A. skjodede Johan Biornsen paa Nielstrup til Prior Niels Jespersen eller Jepsen i S. Hans Kloster en Gaard i Orkeby (P. Müller Pag. 23).

S. A. afgave Mag. Jep Hansen, Prior i S. Knud, og Dn. Nicolaus Hansen (?), Prior i S. Johannes,

en Vidisse over den 1481 angaaende Skamby affagte Dom (**Act. publ.**).

S. A. oplader og afhænder Per Muule, Præst og Forstander til Helliggestes i Ottense, til sin Broder, Michel Muule, og hans Hustru, Anne, al den Deel, der er tilfalden ham efter hans Fader og Moder i den Gaard, han (formodentlig Sidstnævnte) nu iboer. **Dat. die S. Annæ in Assnes (Dipl. Lang.)**; jfr. D. S. T. Pag. 207. Bemeldte Michel Mule blev siden Borgemester og døde 1537.

S. A. bevidner Hans Bartholomeussen, Byfoged i Ottense, at have folgt til Hans Jacopssen og Mattis Guldsmedt, Borgere og Bymænd i Otense, sin Gaard og Grund, liggende i Otensse i S. Albani Sogn, tvertover lige imod Silleboderne (Sjæleboderne? maaskee Skjolden eller O. Thomsens Gaard), Sonden Adelgaden, og Vesten næst op til et Steenhuus, som kaldes Herrehuset; nemlig forte Hans Jacopssen de 2 Dele i forte Gaard og Grund, og Mattis Guldsmedt Trediedelen. Og skulde forte Mænd og deres sande Arvinger udgive aarligaars til gode Rede 4 ß. til Otensse By af den Jord, som Porthuset paastander. Beseglet have dette Brev: Hr. Jeip Gommesen, Sognepræst til Fangell, Bartolomeus Læge, min (nemlig Sælgerens) kjære Fader, Niels Nymsnider, Jens Bagher, Jens Hiort, Hans Mule, Borgere og Bymænd i Otensse, og Hans Laurisson, Schriffuer til Fynbo Landsthing. Givet i Otensse Mandagen næstefter **Dominicam oculi (Dipl. Lang.)**.

S. A. bekjende Pædher Symenssen af Brunsrut, siddendes i Dommersted paa Wessenbjerigs Birkething,

Gregorius Hansſen, Foged i S. Johannis Kloſter i Ottenſe, ꝛc.: at die beati Henrici Martiris fik Hans Baſſe af Gatsbøl et Thingsvidne af 8 Dannemænd om en Gaard i Gatzbøl (Dipl. Lang.).

S. A. bekjende Henrik Knutsſen, Niels Høog, Axel Bradere, Riddere, og Peder Lycke af Vaben: at de i Otthens Vor Frue Dag nativitatis, et Aar nu næſt forleden (altſaa 1508), havde forpligtet ſig at møde i Kopenhaffn nu S. Michaelis Dag næſt forleden, at ſkifte og lodde den Arv, ſom er falden efter Hr. Lage Brock, Ridder, Frue Elſiiff, Oluf Oleſen og unge Lage Brock; og ere ſaa overeenskomne, at Hr. Henric Knutsſen ſkal have og beholde Froberg med alt det Gods og Moller, ſom Hr. Lage Brock og Fru Elſiiff havde i Fion og Laffuind med al deres Tilliggelſe, Intet undtaget, uden det Altergods, ſom ligger til S. Karinæ Altere i Otthensſ og i Nyburgh, ſom Niels Brock ſkal have i Forſvar ꝛc. ꝛc. ꝛc. Skrevet i Kyopnehaffn den Tirsdag næſtefter S. Kalixti papæ & martiris Dag (Dipl. Lang.).

S. A. (thi der findes et Par Steder Aarstallet 1509; hvorhos det vel er muligt ved den Forvirring, der herſker i diſſe Regnſkabsbøger, at ogſaa noget af det under 1508 Anførte til 1509 kunde henhøre) indeholder det udførligere, af K. N. meddeelte, Udtog af Dr. Chriſtines Regnſkabsbøger følgende, Odenſe By vedkommende, Udgifter:

II Mk. 4 ß. gaff ieg (nemlig Regnſkabsføreren) fore grofft Klede till Porttenеren udi myn Frues Gardt.

— VIII Mk. 6 ß. I Alb. gaff ieg thee Murmeſtere

udi myn Frues Gardt, fore thēe murede the ny Huß udi Garden.

— **XVI** ß. fick Niels Tembermand Søndagen næst effther S. Severi Dag (ɔ: 30 April), fore hann arbeide paa thet ny Huß oc vaar met at gøre Trappe oc Skorsteen.

— **XX** ß. en Tymbermand, som arbeide udi myn Frues Gardt oc giordde Svalen oc Skorsteenen i Stegerhußet oc Trappen.

1510 antegnes af Dr. Christines Regnskabsforer (i N. Tidsskr. 1 Pag. 569=70), at han havde udgivet 6 ß i Vorpenge for (Beseglingen af) det Skjøde, Dronningen fik paa Hr. Thjelloffs (Eriksens; see Rugaard 1503=16) Gaard; 6 ß. til en Qvinde, som havde toet Fade i 8 Dage i Dronningens Gaard; og 24 ß. for 1 Td. Sund og Mave (ɔ: Sundmagi eller Fiskenes og især Torskenes Svømmeblærer, hvoraf Hus=blas eller Fiskeliim berededes), som kom til Dronningens Gaard ɔc.

S. A. omtales den 1504 afdøde Otto Porsfeld, som Dr. Christines (altsaa forhenværende) Hussfoged paa Nesbyhoved (B. N. 1 Pag. 39).

S. A. skulde Mester Peder Andersen have været Prior i S. Hans (Birch.); men han var neppe Prior længere end til 1502.

S. A. indeholder det udforligere, af K. N. meddeelte, Udtog af Dr. Christines Regnskabsbøger følgende, Odense By vedkommende, Udgifter (hvilke dog maae jevnføres med N. Tidsskr. 1 Pag. 570, hvor de heelt forskjelligt anføres):

I Mk. (til) Morthenn Keldesmedt (ɔ: Kjedelsliffer)

fore thet Kober, som bleff slaget paa myn Frues Kiste i hennes Nades Stue ved Skorsteenen.

— **III** ß. Hans Tymbermand till Løn fore thet Skillierom, han giordde udi myn Frues Stue.

— **XIV** Alb. (til) **II** Tembermendt, som vare med Hans Tembermand, at gøre ferdigt thet Skillierom udi myn (Frues) Burgestue.

— **X** ß. Vilhelm Boghbinder (i Odense) fore tu Rotlaske (Ryslæders?) Skind, han satte om **II** Boger, myn Frues Nade sick.

III ß. fore Søm, (som) komme till thet Skillierom udi myn Frues Gardt i Burgestuen.

— **XXV** Mk. fore en Hæst, myn Frues Nade gaff bort, som Hennes Nade vel selffuer vittherligt er; oc var thet paa then Thidt, myn Herres Nade laa i S. Hans closter om Posken.

— **IV** Mk. **V** ß. gaff ieg Michill Persen, Borgemester udi Othennse, fore Maad oc Øll oc Hæstfoder, som Otte Holgerdsen ther fortærede udi Dymelluge. **Domina commisit.**

— **I** ß. then Peblinge i Koret (i S. Hans closter) met Dugen (see **infra** ved Pindsedag).

— **XIII** ß. **II** Alb. gaff ieg udht i then Kapelle paa S. Hans Kirckegard (for) syuge Folck. Myn Frues Dreng meg thet befoell femte Poske Dag.

— Nis Kotti fick Qvittantz paa **XXX** Mk. for itt Stycke Leydisk, han loffuede myn Frueß Nade for then Deel oc Nettighedt, henneß Nade var tillfalden paa Kronens Vegnæ udi Eskelundz Gard oc Grund ꝛc. (Dette Sidste staaer mellem Brevene af 1510 ved Paasketid).

— I rh. Gl. ſende ieg myn Frues Nade met hennes Nades Dreng i ſuortte Brodre till Offerpenninge; thi at ther ſanck en Munck ßin førſte Meße **Dominica qvasimodogeniti.**

— **VIII** ß. ſende ieg myn Frues Nade met Jørgen, ſom hann ſagde, myn Frues Nade vilde haffue till at offre till S. Knutz Hoffuit.

— I Mk. Lüb. ſende ieg myn Frues Nade **dominica infra octavam ascensionis Domini** i Othenſe, till at offre till S. Knut, **qvia ibi dedicacio.**

— I Mk. ſende ieg myn Frues Nade Pintzedagh, at legge udi Dugen, ther hennes Nade loedh ſig berette. (Senere forekommer: **VIII** ß. fick myn Frues Nade **die corporis Christi**, at legge udi Dugen).

II ß. (til) Stencke Diegene (ɔ: de Degne, ſom ſtænkede med Vievand) ſamme Dagh.

— II ß. fick ieg Jørgen, myn Frues Dreng, till at betale Plantte fore (ɔ: betale Urter med).

— II½ Mk. gaff ieg fore Vox, myn Frues Nade gaff till S. Kanuti oc Albani Lyuß.

— III½ Mk. fornøgede ieg Hanſken Marthen i Othennſe fore then Deel, ther Pavens Sendebudh, Idzhardus, ther fortærede; **vigilia omnium Sanctorum** (ɔ: 1 Novbr) fick hann teße Penninge.

— II ß. (til) Niels, Fogethenn i myn Frues Gardt, till Lyner (ɔ: Linier eller Reeb), at lade age Hoo hiem met.

— XX Mk. fornøgede ieg Prioren aff S. Knutz cloſther, ſom ſtoed tilbage aff thee hundrete Mk., hennes Nades Breff paa ludde; theße Penninge fick hann **circa festum Andree** (ɔ: 30 Novbr) **MDX**^{mo}, oc

jegh antvordede hennes Nade sitt Breff igeen, som hann haffde.

— **II** Mk. fick Knut Frisf fore Husleyæ, som han skullde haffue hafft om Posken nest forleden fore thet Huß, myn Frues Nade haffuer aff S. Gertrudis Altere i Othennse S. Albani Kircke.

— Juledag fick ieg Scholemesterenn till S. Albani Scole **VIII** Alb. till St..... Penninge.

— **IV** ß. **I** Alb. gaff ieg en Broolegger, som lagde Gulvet i myn Frues Badstue.

— **XXVII** Mk. fornøgede (ieg) Albrecht Glob fore ½ Læst Sildt, myn Frues Nade haffde faaet aff hannom, oc Hanns Persfen haffde framførdt, ther hennes Nade var i then anden Gardt.

— **Ic** Mk. fornøgede ieg Hr. Tiellof Ericksfen, Ridder, efftther myn Frues egen Befalning, som hennes Nade hannom skyldig var aff Betalning i then Gardt, ther hann solde hennes Nade (jfr. N. Tidsskr. 1 Pag. 570).

— **1** ß. (til) Fogethen i myn Frues Gardt til Papen (ɔ: Pappapiret), at ferde oc kline paa Vindue.

(I Anledning af Offerpengene til Juleaften nævnes noget længere nede: Jomfruerne, Hoffsinderne, Presterne, Drengene, Pigerne oc alle smaa oc store udi myn Frues Gardt).

1511 dode Kong Hanses Son, Prinds Franciscus, som var Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 38) [1]) d. 1 April i Kjobh. og blev begravet

---

1) Og bærer formodentlig netop af denne Aarsag paa sin Liigsteen den hellige eller med Glorie omgivne Due (hvis Hale,

i Graabrødrekirke (ikke, som Hvitfeld siger, hos Præ=dikebrødrene) i Odense (Hv. Pag. 1081, som lægger til Pag. 1092, at han døde af Pest, hvorfor hans Liig ogsaa 1805 fandtes nedlagt i Kalk (Werl. Kong Hanses Mon. Pag. 5), som den sædvanlige Cautel, man brugte ved Pestbefængtes Jordefærd. Biisp Beldenak holdt Liigtalen over ham (**S. R. D.** 7 Pag. 239, hvilket Pont. 2 Pag. 743 dog udsætter til næste Aar). Han blev begravet foran Kirkens Høialter, og hans Vaaben=tavle (hvis Inscription læses i Gl. S. 1, 1, 88 og hos Werl. Pag. 26=27, og som er kobberstukket af Birckerod, samt aftegnet af Abildgaard og nu hænger i S. Knuds Kirke) blev over Kirkens nordre Chorsdør ophængt og paa den søndre Muur derimod et latinsk Vers over den Afdøde, som findes i Gl. S. **l. c.** Pag. 87.

S. A. antegnes af Dr. Christines Regnskabsfører (i N. Tidsskr. 1 Pag. 570=71), at han i Anledning af Prindsens Jordefærd havde udlagt: 14 Mk. til 3 Td. Sild for min yngste Herres Sjæl; 2 Mk. 10 ß. for Nogelse, som kom til min yngste Herres Jorde=færd; 1 Mk. til Badstuegang for fattige Folk [1]); 3 Mk. til den Dreng, der red Hesten for min yngste

---

som vender opad, er meget tydelig, medens derimod Hovedet og Vingerne, formedelst den dem omgivende Glorie, af de Fleste antages for en Sloife) paa sit Bryst (jfr. Werl. **l. c.** Pag. 20 og Münters Kobber); thi det Elende Gilde var uden Tvivl et Hellig Geisthuus og henhørte altsaa til Duebrødrenes eller den Hel. Aands Orden.

1) Altsaa henhørte ogsaa dette til de **pia opera**, der kom den Afdøde til Gode, hvorpaa vi i vor Historie have flere Exempler.

Herre den Dag, han blev jordet (om denne saakaldte Indridning see E. Brock 1 Pag. 84); 70 Mk. til Offer i S. Knud og til fattige Folk for min yngste Herre og 12 ß. for Lærred, som kom paa hans Jordekiste ꝛc.

S. A. skrev Dr. Christine fra vor Kjøbstad Ottense d. 25 Oct. til Embedsmanden paa Kjøbenhavns Slot, Esge Bilde, at han vilde sørge for Hø til hendes Heste, da hun nu vilde drage til Kjøbh., samt tilsige Slotsskriveren, at han lader hendes Kammer paa Slottet sætte i Stand, hvor der er Brøst paa, være sig paa Kakkelovn, Glarvindue eller Andet (N. Tidsskr. 1 Pag. 571-72).

S. A. var Bisp Beldenak i en Privatfeide med Landsdommeren paa Falster og Laaland, Oluf Falster paa Corselitze, der havde undsagt ham og hans Folk, medens Lænsmanden, Oluf Holgersen Ulfstand, saa at sige holdt dem beleirede paa Sørup (P. Müller Beld. Pag. 21-22).

S. A. blev der holdt et Franciscanercapitel i Odense af Ordenens **Vicarius provincialis Daciæ, Laurentius Johannis (S. R. D.** 5 Pag. 524), nemlig den 24 Aug.

S. A. skjødede paa Odense Bything (hvor den Tid Oluf Lauritzen var Byfoged) den hæderlige Mand, Hr. Niels Jepsen, Prior i S. Hans, til fornumstig Mand, Hans Stryg, Borgemester i Odense, 2 Jorder: den ene liggende Sonden for Mickel Madsens Gaard, og den anden udgjørende $\frac{1}{4}$ af Niels Naars Gaard paa Nørrægade og skylder hvert Aar 1 ß. Grot; samt (endvidere) 1 ß. aarlig Rente i den Gaard, Hans

Skræder Vesten for Thinget beboer; dog det Sidste blot paa hans og Hustrues Levetid (Lang. Coll.).

S. A. var Hans Farre Prior i S. Knud (Atl. 6 Pag. 589).

S. A. skjødede Michel Finsen i Skalbjerg til Niels Jepsen, Prior i S. Hans, et Stykke Jord paa Skalbjerg Gade (P. Müller Pag. 23).

S. A. indeholder det udførligere, af K. R. meddeelte, Udtog af Dr. Christines Regnskabsbøger følgende, Odense By vedkommende, Udgifter (hvilke dog maae jevnføres med N. Tidsskr. 1 Pag. 570-71, hvor de tildeels noget anderledes anføres):

II Mk. 4 ß. fore Nøgelse, (som) kom till myn yngste Herres (den d. 1 April afdøde Prinds Francisci) Jordeferdt.

— **VII** Mk. Morthen Keldesmedt fore **II½** Pd. nyt Keldekober, som (kom) i myn Frues Badstue till en Kedell.

II½ Mk. gaff ieg then Dreng, som reedt Hæsten ind fore myn yngeste Herre then Dagh, hans Nade bleff iordet.

— **LXX** Mk. bleff ther offret udi S. Knutz closther fore myn yngeste Herre, oc thet, som fattigt Folck bleffue giffuet.

— **I** Mk. fore 2 Kister: en till myn unge Herre oc en till at legge Voxlyus udi.

VI ß. fore en Benck oc en Vindugesbuie i Bastuen.

— **X** ß. 2 Alb. gaff ieg Gottke Snittkere fore **XVI** Blußstager, han giorde till myn yngeste Herres Jordeferdt.

— **XXIII** ß. Baſtuemanden i Othenſe fore Sielebadt. [1]) Jørgen, myn Frues Dreng, thet befoell.

— **V** Mk. **XIV** ß. gaff ieg ud till Michill Persſen i Othenſe fore Maad oc Oll, Vin oc Haffre oc Høo, ſom Hr. Niels Ericksſen (Roſenkrands) ther fortæret haffde met ſitt Folck oc Heſte. **Dominica commisit.**

— **VI** ß. en Glarmeſter fore **II** Vindue udi myn Frues Baſtue.

— **IX** ß. (til) Per Jensſen, ther kom bortt (til) Jutlandt met myn Frues Breff, ſom Docther Idzhardus (ſee forrige Aars Regnſkab ved **vigilia omnium sanctorum**) ſkulle haffue.

— **IV** Mk. tærede ieg fraa Othenſe oc till Kobnehaffn oc ſva tilbage igennem Falſter oc Lolandt oc till Knutz Marcket effther Klede till myn Frues Folck effther myn Frues Nades egen Befalning. (Herefter drog Dronningen ſelv til Kjobenhavn).

— **II** Mk. tærede ieg igennem Sielandt met thet myn Frues Klede, ieg fick i Othenſe oc framforede till Sielandt.

XII ß. fore Læret, ſom udtaget var aff Jørgen Kremer oc kom paa myn yngeſte Herres Jordekiſte.

— **IV** Mk. gaff ieg Niels Kock, Burger udi Othenſe, ſom var met at rede Brullupskoſten till Villoms Brullup.

— **II** Mk. fornogede ieg Knut Friſſ i Othenſe

---

1) Saaledes kaldtes den frie Badſtuegang, der foranſtaltedes for de Fattige, fordi den troedes at komme deres Sjæle til Gode, i hvis Navn, eller paa hvis Vegne den foranſtaltedes.

fore Hußlegæ aff en Gardt vedh Grabrodre cloſter, ſom Hennes Nade haffuer undt en fattig Qvinne at ſidde udi.

— **XVI** Alb. ſamme Jørgen, myn Frues Dreng, till at lade legge paa Tafflerne i S. Albani Kircke, **qvia ibi dedicacio** (ſidſt i October).

— **II** ß. then Karll, ther grov then Grav udi Grabrødrecloſter, Jacob Kock bleff udi jorddet.

— **II** Mk. Chriſtiern Murmeſter paa Regenſkab aff then Deell, han haffde arbedet fore paa myn Frues Badſtue og Kedbenck (formodentlig Kedelbænk eller Arne).

— **IX** Mk. danſke fornøgede ieg Michill Perſſen, Borgemeſter udi Othenſe, fore **XII** Alne brunt Klede, ſom Nes Marqvordsſen (og) Melchior finge, Alnen paa **XII** ß. **Datum feria 5ta proxima post Lucie virginis** (ɔ: 13 Decbr). Bemeldte Borgemeſter, ſom var en Adelsmand, maa altſaa tillige have været Klædekræmmer i Odenſe; desaarſag det ogſaa anføres, at Dronningen fik flere Gange Klæde hos ham. Fra dette Aar af og indtil 1520 ſavne vi atter Dr. Chriſtines Regnſkabsbøger og med dem mangt et Bidrag til daværende Tids Culturhiſtorie.

1512 fortrød Kong Hans den Tilladelſe, han havde givet Biſpen til Provſtiets Nedlæggelſe i Odenſe (jfr. 1504); maaſkee endogſaa tildeels, fordi han frygtede for, at hans Forfædres Sjæle ſkulde lide ilde, fordi med Provſtiets Ophævelſe ogſaa de af hans Forfædre indſtiftede Sjælemeſſer ophørte. Og til den Ende tilſkrev han nu den 6 April Paven, at han vel for nogen Tid ſiden havde tilladt Biſp Beldenak at dele Provſtiet i Odenſe mellem 4 Canikker; men da han erfa-

rede, at en slig Deling var forbuden paa Concilium i Tours, saa bad han Paven paany at samle Provstiet igjen og at skjenke hans Cantsler, Mester Anders Glob, samme i Forlæning (Hv. Pag. 1086-87. Bloch 1 Pag. 237), hvilket ogsaa skete (Bloch 1 Pag. 598).

S. A. vare Hr. Tilloff Erichsøn, Ridder, og Niels Thomessøn, Præst og Vicarius til Vor Frue Alter (i S. Knuds Kirke), Klocher-Othensdag (ɔ: Klokkerons-dag) paa Biskopsgaarden i Odense, i Biskop Jens Andersøns Nærværelse, og bleve forligte om det Steen-huus, forte Tillofs Farfader, Hr. Johan Bjørnsøn, havde i Pant, og forte Tillof gav til forte Alter, men havde siden, uden at gjøre Altret fyldest, opladt til Per Bonde, Borgemester i Otthense, samme Pant i samme Steenhuus; men pantsatte nu (som Vederlag) til Altret en Gaard i Steensby, Skamby Sogn, Skam-herred (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. døde Henrik Gyldenstjern paa Ivernæs (nu-værende Vedelsborg) og blev i S. Hans Kirke begravet (Atl. 6 Pag. 597); en Beretning, der imidlertid er urigtig, da han først døde 1517 (P. Müller Pag. 36).

S. A. udstædede Per Skriver, Landsthingshører, paa velbyrdig Mand, Jens Stygsen, Landsdommers, Vegne, samt Borgemester i Odense, Hans (Stryg), Gregers Nielsen, Raadmand, med Flere et Thingsvidne: at By-foged i Odense, Oluf Laurentzsen, var mødt paa Fyenbo Landsthing i Anledning af Borgeren, Hans Knutzen, som de Kjerteminde Borgere ihjelsloge paa Brolykke. Og svor han med sine Samfrænder de Kjerteminde Borgere en fuld og fast Urfeide for dette Drab, da

de (nemlig han og hans Samfrænder) havde faaet Bod og Bedring for samme (Aktstykk. Pag. 154=55).

1513 pantsætter Kong Hans Ridder Marqvard Rønnow, Embedsmand paa Rafnsborg, for 600 Mk. lybsk Kjelderup (ɔ: Killerup) By i Odenseherred. Hvilket Pantebrev siden, nemlig 1531, blev Eiler Rønnow til Hvidkilde og Fru Ane Krabbe stadfæstet (**C. Reg.**; men en anden, og vistnok rigtigere, Udskrift har derimod 1503).

S. A. dode Kong Hans d. 20 Febr. i Aalborg. Ogsaa han var Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 38) og skulde ogsaa, ligesom Sønnen, være død af Pest (**S. R. D.** 2 Pag. 564). Men hans Død havde, som det synes, en saare naturlig Grund. Ogsaa fandtes 1805 hverken hans, eller Kong Chr. 2dens Skeletter nedlagte i Kalk, hvilket derimod var Tilfældet baade med Prinds Franciscus og Dr. Christine. Om de 3 Huller, som fandtes i hans Hjerneskal, see Gl. S. 1, 1, 85. Iversens Avis 1805 No. 7 og 9. Werlauff l. c. Pag. 8 sq. Hans Liig blev overbragt fra Jylland til Fyen og begravet i Graabrødrekirke i Odense, som af Rosæfontanus (**Chron. Joh. reg.**) kaldes **templum parochiale longe pulcherrimum** og til Hvitfelds Tid var den ypperste Sognekirke i Byen (Hv. Pag. 1091, 1099. Gl. S. 2, 3, 20. Pont. 2 Pag. 743). Biisp Jens Andersen Beldenak holdt ligeledes over ham Liigprædiken (**S. R. D.** 7 Pag. 239. Pont. 2 Pag. 743). Paa hans Liigsteen, som var indmuret i den nordre Væg af Choret, og som Dronningen uden Tvivl strax lod forfærdige og opsætte, siden den bærer Aarstallet

1513 (Werl. Pag. 25), findes han afbildet med Elephantordenen (Werl. Pag. 12 sq.) og ved Siden af sin Dronning, samt mellem Begge deres 2 Aar forud afdøde Søn, Prinds Franciscus. Denne Liigsteen blev 1805 henflyttet til S. Knuds Kirke, ved hvilken Leilighed den blev knækket, og findes nu udførligt beskreven af Werlauff, hos hvem ogsaa en lithographeret Afbildning af samme findes vedføiet.

S. A. blev det af den nye Konge, Kong Chr. 2, Enkedronningen tilladt at beholde sit hidtil havte Livgeding til S. Mortensdag over et Aar; og var deriblandt her i Fyen saavel Næsbyhoveds og Nugaards Læn som Odense, Svendborg, Bogense og Kjerteminde, samt Tolden i Asfens (Gl. S. 2, 1, 104). Man fortæller i Almindelighed om Enkedronning Christine, at hun elskede Odense By særdeles, saavel for hendes sal. Herres Leiersteds Skyld, som fordi hun havde sit Livgeding, Næsbyhoved, saamær derhos. Hun forlod altsaa strax, som Begravelsen var til Ende, Hoffet og holdt siden den Tid Huus paa Næsbyhoved, samt lod et S. Claræ Kloster bygge, hvor nu Bispegaarden er; flyttede derind, da det blev færdigt, og holdt der Huus sin Livstid. [1]) Ligesom hun ogsaa af synderlig Devotion lod sig begrave i en Franciscaner Munkekappe i Graabrødrenes Kirke, for saaledes at

---

1) Men endskjondt Pont. 2 Pag. 743 rigtignok henforer denne Stiftelse til 1513 og Helvaderus til 1514 (Bloch 1 Pag. 595), saa vide vi dog af **S. R. D.** 5 Pag. 514 med Vished, at den forst blev indrettet 1521 eller samme Aar, Dronningen dode, og at den forst efter hendes Dod blev fuldfærdig og indviet.

blive deelagtig i deres gode Gjerninger (Hv. Pag. 1050, 1099. Pont. 2 Pag. 743. Atl. 6 Pag. 590. Bloch 1 Pag. 594=95). Ogsaa forskrev hun i denne sin Enkestand [1]) Billedhuggeren, Claus Berg, fra Lybeck, der i en Gaard i Overgade (som siden Kjøbmand Philipsen eiede) med sine 12 Svende [2]) udhug den konstige Altertavle, som hun lod bekoste og opstille i Byens Graabrødrekirke, og som er henført til Vor Frue Kirke og af Dr. Müllertz udførligt beskrevet; ligesom de kongelige derpaa forestillede Portraiter ogsaa ere kobberstukne i Resens Udgave af Christian den Andens Love og i Bircherods Inscriptioner, samt aftegnede af Abildgaard og Hanck og lithographerede hos Münter eller Werlauff. Denne Konstner skjenkede hun forresten siden den Gaard, hvori han havde sit Værksted, [3]) gav ham en af Jomfruerne ved sit Hof, Margrethe Grot, tilægte, holdt selv hans førstefødte Søn, Frantz Berg, over Daaben, ja! levede efter den Tid endnu saalænge, at hun ikke blot holdt ham i Skole i Odense, men endogsaa til Studium (ɔ: paa Universitetet) i Rostock (D. Mag. 1 Pag. 24=25). Den Gaard, Kjøbmand Philipsen eiede paa den nordre Side af Overgade, er med Hensyn hertil ikke blot mærkelig, fordi

---

1) Urigtigheden af denne Paastand har jeg under 1497 godtgjort og derhos tillige søgt at vise denne Altertavles høiere Alde.

2) Der gik i Silkeklæder, bundne med Bælte om Livet. (Formodentlig lange Kapper i Form af Slobrokker, ligesom Kong Hans afbildes).

3) Er nu dette Udtryk rigtigt, da synes ogsaa dette at hæve den hos Werl. Pag. 29 fremsatte Tvivl, om Altertavlen blev færdig for hendes Død, eller ikke.

den Længde af samme, der vender ud mod Overstræ=det og nu (1811) tjener til Magazin, netop var den Bygning, hvori Graabrødre Altertavle blev forfærdiget; men der forevises endnu den gammeldags Dør til Bil=ledhuggeren, Claus Bergs, Værksted, samt en lang, men smal og nu med Stene tilmuret horizontal Aabning i Muren paa fornævnte Længde ud imod Overstrædet til, hvorigjennem de efter fuldendt Arbeide skulle have uddraget Tavlen. Alle ere forresten vel enige i, at det var denne Gaard, hvori Altertavlen blev forfærdiget; men ikke Alle ere enige i, at det ogsaa var denne Gaard, Dronningen siden skjenkede Claus Berg. Thi Nogle mene, at det var den ligeoverfor beliggende. Skade iøvrigt, at den gamle Indskrift over Døren paa Philip=sens Gaard, som det synes, med Villie var udslettet; ligesom ogsaa adskillige af de 12 Apostle, der (som en formeentlig Hentydning paa Mesterens 12 Svende) vare anbragte udenpaa Bygningens Løsholte, havde maattet lade sig en Spadseretour ned i Gaardens Hauge gefalde. Dog holdt endnu (1811) to kæmpe=mæssige Drabanter troligen Vagt ved Døren. En anden Prydelse i Graabrødrekirke hidrørte formodentlig ligeledes fra Dr. Christines Velgjørenhed og Claus Bergs Konstnerhaand, nemlig et Crucifix over Chors=døren, i hvis Sidesting var indfattet en sleben Steen, som formeentes at være en Diamant eller Karbunkel og gav en saa levende Glands fra sig, at man kunde see dens Gjenskin bag Crucifixet i Choret (Gl. S. 1, 1, 85). Ved dets efter Reformationen foretagne For=flytning til Hospitalskirken fandtes under Stenen i en Blyplade en grøn Silkeklud af en Qvadrattommes

Størrelse og inden i samme 2 smaa, brune Pinde, formodentlig af Christi Kors, samt et Stykke Nav eller Gummi af Størrelse som en lille Bonne, og derhos en lille Pergamentsstrimmel med 2 Liniers ulæselige Munkeskrift (Iversens Avis 1806 No. 65), hvilket Alt tilhobe allerede 1811 tilligemed Stenen var forsvundet.

S. A. udstæder Kong Chr. 2 i Nov. 6 Breve fra Ottense (Gl. S. 2, 2, 2, 3, 5; jfr. Aktstykk. Pag. 157).

S. A. var Bisp Beldenak med i Kjobenhavn at hylde Kongen (Hv. Pag. 1092, 1100); og

s. A. den 18 Oct. var han med ved Kongens Hylding i Flensborg; ved hvilken Leilighed Kongen nodsagedes til at betale de Penge, Hertug Frederik havde udlagt til Lybeck, hvorover Beldenak, som den, der havde udlovet samme, faldt i Unaade (N. D. M. 3 Pag. 204-5).

S. A. skjenkede Predbjorn Podebusk Korsebrødrene o: S. Hans Kloster en Gaard i Norreby (P. Müller Pag. 23).

S. A. udstædedes paa et geistligt Mode i Kjobenhavn Aflad for Vor Frue Alter i S. Albani Kirke (Birch.).

1514 udstædede Kong Chr. 2 fem Breve i Odense i November (Gl. S. 2, 2, 13, 14; jfr. Aktstykk. Pag. 136-37), blandt hvilke et, hvorved han gav Borgemester og Raad i Odense Qvittantz for deres Byskat, idet han liqviderede samme mod det, de havde tilgode for det, han og hans Riddere havde tæret hos dem (Gl. S. 2, 2, 14).

S. A. den 13 Decbr qvitterer han i Odense for de

20 Mark lodig, Kjerteminde Borgere paa deres Byskat resterede (Aktstykk. Pag. 157); og den 28 Decbr (oct. **vigil. S. Thomæ apostoli**) holdt han Retterthing i Odense (hvor da blandt Flere ogsaa os Elskelige Niels Kotte til Eskelund, Raadmand i Odense og Kirkeværge til Vor Frue, var nærværende), for at paadomme en Sag mellem Johan Ore og Laurids Fikkesen om Nordrup Hovedgaard i Slagelseherred (Birch.).

S. A. sætter Biisp Beldenak Lænsmanden paa Nykjøbing paa Falster, Oluf Holgersen Ulstand, i Ban og lader Banbrevet opslaae paa Nykjøbing Kirkedor (P. Müller Beld. Pag. 24-25).

S. A. lod Biispen efter den almindelige Formening (see 1504) Dr. Christines Lænsmand paa Næsbyhoved, Otto Porsfeld, dræbe (Hv. Pag. 1121. Pont. 2 Pag. 440, 744). At det skete i Hans Kræmers Huus i Odense af Knud Keldsen og Følge, og at Odense Raadmand, Knud Friis, samme Gang blev saaret ɔc., seer man af B. R. 1 Pag. 60-61. Herover blev Sag anlagt mod Biispen; han blev tilsidst endogsaa fængslet og idømt en svær Mulkt, hvorfor der 1522 blev gjort Indførsel i hans Gods (B. R. 1 Pag. 39-40, 59 sq.). I Anledning af O. Porsfelds Begravelse havde Dr. Christine følgende Udgifter (N. Tidsskr. 1 Pag. 563-64): 4 ß. til de to Qvinder, som klædte ham, da han blev slagen; 7 ß. til Messepenge den Dag, han blev begraven i S. Hans; 16 Mk. til Offer den Dag, han blev begangen med Messer og Vigilier i S. Hans; 2 Mk. for Messer og Vigilier i Sortebrødre; 2 Mk. til S. Knud; 4 ß. til dem, som ringede; 24 ß. til Vor Frue Kirke; 24 ß. til S. Albani Kirke; 55 Mk. dansk til

Graabrødre for hans Hest, Saddel og Bidsel, som den Tid blev indreden; 8 ß. til Dronningens Capellan for Messer og til dem, der sang og legte paa Orgel; 4 Mk. til Lam, Høns og Smør for Graabrødre, og 7 Mk. for 1 Td. Mjød til de Samme.

S. A. døde den Odense Canik, Peder Didriksen (Atl. 6, Pag. 592); ligesom Birckerød ogsaa urettelig først s. A. lader Domprovsten, Hans Urne, døe og i S. Knuds Kirke blive begravet (jfr. 1504 og D. M. 1 Pag. 300).

S. A. er S. Hans Kirkes Tolvklokke støbt, hvorpaa foruden Aarstallet læses: **Gloria Deo in altissimis, in terra pax & hominibus bonæ voluntatis! laudamus te, benedicimus te, adoramus te, glorificamus te. Me fieri fecit Hr. Hans Brun, fundente Petro, in laudem Dei & sancti Michaelis** (Birch.); men synes at være den samme, som den under 1496 omtalte, idet Ordene: **demto qvarto** (see 1496) af Birch. ere blevne læste for **decimo qvarto.**

S. A. har Sognepræsten ved S. Albani eller Graabrødrekirke, Hr. Michel, ladet tvende Skrifter udgaae i Trykken. (Bloch 1 Pag. 600-1).

S. A. gjøre Borgemestere, Raad og Kæmnere i Ottense vitterligt, at have solgt, skjødet og afhændet til hæderlig og forsynlig Mand, Hr. Niels Tomesson, Præst og Vicarius til Vor Frue Alter, Vesten i S. Knutz Domkirke i Ottensse, og hans Efterkommere, Præster og Vicarier til samme Alter, et lille Stykke Jord, som forte Hr. Niels haver nu nylig indbygt med det nye Huus, som nu bygt er udi sin og for-

nævnte Alters Gaard paa Horsfetorvet, som han nu selv udi boer. Og ligger samme lille Stykke Jord østerste under forte nye Huses Ende og er i Bredden langs ind under Huset af østerste Gavls Fodstykke og i Vester $6\frac{1}{2}$ Qvarteer, og i Længen tvers igjennem under samme Huses østre Ende med begge Tagdrop 17 Alne. **Dat. Die beati Urbani Pape. (Dipl. Lang.).**

S. A. døde Hr. Tjellof Eriksen (jfr. Nugaard 1503–16), og hans Enke, Mette Skinkel, skjødede en Gaard i Kjærby til S. Knuds Kloster i Magelæg for en Gaard i Torup (Chr. Pouels. Reg.; dog uvist om i dette eller i et senere Aar).

S. A. skjødede Otto Skinkel en Gaard i Egeskov til Borgemester Michel Pedersen (Akelei) i Odense (Geneal. Akelei).

1515 udstæder Kong Chr. 2 kort efter Paasken et Brev i Odense (Gl. S. 2, 2, 15) og d. 20 og 21 Nov. 7 Breve ibid. (l. c. Pag. 16 og N. Saml. 1 Pag. 92–93), samt nogle Dage derefter sin Confirmation paa Odense Privilegier, hvilke han derhos forbedrer med følgende Artikler: at nemlig Borgemestere og Raadmænd i Othense skulle have Magt skjelligen at regjere Skomagerembede og andre Embeder (o: Haandværkslaug) der i Byen og skulle have deres Bisiddere over deres Stævne (o: overværende ved deres Forsamlinger), paa det at Kongens og Kronens Rettighed ikke skal forties og underslaaes. Hvorhos det tillige befales, at Ingen skal sælge eller kjøbe Smør eller andre saadanne Vare der i Byen uden med ret Pund, Vægt, Tonder, halve Tonder og Fjerdinger og det under 18

ß. Bode til Kongen og ligesaa Meget til Byen. Desligeste, at Ingen skal sælge eller kjøbe Honning eller andre saadanne Vare uden med ret Maal ꝛc. under samme Bode. Dat. Nyborgh Slot Torsdag næstefter Vor Frue Dag **purificationis** ɔ: 2 Febr. (Gl. S. 2, 2, 16=17 og **Dipl. Lang.**). Hvorimod det paa førstnævnte Sted hedder: **præsentatio Mariæ** ɔ: 21 Nov.

S. A. klager Kong Chr. 2 hos Paven over Bisp Beldenak ved sin til Rom affendte Capellan, Hans Hansen, Provst i Tofte ɔ: Gamtofte ved Asfens (N. D. M. 3 Pag. 198, 199, 205, 210), og Bispen i Roskild udnævnes af Paven til at undersøge Sagen (Pag. 205). Ved samme Leilighed synes han ogsaa have havt den Plan at ophæve, eller i det Mindste at beskjære, S. Knuds Kloster i Odense og at have drevet paa Pavens Samtykke ved sin Commissionær i Rom (ibid. Pag. 211).

S. A. udfærdiger Kongen sit Brev til Esge Bilde, Embedsmand paa Hagenskov: at han retter sig efter at holde Kongen i Otensse Mandagen ad Aften til Aftensmaaltid, som er Mandagen næstfor Vor Frue Dag **præsentationis**, og om Tirsdagen til første Maaltid. Dat. Nyborg Løverdagen næstefter Francisci. (**Dipl. Lang.**).

S. A. lod Dr. Christine lægge 4 ß. paa S. Hanses Hoved i Odense i Anledning af den Begængelse, hun for den dræbte Otto Porsfeld s. A. havde stiftet (P. Müller Pag. 23), jfr. 1514.

S. A. **die B. Severini** ɔ: 23 Octbr bekjender Bisp J. A. Beldenak i Othense, at Biskopperne ibid. ingen Ret eller Rettighed have til Orthe Kirkeskov, en=

ten med Olden eller Skovhugst. Givet paa Othense Bispegaard (Reg. Vosf. og Lang.).

S. A. var han med flere Rigsraader i Viborg forsamlet (N. D. M. 3 Pag. 69).

S. A. var Peder Madsen almindelig Official i Odense og Niels Thomsen **perpetuus vicarius** ved S. Knuds Kirke (Bloch 1 Pag. 599 og Aktstykk. Pag. 134). Den Sidste nævnes saavel 1512 som 1519 og 20.

S. A. tog Prioren, Mester Mikkel, i S. Hans Laughævd paa Flyng i Vissenberg S. og adskillige Jordstykker i Bronsrod ibid. (P. Müller Pag. 23-24).

S. A. Bekjendelsesbrev af Hr. Jep Gommesen paa en Jord, han havde i Leie af S. Knuds Kloster, Vesten op til den Gaard, han iboede (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. udgav Sognepræsten til S. Albani eller Graabrødre, Hr. Mikkel, sit **Psalterium** eller **Rosarium Mariæ** i Trykken; en Bog, han allerede skrev eller rettere sagt oversatte 1496 for Dr. Christine, og som han nu efter hendes Begjering og til hendes Ære og Afmindelse lod udgaae i Trykken (Bloch 1 Pag. 600).

1516 var Kong Chr. 2 i Juli Maaned i Odense og forundte derfra Kjerteminde By et Privilegium (Aktstykk. Pag. 149-50).

S. A. Dr. Kierstens (o: Kong Hanses Enkedronnings) Skrift til Hr. Niels Eriksen (Sognepræst i Haarslef): at han vilde unde Anders Hansen Degnedom til Haarslef og dertil unde ham den Gaard, Morten Degn iboede paa Præstens Grund, Norden op til Kirken (Præsteindb. af 1571).

S. A. var endnu Mester Mikkel Prior i S. Hans (Birch.).

S. A. forundte Gvardianen, Lauritz Hansen, i Graabrødrekloster Gildesbrødrene og Gildessøstrene af Skomagerlauget i Odense, som kaldtes Vor Frue Compagnie, en Part af Klostrets Kirkegaard til deres Jordefærd fra den vestre Kirkedør og ned indtil (Kirkegaards) Muren (Birch.).

S. A. døde Erik Hansen, som havde S. Jørgens Hospital udenfor Odense i Forlæning, og Kongens Tjener, Niels Person, blev igjen dermed forlænet, imod at gjøre og give de fattige syge Mennesker, som deri ere, eller han herefter deri optage skal, den Provent og Rettighed, dem bør, og de pleie at faae (Gl. S. 2, 2, 20).

S. A. Borgemester og Raads Skjøde til Hr. Niels Thomessen, Præst og Vicarius til Vor Frue Alter, paa et lidet Stykke af Byens Jord paa Horsetorvet (**Reg. Dipl. B.**); altsaa formodentlig blot en Stadfæstelse paa det allerede 1514 udstædte Skjøde.

S. A. erholdt Petrus Bang, **Clericus Ottoniensis**, af den pavelige Legat, **Thomas Strigoniensis**, Tilladelse til paa een Gang at turde besidde flere Beneficia og Prælaturer, som maatte vorde ham tildeelte (Pont. 2 Pag. 753).

S. A. modtog Embedsmanden paa Hagenskov, Esge Bilde, et lignende Brev som det allerede under 1515 meddeelte, nemlig om at underholde Kongen i Odense. Dat. Kallundborg Søndag næstefter Vor Frue Dag **visitationis (Dipl. Lang.)**.

1517 udstæder Kong Chr. 2 sit Gjeldsbrev til Borgemester, Raadmænd og Kjøbmænd i Odense for

400 rhinske Gylden, hvormed de havde forstrakt ham (Gl. S. 2, 2, 30; jfr. Iversens Avis 1807 No. 48).

S. A. lod Kongen den 25 Novbr Biſp Beldenak fængsle i Kjøbenhavn tilligemed hans Cantsler, Hans Andersen, saavel for hans Negociation i Lybeck under Kong Hans, som især fordi han gjorde Kongen og besynderlig hans Moder, Dr. Christine, stor Forhaanelse og Forsmædelse, meest (ved det) at han lod slaae hendes Foged ihjel, som var af Adel (**S. R. D.** 2 Pag. 566-67. Hv. Pag. 1119, 1120-21. N. D. M. 3 Pag. 199. N. Tidsskr. 1 Pag. 439-40). Og forestod en Nederlænder, der heed Broder Vincentius og var en Franciscaner (der kaldte sig Biskop af Grønland og var Dr. Christines Secretair, Pont. 2 Pag. 441. P. Müller Pag. 34), Odense Stift, mens Biſp Beldenak sad fangen hos Erkebiſp Byrge i Lund, til hvis Forvaring han af Kongen var overgivet (Hv. Pag. 1122. N. Saml. 2, 2, 179-80). Og har man endnu et **Instrumentum obligationis ab Johanne Andreæ, episcopo Ottoniensi, datæ Birgero Archiepiscopo, qvi personam ipsius servandam & præsentandam in Concilio provinciali regi promiserat (Dipl. Lang.).**

S. A. drog Kongen over til Fyen og laa i Odense hos Borgemeſter Michel Pedersen (Akelei, død 1539), for at tale med Enkedronning Christine, som holdt Huus paa (sin Droninggaard, der senere blev til) S. Claræ Kloſter. Hvoraf det var en Følge, at Biſp Beldenaks Cantsler, Hans Andersen (dog neppe før næste Aar), paa 4 (Odense) Borgeres Caution blev

frigivet af sit Fængsel i Kjøbenhavn og kom tilbage til Odense (Hv. Pag. 1120. N. D. M. 3 Pag. 197 sq.).

S. A. oplader Biſp Beldenak fra ſig og Efterkommere i Embedet Gamborg Kirke (ſom han 1501 havde frataget Provſtiets eller Vor Frue Kirkes Skole) og unierer og incorporerer den nu paany med Provſtiet i Vor Frue Kirke i Odenſe, imod derfor af Kongen at erholde **jus patronatus** til Torkildſtrup Kirke paa Falſter (Gl. S. 2, 2, 24-25). Bloch ſiger vel 1 Pag. 237 om Biſpen, at han allerede 1512 gav Gamborg tilbage; men i ſidſtnævnte Aar er maaſkee blot Talen om Provſtiets Gjenoprettelſe, men ikke om de til dets Skole henlagte Godſer.

S. A. blev i S. Hans Kirke begravet ſtrænge Ridder, Hr. Henrik Knudſen (Gyldenſtjerne) til Refſtrup og Ivernæs, ſom var gift med Karen Bilde og døde paa Ivernæs (Birch. **S. R. D.** 7 Pag. 241; jfr. **supra** 1512).

S. A., ſaavelſom 1539, var Jacobus Ungerſonius eller Jep Unkerſen Borgemeſter i Odenſe (Birch.).

S. A. udſtæde Borgemeſter og Raad deres Skjøde til Skræderlauget i Odenſe paa en Jord, Norden for Albani Kirke mellem deres Laugshuus og det ſaakaldte Albaniſtræde (**Reg. Dipl.**; jfr. 1530).

S. A. fik Hans v. Mellen Qvittering for Udbudspengene i Næsbyhoveds Læn (Gl. S. 2, 2, 28) og var altſaa formodentlig Hovedsmand paa Slottet (B. R. 1 Pag. 40).

1518 fordrer Paven af Kongen, at han under Bans Straf igjen ſkal indſætte Biſp Beldenak i ſit Stift (Hv. Pag. 1132. Pont. 2 Pag. 763. N. D. M.

3 Pag. 206). Pont. 2 Pag. 440 og 763 lader derimod Biſpen først 1518 af Kongen blive fængslet; og underligt nok er det, at

ſ. A. ſkal en ny Biſpegaard være bygt i Odenſe, nemlig op til S. Knuds Kirkegaard og ligeoverfor Flakhaugen, hvor der ſiden var Apothek, og ſom derefter beboedes af Oberſt Brunn, Prof. Erik Mule, Borgemeſter v. Bergen (Atl. 6 Pag. 593), Grevinde Trampe v. ſ. v. Og at det virkeligt var Biſp Beldenak, der byggede denne Gaard (ſom han enten for 200 rhinſke Gylden havde tilkjøbt ſig, eller paa hvis Bygning han anvendte bemeldte Sum. P. Müller 82-83), ſeer man deraf, at der i Begyndelſen af forrige Aarhundrede i en Væg af denne Bygning blev fundet en Steen, ſom ſiden opſattes over Gadedøren og nu ſidder i Gavlen mod Landsthinget til, hvorpaa læſtes: **R. in Christo Dn. Joh. Andreæ, episcopus Ottoniensis, An. 1518**, og derover Biſkoppens Vaaben, nemlig en opretſtaaende Halvmaane over en Tværbjelke (og altſaa omtrent ſamme Vaaben ſom det, hvormed Kong Hans 1511 havde adlet Peder Chriſtenſen; jfr. Ad. Lex.) og over ſamme ſom Hjelmtegn en Biſpehue med 2 forslagte Biſpeſtave, tværsigjennem hvilken, efter Birckerod, en Slange ſkulde ſnoe ſig. Men denne Slange er aldeles intet Andet end de til Biſpehuen hørende Baand, hvormed den ſammenbandtes under Hagen, men her derimod foreſtilles frit flagrende i Luften. Det ſkulde forreſten ſynes, ſom om Biſp Beldenak havde bygget denne Gaard ſnarere ſom en Privateiendom end ſom en egentlig Biſpegaard; thi den forhen omtalte (eller nuværende Frokenkloſter) var der-

til allerede 1504 af Stiftets Midler eller paa dets Bekostning opbygt. Der var det formodentlig altsaa ogsaa, at Bisp Vincentius af Grønland 1520 boede (Gl. S. 2, 2, 39, 40); og den var det formodentlig ogsaa, der 1534 blev ødelagt og neppe mere til Bispegaard indrettet (thi fordi Bispen, Knud Gyldenstjerne, 1536 blev arresteret ved Udgangen af S. Albani Kirke, derfor er det jo ingenlunde sagt, at han netop her skulde have havt sin Bolig); og det saameget mindre, som S. Claræ Kloster allerede 1538 maatte indrømmes saavel Bispen som flere geistlige Embedsmænd til Bolig. Derimod siger Hamsfort os udtrykkeligt (**S. R. D.** 7 Pag. 239), at Bisp Beldenak byggede hiin forom-talte Gaard paa Flakhaugen som en **ædes litibus ecclesiasticis judicandis ad forum Flaccium** ɔ: som et geistligt Domhuus (ved Siden af det verdslige); medens han derimod kalder den 1504-8 opbygte Gaard et **palatium pontificale** ɔ: biskoppeligt Palais.

S. A. blev Bispens Cantsler, Mester Hans Andersen, som sagt, frigivet af sit Fængsel i Kjobh., da 4 Odense Borgere gik i Caution for ham (P. Müller Pag. 30-31.)

S. A., saavelsom 1527, 33 og 37, nævnes M. Anders Glob som Provst i Odense (Lang. Coll.).

S. A. fik Niels Vincentius, **præpositus Ottoniensis**, fornyet Forlæningsbrev paa Krøginge Birk paa Laaland (Gl. S. 2, 2, 80).

S. A. eiede S. Hans Kloster et Huus i Haarslef, og Niels Andersen skjodede en Gaard i Vindegade til Niels Jespersen, Klostrets Prior; ligesom Oluf Skin-

der en Gaard paa Nørregade til Klostret (Hoff. F. 5 Pag. 183. P. Müller Pag. 24).

S. A. maa Hospitalets ɔ: Graabrødre Klokke være stobt; thi dette Aarstal tilligemed Ordene: **S. Franciscus, Ihesus, Maria.** vare anbragte paa den saakaldte Hospitalsklokke (Birch.).

S. A. dode Hr. Henrik Knudsen (Gyldenstjerne) og blev i S. Hans Kloster (Kirke) i Odense begravet (D. Ad. Mag. Pag. 55); jfr. 1517.

1519 udstæder Kong Chr. 2, 3die Paaskedag, et Brev fra Odense (N. Saml. 1 Pag. 348).

S. A. sælger Kongen d. 25 Mai en Deel af Bisp Beldenaks Stude til et Beløb af 771½ Mk. (Gl. S. 2, 2, 37).

S. A. befaler han, at de fyenske Præster ikke skulde give den Skat, de under Navn af **hospitalitas** svarede til deres Bisp, uden naar han virkelig visiterede Kirkerne og saaledes gjorde sit Embede fyldest, men ellers ikke (Hv. Pag. 599).

S. A. udstæder Kongen sit Brev til S. Knuds Kloster paa den Holm, Biskop Jens tog fra Klostret ɔ: Møglebroholm (Chr. Pouels. Reg.; jfr. 1336).

S. A. befales Odense at udrede 22 Krigsfolk (Behrmann Chr. 2, 1 Pag. 160), et Antal, der dog 2 Pag. 123 ansættes til 20 Heste, hver Hest til 20 Mk., og dertil gode Karle, som Hestene kunne ride med Harnisk og Værge. (Forholdet her i Fyen ved denne Udskrivning af Kjobstæderne er nemlig: Odense 20, Svendborg 16, Assens 12, Middelfart 6, Kjerteminde og Nyborg 4, og Faaborg og Bogense 3).

S. A. fik Prior af S. Knuds Kloster (hvis Navn

dog ikke nævnes) Kongens Beviis, at have udbetalt ham 100 rhinske Gylden i Krigsstyr af Klostret (Gl. S. 2, 2, 39).

S. A. mageskiftede Præsten i Egense til S. Hans Kloster en Jord ved Præstegaarden mod en anden ved Kirken (P. Müller Pag. 24).

S. A. var Hr. Jochum Knudsen og Hr. Niels Thomsen Præster i Odense, ligesom Peder Olufsen sammesteds Raadmand (Bloch 1 Pag. 599; jfr. Aktstykk. Pag. 134). Birch. kalder forresten den Sidstnævnte Peder Andersen.

S. A. bevidner Hans Schriffver, Byfoged i Odense: at Hans Skotthe i Voltofftte udsagde, at 4 eller 5 Dage efter at Morten Andersen paa Hellenes var bortromt for Kettherii (ɔ: Blodskam), falede (ɔ: bod paa eller kjobslog om) Hans Skotthe paa Mortens Øg ꝛc. Dat. Otthense Tisdagen næstfor **S. Gertrudis virginis Dag (Repert. real.).**

1520 afsagde Kong Christian med Mester Johan Walkendroff, Prior i Dalum Kloster, o. Fl. Dom angaaende nogle Gaarde, som Frue Karine paa Norholm trættede om med Kronen. Dat. paa vort Retterthing i Svortebrødre Kirke i Othens Mandagen efter Søndag **Qvasimodogeniti (Repert. real.).**

S. A. antegnes der blandt Andet i Regnskabsbogen for Indtægt og Udgift ved Dr. Christines Hof: 28 ß. til Messepenge, Offerpenge og udi Blokken i Kluset (Danske Saml. eller **Repert. real.** i Geh. Arch.). Kluset var nemlig et Sted udenfor Nørreport, hvis Navn endnu har vedligeholdt sig, og hvor der i gamle Dage (hvad ogsaa Navnet synes at tilkjendegive) maa

have været en Eremitbolig eller et Capel, hvorfor det ogsaa paa Grundtegningen af 1594 hedder: **Cluset est locus, ad qvem ob religionem magnus olim populi concursus fuit.** Og der skal endnu (i Følge Hr. Overretsassessor Schönheyders velvillige Meddelelse) i den saakaldte Klusetgaard for nogle Decennier siden have været opbevaret en stor Perle, som i mange Aar havde været meget søgt for sine vidunderlige helbredende Egenskaber.

S. A. Dr. Christines Brev til Kong Christiern: at han vilde tage Hr. Joachim Knudsen i sin Tjeneste som Skriver og hjelpe ham til Rette med den Trætte om S. Karinæ Alter, hun havde forhvervet ham i S. Albani Kirke. Dat. Otthense Løverdagen næstfor S. Georgii Dag (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. indeholder det udførligere, af K. R. meddeelte, Udtog af Dr. Christines Regnskabsbøger (som ikke henfører foromtalte Offer i Kluset til 1520, men til 1521) endvidere følgende, Odense By vedkommende, Indtægter og Udgifter:

XXX Mk. opbar ieg (nemlig Regnskabsføreren) af Mickell Persøen, Borgemester i Otthensæ, aff Otthensæ Byskatt.

XXXIX Mk. opbar ieg oc af forte Mickell Persøen aff forte Otthensæ Byskatt; the andre (altsaa 231 Mk.) var myn Frues Nade hannom skyldiig.

LXXV Mk. annammett ieg aff Per Lauretsøen, Borgere i Otthense, paa Giørdt Nielsøens Vegnæ, som hand var myn Frues Nade skyldig til Sagefaldt fore Niels Bondesøen samme Tidt.

— **XVII½** Mk. fick Hans Mule, Klensmedh, som

myn Frues Nade var hannom skyldiig. Mandagen nesth effter **S. Calixti Martiris** Dag (ɔ: den 14 Octbr).

I Mk. bleff offerett i Prestegildett samme Dag.

IV ß. fick Hr. Jørgen till Meßer samme Dagh.

— **IV** Mk. fick Hr. Lauris fore S. Gertrudis Meßer, han holt en helth Aar omkring.

— **XXXI** ß. fick Jomfru Anna Pedersdatter till Glarvindu paa Jomfrustuenn samme Dag.

— **III** Mk. fick Degnæ, som siunge Discant aff the **III** Skoler samme Dag.

— **IV** Mk. fick the Degnæ, som siungde vor Frue Meße udi Advent samme Dag (ɔ: **S. Stephani protomartiris** den 26 Decbr).

II½ Mk. fick Scolemesteren, fore han legte Orret (ɔ: Orgelet) till samme Meße udi Advent.

— **III** Mk. fick Degnæ fore Discant Nyaars Afften.

XXIV ß. fick Peuelinge till Discant paa Biscopens Degnæ.

Endvidere tilføies i en hosliggende Registrant for 1520:

IX Mk. (til) Hans Mule for Arbede effther hans Registher (ɔ: Regning) og

— **III** Mk. (til) Skolemesther till S. Albani, for hand legthe paa Orghen Adwent for Juul (hvilket altsaa synes at være en Gjentagelse af det Ovenanførte).

S. A. indgaves der følgende Klage over Bisp Beldenak til Kongen i Anledning af Provstiet i Odense: Siden Bispen af Fyen gjorde en anden Skikkelse paa Provstiet i Odense, medfulgte der saadanne Brøst: først, at Bispen imod Kongeloven og foruden pavelig Tilladelse haver kuldkast og nedtrykt et af Kronens

mærkelige Prælatdommer for sin Nytte og Fordeels Skyld, Riget til stor Haanhed. Item, at Biſpen uden min Herres Villie og Tilladelſe haver nedbrudt Provſtegaarden i Grund, ſom Konger i Danmark havde deres Natleier og anden Herlighed; Stenene og Tømmeret deraf opbygte han ſin Biſpegaard med. Item undertog (ɔ: underſtod) han ſig til ſit Biſpebord af Provſtiet Jurisdictionen af 7 Herreder, ſom have ligget til Provſtiet af første Begyndelſe; og løber ſig ſamme Jurisdiction en mærkelig Sum Penge og Korn om Aaret. Item, før Biſpen forvendte Provſtiet i de 4 Vicariedomme, lod han i nogle Aar optage al Renten deraf til ſit eget Behov. Item har han nu trinde ſindom (ɔ: 3 Gange) i faa Aar forlænet de Vicariedomme uden min Herres Samtykke og Præſentation. Desligeſte haver han og forlænet uden min Herres Samtykke Fraugde Kirke, den bedſte i Fyen er, og end en Kirke paa Tooſind, ſom hører til Provſtiet, og de 2 Kirker ere nu plat fravendte Provſtiet og Kronen. Og forte Fraugde Kirke brugte Biſpen til ſin Gaard Blanckſted indtil nu om et Aar, ſiden han hørte, at Provſtiet ſkulde i ſin rette Skikkelſe igjen. Item den Gudstjeneſte, ſom der nu er, kan aldrig lignes imod den Gudstjeneſte og Almisſegjerning, der før var, og ſom Rigens Fyrſter havde funderet. Item kan Eders Naade faſt videre og ydermere underviſes om al Leilighed, og hvad Svig Kronen er ſkeet udi ſamme Forvendelſe, i den Skrift, ſom Doctor Lage (Urne), Electus til Roskilde Domkirke (altſaa var han den Tid endnu ikke confirmeret af Paven), udſæt haver (**Dipl. Lang.** Men hvorfor Langebek har betegnet diſſe Gravamina

med Aarstallet 1520, indseer jeg ikke; thi Lage Urne blev udvalgt til Bisp 1512, og der siges jo tillige i Doc., at det var kun et Aarstid siden, at Kongen fattede det Forsæt at oprette Provstiet igjen, hvilket skete 1512); jfr. Behrmanns Chr. 2 B. 2 Pag. 64.

S. A. faldt der i April Dom i den af Kongen mod Bisp Beldenak anlagte Sag, i Følge hvilken Bispen skulde betale Kongen 80,000 Gylden, samt forsaavidt resignere sit Embede, at han eller den, han overlod Stiftet til, kun skulde have $\frac{1}{3}$, men Kongen de $\frac{2}{3}$ af Stiftets Indkomster, indtil Straffeboderne vare betalte (og at Kongen virkeligt oppebar disse $\frac{2}{3}$, seer man **infra** 1522), og dernæst gjøre Kongen og Kongens Moder, Dr. Christine, Afbigt for den Hovmod, han havde viist dem (Hv. Pag. 1121. N. D. M. 3 Pag. 207. Holb. 2 Pag. 34. P. Müller Pag. 36–37). Dette kalder Hvitfeld, at han 1520 blev forjaget af sit Bispedømme, og Vincentz, som siden blev Vicebisp (Hv. Pag. 1318) og kaldtes **Episcopus Tulensis**, blev efter Dr. Christines Ønske (**S. R. D.** 7 Pag. 239) i hans Sted Bisp. Men da Dronningen var død, fik Beldenak sit Stift igjen (B. Kr. Pag. 43). Dog synes Vincentius ikke selv at have været Bisp i Odense, men blot Beldenaks Vicarius (N. D. M. 3 Pag. 208). Forresten var han en Franciscaner, heed egentlig **Vincentius Petri** og kaldes ogsaa **Episcopus Gardensis** (**S. R. D.** 5 Pag. 519).

S. A. var Bisp Beldenak, som nu i Følge Forliget var bleven løsladt af sit Fængsel (P. Müller Pag. 36–38), med Kongen paa Toget i Sverrig, hvor han var med i Stokholm at domme Steen Sture og hans Tilhæn-

gere som Kjættere; en Dom, paa Grund af hvilken Chr. 2 lod disse Sidste i det bekjendte Stokholmer Blodbad henrette (Hv. Pag. 1157) og siden paa Beldenaks Raad som Kjættere brænde (Pag. 1160). Ogsaa skal han ved denne Leilighed være blevet Bisp i Arves eller Strængenæs (Hv. Pag. 1161. Det Sidste er det Rette. P. Müller Pag. 43) eller Skare (Hv. Pag. 1180), hvilket han dog siden for Oprørets Skyld maatte rømme (Hv. Pag. 1122, 1179).

S. A. fik Biskop Vincentius af Grønland, som er paa Biskopsgaarden i Fyen, Qvittantz af Kongen for 1050½ rhinsk Gylden, som han ved sin Cantsler havde indbetalt fra Præsterne i Fyens Stift, som Hjelp til at lønne Krigsfolket med i Sverrig (Gl. S. 2, 2, 39), og atter for 15 Ditto (ibid. Pag. 40).

S. A. laugsøgte Fogden paa S. Hans Kloster de uloblige Stier paa Klostrets Grund fra Dronninghaugen (ved nuværende Bispegaard) mod Nord og til Nørreport mod Sønder (**Reg. Dipl.**) o: de Stier, som gik fra Dronninghaugen, eller fra Syd til Nord, over Klostrets Grund og ligeledes de, der gik fra Nord til Syd mod Nørreport.

S. A. confirmerede Eiler Bryske paa Dalund sin Broder, Tonne Bryskes, Skjøde til S. Hans Kloster paa en Skov i Vigerslef Sogn (P. Müller Pag. 24).

S. A. var Hr. Niels Pouelsen, Hr. Niels Thomsen og Hr. Lauritz Pouelsen Præster i Odense (Bloch 1 Pag. 599), af hvilke dog Aktstykk. Pag. 134 kalder den Sidste Lars Henriksen.

S. A. fik Silvester Clausen, Borger i Odense, Livsbrev paa S. Jørgen ved Svendborg (Gl. S. 2, 2, 41).

S. A. døde Jørgen Daaes Hustru, Cathrine, og blev i S. Hans Kirke begravet (Atl. 6 Pag. 597). Hun var en Gyldenstjerne og døde først 1528; men man har ladet sig forlede til at troe hende død 1520, fordi dette Aarstal blot staaer i Linien selv paa Gravstenen; hvorimod Ottetallet staaer ovenfor samme (P. Müller Pag. 37).

1521 udstæder Kong Chr. 2 Mandag efter 4de Søndag efter Paaske i Odense et Forbud mod Øboernes Handel ved Svendborg (Aktstykk. Pag. 97). Ligeledes udstæder han s. A. og samme Sted fra 20 til 28 Decbr 10 Breve (Gl. S. 2, 2, 46–50. N. S. 1 Pag. 371–73). Hvoraf altsaa skjønnes, at han tilbragte Julen i Odense. Af disse 10 Breve er det ene udstædt paa vor kere Frue Modhers Gard i Otthense (N. S. 1 Pag. 372) og det andet paa Dronninggaarden i Odense; hvilket sidste egentlig er en Dom, som han paa bemeldte Sted afsagde i Overværelse af Bisp Vincentius af Grønland, Jep Prior til S. Knud og andre Flere i en Trætte mellem Jørgen Marsvin og en Canik i Aarhuus om Patronatet over Vor Frue Alter i S. Albani Kirke i Odense (jfr. 1347), som blev bemeldte Jørgen Marsvin tilkjendt (Gl. S. 2, 2, 49); eller hvorved han bekræftede Rigscantsler Jørgen Marsvin Patronatret til bemeldte Alter, som en af hans Forfædre, Jens Marsvin, havde stiftet, og hvorpaa han saavel havde Biskop Veldenaks Dombrev som Erkebisp Borges Bekræftelse, men som Caniken i Aarhuus, Jens Crissen, dog nu vilde gjøre ham stridig.

S. A. stadfæster Dr. Christine paa sin og sin Sons Vegne Smedelaugets Friheder i Odense med Vilkaar,

at det skal bekoste og vedligeholde Messe i S. Albani Kirke for hendes Forældres Sjæle og hendes og hendes Sons (Dansk. Saml. eller **Repert. real.** i Geh. Arch.).

S. A. Dr. Christines Stadfæstelse paa Skomagernes Privilegier i Odense (Aktstykk. Pag. 53=54), imod at de skulde lade holde Messe og Gudstjeneste for hendes Forældres Sjæle for S. Knuds Alter ved Chorsdøren i S. Knuds Kirke ꝛc.

S. A. indeholder det udførligere, af K. M. meddeelte, Udtog af Dr. Christines Regnskabsbøger følgende, Odense By vedkommende, Udgifter:

III Mk. fick Christiern till Peuclinge, som siungde Discant helligh Trekonningers Affthen.

— **XXVIII** ß. till Meßependinge, Offerpendinge oc udi Blocken i Klusett 3die Paaskedag.

XIV ß. fick Per Ebbesen, (som) han udlagde till S. Jørgen samme Dag.

— **VII½** Mk. **IV** ß. fick Mickell Mule, som bleff fortærett 4de Paaskedag; og

— **II½** Mk. fik Prier till Suortebrødre for en Begengelse Mandagen efter **Qvasimodogeniti** Søndag.

S. A. funderede Dr. Christine først det 1513 omtalte S. Claræ Kloster i Odense og bestemte dertil sin Gaard (altsaa Dronninggaarden) der i Byen; men Indretningen dertil blev ikke før efter hendes Død færdig, og Nonnerne droge først derind i næste Aar d. 21 Sept., saa at hun ikke, som længst var besluttet, kunde selv indtræde deri som Nonne (**S. R. D.** 5 Pag. 514). Thi

s. A. døde Enkedronning Christine d. 8 Dec. [1])

1) Gl. S. 2, 3, 20 sige: Vor Frue Dag for S. Annæ Dag.

Ogsaa hun var Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 38), og ogsaa hun døde af Pest (S. R. D. 5 Pag. 514), hvorfor hendes Liig ogsaa, ligesom hendes forud afdøde Søn, Prinds Franciſci, blev nedlagt i Kalk (Werlauff l. c. Pag. 6). Hun blev begravet i Graabrødrenes Dragt og i Graabrødrenes Kirke (Gl. S. 2, 3, 20. Bloch 1 Pag. 595; jfr. 1513) ved Siden af ſin Mand og Søn og foran Kirkens Høialter. Paa den ſøndre Muur i Choret blev en Tavle med et latinſk Liigvers, ſom findes i Gl. S. 1, 1, 85 ſq., ophængt, men hendes tilligemed de øvrige Kongeliges Been 1804 herfra til S. Knuds Kirke henflyttede (jfr. Werlauff l. c. og N. Tidsſkr. 1 Pag. 440).

S. A. blev Biſp Beldenak, da han fra Sverrig kom ned til Kjøbenhavn (Hv. Pag. 1179), efter at have havt en Strid med Kongen om Taaſinge (ibid. Pag. 1180), ſaavel af Kongen ſom af Sigbrit beſkyldt for at have foranlediget det Stokholmer Blodbad og derfor ſom Fange ført til Hammershuus paa Bornholm (ibid. Pag. 1122, 1180. P. Müller Pag. 52-53).

S. A. fik Fru Mette Urne Qvittanz for 100 Mk., ſom hun betalte Biſp Vincentio, og ſom hun var vor naadigſte Frue (eller Enkedronningen) ſkyldig. Dat. Ottenſe S. Hans Dag (Gl. S. 2, 2, 48).

S. A. (eller maaſkee først 1522) ſkulde bemeldte Vincentius atter være bleven nødt til at fraſige ſig Biſpeembedet i Odenſe, ja! endogſaa være blevet fæng-

---

(Da nu S. Annæ Dag var den 26 Juli, ſaa maatte jo hiin være den 2 Juli eller Visitatio Mariæ).

slet, fordi han havde anmasset sig noget af den afdøde Enkedronnings Bohave (**S. R. D.** 7 Pag. 240).

S. A. var Hans Leeg Prior i Sortebrødrekloster i Odense (Atl. 6 Pag. 591), i hvis Tid noget Gods i Villestofte til Klostret blev legeret.

S. A. udstædede Mester Jep (Sognepræst) i Serslosf sit Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa 14 Marks aarlige Udgift af Særslef Kirke til S. Albani Skole (Chr. Pouels. Reg).

S. A. var et gammeldags Solvkruus forfærdiget, som Provst Pram ved S. Hans Kirke 1811, formodentlig paa Kirkens Vegne, havde i sin Forvaring, og hvorpaa læstes: **Varbum Domini manet in æternum 1521.**

S. A. skulde den bekjendte Poul (Eliæsen) Vendekaabe ved Tildelelsen af et Canonicat i Odense, som Biisp Beldenak tildeelte ham, have ladet sig forlede til at svigte Reformationens Sag og igjen at træde over til Catholicismens (P. Müller Pag. 97-98); jfr. 1526.

S. A. var Ridder Peder Ebbesen Høvedsmand paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 40-41).

S. A. døde Peder Bille og blev i S. Hans Kirke i Odense begravet (Hoff. F. 5 Pag. 190); hvorimod Atl. 6 Pag. 597 siger, at det var hans Frue, Ane Gyldenstjerne, der dette Aar døde; hvilket Sidste ogsaa er det Rette (N. D. M. 1 Pag. 195). Hun var en Datter af Knud Henriksen til Ivernæs og Væbneren, Peder Billes, Enke til Svanholm. Man fortæller om hende og hendes Liigsteen den aldeles usandfærdige Fabel, at hun skulde have født paa Slottet i Dolgsmaal, dernæst paa Torvet være halshugget og først ved en af

hendes Frænder bevirket kongl. Tilladelse have faaet Plads i Kirken; hvorfor hun paa Stenen, som findes kobberstukket i Nyerups Reise Pag. 75, afbildes i nonnemæssig Poenitentsdragt med Rosenkrandsen i de foldede Hænder. Men dette har formodentlig blot Hensyn til hendes Enkestand, og denne hendes Enkedragt er det formodentlig, der har givet Anledning til den hele Fabel.

S. A. sælger Oluf Andersen, Raadmand, til ærlig Mand, Hans Skriver, Raadmand og Byfoged, sin Jord og Grund i Albani Sogn paa Vestergade, Sønden (for) Algaden. Og vare da Michel Pedersen (Akelei) og Gregers Nielsen Borgemestere, Iver Andersen, Peder Skriver og Hans Friis Raadmænd (Lang. Coll.).

S. A. var Jens Stygsen Landsdommer i Fyen (N. S. 1 Pag. 372).

S. A., saavelsom 1522, var Jep Unkersen Raadmand og 1531 Borgemester (Birch.).

S. A. kaldes den ovennævnte Raadmand, Iver Andersen, ærlig og velbyrdig (Birch.) og var altsaa af Adel.

S. A. Borgemester og Raad i Odenses Vidnesbyrd angaaende den af Per Lunde med Flere oppebaarne Bod for Hans Andersen i Buckerop. **Dat. die S. Petri apostoli ad vincula** med Byens Segl (**Repert. real**); jfr. min Hagenskov Pag. 31.

1522 Kongens Brev fra Kjøbenhavn af 2den Søndag i Faste, hvorved han qvitterer Provsten i Asens, Hr. Hans Hansen, for 600 Mk. af de 2 Parter visse Rente, som Kongen skal have af det Gods, der ligger

til Biſpens Gaard i Fyen; og for 40 Lod Solv, ſom Hr. Niels paa Horſetorvet i Odenſe maatte betale, fordi han ſlog Hans van Marthen, Borger ibid. (Gl. S. 2, 2, 52). Men 4de Søndag i Faſte udſtæder han et Brev fra Odenſe (ibid.), hvorfra han allerede den 6 Jan. ſkal have udſtædet et Ditto (ibid. Pag. 55); hvilket dog turde være en Forverling med 1523.

S. A. udſtæder han Qvittering til Provſten i Aſſens for 890 Mk. 2 ß. 1 Alb., ſom vare af de $\frac{2}{3}$ af Biſ=pens viſſe Rente af Fyen, Taaſinge og Langeland (ibid. Pag. 54). Midfaſte Søndag udſtæder han fra Odenſe et Brev (Gl. S. 2, 3, 168), den 25 Marts 2 Ditto (N. S. 1 Pag. 378=79).

S. A. ſidſt i Marts lod Kongen, da han ſelv var tilſtede i Odenſe, gjøre Indforſel i Biſp Beldenaks Gaard og Gods for 30,000 Gylden (P. Müller Pag. 54=55) ſom Mandebod, hviken han i Følge Dom ſaa=vel var Kongen ſom den myrdede Otto Porsfelds Ar=vinger ſkyldig (B. N. 1 Pag. 40, 59 ſq.). Ved hvil=ken Leilighed der ikke alene blev gjort Indforſel i 2 Gaarde i Fraugde, 2 i Torup, 1 i Birkum, 9 i Per=ſtrup, 1 i Næraa og 1 i Høirup, men ogſaa lagt Be=ſlag paa Biſpegaarden med dens Jord, Huſe og Bo=have. I hvilken Anledning ogſaa hæderlig og reenlivet Mand, Hr. Jep Hanſen, Prior i S. Knud, omtales ſom den, der havde Odenſe Biſkops Stift paa Biſkoppens Vegne i Befaling. Og er denne Mand ſaaledes uden Tvivl den ſamme Prior i S. Knud, der under Navn af Meſter Ibbe nævnes ſom Medlem af det Elænde Gilde i Odenſe (Gl. S. 1, 1, 45).

S. A. udſtædede Kongen endvidere den 18 Juli et

Brev fra Odense (N. S. 1 Pag. 383-84) og den 18 og 19 Aug. 5 Ditto fra Ditto (ibid. Pag. 384-85).

S. A. havde Kongen Erik v. d. Hoya med 400 Ryttere og Jørgen Haarde med nogle Knægte liggende i Odense eller i det Mindste i Fyen; og med dette Folk beskyldtes han at ville tvinge Rigsraadet til at samtykke i en ny Skat, han vilde paalægge (Hv. Pag. 1196).

S. A. blev Bisp Beldenak befriet fra sit Fængsel paa Bornholm, da de Lybske indtoge Landet i August s. A.; og med dem drog han til Lybeck (Hv. Pag. 1122, 1194. P. Müller Pag. 55). Dog var han alt i April s. A. paa Orkel og udstædede derfra et Kaldsbrev (B. N. 1 Pag. 88. P. Müller Pag. 52, 107). Men der er grundet Formodning om, at bemeldte Kaldsbrev snarere er fra 1520 end fra 1522 (P. Müller Pag. 96-97).

S. A. nævnes Kongens forrige Rentemester, Mag. Anders Glob, som Domprovst i Odense (Bloch 1 Pag. 598. Atl. 6 Pag. 592) og som den, der efter Kongens Befaling opbrod Taarnhvælvingen eller Archivet i Segeberg og bortførte sammes Documenter (Hv. Pag. 1193), samt opbrændte en Deel af samme (Pag. 1244). Ogsaa staaer dette Aarstal tilligemed Provsten, Anders Globs, Navn paa et gammelt Egeskab i Gamborg Kirke (**Mar. Dan.** 1 Pag. 249. F. 5 Pag. 389. Atl. 6 Pag. 644. Bloch 1 Pag. 598). Forresten skal han være falden i Unaade formedelst sin foromtalte Archivundersøgelse og af Kong Chr. 2 være bleven dømt til Landflygtighed, fordi han havde forkommet og opbrændt en Deel af Rigets Breve (Hv. Pag. 1244. Bloch 1 Pag. 598), og ved samme Leilighed have taget sin Til-

flugt til Gamborg og opslaget sin Bolig paa Svins, hvor han havde sig en Borg, hvoraf der endnu sees Grave og Volde (**Mar. Dan.** 1 Pag. 249. Atl. 6 Pag. 644=45); ligesom han ogsaa i Gamborg Kirke skal ligge begravet (**ll. cc.** og Bloch 1 Pag. 598). Men alt Dette tyder ingenlunde hen paa nogen Landflygtighed; thi det stadfæster blot, hvad man desuden af andre Kilder veed, at Gamborg Birk tilhorte ham **pro officio** eller henlaa til det Odense Provsti, hvormed han var belænet (jfr. 1501 og 1517); en Belæning, han synes ligetil sin Dodsdag at have beholdt (Hv. Pag. 1087. Pont. 3 Pag. 297. Bloch 1 Pag. 597).

S. A. blev der holdt et Franciscanerconvent i Odense ved **Vicarius provincialis Daciæ, Laurentius Johannis** (**S. R. D.** 5 Pag. 525), nemlig den 24 Juni.

S. A. skjenkede Predbjorn Podebusk S. Hans Kloster i Odense 2 Gaarde i Nørreby og 1 i Egense, for at holde Messer for hans 2 afdode Hustruer (P. Müller Pag. 24), nemlig Ane Mouritzdatter Gyldenstjerne og Bibeke Eriksdatter Rosenkrands, som Begge tilligemed ham selv i S. Hans Kirke ligge begravne (P. Müller Pag. 37).

S. A. var Michel Pedersen (Akelei) Scultus (o: Borgemester) i Othense (Lang. Coll.) og fik s. A. Onsdag efter Allehelgensdag Qvittantz, at have fornoiet Kongen med 100 Mk. dansk paa Marine, Christiern Mules Enkes, Vegne i Odense, fordi hun i nogen Sag havde forseet sig. Ligesom Otto Hansen af Baaben ogsaa s. A. skjodede Michel Pedersen, Skult i Othense,

en Gaard i Wittofte (Baagherred) for 7 Mk. (Geneal. Akelei).

S. A. var Gregers Nielsen Borgemester ibid. (Birch).

S. A. var Knud Friis Raadmand (Birch.).

S. A., saavelsom 1531, 39 og 43, var Peder Skriver Raadmand (Birch.).

1523 mellem 15 og 18 Jan. udstæder Kongen 8 Breve fra Odense (Gl. S. 2, 2, 56-57. N. S. 1 Pag. 385-86) og deriblandt fra sin Gaard (ɔ: Kongsgaarden) i Odense trende; samt paalagde derhos Lænsmanden i Dalum at vedligeholde S. Claræ Kloster (eller den forrige Dronninggaard, Gl. S. 2, 2, 56-58).

S. A., da det jydske Raad havde opsagt ham, drog Kongen fra Kolding til Odense, hvor han lod de Fornemste af Adelen samt Menighederne i Kjøbstæderne og paa Landet sværge sig paany (Hv. Pag. 1206) ligesom i Sjælland og Skaane; men undflyede derpaa af Riget (Pag. 1208), ved hvilken Leilighed Jørgen Juul, født i Teffring (i Veslinge S.) i Fyen, blandt Flere fulgte med ham (Pag. 1249).

S. A. hørte det med blandt den Roskildske Bispes Besværinger mod Chr. 2, at han for Had og Avind tvende Reiser (ɔ: Gange) haver ladet gribe værdige Fader, Jens Andersen af Odense, foruden al retfærdig Sag, Dom og Ret, og som aldrig maatte komme i Rette for Danmarks Prælater; og siden han var kast i Taarn og Fængsel i Sjælland, hannem frataget alt hans Gods og Penninge, Biskopsgaard, Slot og Rente (R. D. M. Pag. 197).

S. A. begjerede de fremmede Tropper i Fyen Pas, og Kong Fred. 1 drog i Juni derover og blev i Odense

hyldet af Adelen, samt tog alle Slotte og Kjøbstæder til sin Haand (Hv. Pag. 1253).

S. A. var Kong Fred. 1 selv tilstede i Odense kort før Pindse og udstædede derfra 2 Forordninger (D. M. 4 Pag. 223=24).

S. A. svor Biisp Beldenak Kong Fred. 1 og kom igjen til sit Stift (S. R. D. 7 Pag. 240. P. Müller Pag. 57). Men da nu Kong Chr. 2 var udjaget af Riget eller, som Hvitfeld siger, var bleven reject (Hv. Pag. 599), begyndte Biispen paany at følge sin gamle Vane. Han tvang saaledes den lærde Prior, Jacob, i S. Knud (altsaa den foromtalte Jb eller Jeppe Hansen), som var Decretorum Licentiatus og havde succederet Hoffman, til at afstaae sit Priorat, hvori han igjen indsatte Johan Farsen, og det blot fordi hiin tilforn havde gjort ham Modstand, da han vilde anmasse sig noget Klostergods (S. R. D. 7 Pag. 240). Ligeledes opkrævede han nu igjen den af Chr. 2 ham 1519 forbudne Præsteskat uden Naade og med strængt Mandat, neml. 7 Mk. hospitalitatis og 2½ Ortug Korn in subsidium og derudover, Tax over Tax, af alle Kirker og Præster, indtil han foer til Lybeck med Posen fuld (Hv. Pag. 599=600). Ogsaa Studehandelen blev ham i dette Tidsrum til en frugtbringende Rigdomskilde; thi Chr. 2 havde forbudt baade Adel og Geistlighed og navnligen Biisperne i Sjælland og Fyen at drive deres Stude længere end til Kjøbstæderne, hvorved saaledes Borgerne, der maatte drive dem til Ribe og Kolding, og hvis de ikke der fandt Afsætning, endogsaa til Elben, i Grunden bleve dem, der havde den væsentligste Fordeel af denne Handel.

Men med Fred. 1 afskaffedes alle Chr. 2dens Forordninger, altsaa ogsaa denne; og nu var det især Bisp Beldenak, der benyttede disse gunstige Omstændigheder og begyndte paa at drive denne Studehandel umiddelbart paa Elben. Dette Exempel fulgte Prælater og Adelsmænd; og kun disse og ikke Landet i Almindelighed kan han siges ved sit Exempel at have viist Veien til at anmasse sig en Handelsvei, som tilforn var Borgerstanden udelukkende forbeholden (P. Müller Pag. 58-59). Altsaa ikke af Studehandelen selv havde han Fortjeneste, men blot af Geistligheden og Adelen, hvem han paa Borgernes Bekostning lærte at tilvende sig samme. Ogsaa tog det omsider en daarlig Ende med al hans sammenskrabede Rigdom; thi Christof Rantzou fangede ham 1529, eller rettere 1533, paa Taasinge, under Paaskud af, at der endnu ingen Bøder vare betalte for Otto Porsfelds Drab, og pinte ham derhos saa grusomt i Fængslet (Hv. B. Kr. Pag. 43. **S. R. D.** 7 Pag. 240), at han maatte give ham 2000 Gylden for at slippe fri fra samme (Hv. Pag. 1122), hvorpaa han døde i et Slags Landflygtighed i Lybeck 1532, eller rettere 1533.

S. A. fik Albrecht van Göcken Forlæningsbrev paa at have Dalum Kloster i Pant for 1000 Mk. dansk, imod at bygge og forbedre saavel det som S. Claræ Kloster (Canc. Reg.).

S. A. bekjender Christine, Carl Bryskes (til Flintholms) Efterleverske, skyldig at være Jep Hansen, Prior i S. Knud, 300 Mk. danske, for hvilke hun pantsætter ham hendes Børns Gaard i Paarup Sogn, som kaldes Skousgaard (Reg. Voss., jfr. 1506).

S. A. Hans Malers Gjenbrev paa Jord og Hauge mellem Holtzedaarestrædet og Aaen, Vesten for S. Claræ Kloster, for 8 ß. aarlig Leie af S. Knuds Kloster paa hans, Hustrues og Barns Levetid. (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. Oluf Kammersvends Gjenbrev paa S. Knuds Klosters Jord og Grund, Norden næst fra Pugestrædet, paa hans, Kones og Datters Levetid, for 8 ß. aarlig Skyld (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. døde Jørgen Daa og blev i S. Hans Kirke begravet (Atl. 6 Pag. 597). Hos ham hviler hans Hustru, Fru Catharina, som døde 1527. Deres Steen er tegnet af Abildgaard.

S. A. svarede Odense endnu sin gamle Byskat, nemlig 300 Mk. (N. D. M. 6 Pag. 312), hvorhos Sagefaldet omtrent beløb sig til 200 Mk. (Pag. 317). Saavel Byen selv som Næsbyhoveds Læn henhørte den Tid til det kongelige Fadebuur (Pag. 275); derhos gjorde Næsbyhoved Tjeneste med 5 Borgeleieheste, og Kongen havde ogsaa S. Jørgen at bortforlæne (Pag. 285). Næsbyhoved synes forresten allerede s. A. at have været pantsat (B. R. 1 Pag. 64).

S. A. var der Herredag i Decbr Maaned i Odense, og om Forhandlingerne paa samme see N. D. M. 5 Pag. 8 sq.

1524 var Bisp Beldenak den 21 Juli med i Kjøbenhavn tilligemed de andre Rigsraader at tilstaae Kongen en Landehjelp af 100,000 Gylden (N. D. M. 1 Pag. 211 sq.), som for Biskopperne beløb sig til $\frac{1}{4}$ af deres Bispesæders visse Indtægt (N. D. M. 5 Pag. 20 sq.).

S. A. den 1 Septbr var han med i Malmø at slutte Fordraget mellem Fred. 1 og de Vendiske Stæder (Hv. Pag. 1272).

S. A. maa han ved Allehelgenstid forsvare sig mod den ham gjorte Beskyldning, at han i Anledning af den almindelige Landehjelp, der var Kongen bevilget, og hvorved enhver Sognekirke var ansat til 15 Mk., i det Sted havde paalagt hver af disse en Byrde af 100 Mk. (P. Müller Pag. 69).

S. A. forlænede han Hr. Christen Schrog med S. Birgittæ Alter i S. Nicolai Kirke i Asfens (Birch., jfr. Bloch 2 Pag. 145 og Pont. 2 Pag. 284, hvor Kaldsbrevet findes). Han var siden en af Reformationens ivrige Befordrere og blev ved sammes Indførelse ogsaa den første evangeliske Sognepræst der i Byen (Bloch 2 Pag. 145).

S. A. udstæder Hans Farsen, Prior i S. Knud, med sit Capitel Bevis for i Conventets Gjemme paa Skrædernes Alters Vegne i S. Knuds Kirke (jfr. 1480) at have modtaget 2 Messesærke: een af blommet Arask og een af blaa Silke, samt en Kalk og Disk paa 25 Lod, paa hvis Fod staaer Jomfru Mariæ Billede; samt et Skab, som staaer i Choret, til at lægge Altrets Ornamenter i; item 1 Messebog med 14 Messer. Hvorhos de tillige forpligte sig til, hver tredie Pindsedag at holde en Messe, til hvilken de skulle offre; og om Aftenen tilforn skal Capitlet lade holde Vigilier for alle Gildesodskende, som ere døde, samt Messer næste Dag efter; men til hiin Messe skal Gildet offre 24 ß., hvorhos de tillige selv skulle betale dem, som synge Messen og træde Orgelet. Dernæst skulle de endnu have 3

Messer om Ugen, nemlig Onsdag, Løverdag og Søndag, med fuld Messe for dem, der ere levende, og Collect for dem, der ere døde; for hvilke Messer de skulle give 5 Mk. Penge og 2 Mk. Vox om Aaret (Lang. Coll.).

S. A. døde Cantsleren, Jørgen Marsvin til Lindved og Hollufgaard, og blev i Vor Frue Kirke begravet under en Steen, der forestiller ham og Frue i fuldt Corpus, hvilken er kobberstukken af Birckerod og tegnet af Abildgaard og skal være den midterste af de 3, der ligge i Altergulvet, og hvis udslidte Ender rage frem udenfor Communicanternes Knæskamler. En anden mindre Steen, som henhørte til samme og formodentlig havde siddet i Væggen, saasom derpaa blot saaes det Marsvinske Vaaben med Underskrift: **Her ligger begraven Jørgen Marsvin oc hans Hostru Fru Anne**, findes nu blot i den Birckerodske Samling.

S. A. Jens Mands Gjenbrev paa en Gaard og Grund i Vestergade for $2\frac{1}{2}$ Mk. eller 40 ß. aarlig Leie til S. Knuds Kloster, paa hans, Hustrues og Børns Levetid (Chr. Pouls. Reg.).

S. A. fik Høvedsmanden, Peder Ebbesen, Pantebrev paa Næsbyhoveds Læn, som da indbefattede Skam, Lunde, Aasum, Bjerge og Odense Herreder, samt Lumby og Munkebo Birker og Den Ebelø (B. R. 1 Pag. 41).

S. A., saavelsom 1540, var Jørgen Henningsen Qvitzou Landsdommer i Fyen (Birch.).

S. A. skjøder i Odense Chrestoffer Themmesen (Themme Grims Søn) til sin Morbroder, Eiler Brysse til Dalund (Themme Grim var nemlig gift med Lene Iversdatter Brysse), al den Deel og Ret, ham kunde

tilfalde i Arv efter hans Moder i den Østerfjerding af Balliens Skov i Vigerslef Sogn, som Prior til S. Hans i Odense havde kjøbt af Tønne Bryske (Reg. Vosf.), som ogsaa var hans Morbroder; jfr. 1505.

1525 holdt Kong Fred. 1 en Herredag i Odense (D. M. 4 Pag. 250), paa hvilken han ikke alene udgav en Tiendeforordning (l. c.), men ogsaa gav Odense By et Brev: at eftersom der ofte kommer Tvedragt og Ulyd i Almuen formedelst de mange Gilder og Laug, som ere i Byen, saa ophæver og forbyder han herved alle Gilder og Laug, saa at blot hvert Haandværk for sig skal udgjøre et Gilde eller Laug med Borgemester og Raad. Hvorhos det skal være enhver Haandværksmand uformeent, at indflytte og arbeide i Byen, naar han er sit Haandværk dygtig, imod Erlæggelse af 1 rhinsk Gylden til Byen, for at optages i Lauget, men uden forresten at besværges med nogen Kost (ɔ: bekosteligt Gjestebud) at gjøre. Eiheller skal nogen Haandværksmand være Borgemester eller Raadmand, saalænge han bruger sit Haandværk, uden Kjøbmænd alene. Borgemester og Raad skulle aarligen S. Valborgs Dag bestemme, til hvad Priis Haandværksfolkene skulle sælge deres Varer; ligeledes sætte Priis paa Øl og Brød, eftersom Kornet og Humlen gjelder. Og eftersom de (nemlig Borgerne) ogsaa have klaget over, at Præster, Fogder og rige Bønder gjøre dem til Skade Landkjøb og Forkjøb, da ere Bispen og Lænsmanden befalede at straffe dem derfor, som deri gjøre sig skyldige: den Første de Geistlige og den Sidste de Verdslige. Ligeledes formaner han Raadet til at have godt Tilsyn med Guldsmedene, at ingen af dem sætter

mere Lode Mark Solv end 5 Qvintin Kobber i det Høieste; og dersom der er Nogen der i Byen, der er Hr. Christiern, fordum Konge i Danmark, tilfeldig (ɔ: af ham en Tilhænger), at han da stiller Bissen og Borgen for sig at blive tilstede, for at kunne rette for sig, naar paafordres. Dat. Othense **Barbaræ virginis** Dag (**Mscr. reg. No.** 406 fol.; jfr. **Dipl. Lang.**, som dog kun i uvæsentlige Punkter afviger fra den i det første Mscr. meddeelte Afskrift).

S. A. i Mai tilbod Bisp Beldenak sig paa Herredagen i Kolding til Landets Forsvar at udruste 24 Gerost eller Glavind og 24 Skytter, S. Hans Kloster 6 Glavind, Dalum Kloster 4 Glavind o. s. v. (N. D. M. 5 Pag. 51–52, 53–54). Og er det deels paa Grund af ovennævnte Rustning og deels paa Grund af andre Omstændigheder, at **Dr.** Pal. Müller Pag. 4–5 og Pag. 80–82 har fundet det sandsynligt, at den fyenske Bispestols aarlige Indtægter den Tid maae have udgjort omtrent 50,000 Rbd. i vore Penge; ligesom han ogsaa ved samme Leilighed opregner saavel det Jordegods, der den Tid henhørte til Embedet (Pag. 79), som en Deel af det, Bispen som Privateiendom havde tilkjøbt sig (Pag. 82). Og kan man derhos ikke nægte, at jo saavel det Ene som det Andet leder til et høist forbausende Resultat.

S. A. var Bispen sidst i Juli i Kjøbh. (N. D. M. 5 Pag. 85). Og da bestemtes det, at der skulde holdes Mønstring i Odense af Mønsterherrerne, Peder Lykke og Johan Bjørnsen, Mandagen efter anden Søndag efter Paaske (altsaa 1526) N. D. M. 5 Pag. 95.

S. A. i Aug. var Bispen endnu i Kjøbh. og under-

ſkrev der Kong Fred. 1ſtes Privilegier for Kjøbh. (Hv. Pag. 1287).

S. A. i Dec. udſtædede Biſpen ſin ſtrænge Befaling til ſin Official i Baagherred og til Sognepræſten i Aſſens, at de ſtrax og under deres Embed (Fortabelſe?) ſkulde opſtævne Bygdemænd til at grandſke om det Tog, ſom Ransnævninge gjorde paa de Bønder, der fik, hug og afførde Skov af Buckerop Holme, var rettelig ſvoret eller ei, og derom fremſige Guds Sandhed paa Thinge (D. S. T. Pag. 254=55).

S. A. kaldes Meſter Anders Glob ſaavel Kongens Rentemeſter ſom Provſt i Odenſe (D. M. 6 Pag. 7) og fik ſ. A. Forlæningsbrev paa S. Jørgens Hoſpital i Otthens ſin Livstid, dog med ſaa Skjel, at han ſkal fordrage ſig derom med Erik Hanſen, Borgemeſter udi Medelfar; og ſkal han holde Gudstjeneſten ved Magt og Capellen bygt; Gaarden og Godſet ligeledes; ſamt Bønderne og Tjenerne ved Loug og Skiell og ſiuge ſpedalſke Menneſker til Mad, Drikke og Kledning (Canc. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. fik Meſter Johan Friis Kongebrev paa en Jord i Otthens, liggende Veſten og Sønden fra Myntbergaarden, og Øſten og Norden fra Sorte Brødre Kirke (det vil ſige, at Myntergaarden laa Sydveſt og Sortebrødrekirke Nordoſt for Samme), ſom rækker fra Sortebrødre Kirkegaard og vender paa Overgade; hvilken Jord Chriſtiern, ſom Skriver var paa Kiøbenhaffn, kjøbte af Eiler Erikſen til Nakebøl, og ſom nu Meſter Johan Friis maatte have, bruge og beholde, han og hans Arvinger til evig Tid (Canc. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. blev først (**Dipl. Lang.** har derimod 1524) i Følge Register paa alle Landene No. 2 Litr. **B.** Næsbyhoved pantsat til Hr. Peder Ebbysen, nemlig Kronens Slot og Læn med de Herreder og Birker, dertil ligge, som ere Skamherred, Lundeh., Aasumh., Bjergeh., Odenseh., Lyngbybirk, Munkebobirk og Ebeløe, dog at Kongens og Kronens Øg skulle blive der (nemlig paa Æbelø?) gangendes, som de gjorde i Dr. Christines Tid; med saa Skjel, at han skal give deraf aarligen 120 Rr. Gl^{ne} (formodentlig rhinske Gylden) i Guld og holde sig selv og 8 Karle, Heste og Harnisk ꝛc., Riget til Tjeneste; og holde 4 Borgeleieheste og holde Kongen og hans dagligt Folk 2 Nætter hvert Aar, naar han drager derigjennem. Dat. Segeberg Kloster Odensdag efter **Reminiscere** (Canc. Regist. over alle Lande).

S. A. opregnes Renten af Næsbyhoveds Læn (N. D. M. 6 Pag. 309), som da siges at være forpantet (Pag. 317); og af Odense var Byskatten, ligesom 1523, 300 (Pag. 312, 317) og Sagefaldet 200 Mk. (Pag. 317). Dog synes saavel det, der siges om Næsbyhoveds Pantsættelse, som om Odense Sagefald at henhøre til Kong Hanses Tid (jfr. Pag. 313).

1526 udstæder Kong Fred. 1 i Odense ved Pindsetider et Brev, hvorved et Fid paa Falsterbod Fiskerleie blev udlagt for Svendborg By (Aktstykk. Pag. 94-95).

S. A. udstæder Kongen i Odense sidst i Novbr et Forlæningsbrev (D. M. 6 Pag. 9) og en Bevilling til Kjobenhavns Befæstning (N. D. M. 1 Pag. 32. Hv. Pag. 1295).

S. A. vare Danmarks Rigsraader i Decbr forsamlede til en Herredag i Odense (N. D. M. 5 Pag. 99,

115, 207); og samme Tid og Sted udstæder Kongen en Forordning (D. M. 4 Pag. 255=56).

S. A. under Bisp Beldenak af Odense Hr. Jørgen Knudsen, Sognepræst til Guldbjerg, paa Livstid en Guldbjerg Kirkes Gaard i Kaalshave, imod deraf at give aarlig Skyld og Leie til Kirken 3½ Orte Byg og til Bispen 1 Mk. Penge i Gjesteri; hvorimod ham eftergives de 5 Arbeidsdage, som af samme Gaard pleie at gjøres til Bispegaarden i Othense (Canc. Reg.).

S. A. kom Joachim Rønnow hjem fra sin Udenlandsreise og maa formodentlig paa en forurolignde Maade have viist sit fjendtlige Sindelag mod Bispen, eftersom Kong Fred. 1 ansaae det for nødvendigt at tage det Løfte af ham, at han vilde lade Bisp Beldenak i Fred, indtil deres, fra Rønnows Fader paa denne hans Søn nedarvede, Strid var afgjort ved Retten (P. Müller Pag. 70=71).

S. A. blev Poul Eliæ, kaldet Vendekaabe, aflagt med et Canonicat i Odense (jfr. 1521), fordi han stod Bispen saa trolig bi i at dæmpe de Bevægelser, der nu alt i nogle Aar havde yttret sig her i Staden mod Papismen og dens Tilhængere (Pont. 2 Pag. 793, jfr. P. Müller Pag. 65).

S. A. fik Tyme Lindegaardt Forlæningsbrev hans Livstid paa S. Jørgens Hospital udenfor Otthense, naar han er død, som det nu haver (altsaa Mag. Anders Glob, see 1525). Dat. Otthense **vigil. B. virginis Mariæ conceptionis (Dipl. Lang.).**

S. A. kom den under Chr. 2 fordrevne Lundiske Erkebisp, Jørgen Skodborg, til Odense og viste Kongen pavelig Ordre til sin Restitution. Men hans Succes=

for, Aage Sparre, havde mange Venner blandt Adelen, somved Trudsler forjoge ham (Pont. 2 Pag. 796).

S. A. fik Peder Marsvin i Mageskifte med S. Hans Kloster i Odense en Gaard i Nedreholluf i Fraugde Sogn, imod at han udlagde igjen til Klostret en Gaard i Næraa S. og By (Reg. Voss.).

S. A. krævede Jacob Norby til Ugerslefgaard det Gods i Ulbølle, Egense og Eilbylunde tilbage, som hans Frues Mormoder, Fru Ermegard, [1]) havde skjenket S. Hans Kloster (jfr. 1466); men Kong Fred. 1 stadfæstede Prioren, Peder Hansen, dets Besiddelse (P. Müller Pag. 24).

S. A. Lauritz Skinckell, Jorgen Henningsen, Landsdommer i Fyen, flere Raadmænd i Odense og Hans Mule, Borger sammesteds, deres Brev om flere navngivne Tjenere i S. Hans Kloster, deres Vidnesbyrd om et Tyveri, begaaet af Hans Winther i Melby, af den Kost og Fetallie, som bragtes fra Eske Bille (Lænsmand paa Hagenskov) til Klostret til Kongens Behov. Dat. S. Hans Kloster i Otthense die **B. Georgii martiris (Repert. real.)**; jfr. Hagenskov Pag. 35, hvor det hele Tyveri synes at have bestaaet i en Side Flæsk.

S. A. Jacob Norby til Ugersløffgaards Mageskifte med Kronen, som er beseglet af Niels Bildt til Ravenolt, Henning Walkendorp til Glorup, Per Ebbesen,

---

1) Denne Fru Ermegaard Clausdatter var gift med Johan Frille til Ugerslefgaard; deres Datter, Anna, gift med Claus Bille til Ugerslefgaard, og deres Datter, Ane, igjen gift med Jacob Norby til Ugerslefgaard.

Hovedsmand paa Nesbyhoffvit, Jørgen Henningsen, Landsdommer i Fyen, Knud Ebbesen til Kogsbølle og Michil Persſen, Borgemeſter i Otthenſøe. Dat. Otthenſøe **S. Clementis Papæ** Dag (**Dipl. Lang.**).

S. A. fik Bendt Hansſen, Borger i Otthenſſe, og Per Fynbo, Borger i Medelfard, Qvittantz paa 98 Gylden og 23 ß. Lybſk, ſom de vare Kongen pligtige for Drentold for Gottorp i dette Aar paa Toldboden, og ſom de havde antvordet os elſkelig Hr. Per Lycke paa Nyborg. Dat. Otthenſſe Fredag næſtefter Guds Legems Dag (**Dipl. Lang.**).

1527 holdt Kong Fred. 1 d. 15 Aug. Herredag i Odenſe, hvor han ikke alene gav Adelen ſtore Privilegier, men lagde ogſaa paa ſamme Grunden til Kirkens Reformation, idet der tilſtodes Tolerants for den nye evangeliſke Lære, og ſamme toges i kongelig Beſkyttelſe, ligeſom Egteſkab ogſaa tillodes den catholſke Geiſtlighed, og Palliums Afhentelſe fra Rom forbodes.[1]) See forreſten om denne Herredags Forhandlinger Hv. Pag. 1301–3. Pont. 2 Pag. 804 ſq. Bloch 1 Pag. 5. Atl. 3. Pag. 432. D. M. 1 Pag. 90. 3 Pag. 105, 108. 4 Pag. 282. N. D. M. 5 Pag. 215, 288, 310, 312, 319).

S. A. udſtædede Kong Fred. 1 i Sept. ſit Beſkjermelſesbrev for S. Knuds Kloſter og alt Kloſtrets Gods og alle Kloſtrets Tjenere, ſamt Confirmation paa alle dets Friheder og Privilegier. Dat. Hintzegavell **feria**

---

1) „Und da ſah man Wunder über Wunder," ſom den forhenværende Præſt Helvaderus ſiger, „wie die Pfaffen in Städten und Dörfern ſich nach der Menſchen Töchter umſahen und den Rath Palengenii befolgeten: **I! pete conjugium!**"

4ta post Egidii (Chr. Pouelſ. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. udſtæder Kong Fred. 1 ſit Brev: at S. Knuds Kloſter ſkal være frit for Borgelеyger o: Indqvarte=ring. **Dat. loco & die ut supra** (C. Pouelſ. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. i Oct. udſtæder Biſp Beldenak en Bevilling fra Orkel (B. R. 1 Pag. 88).

S. A. udſtæder Biſp Beldenak med flere gode Mænd en Dom: at Nakel Skov og Nakel Løkke henhørte til Aagaarde i Haarſlef Sogn (K. Roſ. Dom. Pag. 124).

S. A. første Søndag i Advent udſtæder Biſp Bel=denak fra ſin Biſpegaard i Odenſe et Hyrdebrev, for at dæmpe de opkomne Uroligheder mod Papismen i Aſſens; hvori han blandt Andet ſkriver, at det var dem bedre at blive hængte i en Galge, end at efterlade Meſſen (Hv. Pag. 1300. Pont. 2 Pag. 798=99. Bloch 2 Pag. 143. P. Müller Pag. 65=66). Men

S. A. faaer Knud Gyldenſtjerne kongelig Tilladelſe til at handle med Beldenak om at overlade ſig Biſpe=ſtolen (Pont. 2 Pag. 817), og Beldenak antager ham til ſin Coadjutor og Eftermand, hvis han blev til Sinds at oplade ham Stiftet; i hvilket Tilfælde han da ſkulde betale ham en aarlig Penſion af 600 rhinſke Gylden (P. Müller Pag. 72).

S. A. udſtæder Knud Gyldenſtjerne, Provſt i Vi=borg, ſin Erklæring: at da Kongen nu haver ſamtykt ham til Biſkop i Fyen, naar Biſkop Jens Anderſen dør eller vil afſtaae ham Stolen, og Kongen i Følge den Odenſe Herredags Beſlutning ikke vil tillade, at flere Penge udſkikkes af Landet til Rom for Bekræftelſe

paa geistlige Læn; saa forpligter han sig til, naar han kommer i Besiddelse af Bispedømmet, at betale Kongen ligesaamange Penge, som ellers pleiede at udsendes til Rom for Stadfæstelse af dette Bispedom, imod at Kongen igjen, saavidt muligt, soutenerer ham i samme. Dat. Gottorp Torsdag næstefter Hellig 3 Konger **(Mscr. reg. No. 406 fol).**

S. A. qvitterer Anders Glob, Prouist i Odense, paa Kongens Vegne Hr. Johan Oxe for Regnskab af Raffnsborig Slot og Læn fra 1525 til 26. Dat. Kiøpnehaffn **S. Kanuti Ducis** Dag. **(Dipl. Lang.)**

S. A. skjøder i Odense Kongens Skriver, Laurids Esbernsen Olmand, til ærlige og velbyrdige Mænd, M. Anders Glob, Provst i Odense, og M. Christiern Hvid, Canik i Lund, en Jord og Grund, som høibaarne Fyrste, Kong Frederik, havde givet ham i Kjøbenhavn ved det Vad, som ligger imellem Bremerholm og Byen. Dat. Othense Odensdag (eller maaskee 8de Dag) de Hellige 3 Kongers og beseglet af de ærlige og fornumstige Mænd, Michel Pedersen og Jep Unkersen, Borgemestere i Othense (Birch. og **Dipl. Lang.**).

S. A. dør Fru Catharina Daa (ɔ: Karen Gyldenstjerne), Jørgen Daaes Enke til Engaard eller Gyldensteen, og blev i S. Hans Kirke begravet (Birch.).

S. A. fik Peder Ebbesen Brev: at han haver forhøiet sit Pant i Nesbyhofvet med 1000 rhinske Gylden udaf de Penninge, som ham tilstod (ɔ: tilkom) paa hans Husfrues, Fru Ingeborgs, Vegne for det Pant, hun havde i Hindzgafvell for hendes Anpart. Og skal (han) hvert Aar afgivitte 60 Gylden, som aarlig Afgift af Nesbyhofvet. Dog dersom vor kjæreste naadige

Herre vil fornøie og betale Per Ebbesen eller hans Arvinger forte 1000 rhinske Gylden, da skal han igjen antvorde dette Brev fra sig, og han og hans Arvinger beholde Slottet og Lænet for saadan Afgift, som det Pantebrev udviser, han tilforn haver. Dat. Hundtzbeck **in profesto B. Marie virginis nativitatis (Dipl. Lang.).**

S. A. fik Fru Mette (Skinkel), Hr. Tieluf (Eriksens; see Rugaard 1503-16), Livsbrev paa Møntergaarden i Otthense og det Gods, dertil ligger. Dat. Jellsse **vigilia Exaltationis sancte crucis (Dipl. Lang.).**

S. A. den Odensdag efter vor Herres Himmelfart vare Hans Bilde til Egede, Anders Bilde til Søholm, Riddere, og Karine Bildesdatter, samt Jacob Hardenberg til Hvedholm, paa sin Hustru, Eddele, Torbern Billes Datters, Vegne, forsamlede i Sortebrødrekloster i Nestved angaaende Arv og Skifte, som gik i Otthens mellem Hr. Henrick Knudssen paa Reffstrup, paa sin Hustru, Karine Bildesdatters, Vegne, og Torbern Bilde, Hans Bilde og Anders Bilde efter deres Moder, Fru Ermegaard Frillesdatter. Og hedder det da ved denne Leilighed, at Hr. Henrick Knudssen, foruden meget andet Gods, ogsaa skal have den Gaard i Kjøge, som Bendt Bille aatte (ɔ: eiede), og derimod Torbern Bille, hvis Sjæl Gud naade (ɔ: som allerede da var død), den Gaard i Ottense; og Jacop Hardenberg skulde paa sin Hustrues Vegne blandt andet Gods have den Gaard i Odensse, som Hr. Bendt Bilde og Fru Ermegaardt aatte, og Torbern Bille i Vare havde, der han døde (**Dipl. Lang.**).

S. A. erklære i Ottensse Peder Larmand til Woldby

(Søn af den ulykkelige Rigshofmester, Poul Larmand til Sandholt og Nielstrup) og Fru Else Larmandsdatter, Abraham Eriksen (Gyldenstjerne til Demstrups) Enke (bemeldte Poul Larmands Datter og Peder Larmands Søster): at da Kong Frederik har undt og udlagt dem Asserbogaard og Gods i Sjælland, samt noget Gods i Bogherred og Skoubyherred i Fyen, som Hr. Johan Bjørnsen, Ridder, og Jomfru Ane Nielsdatter havde i Forlæning af Kronen, som deres m o d r e n e Gods; saa overdrage de igjen Kongen alt det andet Gods, rørende og urørende, som deres Fader, Hr. Larmand, og Moder, Frue Inger Munk, tilhørte, og kjendes dem ingen Ret til samme for Fremtiden at have (Canc. Reg.). Og dette var altsaa Alt, hvad der kom Familien til Gode af de 5 Herregaarde med 900 Bondergaarde og 14 Møller (tilhobe skatteret for 100 Læster Korn) samt Pantegods for 2,200 Mk., 9 Kjøbstædgaarde og 4 store Skibe i Søen, deres Fader, Poul Larmand, før sit Drab 1502 havde eiet; og dette erholdt de endda først efter 25 Aars Forløb.

1528 udgik Kong Fred. 1stes Befaling til Magistraten i Odense, at gjøre Skikkelse over Kirke- og Alterjord (Atl. 6 Pag. 582).

S. A. Palmesondag Kongebrev til Borgemester, Raad og Menighed i Otthensf med Befaling, at alle Aandelige og Verdslige, som Gaarde havde der udi Byen, og Husene ere tækte med Straatag, skulde samme Tag afbryde inden S. Michaelis Dag næstkommende og tække med Tegl igjen. Ligeledes skulde ogsaa alle Gjerder, som inden Byens Porte ere, afbrydes og i deres

Sted bygges Planke- eller Leergaard (ɔ: Leervæg) igjen (Canc. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. i Juli afsagde Kongen Dom i Nyborg mellem Bisp Beldenak og de Rønnower (Hv. Pag. 1308), hvilken atter synes s. A. i August at være bekræftet paa en Herredag i Odense (Pag. 1307). Hvorledes dette skal forstaaes, see P. Müller Pag. 99, jfr. 1530.

S. A. i Octbr qvitterede Kongen i Odense Kjerteminde Borgere for deres Byskat, hvoraf Christiern Hvid paa Provstegaarden allerede i Mai paa Kongens Vegne havde modtaget 80 Mk. Penge og han selv nu 112½ Mk. danske (Aktstykk. Pag. 158).

S. A. erholder Kongen af Biskopsstolen i Othens 3 Gaarde i Horsnab paa Hindsholm og 2 Gaarde i Birkebjerg til Mageskifte mod det Kronen tildømte Laxmandske Gods i Orbek og Orbekmølle (**Act. publ.**).

S. A. i Juli tabte Bisp Beldenak sin Sag imod Rønnowerne og blev i Anledning af at have paaført Marqvard Rønnow et uskjelligt Ban og kaldt ham en aabenbar Kjætter, samt ladet sig inddømme i hans Gods, tilpligtet at betale Hr. Marqvards Enke, Fru Mette, 100 rhinske Gylden strax og siden hende og hendes Børn enten 1500 Mk. dansk eller afstaae dem Pederstrup Byfang og Ringstedgaard (P. Müller Pag. 71 og Canc. Reg., hvor Dommen siges at være fældet af Kongen paa Herredagen i Odense og i Odense Bispegaard).

S. A. vægrede Almuen paa Laaland og Falster sig ved at give Tiende, og Biskop Beldenak maatte i Nov. udvirke en kongelig Befaling til menige Almue, hvosomhelst de tjene udi Laaland og Falster, at de skulle

til gode Rede udgive til Biskoppen hans Biskopstiende og til deres Sognepræster deres Rente inden 14 Dage efter Brevets Forkyndelse (**Dipl. Lang.**, jfr. Hv. Pag. 1309=10. P. Müller Pag. 64).

S. A. tilskrev Biskoppen Borgerskabet saavel i Viborg som i Aalborg, for at advare dem imod den Lutherske Lære (P. Müller Pag. 67=68).

S. A. tilligemed Provsten, Mag. Anders Glob, samt (Borgemesterne) Michel Mules og Anders Nielsens Navne og den Forstnævntes Vaaben findes udhugne i en Steen, som sidder i den østre Gavl af daværende Frue Skole (nuværende Klokkervaaning) paa Vor Frue Kirkegaard i Odense (Atl. 6 Pag. 596 og Nyerups Reise Pag. 79, hvor Stenen findes afbildet). Denne Skole kaldtes, i Modsætning til S. Albans eller S. Knuds, **Schola Mariana** eller Vor Frue Skole; hvorfor det ogsaa hedder om A. Glob: **Scholæ Marianæ sibi curandæ renovationem auspicans &c.**; og man seer altsaa, at den i dette Aar har undergaaet en Hovedreparation eller Ombygning.

S. A. skjøder Anna Skinkelsdatter, Poul Jensens Efterleverske i Gjerskov, til hæderlig Mand, Hr. Niels Pouelsen, Oldermand for S. Laurentii Gilde i Odense, og til S. Laurentii Gildes Alter i Vor Frue Kirke i Odense 3 Mk. Jordskyld af en Gaard og Hauge, liggende Norden ved Grønnegadesti, imod derfor af Gildet at erholde en samme tilhørende Gaard udi Gjerskov (Aktstykk. Pag. 71). Dette er saaledes, saavidt jeg veed, første Gang, at S. Laurentii Gilde i Odense omtales. Forresten maa der ogsaa have været et S. Laurentii Alter i S. Knuds Kirke; thi i Chr.

Pouelsens Register over S. Knuds Klosters Breve findes Brev paa en Gaard i Skrillinge og Ditto paa en Gaard i Causlund, begge givne til S. Laurentii Alter. Og disse Documenter, hvis Aarstal dog ikke anføres, vilde neppe have været opbevarede i S. Knuds Klosterarchiv, hvis de havde angaaet et Alter i Vor Frue.

S. A. klagede Hans Brun, Borger i Othense, og hans Husfrue, Marine, hvis Forældre nogen Tid siden forleden gave til S. Gertruds Alter i S. Albani Kirke den Gaard, de nu udi boe, at Værgerne og Forsvar til samme Alter ikke ville holde Husene ved Magt med Bygning eller noget Andet, som Behov gjøres, men lade dem aarligen jo længer og mere forfalde, saa at de ingenlunde kunne taale at give deraf saadan Huusleie, som nu deraf ganger, eller opholde Kongen og Byen tilborlig Afgift. I hvilken Anledning Kongen under og tillader, at forte Hans Brun og hans Husfrue, Marine, med Arvinger herefter maae og skulle til evig Tid nyde og bruge forte Gaard med Huse og al sin rette Tilliggelse, dog med saa Skjel, at de og deres Arvinger skulle selv bygge og forbedre (ɔ: reparere) Gaarden og give deraf aarligen til forte Alter 3 Mk. danske Penninge om Paaskетid, og til Kongen og Byen tilborligen Skat, Tynge og Afgift efter Borgemesters og Raads Tykke. Dat. Nyborg Slot Torsdag næst for **S. Jacobi apostoli** (Canc. Reg. og **Dipl. Lang.**).

S. A. dode Peder Marsvin til Hollufgaard, af hvem S. Knuds Kloster havde faaet 2 Gaarde i Vollerslef til Magelæg for noget Gods i Holluf (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. døde Jørgen Daa til Engaards Enke, Karen Gyldenstjerne, og blev i S. Hans Kirke begravet (P. Müller Pag. 37).

S. A. i Januar fik Næsbyhoved Birkeret, hvis Grændser i Birkebrevet, som i B. R. 1 Pag. 42 findes indført, nøiagtigt beskrives, og hvoraf man tillige seer, at Aalykke Skov s. A. tilhørte S. Hans Kloster, og at Slottets og Klostrets Jorder saaledes stødte sammen (jfr. P. Müller Pag. 24), saa at disse tilligemed Odense Byes Grund udgjorde en Deel af Grændseskjellet for Næsbyhoveds Birk.

S. A. 3die Søndag i Faste fik Hr. Peder Ebbesen, Ridder, Kongebrev: at skulle nyde og beholde Nesbyhoffvit efter hans Pantebrevs Lydelse uafløst hans Livstid; og naar han død og afgangen er, da skulle hans Arvinger nyde og beholde samme Slot og Læn, indtil det bliver dem afløst. Dat. Gottorp **Dominica oculi (Dipl. Lang.).**

1529 Kong Fred. 1stes Brev til Prioren i S. Knud, Christiern Poulsen, om noget Tømmer af S. Knuds Klosters Skove til den store Lade, som staaer for Nesbyhoved (Chr. Poulsʃ. Reg.). Hvorved Prioren tillige anmærker, at dertil kom af Klostrets Skove Syussendz tyuffve (o: 140) Ege, baade store og smaa.

S. A. kom der Brev fra Hertug Christian (siden Kong Chr. 3) til (Forstanderen for Dalum) Mester Johan Walkendorp (jfr. 1532) og Prioren i S. Knud, Chr. Poulsen, om at gjøre ham (nemlig Hertugen) Underholdning til 2 Maaltider med Øl, Mad og Hestefoder (D. M. 2 Pag. 67).

S. A. Kong Fred. 1stes Confirmation paa en Indfør-

sel, Fru Mette, Hr. Marqvard Nonnows Hustru, og hendes Arvinger havde forhvervet imod Bisp Beldenak i Pederstrup og Ringstedgaard (Reg. Vosf.); jfr. 1528.

S. A. udgav Reformatoren, Hans Tausen, et Skrift imod Bisp Beldenak (P. Müller Pag. 68, 98).

S. A. i Marts oplod endelig Bisp Beldenak Odense Bispestol til Knud Gyldenstjerne for 6000 Gylden een Gang for alle og 500 Gylden aarlig, saalænge han levede, samt Kjærstrup paa Taasinge mod sædvanlig Afgift og desuden et Værelse paa enhver af Stiftets øvrige Gaarde (Hv. Pag. 1122. P. Müller Pag. 73, 108-10). Om denne Mands Studehandel see Hv. l. c. og **S. R. D.** 7 Pag. 240; om hans Strid med Nonnowerne Hv. l. c. og **S. R. D.** 7 Pag. 239; om hans Trolddom Hv. l. c. og **S. R. D.** 7 Pag. 240-41; og om hans Charakteer Hv. Pag. 1121, 1122, 1180. B. Kr. Pag. 43 og **S. R. D.** 7 Pag. 239 og 240-41.

S. A. skal den nye Biskop, Knud Gyldenstjerne, have havt en Samtale med Reformatoren Tausen (Pont. 2 Pag. 448); og s. A. synes han at have eiet Ivernæs, nuværende Vedelsborg, da han confirmerer Otto Skinkels Gavebrev af 1446 til de Vendsherreds Præster (Hoff. F. 5 Pag. 415; jfr. 190).

S. A. nævnes endnu Mester Anders Glob som kongl. Rentemester (D. M. 4 Pag. 40-41) og s. A. som Provst i Odense, da han under denne Titel bevidner og undertegner Kong Fred. 1stes Stadfæstelse paa, at Hr. Jørgen Urne, Ridder og Befalingsmand paa Kjøbenhavns Slot, fik Skjøde paa noget Gods i Laaland (**Dipl. Lang.**).

S. A. var Johannes Torsen (1524 kaldes han Hans Farsen; i Atl. 6 Pag. 589 Hans Farre og i Gl. S. 1, 1, 45 Hans Tadersen) Prior i S. Knud (Bloch 1 Pag. 591), men døde s. A. som Medlem af Elænde Gildet i Odense (Gl. S. 1, 1, 45) af Pest (Atl. 6 Pag. 589) eller den saakaldte engelske Sved (**S. R. D.** 7 Pag. 240). Og saaledes blev endnu

s. A. Christiern Pouelsen dertil udnævnt (Bloch 1 Pag. 592), hvis Levnet findes i D. M. 2 Pag. 65 fg.

S. A. testamenterede Biskop Lauge Urne 10 Mk. til Sortebrødrekloster i Odense (Atl. 6 Pag. 591), hvorimod Pont. 2 Pag. 425 ved en Trykfeil siger Skolebrødre i Odense.

S. A. blev en reformert (det vil sige: luthersk) Skolemester, ved Navn Aage Lauridsen, som ligger begravet i Vor Frue Kirke, sat over Skolen paa Frue Kirkegaard (Bloch 1 Pag. 239. Atl. 6 Pag. 603); jfr. 1539.

S. A. i Febr. var der en stor Ildebrand i Byen, og det var især den Deel af Staden ved S. Hans Kirke, der led under samme (**S. R. D.** 7 Pag. 242); mod hvilken Fred. 1stes Befaling om Straatag ɔc. af 1528 vel ikke kunde beskytte, men som dog muligviis indskrænkede samme til dette ene Qvarteer, der, som vi under næste Aar skulle erfare, dog rimeligviis udgjorde $\frac{1}{4}$ af Byen.

S. A. (thi 1527 er formodentlig en Trykfeil) var der en heftig Pestilents her i Landet; og da døde ogsaa Brødrene Hans og Erik Hvitfeld og bleve begravne i Omgangen af Graabrødekirke (Hv. B. Kr. Pag. 44). Det var nemlig den saakaldte engelske Sved, der udbrød ved Michelsdagstid 1529 (Hv. Pag. 1315).

S. A. dode Eiler Bryske til Dalund, som var Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450), det vil sige Hovedsmand paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 43), og blev i S. Hans Kirke begravet (Hoff. F. 5 Pag. 190. Atl. 6 Pag. 597). Hos ham hviler ogsaa hans senere afdode Son, Claus Bryske, som faldt i en Duel (ense æmuli occubuit) i Nyborg 1537; og deres fælleds Liigsteen, hvorpaa de Begge forestilles, er tegnet af Abildgaard.

S. A. var Michel Pedersen Borgemester (magister civium) i Odense (P. Müller Pag. 110).

S. A. skulde Jørgen Graa til Sollested have været Landsdommer i Fyen (D. H. X Pag. 957); men det maa have været paa Laaland (Rhodes Laal. Pag. 358) og ikke i Fyen; thi

s. A. var Jørgen Henningsen (Qvitzou til Sandager) Landsdommer i Fyen og udstæder som saadan tilligemed Jep Unckersen, Borgemester i Otthens, Per Schriffuer, Anders Jude, Foged paa Bispegaarden, og Jens Mand i Otthens et Landsthingsvidne paa, at Løverdagen efter S. Matthiæ Apostoli Dag var til Fyenbo Landsthing skikket en beskeden Mand, Jens Tomesson i Skuldorpe, som fik Thingsvidne paa, at Vinningherreds Sandemænd svore Severin Persen Hærværk over, som han gjorde Jens Gregersen i Skalkdruppe (Dipl. Lang.).

1530 opholdt Kong Fred. 1 sig i August paa Næsbyhoved, for at holde Retterthing (B. R. 1 Pag. 43).

S. A. Kong Fred. 1stes Brev til Prioren i S. Knud: at han skulde sidde rede med Heste og Harnisk, naar han derom faaer Kongens nærmere Brev; nem-

lig at udgjøre 6 Karle med Hesth og Harnsck ind udi Fyrstendommet (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om 400 Mk., som bleve indbetalte paa Skanderborg Slot (l. c.).

S. A. i Juli blev Biskop Beldenak, som forrige Aar havde resigneret sin Bispestol til Knud Gyldenstjerne, formedelst sine ubeviislige og usandfærdige Beskyldinger mod Kongens Cantsler, Claus Gjortze, samt Eiler Rønnow og hans Medarvinger (jfr. 1528) ved Rigsraads Dom dømt paa sine 3 Mk. og som Mindremand æresløs at være (Pont. 2 Pag. 851–53. P. Müller Pag. 73–74).

S. A. i Decbr tilskreve Adskillige af dem, der med Chr. 2 vare i Landflygtighed, Bisp Beldenak, for at bevæge ham til at være virksom for deres Parti her i Landet (Hv. Pag. 1338).

S. A. vare Borgemester og Raadmænd i Othense Mandagen efter Søndagen **Jubilate** paa Othense Biskopsgaard, hvor Hr. Knud Gyldenstjerne lod dem see og læse Biskop Jens Andersøns Brev, hvorved han antvordede Otthense Capitel Fyens Biskopsdømme, givet Søndagen **Judica** 1529; Priors og Capitels Brev, hvorved de udvalgte Hr. Knud Gyldenstjerne til deres Electus; samt tvende af Kongens Breve om samme Handel (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. i Juni underskrev i Kjobh. Knud Gyldenstjerne, som Electus til Odense Stift, Kong Fred. 1stes Confirmats for Bisp Rønnow til Roskilde Stift (Hv. Pag. 1319).

S. A. i Marts Maaned vare Knud Gyldenstjerne, Electus til Odense Bispestift, Jørgen Qvitzou, Lands-

dommer i Fyen, Niels Jepsen, Hovedsmand paa Næsbyhoved, og Flere paa Odense Raadhuus forsamlede og stiftede der Forliig mellem Væbneren, Iver Skeel, og den Odense Borger, Niels Clausen, for den Vold, Forstnævnte selv 4de havde udøvet i Sidstnævntes Huus, og for de Hug, Saar, Skade og Drab, Odense Borgere igjen havde udøvet paa Iver Skeel og hans Svende (Aktstykk. Pag. 75=76).

S. A. gjorde Hr. Chrestiern Pouelsen, Prior i S. Knud, sin Log paa Laghæfd og indvordede fornævnte Klosters rette Eiendom i Munkemose paa Odense Herredsthing (Lang. Coll.).

S. A. Prior C. Pouelsens Leiebrev til Skræderlauget paa en af Klostrets Jorder og Grunde, Norden S. Albani Kirke mellem Laugshuset og S. Albanistræde (Dipl. Reg.); jfr. 1517.

S. A. Herman Waales Gjenbrev paa en Jord og Grund, Sonden for Østebæk, for aarlig Leie af 1 Orte Havre og 1 Skp. Gryn til S. Knuds Kloster (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. Oluf Staffensens Gjenbrev til reenlivede Mænd, Prior i S. Knuds Kloster og menige Capitelsbrødre, paa en Jord og Grund, Sønden for Østebæk, paa hans, Hustrues og en af deres Arvingers Livstid for 3 Orter Byg i aarlig Leie af S. Knud; hvad enten hun (nemlig Jorden) er inde til Waangs eller ude til Fælled. „Og kjendes jeg mig ogsaa for saadan „deres Velvillighed at være deres Tjener, dem til Gode, „udaf min Formue; og findes der Andet hos mig, da „skulle de selv være mine Dommere" (ibid.).

S. A. Peter Kellebrækkers Gjenbrev paa en Gaard

og Grund, Sønden for Graabrødre Kirkegaard, for 4 Mk. aarlig Leie til S. Knud paa hans, Hustrues og et af deres Børns Livstid (ibid.).

S. A. Henrik Fustes Gjenbrev paa Hauge og Grund (hvis Beliggenhed dog ikke nævnes) for 18 Skl. aarlig Leie til S. Knud paa hans, Hustrues og et af deres Børns Levetid (ibid).

S. A. Johan Walkendorp, Væbner, Canik i Roskild og Vicarius til S. Annæ Alter i S. Albani Kirke, hans Mageskiftebrev med Skræderlauget i Odense paa et Altret tilhørende lidet Stykke Jord mellem Laugshuset og S. Albanistræde mod et andet, S. Annæ Alterjord næstliggende, Stykke (**Dipl. Lang.**).

S. A. skjødede Thomas Smed i Lunde en Skov paa Bordese Mark til Prior Peder Hansen (Aasum) i S. Hans Kloster; og Borgemester Mikkel Pedersen (Akelei) i Odense ligeledes en Gaard paa Nørregade (Hoff. F. 5 Pag. 183, samt i Følge en anden Efterretning en Gaard i Egense) til bemeldte Kloster (P. Müller Pag. 24).

S. A. hedder det i Mette Jespersdatters Testament: Først da giver jeg til Graabrødre i Ottense, som jeg indrettede mit Leiested, et Dammaskes Klæde og 1 Læst Byg; item til S. Johannis Kloster ibid. 1 Øre; item til S. Kanuts Kloster 1 Øre; item til Sortebrødre ibid. 1 Øre; item til S. Georg 1 Pd. Byg; item til Vor Frue Kloster i Asens 1 Øre ɔc. ɔc. Item giver jeg min kjære Søster i Dalum 8 Alen fort Leyst og min Salter og en Guldring, saa god som trei ung. Gylden ɔc. ɔc. (Birch. af Odense Stiftskiste og **Dipl. Lang.**).

S. A. Jens Nielsens Skjode paa nogen Jord og Eiendom i Skulkenborg (formodentlig til Graabrødre-kloster) Hoff. F. 5 Pag. 183.

S. A. Skjode (af hvem, siges ikke) paa en Gaard og Grund i Nørregade til S. Hans Klosters Hospital (l. c.).

S. A. blev Dr. Peder Palladius (som siden blev Biskop i Sjælland) Rector ved Odense Skole, men var det blot til 1531, da han afløstes af den Frantz Berg, som Dr. Christine havde holdt over Daaben (Bloch 1 Pag. 334. D. M. 1 Pag. 26).

S. A. døde Mag. Andreas Broberg, som havde været Kong Christian den 2dens Tugtemester i 12 Aar, og foruden det, at han var Canik i Lund, Roskild, Ribe og Kjøbh., ogsaa var Canik i Odense. Han døde i Faaborg Kloster (Aktstykk. Pag. 134-35) og var Medlem af det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 43).

S. S. led Odense By stor Skade ved Ildebrand (**S. R. D.** 7 Pag. 242 siger derimod, at det skete i Febr. 1529), hvorfor dens Borgere ogsaa fik nogle Aars Frihed paa Told og Accise (Hv. Pag. 1321. Helvad. **Sylv. chronol.** Pag. 88. Pont. 2 Pag. 868. Atl. 3 Pag. 433), nemlig: at de Borgere i Byen, som vare brandlidte, maatte i 3 Aar være frie for deres Byskat, hvilket aarlig beløb sig til 83½ Mk. 3 ß. (Canc. Reg.). Da nu Byskatten beløb sig til 300 Mk., saa maa ved denne Leilighed Mere end ¼ af Byen være afbrændt.

1531 var Kongen i Odense d. 13 Jan. (Hoff. F. 5 Pag. 272) og paa Næsbyhoved sidst i Juni eller

først i Juli (B. R. 1 Pag. 43), hvor da Niels Jepsen var Lænsmand (Hoff. F. 5 Pag. 272).

S. A. Kongebrev til Prior i S. Knud om 6 Borgeleyger at holde (ɔ: at underholde i Klostret) med Heste og Karle (Chr. Pouels. Reg); det vil sige: at modtage saamange i Indqvartering; deraf Talemaaden „at lægge sig til Borgeleie eller at ligge i Borgeleie" om den, der indqvarterer sig eller slaaer sig til Ro paa et Sted.

S. A. Ditto til Ditto om 14 Heste og Karle at holde ɔ: at underholde i Klostret paa 8 Dage (ibid.).

S. A. Ditto til Ditto om at være rede med Heste og Harnisk (ibid.).

S. A. Ditto til Ditto om at have 6 Karle tilrede af Klostret med Heste og Harnisk (ibid).

S. A. Ditto til Ditto om at udgjøre af Klostret 6 væragtige Karle til Skibs med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie fra Midfaste til S. Michels Dag (ibid.).

S. A. blev Biskop Knud Gyldenstjerne ansat til et godt bemandet Skib med alt sit Tilbehør i Krigsudrustning (P. Müller Pag. 81-82).

S. A. blev Odense By ligeledes paa Herredagen i Kjobh. i Dec. ansat for et Skib paa 80 Mand, at udrede i Krigen mod den i Norge landstegne Chr. 2 (Hv. Pag. 1356), foruden Baadsmænd og en Borgemester og en Raadmand til Høvedsmænd (N. D. M. 6 Pag. 129), og Knud Gyldenstjerne, Electus til Odense Stift, blev ansat til Anfører for hele det norske Tog (Hv. Pag. 1357); ligesom saavel han som Peder Lykke og Lauritz Skinkel paa samme Herredag bleve

beordrede til at bestemme Rustningen i Fyen (R. D. M. 6 Pag. 132).

S. A. fik Mester Johan Walkendorp Brev paa Provstiet i Odense, naar Mester Anders Glob enten døer eller vil afstræde ham samme (Canc. Reg.). Denne J. Walkendorp havde allerede 1517 faaet Livsbrev paa Dalum Kloster (ibid.).

S. A. blev Erasmus Clausen Ulff udvalgt til Gvardian i Odense Graabrødrekloster (**S. R. D.** 5 Pag. 526).

S. A. var Peder Hansen Aasum Commender i S. Hans Kloster (Bloch 1 Pag. 593, 815. Atl. 6 Pag. 592) og Michel Jacobsen Forstander d: Prior ibid. (P. Müller Pag. 28. Atl. 6 Pag. 592); og da solgte Borgemester Jep Unckersen Klostret en Deel af Aalykken for 300 Mk. dansk (**Dipl. Reg.**).

S. A. Clement Andersens Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa en af dets Gaarde og Grunde i Othens, som Henrik Daase fordum iboede, og som skylder aarlig 6 Mk. danske Penninge (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. blev Frantz Berg (en Søn af Billedhuggeren, Claus Berg, der forfærdigede Graabrødre Altertavle) Rector ved Odense Skole (Bloch 1 Pag. 335. D. M. 1 Pag. 27) og var derhos en saa ivrig Hader af Papismen, at naar Afladskræmmerne sloge deres Indbydelser op om Dagen paa Kirkedørene, rev han dem af om Natten (Pont. 3 Pag. 189).

S. A. (eller, som Andre sige, 1532) var der en Conspiration af Catholikerne mod Lutheranerne i Odense, som dog blev dæmpet ved Lænsmandens Aarvaagenhed (see 1532).

S. A. var Jep Uckersen, som sagt, endnu Borgemester (Birch.), jfr. 1527; og s. A. (saavelsom 1534) Gregers Hansen Raadmand og 1531 Peder Lauridsen Raadmand (Birch.).

S. A. skulde Lænsmanden paa Odensegaard eller Næsbyhoved, Niels Jepsen, være død (Atl. 3 Pag. 450); men det er urigtigt, see 1532.

S. A. udstæder Diaconus i Kjobh., Christiern Hvid i Odense, sin Qvittering til Kjerteminde Borgere for de 183 Mk., de skulde give til at aflønne 1 Fennike Landsknægte med (Aktstykk. Pag. 158).

S. A. faaer Eiler Rønnow til Hvidkilde Stadfæstelse paa et Pantebrev af Kong Hans til Marqvard Rønnow paa Killerup By ved Odense (Canc. Reg.) jfr. 1513.

S. A. Landsthingsvidne af Per Schriffver, Thinghøring til Fyenbo Landsthing, med Flere: at Løverdagen efter hellig Korsdag inventionis fik Hans Olsen, Skovfoged til Orckiil, et Thingsvidne angaaende den Agevei, som gaaer fra Nyled i Bispens fri Enemærke og ind til Ladegaarden for Orckell (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

S. A. Anders Hundt i Nordrope, Herredsfoged i Odenseherred, med Fleres Thingsvidne om Trætten imellem Niels Jepsen i Thomerupe og Mattis Povelsen i Taldrope om Taldrupgaard, som Niels Jepsen havde stædt (o: fæstet) af Hr. Mogens Gyllenstjerne. Dat. Odense Herredsthing Tisdagen næstfor vor Herres Himmelfartsdag (Topogr. Saml. i Geh. Arch.).

1532 kongelig Befaling: at Præsterne og Brødrene i S. Knuds Kloster skulde være deres Prior og For-

mand lydige og ikke sætte sig op imod ham (D. M. 2 Pag. 67).

S. A. kongelig Befaling: at Prioren i S. Knud maatte lade Klostrets Kirker (paa Landet) besørge ved Præsterne i Klostret, og at disse ikke behøvede at være bosiddende ved de Kirker, hvis Gudstjeneste de saaledes besørgede (ibid.).

S. A. Kong Fred. 1stes Brev om alt det Sølv, som var i S. Knuds Kirker paa Landet, saa nær som en Kalk og en Disk og en pyxis eller Oblatæske i hver (ibid.).

S. A. kongelig Befaling: at Prioren i S. Knud skulde gjøre Mester Jørgen Jensen Sadolin, som var Prædikant (for den nye Lære) i Odense, Underholdning til Øl og Mad, samt skaffe ham 40 Mk. og fri Residents. Hvorved Prioren anmærker, at Biskoppen, Knud Gyldenstjerne, forskrev samme Mester Jørgen til Odense, at være Prædikanter; men at han prædikede ham selv fra Fyens Stift og sig selv deri (D. M. 2 Pag. 67-68), fordi han efter ham blev Bisp i samme.

S. A. Kong Fred. 1stes Befaling til Magistraten i Odense, om at gjøre Anstalt til at herbergere ham en Natstid paa hans Reise til Kjøbh.; hvorhos han dog blot ønsker, at fange sin Begjering til Skjellighedt met sit dagelich Folck. Dat. S. Anthonii Dag o: 17 Jan. eller 13 Juni (Canc. Reg.).

S. A. stadfæstede Kongen paa Næsbyhoved et af Prioren i S. Hans til en Klosterbroder udstædt Livsbrev paa Hofby Kirke og forlængede Niels Ibsens Lænsbrev paa bemeldte Slot paa 10 Aar (B. R. 1 Pag. 43).

S. A. kongelig Befaling til Johan Friis, som var Kongens Secretær og Forstander i Dalum Kloster (jfr. D. S. T. Pag. 214), hvorpaa han 1530 havde faaet Livsbrev (Canc. Reg.): at Beboerne i Hunderup skulle ligge til Hjelløse (ɔ: Dalum) Kirke og til den og sammes Sognepræst svare deres Tiende, saasnart Mester Anders Glob (Provsten i Odense) døer; men saalænge han lever, ligesom hidtil, svare den til Sognepræsten i S. Albani (Canc. Reg.).

S. A. afseiler den kongelige Flaade i Mai til Norge under den Odense Bisp, Knud Gyldenstjernes, Befaling (Hv. Pag. 1358). Og havde hans Underhandlinger med Kong Chr. 2 den Følge, at denne begav sig i Juli Maaned ombord paa Flaaden og afseilede til Kjøbh., hvorfra han førtes til et langvarigt Fængsel paa Sønderborg (Hv. Pag. 1381-82).

S. A. forunder Knud Gyldenstjerne, udvalgt Biskop i Odense, Kongens Secretær og Forstander i Dalum, Johan Friis til Hesselager, alt sit Gjesteri og sin biskoppelige Rettighed af Hesselager Kirke og Sognepræst. Dat. Kjøbh. Onsdag efter Jubilate (D. S. T. Pag. 214).

S. A. lod den udvalgte Bisp, Knud Gyldenstjerne, ved Jørgen Jensen Sadolin Morten Luthers lille Catechismus oversætte paa Dansk (Bloch 1 Pag. 13) og samme uddele til Præsterne i sit Stift med en Formaning eller et Hyrdebrev, hvori han beklager Kirkelærens Forfald og Folkets Uvidenhed og opmuntrer Clereſiet til bedre end hidtil at tage sig de dem anbetroede Menigheder an og flittigen at gjøre Brug af Bogen (Pont. 2 Pag. 448-49).

S. A. afſige Knud Gyldenſtjerne, Electus til Fyens Biſpedom, Peder Lycke, Ridder og Høvedsmand paa Nyborg, Peder Ebſen, Høvedsmand paa Lindenes (?), Anders Jacobſen til Søbo og Anders Henningſen til Steensgaard deres Dom Mandagen næſt efter Vor Frue Dag paa Otthenſe Raadhuus i en Sag mellem Anders Andersen i Voldtofte og Jørgen Greve i Kirke-ſøby om Gaarden Aarup (**Dipl. Lang.**).

S. A. ſkulde Biſp Beldenak være bleven befriet af ſit holſteenſke Fængſel (**S. R. D.** 7 Pag. 240); men P. Müller lader ham først blive fanget i næſte Aar; ja! Hvitfelds B. Kr. lader ham' ſaagar døe 1532, ſkjøndt han først 5 Aar ſenere eller 1537 døde. Der-imod tilbød han 1532, ſom det ſynes, den evangeliſke Prædikant i Odenſe, Jørgen Jenſen Sadolin, ſom ved de ivrige Catholikers Forbittrelſe endogſaa ſvævede i Livsfare, et Tilflugtſted hos ſig paa Kjærſtrup (P. Müller Pag. 75).

S. A. ſkjøde Peder Hanſen (Aaſum), Prior i S. Hans, og menige Conventsbrødre til ærlig Mand, Hans Friis, Raadmand i Otthens, en deres Jord, Grund, Eiendom og Løkke, Sønden (for) Vindegadens Udgang, kaldet Bjørnsløkke ꝛc. Og ſkulde forte Eiendom blive forte Hans Friis afdeelt eller fravunden ved Kirkelov eller Landslov, da tilpligte de at vederlægge ham ligeſaa meget og godt Gods og af ſamme Rente og Deilighed[1]) ſom den, der ham for deres Hjem-mels Brøſt fravindes ꝛc. Under Priordommets ſaa-

---

1) Maaſkee Skrivfeil for „Leilighed."

velsom Conventets Indsegl. **Mscr. Reg. No.** 406 **fol., jfr. Dipl. Lang.**).

S. A. skjøder samme Prior til den samme Raadmand en Gaard i Fraugde; hvorimod Eiler Bryske tilskjøder Prioren en Gaard i Bregnemose (P. Müller Pag. 24=25). Ligesom Prioren ogsaa s. A. udstæder et Livsbrev for Klosterbroderen, Hans Lauritsen, paa Hofby Kirke, hvilket Kongen ligeledes s. A., som sagt, stadfæster.

S. A. Knud Andersens Gjenbrev paa en Jord og Hauge uden Møglebro mellem Aaen og Klostrets Humlehauge for 10 ß. aarlig Leie til S. Knuds Kloster paa hans, Hustrues og en af deres Arvingers Livstid (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. Anders Judes Gjenbrev paa en Jord og Grund mellem Horsetorg og Pugestrædet for 3 Mk. aarlig Leie til S. Knuds Kloster paa hans og Hustrues Livstid (ibid.).

S. A. Vidne af Odense Bything: at Morten Smed, Oldermand i S. Annægilde i S. Hans Sogn, Gregers Hansen, Raadmand, med flere Gildesbrødre i samme Gilde skjødede til Knud Andersen i Andrup en Gaard= og Gadehuus=Jord i Nedergade (Reg. Voss.).

S. A. var Hr. Jacob Frost Sognepræst ved S. Albani Kirke og en ivrig Udbreder af Reformationen (Bloch 1 Pag. 601=3).

S. A. blev Jørgen Schjold Rector ved Odense Skole (Bloch 1 Pag. 336=37) i den fratrædende Frantz Bergs Sted.

S. A. opvaktes en Forfølgelse mod Jørgen Jensen Sadolin, som allerede 1530 havde udgivet en Fortæl=

ling om, hvad der foregik i Guds (ɔ: Reformationens) Sag paa den ſ. A. i Kjobh. afholdte Herredag (D. M. 1 Pag. 88–95), og nu tilligemed Hr. Jacob Froſt lærte den nye Lære offentligt her i Byen; idet Catholikerne tilſkrive Lutheranerne den Ildebrand, der forgangen Aar (1529 eller 30) havde været i Odenſe (Pont. 2 Pag. 868), og Munkene opvakte Almuen der i Byen og forbandt ſig til at dræbe Sadolin, hvilket ogſaa var lykkedes, hvis ikke Claus Jacobſen (ɔ: Lænsmanden paa Næsbyhoved, Niels Jepſen) havde angivet Conſpirationen. Sadolin holdt derpaa en offentlig Diſputats med Biſpens Official, Paulinus; men den Sidſte kom ſaa ſlet fra det, at han endogſaa blev mulcteret (Pont. 2 Pag. 869–70. Bloch 1 Pag. 13, 601–2). **S. R. D.** 7 Pag. 242 ſiger derimod, at Conſpirationen allerede ſkete forrige Aar (1531), og at de baade vilde dræbe Jørgen Jenſen Sadolin og hans Medhjelpere, Nicolaus Bruun og Theogar, ſom var Skolemeſter i Pugeſkolen (**ludi puerilis magister**), men at dette Mord blev hindret ved Præfecten, Nicolaus Johannis (ſkal være Niels Jepſens; jfr. B. R. 1 Pag. 43), Flid.

S. A. fik bemeldte Niels Jepſen, Lænsmand paa Næsbyhoved, ſom ſagt, af Kongen ſin Forlæningstid paa 10 Aar forlænget (B. R. 1 Pag. 43).

S. A. var endnu Jørgen Henningſen Qvitzou til Sandager Landsdommer i Fyen (Canc. Reg.).

1533 kongelig Ordre til S. Knuds Kloſter om Hr. Peder Svenſon, ſom før var Munk ibid.: at Prioren ſkulde enten gjøre ham nogen Hjelp eller flye ham en af Kloſtrets Kirker. Hvortil Prioren ſvarede, at der-

som han skulde lonne ham for den Tjeneste, han havde gjort Klostret, da skulde det være med Galge eller Steile; thi han stjal en Guldkalk fra Klostret, som veiede 200 ungerske Gylden, og saa løb han bort og blev evangelisk Prædikanter (D. M. 2 Pag. 68.).

S. A. da Kong Fred. 1 i April var død, blev af den catholske Geistlighed saavel Nyborg som Næsbyhoveds Læn indrommet den otteaarige Prinds Johannes, som den ønskede sig til Konge (Hv. Pag. 1401. B. R. 1 Pag. 44. Grevef. Pag. 9).

S. A. nævnes Knud Gyldenstjerne, Electus i Odense, blandt Rigsraaderne ved Fred. 1stes Død (Hv. Pag. 1395) og roses s. A. i et luthersk Skrift, ja! fremstilles endogsaa i samme som Geistlighedens Monster (Pont. 2 Pag. 449-50). Han bivaaner som Bisp den Herredag, der efter Fred. 1stes i April indtrufne Dødsfald holdtes i Juni Maaned i Kjøbh., hvor den evangeliske Lære igjen blev indskrænket (Hv. Pag. 1396. Pont. 2 Pag. 872).

S. A. i Juli sendte Biskoppen af Fyen (men uvist om Knud Gyldenstjerne eller Jens Beldenak) nogle Artikler angaaende Kongevalget efter Fred. 1stes Død, samt om Forbindelsen mellem Danmark og Hertugdommerne, til Bisp Ove Bilde, hvilke findes aftrykte i N. D. M. 7 Pag. 40 sq.

S. A. benyttede en af Otto Porsfelds holsteenske Slægtninge, Christoffer Rantzou til Qvarnbek, sig af den almindelige Forvirring efter Fred. 1stes Død til at lande ved Nattetide paa Taasinge, overrumple Kjærstrup og bortføre den gamle Bisp Beldenak til Holsteen, hvor han i 5 Maaneder holdt ham i Fængsel, slog

ham, traf Tænderne ud paa ham, underkastede snart et og snart et andet af hans Lemmer Torturen, ja! overstrøg ham endogsaa nøgen med Honning og udsatte ham i Solen for Fluer og Myg, indtil hans Slægtninge i Lybeck med en betydelig Sum maatte udløse ham fra al denne Marter (P. Müller Pag. 75-76).

S. A. lever endnu Mester Anders Glob som Provst i Odense; thi s. A. kjendes Sophie Podebusk, Hr. Albreth Raunsborgis, Nidders, Efterleverske: at Mester Anders Gloeb, Proueſt i Othens og Canik i Kiøbnehaffn, har i Leie ladet hende den Canikeresidents og Gaard, som han nu af Capitel sammesteds (altsaa i Kjobh.) annammet haver, at boe udi paa 3 Aars Tid (**Dipl. Lang.**).

S. A. overlod Hr. Mester Johan Walkendorf, som var Canik i Roskild og af Kong Fred. 1 (jfr. 1531) havde faaet Haabebrev paa Provstiet til Vor Frue i Odense, naar det ved Mag. Anders Globs Død blev ledigt, denne Exspectance til Hr. Jørgen Gyldenstjerne, Erkedegn i Ribe, mod en aarlig Pension af 120 rhinske Gylden (D. M. 4 Pag. 168-70, hvor ogsaa bemeldte Jørgen Gyldenstjernes Levnet findes beskrevet Pag. 161 sq.).

S. A. har Jørgen Jensen Sadolin endnu opholdt sig i Odense og der oversat den Augsburgske Confession, som han s. A. lod trykke i Kjøbh.; thi det hedder paa Titlen: udsat paa Danske til Othens ved J. J. af Wiborg (Bloch 1 Pag. 12).

S. A. var Herman Mule Oldermand for det Elænde Gilde i Odense (Gl. S. 1, 1, 37).

S. A. var Jørgen Qvitzou endnu Landsdommer i

Fyen og en af Jørgen Gyldenstjernes Forlovere for de ovenomtalte 120 rhinske Gylden til Johan Walkendorf (D. M. 4 Pag. 171). Ligesom han ogsaa s. A. havde en Sag om et Markeskjel; idet Peder Lycke, Ridder og Hovedsmand paa Nyborg, Knud Urne til Sogaard, Just Urne, Michel Brockenhuus ɔc. Onsdagen efter Vor Frue Dag **purificationis** efter Kongens Befaling paa Jersore Mark vare forsamlede og havde stævnet did Jørgen Henningsen (Qvitzou), Landsdommer i Fyen, og Sandemænd i Skambyherred om Markeskjellet imellem Jersore og Bogense Marker ɔc. Ved hvilken Leilighed da ogsaa et Thingsvidne af 1501 over en Laughævd, som Prioren i S. Hans Kloster havde taget over Jersore paa Antvorskov Klosters Vegne, blev fremlagt (**Dipl. Lang.**); jfr. 1501.

S. A. var der Herredag i Odense i Sept. (Hv. Pag. 1406, jfr. N. D. M. 2 Pag. 254); men der blev endnu Intet afgjort om Kongevalget.

S. A. vare Rigsraaderne sidst i Nov. forsamlede i Odense og sendte derfra Knud Gyldenstjerne, Electus til Odense, med 7 Andre, som deres Befuldmægtigede, til Hertug Christian i Kolding, for at underhandle om Vilkaarene for hans Udvælgelse til Konge (N. D. M. 2 Pag. 254–56).

1534 da Grev Christoffer sidst i Juni paa Kong Chr. 2dens Vegne havde gjort Indfald i Sjælland, og Borgerne og Bønderne gik ham tilhaande, valgte den jydske Adel den 4 Juli i Rye og den fyenske Adel den 9 Juli, med Biskoppen, Knud Gyldenstjerne, i Spidsen, i Hjallese ɔ: Dalum Kirke [1])

[1]) Som laa i Hjallese By, Dalum Sogn, hvor nu Sognets

Hertug Christian (den 3die) til deres Konge (Hv. Pag. 1404. Grevef. Pag. 16=19). Nogle faa Dage efter faldt Borgere og Bønder i Fyen til Kong Chr. 2dens Parti (Hv. Pag. 1428. Grevef. Pag. 19), og nu plyndrede Borgerne fra Svendborg og Odense alle Herregaardene omkring paa Landet (f. Ex. kort efter 10 Juli Nakkebolle (Grevef. Pag. 20), for Aug. Ry=gaard (Pag. 21) ꝛc. ꝛc.). Dog gik det ved denne Lei=lighed meest ud over Bispen, Knud Gyldenstjerne, fordi han havde lokket Kong Chr. 2 i Fængsel og nu atter var Formand ved Hertug Christians Valg (ibid. Pag. 20). Efterat have indtaget hans faste Slot, Orkel, ved Svendborg, beleirede de nemlig Bisperesidentsen i Odense, som den Tid laa, hvor Frokenklostret nu ligger; betjente sig derved af S. Albani Kirke, samt af andre nærved liggende Baaninger som Blokhuse, for derfra at beskyde den, indtil nogle af dem paa en Baad kom over Graavene, hvormed den var befæstet, fyldte Porten med Tjære og Hamp, som de antændte og derved sprængte, og plyndrede og ødelagte derpaa Gaarden, ligesom strax efter Næsbyhoveds Slot [1]) (Hv. Pag. 1428. Grevef. Pag. 19, 22, 23. B. R. 1 Pag. 44, 88). Ligesom en Skræder fra Odense, ved Navn Henrik Skræp, ogsaa med sit Anhang voldgjestede Da=

Skole ligger (Atl. 6 Pag. 539), og som blev nedbrudt efter Reformationen og Hollufgaard af dens Stene opbygt (Atl. 3 Pag. 472).

1) Fra hvilken Tid Lænsmændene, som forhen havde boet paa Næsbyhoved, maatte opslaae deres Bolig i S. Hans Kloster, hvoraf Lænet siden ogsaa fik Navn. (B. R. 1 Pag. 46).

lum Kloſter; og mener man, at Skræppeſtrædet i Odenſe endnu af ham ſkulde bære Navn, formodentlig fordi han der havde boet og ved denne Leilighed havde gjort ſig berygtet (Grevef. Pag. 23=24). Nu ſpillede altſaa Greven Meſter i Landet. Biſpen, Knud Gyldenſtjerne, blev affat og den ſvenſke Erkebiſp, Guſtav Trolle, i hans Sted d. 1 Aug. til Landets Biſkop beſtikket (ibid. Pag. 33). Men ſidſt i ſamme Maaned ſender Hertug Chriſtian Tropper til Fyen, der indlægge ſig en Seier paa Faverſkov Banker, og nu gaaer atter Landet ham tilhaande; blot Odenſe By ſætter ſig til Modværge, hvorfor den ogſaa plyndres, og mange af dens Borgere dræbes (Hv. Pag. 1429. Grevef. Pag. 25 ſq., 29=30), ligeſom ogſaa Beſætningen i Nyborg forſtærkes. Men Greven kommer i Sept. med nye Tropper til Fyen, Nyborg overrumples, Skat lægges paa Bonder (Grevef. Pag. 34) og Kjøbſtæder i Sept. og Oct., og Odenſe Provſt, Meſter Anders Glob, opkræver ſamme (Pag. 36). Odenſe By (ſom i denne Feide ikke mindre end 3 Gange blev plyndret og mishandlet. Atl. 3 Pag. 433) maatte ſaaledes betale en Sølvſkat af 2000 Lod Sølv (Grevef. Pag. 35), og Byens Kloſtre bleve heller ikke glemte. Saaledes maatte f. Ex. S. Knuds Kloſter ſørſt udrede 800 Lod Sølv til Greven, derpaa 1000 Mark danſk og endelig ſende ham alt Guld, Sølv og andre Klenodier, ſom i Domkirken fandtes, paa 4 Sølvkalke nær (D. M. 2 Pag. 68). Paa Adelen behøvedes derimod ingen Skat at lægges; thi hos dem tog man Alt, hvad der forefandtes.

S. A. udſtædedes der et Skoubyherreds Thingsvidne:

at Hr. Severin Nielsen, Subprior i S. Knud i Odense, gjorde sin Log paa Laghæfd og indvordede Særslef Præstegaard (som laa) i Hemerslef, og at fornævnte Præstegaard og Grund er rettelig S. Knuds Kirkes Præstegaard og rettelig tilhører S. Knuds Kloster i Odense med al sin Tilliggelse (Act. publ.). Hvorimod den geistlige Jordebog af 1571 omtaler et Laughævd, som S. Knuds Prior 1534 gjorde over Præstegaardens Jord og Tilliggelse med et Enemærke, kaldet Lundelokke, for aarlig Afgivt af 4 Ørtug (ɔ: 6 Td.) Byg til S. Knuds Kloster.

S. A. udstæder Fru Else Pedersdatter, Hr. Thomes Nielsens Enke til Løgetvedh, sit Gjenbrev (ɔ: Reversal) til S. Knuds Kloster paa en Jord og Grund i Othens i Pugestrædet, Vesten næst den Gaard, Hr. Jep Gomesen sidst iboede, og Østen næst Klostrets Huus, som Karine Faers nu iboer; hvilken var tilstaaet hende i Leie paa hendes og hendes Borns Livstid (Chr. Pouels. Reg.). Formodentlig er dette den samme Fru Else Thot (Datter af Peder Nielsen Thot til Løgtved og Almerup og Fru Ide Rønnow), som ligeledes havde udstædt et Bekjendelsesbrev (hvis Aarstal dog ikke anmærkes): at hun ingen Ret havde i de 4 Ørter Byg, som aarlig gik af Nynkebygaard til S. Knuds Kloster (Chr. Pouels. Reg.). Hun havde været Dr. Dorotheas Hofmesterinde og var først gift med Claus Krumedige og derpaa med Thomas Nielsen Lange til Lydom og levede endnu 1546 (Aktstykk. Pag. 19).

S. A. Grev Christoffers Brev af 1 Aug.: at Prioren og Capitelsbrødrene i S. Knud skulde annamme den gode Herre Bisp, Gustav Trolle, Erkebisp i Sver-

rig, til deres rette Biskop og Prælat i Fyen under deres Privilegiers Fortabelse (D. M. 2 Pag. 68).

S. A. udstædedes Odenseherreds Thingsvidne: at Prior C. Poulsen i Odense havde gjort sin Log paa Laghævd og indvordet al S. Knuds Eiendom, Skov, Mark, Ager, Eng, Fiskevand og Fægang i Odenseherred beliggende (Chr. Poulss. Reg.).

S. A. Odense Bythingsvidne: at Hr. C. Poulsen, Prior i S. Knud, havde gjort sin Log paa Laghæfd og indvordet efterskrevne Eiendomme og Aasteder til sit Kloster: Munkemolle med al sin Grund, — al Klostrets Eiendom Vesten for S. Claræ Kloster mellem Aaen og Vestergade, — al Klostrets Eiendom uden den murede Vesterport paa begge Sider ved Gaden, — al Klostrets Eiendom fra det Stræde, Hr. Knud Berthelsen iboede, og indtil Hans Martensens Alhuus paa begge Sider ved Pugestrædet, samt Skolen med den Hauge, derhos ligger, — og al Klostrets Eiendom i Vestergade og mellem Graabrødre Stæntestræde og Dievelsrækken (Lang. Coll.). Derhos hedder det ogsaa i Chr. Poulsens Register: at Prioren s. A. Mandagen efter Guds Legems Dag gjorde Laghævd paa al den Eiendom, S. Knuds Kloster havde i Odense By, og paa Munkemolle — og paa Klostrets Eiendom og Hauger uden Møglebro, og paa Klostrets Lokke mellem Aaen og Eibystræde, og paa Klostrets Eiendom fra Landbeden og til Østebæk, og paa den Holm, Sylvester Skriver haver af Klostret, og paa de gamle Leergrave ved begge Ender, med flere Eiendomme, som bemeldte Laghævds Brev udviser. Derimod bevidne

s. A. Per (By) Skriver og Raadmændene, Hans

Skriver og Gregers Hansen, med Flere: at paa Odense Bything fremstod Kæmneren, Hans Lauritzen, og tog Thingsvidne paa et Laughævd, han tog paa Byens Aasteder og Eiendomme, nemlig: Munkemølle og dens Jord (som altsaa Byen ligesaavel havde Ret til som S. Knuds Kloster), — den Gaards Jord, Oluf Werkmester paaboer, Sønden ved Nedergade, — Jorder og Hauger udenfor Møglebro, nemlig paa begge Sider af Alveien mellem Veien og S. Knuds Klosters Jord; dernæst mellem Eibystrædet og Frue Kirkes Jord ɔc. — Jorder Vesten Pjente Mølledam, — Pjentemølle med Tilliggende, — Østermadh mellem Pjentemølles Udløb og S. Jørgens Jord langs Aaen, — Odense Byes Skibsvei, — Ellemoseaa, — Odense Skibshavn ud til Midskovs Gab og — Odense Skibsmae indtil Kordrop (ɔ: Biskorups) Skjel (Aktstykk. Pag. 71-73. Hvor ved samme Leilighed ogsaa Christiern Skriver, Foged paa Provstegaarden, og Timme Lindegaard til S. Jørgen omtales).

S. A. blev Andreas Bertoldi udvalgt til Gvardian i Odense Graabrødrekloster (**S. R. D.** 5 Pag. 526).

S. A. skjøder Prior og Convent i Prædikebrødreklοster i Odense til Per Bager, Borger sammesteds, en Klostrets Jord, Grund og Eiendom, Sønden op til Klosterkirkegaarden (Reg. Vosf.).

S. A. opholdt den forrige Odense Bisp, Beldenak, sig i Lybeck og kaldte sig i et Brev til Esge Bilde: **Episcopus Ottoniensis & postulatus Strangnensis** (N. D. M. 7 Pag. 40).

S. A. var Hans Skriver Raadmand i Odense

(Birch.), hvorimod Per Skriver efter det ovenanførte Document maa antages for Byskriver.

1535 d. 20 Jan. faldt Kong Chr. 3dies Tropper ind i Fyen (Hv. Pag. 1444. Grevef. Pag. 39), og d. 20 Marts vinder hans Feltherre, Rantzou, den første Seier paa Grevens Hoie i Fjelsted Sogn (Grevef. Pag. 39); og nu maa Landet hylde ham, og i den Anledning allerede d. 22 samme Maaned Borgemesteren, Michel Mule, og Raadmændene, Hans Friis og Gregers Hansen, af Odense paa Borgerskabets Vegne udstæde deres Forpligt til Kong Chr. 3 (Grevef. Pag. 42, 94), ligesom d. 26 Marts Prioren i S. Knud, Hr. Christiern Povelsen (Topogr. Saml. i Geh. Arch.) og d. 5 April Formanden i S. Hans Kloster i Odense, Hr. Hans Laurentsen, paa menige Conventbrødres Vegne (Grevef. Pag. 103). Men Greven sender nye Hjelpetropper, der udplyndre Odense, mishandle Adskillige, lade en fornem Borger, Hans Høyer, halshugge og pine Præsten, Hr. Hans, i Svanninge paa den 1504 nedbrudte, men formodentlig igjen 1512 opbygte Provstegaard (Hv. Pag. 1445. Krag Pag. 93. D. M. 4 Pag. 45 sq. Grevef. Pag. 45–46). Den 21 Mai brugte den nye fyenske Bisp, Gustav Trolle, der havde opslaget sin Bispepresidents paa Kjærstrup paa Taasinge, sin Indflydelse hos Greven, til at forskaane Jørgen Urnes Gaard og Gods for Udplyndring (D. M. 3 Pag. 80). Men i Ørnebjergslaget den 11 Juni gik ikke blot Grevens Magt her i Landet tilgrunde, men der faldt ogsaa begge hans Hovedanførere, Greverne Johan v. der Hoya og Nicolaus v. Teklenborg, og bleve i den midterste Gang af S. Knuds Kirke

begravne (Hv. Pag. 1447. Grevef. Pag. 58), men ved Reparationen 1750 henflyttede til den Walkendorffke Begravelse i den nordre Gang, hvor deres Levninger endnu 1811 i en Trækiste opbevaredes; ligesom den Tavle, der i bemeldte midterste Gang paa den øverste Pille af Fruentimmerstolene var ophængt over deres Liigsteen (hvis Inscription læses i **Marm. Dan.** 1 Pag. 220, og som man har i Kobberstik af Birckerod), ved samme Leilighed blev henflyttet til Graabrødrekirke, men deres Liigsteen, som laa forved Prædikestolen, tæt ved Christian Hamans Steen, der hvor Gangen dreier om til den lille Mandsgang, derimod omhugget og forandret. Forresten tiltrak 1811 især det ene af disse Grevers Hoveder sig i cranioskopisk Henseende enhver Kyndigs Opmærksomhed, da det bagtil paa begge Sider havde en betydelig oval Concavitet paa det Sted, hvor efter Gall Eftertænksomhedsorganet i en betydelig Grad pleier at protuberere; saa at man altsaa let kunde fristes til at troe, at dette Hoved maatte have tilhørt Greven af Hoya, hvis Ubetænksomhed styrtede hans Lykke i Sverrig, og hvis Fremfusenhed paa Ørnebjerget maaskee spildte Lybekkerne en formodentlig ellers ikkun lidet tvivlsom Seier og derhos kostede ham selv Livet.

S. A. og strax efter Ørnebjergslaget blev Odense By 3die Gang plyndret af de Kongelige (Hv. Pag. 1447. Grevef. Pag. 62. Helvaderus siger, at det skete den 9 Juni, hvilket formodentlig skal være den 19). Skræderen Skræp, der havde plyndret Dalum Kloster, blev halshugget (Grevef. Pag. 77), ny Sølvskat blev Byen paalagt (Pag. 111-12). Den i Slaget fangne

Biſp Trolle døde af ſine Saar, og Knud Gyldenſtjerne blev paany indſat til Biſkop i Stiftet (Hv. B. Kr. Pag. 44), og d. 3 Juli maatte det hele Land ſende Deputerede til Odenſe, for at hylde Kong Chr. 3 paany (Grevef. Pag. 77, 111. Hv. Pag. 1451).

S. A. maatte Erik Krumedige, ſom var forlænet med S. Hans Kloſter (eller det forrige Næsbyhoveds Læn), udruſte 4, men S. Knuds Kloſter derimod 6 Heſte til Landets Tjeneſte (Grevef. Pag. 115).

S. A. maatte Landsdommeren i Fyen, Werner Berthelſen Svale til Bisberg (andre Steder ſkrives det uden Tvivl rettere Bisbo, nemlig en nu afbrudt Herregaard i Gamtofte Sogn. Atl. 6 Pag. 659), udruſte 1 Heſt af ſin Gaard (Grevef. Pag. 114).

S. A. fik Prioren i S. Knud Kong Chr. 3dies Beſkjermelſesbrev for ſit Kloſter (D. M. 2 Pag. 68), nemlig ſaavel for Kloſtret og dets Prior ſom for dets Præſter og alle Kloſtrets Tjenere (Chr. Pouelſ. Reg.).

S. A. i Sept. blev der holdt et Franciſcanercapitel i Odenſe (**S. R. D.** 5 Pag. 526), og ſ. A. blev ogſaa i Byens Graabrodrekirke den Onsdagen efter Kyndelmiſſe paa Sandholt afdøde Ridder, Peder Lykke til Hverringe, begravet (Birch.), hvis Liigſteen er tegnet af Abildgaard, jfr. 1536.

S. A. fik Niels Steen Folgebrev til Bønderne, ſom tjene til S. Jørgens Gaard udenfor Ottenſe (Canc. Reg.), hvormed han altſaa den Tid maa være bleven forlænet.

S. A. fik Borgemeſter og Raad i Odenſe Kong Chr. 3dies Brev om at ſende ſaameget Øl ſom muligt til Flaaden ved Nyborg, da han ellers ſaae ſig nødt til

at lægge Folket paa ſamme ind hos dem i Qvarteer (Canc. Reg.).

1536 fik Chr. 3dies Dronning, Dorothea, til Livgeding Næsbyhoveds Slot og Læn (hvor den ſ. A. afdøde Claus Daa var hendes Lænsmand. B. R. 1 Pag. 47), Tranekjær Slot og Læn, Biſpegodſet paa Lavind, Rudgaard, Kjærſtrup med det øvrige Biſpegods paa Taaſinge, ſamt Odenſe og Svendborg (B. R. 1 Pag. 47. Hvorefter man ſkulde troe, at hun førſt d. 30 Nov. eller S. Andreæ Dag havde faaet ſig dette Livgeding anviiſt. Men derimod ſtrider en kongl. Befaling af ſ. A., i Følge hvilken Electus af Odenſe ſkulde udgjøre 20 Mand til Norge, S. Knuds Prior 2 og Dronningen af hendes Slotte 30 (Canc. Tegn.). Thi uagtet jeg ikke veed Datum af ſidſtanførte Befaling, ſaa vide vi dog paa den ene Side, at Electus i Fyen, eller Knud Gyldenſtjerne, allerede blev arreſteret i Aug., og paa den anden Side, at Dronningen ikke kunde faae hans Biſpegodſer, forinden diſſe vare ham fratagne).

S. A. ſaaſnart Kjøbenhavn omſider d. 29 Juli efter et Aars Beleiring havde overgivet ſig, og hele Landet ſaaledes var i Kongens Haand, lagdes der ogſaa ufortøvet Haand paa Reformationsværket; og allerede i næſte Maaned bleve ſaaledes alle Rigets Biſper fængſlede. Og ſaaledes blev ogſaa den ſidſte catholſke Biſp i Odenſe, Knud Gyldenſtjerne, i Auguſt Maaned fængſlet; dog ikke i ſin Biſpereſidents (ſom Atl. 3 Pag. 452 ſiger), men derimod af Lænsmanden, Claus Daa, arreſteret, ſom han gik ud af S. Albani Kirke, og ſiden til Vordingborg transporteret (Hv. Pag. 1488. Krag

Pag. 153). Hans store Eiendomme, som opregnes hos Hv. Pag. 1489, bleve confiskerede (Hv. l. c. og Pont. 2 Pag. 893), og han beholdt af det Hele blot Waargaard tilbage (Pont. 2 Pag. 891. Hv. Pag. 1493). Men den gode Hvitfeld feiler ved at opregne denne Gaard blandt hans Bispegods; thi den laa ikke i Fyen, men i Vendsyssel. Og at det skulde have været en Gave eller en Gratistforlæning af Kongen, synes ogsaa at være urigtigt, eftersom det hedder, at Knud Gyldenstjerne, som den Tid skrev sig til Estrup, og det endda først 1553, indløste den fra Iver Lykke og altsaa blot som Panthaver blev med samme forlænet (Atl. 5 Pag. 384). Kongens Besværinger mod denne Bisp ere forresten indførte i N. D. M. 3 Pag. 26=27, og man har endnu af 6 Dec. s. A. et kongeligt Reskript til ham: at efterdi kongl. Maj. nu haver ladet annamme Fyens Biskopsdom til Kronen, da bepligter Hans Maj. sig til gode Rede aarligen at betale de 500 rhinske Gyldens Rente, som Hr. Knud Gyldenstjerne pleier aarligen at give den gamle Biskop, Jenns (Beldenak), udi Lybeck af samme Fyens Biskopsstigt. **Dat. Hafn. S. Nicolai Dag (Dipl. Lang.).**

S. A. Dog Reformationen indskrænkede sig ikke blot til Biskopperne, men udstraktes ogsaa til Klostrene; thi, som det hedder i en gammel Kronike, alle Tiggebrødre, saasom Dominicanere, Franciscanere ɔc. bleve forjagne af deres Klostre i Danmark og sommesteds hødte (ɔ: truede), slagne og dragne af Lutheranerne, og meeste Deelen taget fra dem deres Tingest (hvorved dog neppe Andet end Ting eller rørligt Gods bør forstaaes) og deres Klostre nedbrudte (Gl. S. 1, 2, 173).

Derimod blev S. Hans Kloſter endnu den Tid ikke, ſom ſaamange andre, ſeculariſeret (P. Müller Pag. 25), og heller ikke S. Knuds; hvorfor disſe Kloſtre ogſaa der i Byen vare de eneſte, der ſ. A. bleve ſkrevne i Sølvſkat: S. Knud nemlig med 4 Mk. og S. Hans med 1 Mk. (Canc. Tegn.); en Sølvſkat, der imidlertid for Byens Kloſtre er ſaa ubegribelig ringe (da Byen ſelv ſvarede 2000 Lod i Sølvſkat), at man næſten ſkulde troe, at der i Afſkriften manglede et, om ikke to, Nuller bag ved hvert af disſe Tal. Forreſten blev S. Knuds Kloſter endogſaa paa en vis Maade protegeret; thi

ſ. A. udſtædedes Kong Chr. 3dies Brev: at da han erfarer, at S. Knuds Kloſters Tjenere ere blevne ulydige og ikke ville give deres Landgilde og derhos lade dem finde fortrædelige med deres Pløining, Vægt og Arbeide, iſær ſiden nu en Deel af Kloſtrets Gods er ſolgt og pantſat; ſaa beder og ſtrængeligen byder han, at de ligeſom hidtil ſkulle give Prior deres Landgilde og Sagefald og Gjeſteri, ſamt være ham hørige og lydige med Pløining, Vægt og Arbeide (Chr. Pouelſ. Reg.). Derimod plagedes Kloſtret igjen paa mangehaande andre Maader. Thi

ſ. A. maatte Prioren i S. Knud af ſit Kloſter betale 4000 Lod Sølv; og forat udrede ſamme desſnarere, fik han Lov til at ſælge en Deel af Kloſtrets Gods, **NB.** til Riddersmænd og Adel (Grevef. Pag. 112. Chr. Pouelſ. Reg. og ovenanførte Artikel). Og da der blandt det til Myntmeſteren indleverede Sølv efter Foregivende var ondt Sølv og forgyldt Kobber, idet der, paa Grund af et forgyldt Kobberbillede paa 30 Lod,

manglede Adskilligt, maatte han endnu derfor betale 500 Lod Sølv i Aabod (D. M. 2 Pag. 68=69), som den kongelige Rentemester, Reinholt Junge, efter Priorens Forklaring gjorde sig til Fordeel, eller efter hans egne Udtryk: „stjal fra Kongen, og som ikke kom i hans Regnskab, eiheller jeg kunde faae hans Qvittanze for. Og blev han siden sat i Taarn og Fængsel for stort Tyveri, baade for den Sag og for andre flere, han gjorde imod Kongen" (Chr. Pouls. Reg).

S. A. Kong Chr. 3dies Brev til Prioren i S. Knud om 4 Karle at udgjøre til Skibs med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie i 4 Maaneder (Chr. Pouls. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om 4 Borgeleier, som skulde holdes i Klostret med 4 Heste (ibid.).

S. A. Ditto til Ditto om 6 Skytter at holde i Klostret en Tidlang (ibid.).

S. A. Ditto til Dito om 2 Karle at udgjøre til Skibs med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie fra Pindsdag til S. Michel (ibid.).

S. A. Michel Temmermands Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa en Jord, Norden op til Horsetorvet, paa hans, hans Kones og hans Barns Livstid for aarlig Skyld 20 ß (ibid.).

S. A. Hans Bangs Gjenbrev om den Besegling, Capitel haver gjort med Knud Gyldenstjerne, Electus til Fyens Stift, om de 2 Gaarde, fornævnte K. G. har belænet Hans Bang med paa Livstid. Hvorved Hans Bang forpligter sig til at tilbageleevere disse Breve til Klostret, paa det det ikke derved skulde lide Skade (ibid.).

S. A. Vendsherreds Thingsvidne: at Prioren, Chr.

Poulsen, til S. Knud i Odense havde gjort sin Log paa Laghæfd og indvordet alt Klostrets Gods i Vends-herred (Lang. Coll.).

S. A. sælger bemeldte Prior til fornumstig Qvinde, Gjertrud Nielsdatter, en Gaard og Grund, som Gi-ren Badsker iboer paa Albanistræde, Osten næst op til Sylvester Skrivers Gaard, Sonden op til hans Port, Vesten næst S. Albanistræde, og Norden næst det samme Stræde, som lober mellem Skomagerhuset og fornævnte Gaard (Lang. Coll.).

S. A. dode den strænge Ridder, Hr. Peder Lykke til Hverringe, hos sin Datter paa Sandholt og blev i Graabrodrekirkes Chor under Kong Hanses Steen be-gravet. Og er hans egen Liigsteen tegnet af Abild-gaard; jfr. 1535.

S. A. blev der ad festum Epiphaniæ (altsaa 1537) en Convocats eller Sammenkomst i Odense af en stor Deel dertil forskrevne Geistlige fra Rigets forskjellige Provindser foranstaltet (Canc. Tegn.).

Rettelser.

S. 11 L. 26 sidste læs stricte
— 24 — 24 Korupske l. Karupske
— 33 — 13 logsøgte l. lagsøgte
— 46 — 7 optoges l. optages
— 57 — 18 -get l. -vet
— 71 — 14 Tag l. Tog
— 88 — 1 Lyußesnore l. Lyußesnoere
— 91 — 14 hiin l. sin
— 94 — 13 Domina l. Dominica
— 101 — 1 Misericordia l. Misericordiæ
— 123 — 6 Dominica l. Domina
— 144 — 6 en l. ett
— 145 — 7 understod l. unddrog
— 146 — 18 siden l. derpaa
— 147 — 6 Arves l. Aroes
— 164 — 8 fik, hug l. fik Hug
— 171 — 29 Vare l. Være.

Bidrag

til

Odense Byes

ældre

Historie

i

chronologisk Orden

indsamlede

af

Vedel Simonsen.

Andet Binds

andet Hefte.

Odense 1844.

Trykt i det Hempelske Officin.

BIBLIOTHECA REGIA S.

Indledning.

Jeg sluttede det foregaaende Hefte med Reformationens Indførelse i Danmark; og der er vist Ingen iblandt os Alle, der ikke erkjender saavel Reformationens Nødvendighed som dens høist velgjørende Virkninger (saasom Kirkelærens Forbedring, Præstevældets Tilintetgjørelse, Tænkefrihedens Gjenfødelse, Folkeoplysningens Udbredelse o. s. v. o. s. v.) og derhos med taknemmeligt Hjerte paaskjønner dens Indførelse som en af de største Velgjerninger, der er Danmarks Rige vederfaret. Men desuagtet kan man gjerne have Meget at udsætte paa den revolutionære Maade, hvorpaa den blev indført her i Landet; og da jeg ikke veed, om Sagen nogensinde er

bleven drøftet fra denne Side, anseer jeg det ikke for overflødigt, i nærværende Indledning til den nærmest paa Reformationen følgende Tidsalder, at gjøre opmærksom paa Et og Andet, man vel med et Slags Grund kunde have at udsætte, — ingenlunde paa Foranstaltningen selv, men vel — paa Methoden i samme. Og har man da med Hensyn dertil, som mig synes, især at beklage, at saamange uædle Lidenskaber i dette Øiemed sattes i Bevægelse; thi man vilde virkelig gjøre Tidsalderen altfor megen Ære, hvis man troede, at det var Overbeviisning om Sandheden, der ledede Mængden; nei! ingenlunde! — Vistnok vare der ivrige og nidkjære Christne, for ikke at tale om redelige Sværmere, iblandt Reformatorerne; men til disse sloge sig alle de, der kunde have Fordeel af en Statsrevolution og en Kuldkastelse af den bestaaende Tingenes Orden; og saaledes var det Misundelse, Hævngjerrighed, Egennytte, Rovgjerrighed og Herskesyge, ja! endogsaa Sandselighed og Vellyst og alle andre slette Lidenskaber, der dreve og, saa at sige, besjælede den største Mængde iblandt dem (jfr. Rohmanns Ref. H. Pag. 220 sq.). Og endskjøndt man vistnok ikke

kan undlade at prise et almægtigt Forsyn, der endogsaa veed at tvinge de infernalske Kræfter til at tjene under Sandhedens Fane, saa kan man dog ikke Andet end beklage, at slige uværdige Leietropper (jeg kalder dem saaledes, fordi det var Udsigten til jordisk Fordeel, der lokkede dem) skulde besudle Reformatorernes rene Hensigter, og at disse skulde være nødsagede til at betjene sig af saa uædle og saa vanærende Vaabenfæller. Fremdeles maa man ligeledes beklage, at de danske Agre skulde gjødes med Blod, for at kunne frembringe saa velgjørende Frugter; og det saameget mere, som det er høist sandsynligt, at om end Grevefeiden med dens Oprør og dens fra alle Oprør uadskillelige Rædsler end aldrig havde været, vilde dog nogle Aar senere Sandheden af sig selv og uden al Blodsudgydelse have seiret. Men det er saa høist naturligt, at naar først de uædle Lidenskaber, — som oftest ved et ubesindigt Ord eller en uforsigtig Tale eller et ubetænksomt Skrift, — ere satte i Bevægelse, saa kan den, der kastede den første Gnist i Krudkarren, selv med den bedste Villie, ikke mere forebygge Explosionen, og raader ikke mere for, hvorvidt

Ild og Ødelæggelse ville udbrede deres Rædsler; og det saameget mindre, som det ved slige Leiligheder er saa høist sædvanligt, at ogsaa udenlandske Magter ville fiske i de oprørte Vande eller vel endogsaa, som her var Tilfældet, af det svagere Parti kaldes til Hjelp mod det stærkere, og at saaledes de Ulykker, det ene Borgerparti ikke formaaer at paaføre det andet, paaføre nu de udenlandske Tropper dem begge. Dernæst er det ligeledes at beklage, at ved denne Leilighed ikke blot saameget uskyldigt Blod maatte udgydes, men at ogsaa saamange uskyldige Mennesker maatte lide det, som ikke sjeldent er værre end Døden: nemlig ikke blot de mange uskyldige Offre, som Skjebnens Hjul ved enhver Revolution, og altsaa ogsaa ved denne, ligesaa fuldt som de skyldige, sonderknuser; men ogsaa alle de Krænkelser, Forhaanelser, Forfølgelser, Udsugelser, Udplyndringer, Mishandlinger og Plager, dem den hele catholske Geistlighed maatte udstaae og lide; og det blot fordi den bekjendte sig til den gamle Religion, der nu skulde afskaffes i Landet, og enkelte af dens Medlemmer derhos havde gjort sig skyldige i svære Misbrug, hvori maaskee den

ſtørre Mængde ikke blot var uſkyldig, men hvorom den maaſkee endogſaa tildeels var aldeles uvidende. Fremdeles maa man ogſaa beklage, at Reformationens Indførelſe gik ſaa aldeles hovedkuls for ſig; og det ikke blot forinden de fornødne Forberedelſer fra Regjeringens Side i denne Anledning vare trufne, men endogſaa forinden Folket endnu var modnet nok til at benytte dens Velgjerninger tilfulde. Thi hvad vandtes der vel i Grunden ved alle Grevefeidens Rædſler, hvorved Reformationen ligeſom paa en voldſom Maade blev Forſynet aftrodſet, uden netop det Samme, ſom nogle faa Aar efter ved Udviklingens jevne og rolige Gang af ſig ſelv vilde være kommet til Modenhed og da ogſaa med langt ſtørre Overlæg og Beſindighed, ſom til langt rigeligere Gavn og Velſignelſe, kunde have været afbenyttet? Men Menneſkene have i Almindelighed, og ved ſlige Leiligheder faſt ſtedſe, et uroligt Haſtværk og en ſtundesløs Trang, der ikke tillader dem at oppebie den Tid, da Frugterne af ſig ſelv blive modne og, ſaa at ſige, nedfalde dem i Skjødet, men ſtedſe foretrække med Livsfare at klattre op i Træet ſelv, for at losrive de endnu kun

halvmodne Frugter og saaledes at æde sig Døden til i disses usunde Nydelse, medens de, ved at bie nogle Dage eller Uger eller Maaneder længere, med langt lettere Møie kunde have erholdt en langt modnere og sundere Frugt. Derfor er det ligeledes at beklage, at Virkningerne af Reformationen netop derved, i det Mindste fra Begyndelsen af, ikke bleve eller kunde blive saa velgjørende, som de ellers uden Modsigelse vilde være blevne. Thi det var saalangt fra, at Folket ved Reformationens Indførelse var oplyst nok til at benytte dens Velgjerninger tilfulde, at der tvertimod endnu iblandt dets Medlemmer herskede den samme Overtro efter Reformationen, som der forhen havde herskket. Det var kun Kirkens Ceremonier, der vare forandrede; men Oplysningen var derved ingenlunde fremmet. De havde afkastet det fordums geistlige Aag; men de havde ingenlunde dermed tillige afkastet Overtroens Aag; og den saakaldte papistiske Suurdeig gjærede endnu heelt frodigt i deres Gemyt og omtaagede endnu, som forhen, deres Hjerne (jfr. Rohmann l. c. Pag. 226 sq.). Og det var derhos saalangt fra, at der fra Regjeringens Side var truffen

Foranstaltning til at forsyne Folket med det fornødne Antal af retskafne og duelige Lærere, at det i Almindelighed, — blot under et forandret Navn, — beholdt de samme, det forhen havde havt, og saaledes vel nu havde faaet lutherske Sjælesørgere i Stedet for de catholske, det forhen havde; men paa Navnet og Ceremonierne nær var endnu Alting som før og Geistligheden i det Hele taget, paa den dem betagne Magt nær, maaskee ikke et Haar bedre, end den forhen havde været (Rohm. l. c. Pag. 208 sq., 225 sq.). Og saaledes var Folket, som sagt, endnu for lidet oplyst og den nye Geistlighed endnu for lidet dannet til at Følgerne for Øieblikket kunde blive saa velgjørende, som de ellers vare blevne; og der maatte først gaae Decennier, ja! halve Aarhundreder hen, forinden alle de Overilelser, der vare en Følge af den voldsomme Gjæring, der havde fremavlet Reformationen, kunde rettes og forbedres; alle de Uretfærdigheder, der i Øieblikkets Hæftighed vare begaaede, i det Mindste tildeels kunde udjevnes, og alle de Forvirringer, den totale Mangel paa Forberedelse til et saa vigtigt Værk havde afstedkommet, lidt efter lidt kunde

afhjelpes. Den gamle og ved alle Tiders Erfaring stadfæstede Regel: at en Statsforandring, — hvis den skal være velgjørende for Landet og ikke være ligesaa skadelig for den ene Halvdeel af Beboerne, som den er gavnlig for den anden Halvdeel, — ingenlunde maa bestaae i en pludselig Sønderbrydelse af de nærværende Former og en Sønderknuselse af den nærværende Slægt (være sig med Hensyn til Liv eller Formue) under sammes Ruiner, men i en gradviis forbedret Regeneration af samme, hvorved de gamle Former lidt efter lidt og, saa at sige, af sig selv eller ved en saa umærkelig Opløsning som muligt gaae over til en med Tidsalderens Fordringer mere passende Form, — var ved den revolutionære Maade, hvorpaa Reformationen var bleven indført, saa aldeles forsømt, at der, som sagt, maatte Decennier og hele Aarhundreder til, for nogenlunde at lægge de Saar, Reformationens Indførelse, — der under andre Omstændigheder vilde have været, hvad den ogsaa senere blev, en Velgjerning for Landet, — ved sit pludselige Udbrud havde frembragt. Og selv da disse Saar omsider vare lægte, da opdagede man endelig med

Forfærdelse, at man, — af blot Iver for at fremskynde Reformationens Indførelse, — ved den geistlige Indflydelses pludselige og, saa at sige, totale Tilintetgjørelse havde betaget den verdslige Adel den eneste Modvægt, den hidtil i Staten havde havt, og saaledes i Grunden blot ombyttet Præsteaaget mod et maaskee endnu langt sværere trykkende Aag af den verdslige Adel. Og saaledes maa det da til Slutning ogsaa beklages, at den revolutionære Maade, hvorpaa Reformationen blev indført her i Danmark, igjen lagde Spiren til nye Revolutioner i Fremtiden, idet den Uro, som derved, som ved enhver pludselig Omverling, fremavles i Gemytterne, ingenlunde ophører, naar den attraaede Forandring er bevirket, men tvertimod vedbliver at gjære fort i Løndom eller at ulme under Asken, fordi man stedse føler og maae føle, at den nye Tingenes Orden ligesaavel (kun paa en anden Maade) er trykkende som den gamle, og derhos nu engang har lært at overskride det pligtmæssige Maadeholds Skranke, ved med Magt at afkaste det Aag, man ved Viisdom burde søge at lette. Og saaledes gjorde da ogsaa denne (selv med den nye

Tingenes Orden) utilfredse Folkegjæring atter efter 100 Aars Forløb en ny Revolution fornøden i Danmark, for derved at afkaste det Adelsaag, hvormed man ved Reformationen i Grunden blot havde ombyttet Præsteaaget. Og skjøndt nu denne attraaede Forandring omsider ogsaa blev bevirket, saa er det dog derfor ingenlunde sagt, at man selv derved i Tidens Længde blev tilfredsstillet; thi begynder det revolutionære Princip først engang at blive det herskende i et Land, da faaer det aldrig Ende med sammes utaalmodige Ønsker og høirøstede Fordringer, fordi det menneskelige Hjerte i sine bedragerisse Forventninger i enhver Forandring som oftest ogsaa lover sig en Forbedring (jfr. Pont. An. 1 Pag. 783); og derfor er den ene Revolution ogsaa stedse svanger med den anden og bærer allerede ved sin Fødsel sit evige Foster i sit Skjød. Og dog er det ingenlunde de udvortes Formers pludselige Sønderbrydelse, der gjør eller kan gjøre tilfreds og lykkelig (ja! ikke engang fri, undtagen for de faa Øieblikke, hvori den nye Kjæde bliver smedet og forarbeidet); men det er den udvortes, gradvise Udvikling og den paa samme

grundede successive Modenhed, der af sig selv og uden nogen videre udvortes Hjelp frembringer Regenerationen som en nødvendig Frugt og en undeblivelig Følge; og enhver udvortes Tvang bliver naturligviis unødvendig i Staten, saasnart enhver af dens Borgere saavel har Villie som Evne til at beherske sig selv. Men ingenlunde maa man derhos troe, at denne almindelige Nationalmodenhed allerede er godtgjort ved det, at enkelte af Nationens Mænd, saavel i moralsk som i intellectuel Henseende, have opnaaet samme og i deres overdrevne Beskedenhed ansee alle andre for ligesaa modne som sig selv; langt mindre er denne Nationens Modenhed beviist ved det utaalmodige Had til de bestaaende Former og det høirøstede Ønske om sammes Kuldkastelse, som enkelte Personer med Hensyn til (formeentligen) mere begunstigede Individer, eller enkelte Stænder med Hensyn til (formeentligen) mere begunstigede Stænder vel muligviis kunde nære og fra sig igjen til andre forplante; men det er først den fælleds, paa mangeaarig Erfaring grundede, Overbeviisning, saavel hos Folket som hos Regjeringen, at enhver udvortes Tvang fra Tid til an-

den alt mere og mere bliver overflødig og unødvendig, der er denne Nationalmodenheds gyldne Forbud og velsignelsesrige Morgenrøde, hvis Frembrud hverken ved utaalmodige Ønsker eller høirøstede Fordringer, hvis den skal blive til Velsignelse for Landet, lader sig fremskynde eller fremtvinge; ligesom det heller ikke er enkelte Personer eller enkelte Stænder, men hele Folket og dets Regjering, hvis fælleds Samvirken til dette store Formaal omsider (ved Hjelp af hensigtsmæssige Opdragelses- og Undervisningsanstalter, practiske Forberedelses- og Øvelsesinstituter, borgerligt Repræsentationssystem og raadgivende Stænderforfatning) bevirker, at disse udvortes Tvangsformer vel ikke voldsomt brydes, men dog langsomt løsnes og lidt efter lidt af sig selv maae give efter for den indre Udviklings stedse tiltagende Kraftfylde, ligesom Knoppens Hylsterskjød lidt efter lidt maa udvides og aabne sig for det med uimodstaaelig Magt frembrydende Blomster. Enhver anden Fremgangsmaade, dens Øiemed være nok saa ædelt, dens Formaal nok saa glimrende og dens Forventninger nok saa tillokkende, bevirker kun indvortes Usamdrægtighed og Tvedragt, par-

tiel Opløsning og almindelig Slappelse og giver omsider (hvad enten det saa skeer paa den ene eller den anden Maade) Landet til Priis for udvortes Voldsmænds Anmasselser. Og derfor kan jeg ogsaa, — da 30 Aars Erfaring ingenlunde har formaaet at rokke min Erkjendelse, — med fuld Overbeviisning slutte nærværende Indledning med de samme Ord, med hvilke jeg for 30 Aar siden begyndte min Forfatterbane:

Borgersamdragt! — Almeenaand!
  Blomstre Du blandt Rigets Stænder!
  Du er Bæltet om Thors Lænder,
Du er Hamren i hans Haand.
Doves Du i Krigens Larm,
  Sloves Du i Livets Qvide,
Da er Bæltet bristet om Thors Lænder,
Da er Hamren vristet af hans Hænder,
  Da er Rigets ypperste Ægide
Sunken fra vor Barm.

Elvedgaard, den 28 Octbr. 1843.

Vedel Simonsen.

1537, eller Aaret efter Reformationens Indførelse i Danmark, udgik der en kongelig Bestemmelse for, at Præsterne i Fyen ikke til deres Bisp skulde svare Mere end 4 Mk. i hospitalitas (ɔ: et Slags Gjesteripenge) og slet intet Korn in subsidium (ɔ: til Hjelp for S. Knuds Kirkes Bygning). Hv. Pag. 600, jfr. 1523.

S. A. udstedte Kongen i Odense anden Onsdag efter Pindse sin Stadfæstelse paa sin Faders Bestemmelse om hellig Kors Alters Jorder i Assens (Aktstykk. Pag. 138).

S. A. Mandagen efter S. Michel bekræfter Kongen i Aahus Borgemester, Raadmænd og menige Borgere i vor Kjøbstad Othense deres Privilegier (**Dipl. Lang.**).

S. A. udsteder Kongen den 30 Novbr. i sin Kjøbstad Othense sit aabne Brev: at efterdi Jørgen Greffve udi Brolle haver nu „talitt y vaar Myndhe" for det Herredsskjel, Sandemænd i Odenseherred og Baagherred gjorde imellem fornævnte Herreder, „da have vi nu undt og givet forte Jørgen Greffve sin Opreisning igjen, at han maa stande i Loug og Tong med hver Dannemand og ei være Mand desværre (ɔ: mindre Mand) i nogen Maade." (**Dipl. Lang.**).

S. A. døde den afskedigede Odense Bisp, Jens Andersen Beldenak, i Lybeck, men havde nogle Aar forud ladet sit Epitaphium i St. Knuds Kirke ophænge paa den Væg, som vender ind imod Gymnasiets theologiske Læsesal (**Marm. Dan.** 1 Pag. 216. Pont. 2 Pag. 447, 3 Pag. 231. P. Müller Pag. 77). Om det af ham ved S. Knuds Kirke stiftede Vicarie see Gl. Saml. 1, 2, 8.

S. A. blev den forrige Odense Bisp, Knud Gyldenstjerne, løsladt af sit Fængsel, imod at reversere sig til at være Kongen tro og ikke mere at stræbe efter sit forrige Embede (Pont. 3 Pag. 231).

S. A. blev Mag. Jørgen Jensen Sadolin kaldet til den første evangeliske Superintendent i Fyen (Bloch 1 Pag. 7 og Krag Chr. 3 Pag. 172, som kalder ham Jørgen Viborg) og dertil i August s. A. indviet (Hv. Pag. 1496). Hans Fader var Sadelmager i Viborg, hvorfra ogsaa hans Tilnavn hidrørte (D. Mag. 1 Pag. 90).

S. A. fik Prioren i S. Knud den kongelige Rentemester, Mester Anders Globs, Qvittantz for at have indbetalt den Præsterne i Fyen paabudne Sølvskat, som han havde oppebaaret, og som til den Tid belob sig til 774 Lod Sølv og 1804 Mk. rede Penge (D. Mag. 2 Pag. 69).

S. A. Rigens (Raads) Stadfæstelsesbrev paa 5 Laughævd, S. Knuds Klosters Prior havde gjort paa Munkemose, Særslef Præstegaard, Munkemølle, al Klostrets Eiendom i Odenseherred, samt Ubberod Skov og al Klostrets Eiendom i Vendsherred (C. Povels. Reg.).

S. A. testamenterede Hr. Mogens Bille til Svanholm S. Hans Kloster i Odense, hvor han udvalgte sit Leiersted for det Alter, hans Moder (Fru Ane Gyldenstjerne, jfr. 1521) der havde stiftet, 100 Mk., sin Kortitz med Tilbehør og en Hest med Sadel og Bidsel; til de Fattige i Odense 50 Mk. danske; til hver Præst i S. Hans Kloster 5 Mk.; til husarme Folk i Odense 100 Mk. (D. Mag. 6 Pag. 50); til sin Søsterdatter i Claræ Kloster i Odense 50 Mk. i kjøbenhavnske Skillinger og det Psalter, han daglig læste paa; til sin Broderdatter i Odense, Ane, Knud Billes Datter, 20 Mk. Penge, og til sin Frænke, Jomfr. Ane Nielsdatter i Odense, 1 Henricus Nobel (ibid. Pag. 51); samt ligeledes til S. Claræ Kloster i Odense 1 Pd. (ɔ: 4 Tønder) Malt, 1 Pd. (ɔ: 4 Tønder) Meel og 10 Sider Flesk og til Graabrødrekloster ibid. ligeledes (l. c. Pag. 52).

S. A. døde Claus Bryske, Eilers Søn, af Dalund, som faldt i en Duel i Nyborg og blev i S. Hans Kirke i Odense begravet (Atl. 6 Pag. 597. P. Müller Pag. 38).

S. A. synes Hr. Anders Nøed, der tillige var Provst og en stor Befordrer af Reformationen, at have været Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Odense og at være død 1552 (Bloch 1 Pag. 737).

S. A. døde Borgemester Mikkel Mule i Odense og blev i Frue Kirkes midterste Gang begravet under en Liigsteen, som er kobberstukken i Nyerups antiqv. Reise Pag. 83; jfr. Giessing 2, 1, 132.

S. A. var Olaus Johannis eller Ole Hansen, der først havde været Dr. Christines Cubicularius og der-

for kaldtes Oluf Kammersvend, Borgemester i Odense; hvilket han blev, efter først i 6 Aar at have været Raadmand, 1535 og var det til sin Død 1553 (Birch.).

S. A. og indtil 1540 var Anders Emmichsen til Steensgaard Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450) eller Høvedsmand paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 46=47).

S. A. maatte Odense By paany betale 2000 Lod Sølv i Skat (Grevef. Pag. 112).

S. A. fik Dirik Qvitzou Følgebrev paa Biscopstorp By i Nyborg Læn, som før laa til Fyens (Bispe) Stift (Canc. Reg.); altsaa uden Tvivl Biskorup i Frue Sogn ved Odense.

S. A. flyttede Pontoppidanernes Stammefader, en Bonde fra Aaby, til Odense (Bloch 1 Pag. 390. Giessing 2, 2, 141, 184), kjøbte Klingenberg og ernærede sig og sine Sønner, som han satte i Odense Latinskole, ved sit Slagterhaandværk (jfr. N. Aabyes S. Hist.).

S. A. et Thingsvidne fra Visenbjerg Birkething S. Bartholomæi Apostels Dag angaaende en Ager paa Skalbjerg Mark; i hvis Slutning Michel Perssen (dog vel ikke Akelei? jfr. 1539) i Odense nævnes (Dipl. Lang.).

1538 udsteder Kongen fra Odense sin Stadfæstelse paa Kjerteminde Privilegier (Aktstykk. Pag. 151).

S. A. var der Herredag i Odense, hvorpaa Kirkeordinantsen blev samtykt og paa Dansk udgivet, samt flere priselige Ting udrettede (Hv. Pag. 1503. Atl. 3 Pag. 432).

S. A. holdtes der en Forsamling i Odense Sortebrødrekloster af Superintendenten, Jørgen Sadolin, og

flere Adelsmænd for, efter Kongens Befaling, at forfare Landets Leilighed saavel i Kjøbstæderne som paa Landet (Atl. 6 Pag. 591. Daug. Pag. 306).

S. A. fik Christian Pedersen Kongebrev paa det Vicarie i Ottense, som Biskop Jens Andersen, hans Morbroder, havde funderet af sit eget Kjøbegods (Canc. Reg.; jfr. Gl. Saml. 1, 2, 8).

S. A. forlode Nonnerne paa een Gang S. Claræ Kloster, hvilket Kongen skjenkede de Geistlige saaledes, at ikke Superintendenten, J. Sadolin, alene, men ogsaa Sognepræsten og Capellanen til S. Albani og en Lector Theologiæ skulde dele denne Bolig imellem sig (Pont. 3 Pag. 234. Bloch 1 Pag. 7, 268, 595. Atl. 6 Pag. 590). Andre paastaae, at Kongen ogsaa i dette Aar tilstod Skolemester eller Skolens Rector fri Bopæl i og af det seqvestrerede S. Claræ Klosters Vaaninger; jfr. 1577.

S. A. kom kongl. Befaling: at Prioren og Brødrene i S. Knud for Kongens Bøns Skyld skulle unde Borgemesteren, Hans Friis, i Odense nogle af Klostrets Jorder for Jordskyld o: i Fæste eller Leie (D. Mag. 2 Pag. 69); og s. A. udstedte Borgemesteren, Hans Friis, sit Gjenbrev paa en Jord, liggende Sønden fra Østebæk, som han fik i Leie af S. Knuds Kloster for 1 Orte Havre aarlig Leie og Landgild paa hans, Hustrues og Arvingers Levetid (Chr. Pouels. Reg.).

S. A. kongl. Befaling: at Prioren i S. Knud skulde fuldgjøre den Contract, som han og Mester Sadolin havde gjort om en Læsemester i Odense (D. Mag. 2 Pag. 69-70).

S. A. kongl. Befaling: at Brødrene i S. Knud

ſkulle rette ſig bedre end hidtil efter Kongens (1537) udgivne Ordinants; ſamt at de ſkulle lade deres Haar vore og ikke, ſom hidtil, maatte rage ſig en Krone (D. Mag. 2 Pag. 70).

S. A. lode Brødrene i S. Knud ſig af Borgemeſteren, Hans Friis, og nogle Adelsmænd udſtede et lovformeligt Vidnesbyrd om, at de af Superintendenten, Meſter Jørgen, vare tvungne til at lade deres Haar vore og ikke mere paa Munkeviis at rage dem en Platte, da han ellers vilde forbyde dem at holde Gudstjeneſte (Pont. 3 Pag. 234. D. Mag. 2 Pag. 70).

S. A. lode Knudsbrødrene ſig ligeledes af Magiſtraten udfærdige et Vidnesbyrd (ved hvilken Leilighed det hedder, at Prioren ſkiød ſit Skodt och Skiel (ɔ: forlangte ſit Skudsmaal?) paa ſine og Capitelsbrødres Vegne), at de ſtedſe havde holdt deres Gudstjeneſte ordentligt og rigtigt, nemlig Veſper eller Aftenſang, Natteſang og Otteſang eller Morgenſang, Primen, Terzen, Sexten og Nonen; og det daglig. Dernæſt ogſaa dagligen holdt 7 Eftermiddagsmeſſer: en for S. Knuds Alter Norden for Kirkedøren; en ſyngende Meſſe, ſom kaldes Dronningens Meſſe, bag Kirkedøren; St. Juſtini eller Joſtes Meſſe for hellig 3 Kongers Alter, og Vor Frues ſyngende Meſſe (under hvilken de ogſaa daglig holdt læſende Meſſer for S. Knuds og S. Laurentii og ſtundom ogſaa for andre Kirkens Altre); dernæſt daglig Sangmeſſe for Vor Frues eller, ſom det ogſaa kaldtes, Frederiks Alter og endelig den ſyngende Høimeſſe (Pont. 3 Pag. 234. D. Mag. 2 Pag. 70–71).

S. A. kongl. Befaling til Prior af S. Knud paa 4 væragtige Karle med Hest og Harnisk at udgjøre af Klostret Riget til Tjeneste (C. Pouels. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om saamange Karle til Skibs at udgjøre, som Klostret pligtigt er (ɔ: 6) med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie fra Kyndelmisse til S. Michel (l. c.).

S. A. beklager Prior i S. Knud sig paa Othense Bything, at ham skete Forfang af Odense Borgere paa Fiskeriet i Aaen imellem S. Knuds Mølle og Eiby Mølle, og erklærede, at hvo dermed herefter kunde findes, skulde have Hjemgjeld (ɔ: sig selv at takke), om de finge nogen Skade derover (l. c.).

S. A. Odense Magistrats Afkald for Arvingen Thomas Christjernsen efter den afdøde Tønnes Jensen, som var Foged i S. Knuds Kloster, for det Gods, han der lod efter sig (l. c); altsaa en Tilstaaelse, at han havde modtaget, hvad Gods ham i Arv kunde tilkomme.

S. A. Hans Skræders Gjenbrev paa en Jord og Hauge uden Møglebroport, som han, Hustru og begge deres Børn fik i Leie af S. Knuds Kloster paa Livstid for 1 Mk. eller 16 ß. aarlig i danske Hvide eller den bedste Mynt, som gild og geff bliver i Danmark efter denne Dag (l. c.).

S. A. Sylvester Skrivers Gjenbrev paa en Jord Østen Odense ved Østebæk, nemlig 8 Agre, for 1 Orte Byg aarlig Leie til S. Knuds Kloster paa sin, sin Hustrues og deres Datters Levetid (l. c.).

S. A. Hans Olsens Gjenbrev paa en Hauge uden Møglebroport for sig og Arvinger mod aarlig Jordskyld 1 Mk. dansk til S. Knuds Kloster (l. c.).

S. A. Jørgen Qvitzous Gjenbrev paa et Vor Frues Billede af Steen, som han lod udtage af S. Knuds Kirke paa det Alter, som Biſp Navne havde ſtiftet paa den ſondre Side af Kirken (l. c.).

S. A. blev Peder Heering ſendt til Odenſe, for at læſe Theologie og derved udrydde de papiſtiſke Vildfarelſer af Ungdommens Hoveder; og var han ſaaledes Byens første Lector eller Læſemeſter, hvad ſom ſiden kaldtes Profeſſor Theologiæ (Bloch 1 Pag. 268).

1539 var der i Juni Maaned Herredag i Odenſe, hvor det beſtemtes, at da Mynten under Krigen var forværret, ſaa maatte Ingen løſe ſit Pant uden i den Myntſort, ſom han ved Pantſættelſen modtog (K. Roſ. Dom. Pag. 51-52). En ſaare retfærdig Beſtemmelſe! Ligeledes blev ogſaa paa ſamme Herredag (om hvilken ſee Krag Chr. 3 Pag. 195, 199) Kirkeordinantſen udgivet paa Danſk (Krag Pag. 542, 547) ligeſom Univerſitetets nye Fundats (Pag. 209, 701) og Bergværksordinantſen (Pag. 705).

S. A. ſkjenkede Kongen Graabrødrekloſter, ſom nu Munkene havde forladt, til et almindeligt Hoſpital for Landet; og det ſaavel Bygningen ſom Abildgaarden, Hummelgaarden o. ſ. v.; dog Kirken ene undtagen, ſom overlodes Byen til en Sognekirke for S. Albani Sogn (Hoff. F. 6 Pag. 291-92, 5 Pag. 167; jfr. 1540); idet Borgemeſter, Raadmænd og menige Sognemænd til S. Albani Kirke i Odenſe ſ. A. fik kongeligt Eiendomsbrev paa Graabrødreklosters Kirke ſom deres rette Sognekirke for Fremtiden. Dat. Ottenſe Søndagen **vocem jucunditatis** (Canc. Reg. & **Mscr. reg. No. 406 fol.**). Pontoppidan 2 Pag. 267, ſom hen-

forer dette Sidste til 1541, siger ligeledes, at S. Albani Kirke befandtes for liden til en Sognekirke, hvorfor Kong Chr. 3 ogsaa henlagde S. Albani Sogn og Menighed til Graabrødrekirke, som efter den Tid snart kaldtes S. Albani og snart Graabrødrekirke, dog som oftest det Første; hvorimod Kongen tillod Prioren i S. Knud at benytte den gamle S. Albani Kirkebygning til en Skole for Byen. Dog kan denne Plan vel neppe være gaaet i Opfyldelse, siden Kongen allerede 1542 skjenkede Borgerskabet denne Kirke til Nedbrydelse paa Vilkaar, at Chorets Stene skulde afleveres til Lænsmanden, Taarnet derimod blive staaende ved Magt og Byens Stormklokke ophænges i samme, samt Kirkegaarden udlægges til Torv for Byen (Pont. 3 Pag. 273. Atl. 3 Pag. 439); hvorfor denne Kirke (eller i det Mindste den vestlige Ende af samme) ogsaa endnu paa Grundtegningen af 1593 (dog uden Taarn) findes afbildet.

S. A. kongl. Tilladelse: at Forstanderen maatte skjøde Hospitalets forfaldne (ɔ: øde) Gods til dem, der vilde bygge og forbedre det (Hoff. F. 5 Pag. 172).

S. A. satte Biskop Sadolin Aage Lauridsen, en reformeert (ɔ: luthersk) Skolemester, ind i Skolen paa Vor Frue Kirkegaard, hvor nu er Klokkerbolig (Atl. 6 Pag. 592; dog jfr. 1531).

S. A. beskikkede Prioren i S. Knud efter kongl. Befaling Hr. Niels Bruun til Læsemester i Odense (Bloch 1 Pag. 268-69); jfr. 1538.

S. A. Kongens Brev til Prior i S. Knud om 6 Karle at forskikke af Klostret til Kolding med Heste, Harnisk, Værge ɔc. (C. Poulsl. Reg.).

S. A. Domprovſten i Viborg, Chriſtjern Perſens, Gjenbrev til S. Knuds Kloſter i Odenſe paa en Kloſtrets Hauge, Jord og Grund uden Møglebroport for aarlig Jordſkyld 20 ß. danſk eller 12 ß. lybſk for ham med Huſtru og Arvinger til evig Leie (l. c.).

S. A. Peder Hanſens Gjenbrev paa en S. Knuds Kloſters Jord og Hauge for 12 ß. i aarlig Leie paa ſin, Kones og en af deres Arvingers Levetid (l. c.).

S. A. holdtes i Følge Pont. 3 Pag. 237 ſq. førſt den Herredag i Odenſe, hvorpaa Kirkeordinantſen eller Anordningen om, hvorledes Kirketjeneſten for Fremtiden ſkal holdes, blev ſanctioneret og udgivet (dog jfr. 1538 og Begyndelſen af 1539).

S. A. bleve Odenſe Bymænd eller Borgere frigivne for at ſvare Bro- og Toldpenge i Kjerteminde (Birch.).

S. A. døde Michel Pederſen Akelei til Skinnerup (ɔ: Ulrichsholm), ſom i flere Aar havde været Borgemeſter i Odenſe, og blev i Graabrødrekirke begravet (**Marm. Dan.** 1 Pag. 226. Atl. 6 Pag. 590), hvor ogſaa hans 1560 afdøde Frue, Magdalene Drage, hviler; og hans Liigſteen haves kobberſtukken af Birckerod i Nyerups Reiſe Pag. 87.

S. A. pantſætter Kongen til Niels Lange for 1000 Joachimsdalere (paa 2 Lod Sølv hver) Ducholms Kloſter og Odenſe Kjøbſtad. (En Afſkrift af Canc. Reg., der i min Excerptbog er overſtreget, formodentlig fordi den uden Tvivl blot med Hensyn til det Førſte er ſand, hvorimod det Sidſte vistnok ſkal betyde, at hiin Pantſætning er dateret fra Odenſe Kjøbſtad).

S. A. var Jørgen Laurtzſen ſkikket paa Kongens Retterthing i Odenſe (i Juni Maaned) og havde i

Rette stævnet Hans Badsker paa Christine Heyns Vegne for nogen Arv, hun havde arvet efter Hr. Matz Persſen, ſom døde her i Otenſe, og ſom var hende tildømt. Og berettede han derhos, at Hans Laurſen, ſom var Hr. Mads Perſens Morbroderſøn, havde ſolgt ham ſamme Arv, hvilket han med et beſeglet Brev fra Mols Herredsthing beviſte; hvorhos han meente, at bemeldte Hans Laurſen var Mads Perſens næſte Arving, hvorom han i Rette lagde et Thingsvidne af Mols Herredsthing, ſamt et Stokkenævnd af Hads Herredsthing og et beſeglet Brev af Kirkeperſonerne [1]) til S. Hans, Hr. Henrik Friis og Hr. Laurs Persſen. Kirſtine Heyndth ſvarede dertil, at hun var Hr. Mads Perſens rette ægte Morbroderdatter og hans rette Arving, og hans Gods var hende tildømt, og meente ſig derfor ene at være hans Arving og ingen Anden. Hvorefter der blev ſagt for Rette, at efterſom Sagen var tviblagtig, ſkulde der grandſkes i ovenanførte Herreder, om de, der havde vidnet, havde vidnet ſandt eller ei; og derſom det befandtes, at Hans Laurſen var Hr. Mads Perſens ægte Morbroderſøn, da ſkulde Jørgen Laurſen gaae i Hans Laurſens Anpart, efterſom han haver kjøbt ham ud af ſamme (K. Roſ. Dom. 2, Pag. 97-98).

1540 ſkjenkede Kongen de Fattige i Odenſe Hoſpital (eller forrige Graabrødrekloſter) ſaavel Sorte- ſom Graabrødrekloſtret der i Byen med alt Tilhørende, ſamt S. Hans Kirkegaard, det forrige Sygehuus paa denne Kirkegaard og Helliggeiſthuſet, ſamt $\frac{1}{3}$ af Ovæg-

---

[1]) (Maaſkee Kirkepatronerne eller Kirkeværgerne).

tienden i Fyen og paa Taasing og Langeland (Hoff. F. 5 Pag. 149=50. Bloch 1 Pag. 10). Kongebrevet, der omhandler de forstnævnte Donationer, lyder nemlig som følger: Vi Chr. 3 &c. gjøre vitterligt, at efterat vi nu have begyndt at stifte og fundere et menige (o: almindeligt) Hospital i Ottense, Gud til Ære og fattige, saare (o: saarede), syge og usle Mennesker til Hjelp, Trøst og nødtørftig Underholdning, da skjenke vi nu til samme Hospital: 1) Graabrødrekloster ligesom Munkene og Brødrene det tilforn havde sidste Gang, de det sluppe; dog Kirken undtagen, som vi have forundt Borgerne til en Sognekirke; 2) Sortebrødreklo=ster med al sin Eiendom og Tilliggelse baade i og udenfor Byen, ligesom Brødrene det havde, der de det nu sidst sluppe; 3) den Sygestue (Helliggeisthuset) paa S. Hans Kirkegaard med al hendes Tilliggelse i og udenfor Byen; 4) Helliggeisthuus ved (By) Thinget [1]) med hendes Tilliggelse baade i og udenfor Byen og 5) Faaborg Kloster med al Tilliggelse saavel i som udenfor Byen. Dat. Ottense hellig Korsdag (**Mscr. reg. No. 406 fol.**).

S. A. skjenkede Kongen Hospitalet Blangsted Hoved=gaard med Blangsted Molle og 2 Gaarde i Killerup, samt frit Fiskeri (formodentlig i Aaen, dog nedenfor Eiby Molle, saasom Fiskeriet i Aaen fra Munke= til Eiby Molle allerede forud var S. Knuds Klosters

---

[1]) Det laa nemlig Osten for Bythinget; thi i et Skjede uden Aarstal, som Chr. Pouelsens Reg. anforer, omtales Gods i Bigerslef Sogn, givet til Hellig Gesthuus Kirke i Odense, (som ligger) Osten fra Odense Bything.

Munke bevilget). (Hoff. F. 5 Pag. 167; jfr. Pag. 145, 148, 171).

S. A. udstedte Kong Chr. 3 et Gavebrev fra S. Hans Kloster i Odense (Hof. F. 5 Pag. 148), som han altsaa den Tid endnu ikke kaldte „sin Gaard," hvad som senere var Tilfældet.

S. A. i Febr. holdt allerede Kongen Retterthing i Odense (K. Rof. Dom. Pag. 53).

S. A. var Kongen i Odense 4 Uger efter Paaske og afsagde der en Dom (D. Mag. 1 Pag. 203).

S. A. Pindseaften holdt Kongen Retterthing i Odense, hvorpaa iblandt Flere ogsaa Prior Chr. Povelsen, Borgemestrene Hans Friis og Oluf Kammersvend, samt Raadmand og Byskriver Peder Matsen vare tilstede (K. Rof. Dom. Pag. 57-58).

S. A. udsteder Kongen sit Monopol for Magistraten i Odense: at ingen enten inden- eller udenlandsk Borger ibid. herefter maa udsælge Viin i Pottemaal (men vel i Fade og Amer), Borgemester og Raad alene undtagne, som skulle holde et almindeligt Viinhuus i Raadstuekjælderen, og der sælge og udtappe god Viin til skjellig Værd. Dat. Othense Fredag efter Sondag **Exaudi** (Canc. Reg.).

S. A. var Bisp Sadolin paa Bispemøde i Kjøbenhavn, hvor Anordninger for den offentlige Gudstjeneste bleve trufne (Pont. 3 Pag. 248. Bloch 1 Pag. 8).

S. A. bleve Als og Ærø atter henlagte under Fyens Bispestol (Krag Chr. 3 Pag. 222).

S. A. beskikkedes en egen Capellan ved Hospitalet i Odense (Hoff. F. 5 Pag. 172), og saavel Marslef som Birkinde Kirker henlagdes, som Annexer, til Hospitals-

capellanens Underhold (Bloch 1 Pag. 704, 858), idet f. A. de 2 Kronens Kirker Marslef og Birkinde til Odense Hospital paa den Maade annecteredes, at Forstanderen eller Befalingsmanden for samme i Fremtiden skulde have Ret til at beskikke Capellaner for disse Kirker, dog at Hr. Knud Wernersen, som nu haver Brev paa samme, dem til sin Død beholder, imod deraf til Hospitalet at svare den aarlige Pens, som Erik Krummediges og Mester Jørgen Superintendents Contract derom formelder (Canc. Reg.).

S. A. lod Cantsleren Johan Friis til Hesselager i Graabrodrekirke lægge en Steen over sin Fader, Farfader, Oldefader og Oldefaders Fader, som tilligemed deres Hustruer der i Kirken laae begravne (Hoff. D. Ad. 1 Pag. 27); hvilken Steen findes kobberstukken af Bircherod i Nyerups Reise Pag. 91.

S. A. kom der Kongebrev til Prioren i S. Knud om at levere 20 Hjulbore, 20 Spader og 30 Skovle til Befæstningsarbeidet ved Nyborg (C. Pouels. Reg.).

S. A. Rasmus Nielsens Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa en Hauge uden Møglebroport paa den sondre Side af Alveien, i Længden 88 Al. og i Breden 65 Al., for aarlig Leie 20 ß. i danske Album (l. c.).

S. A. Odense Bythingsvidne dat. Fleskemandag: at Prioren i S. Knud mødte paa Thinget og gav tilkjende, at han vilde følge Klostrets Gods i og ved Odense til Laas; og dersom Nogen havde Noget deri at sige, da vilde han pleie dem, hvis Lov og Ret var (l. c.).

S. A. almindelig Stævning paa Klostrets Gods i

Odense By og dernæst 1, 2, 3 og 4de Dombrev paa samme (l. c.).

S. A. Odense Herredsthingsvidne: at Prioren i S. Knud havde tilkjendegivet paa Thinge, at han vilde folge Klostrets Gods i Odenseherred til Laas, som han tilforn havde indvordet med Logh paa Laghefd (l. c.).

S. A. Landsthingsvidne om det Samme, samt almindelig Stævning og 1, 2, 3 og 4de Dombrev paa samme Gods (l. c.).

S. A. Odense Herredsthingsvidne: at Brylle Mænd og Tommerup Mænd efter S. Knuds Priors Foranstaltning ginge i Vilkaar med hinanden, at de vilde holde Tommerup Skov, som var forhugget og ilde medfaret, ved Magt (o: i Fred) i 10 samfulde Aar (l. c.).

S. A. Dombrev imellem S. Knuds Kloster og Dienns i Wiislof paa Munkeskov i sidstnævnte Sogn (l. c.); og skal formodentlig Dienns betyde den Hr. Jens, som netop da var Sognepræst i Vigerslef.

Omtrent ved samme Tid maa S. Knuds Kloster have solgt noget Gods i Thy; thi (Rigsraad) Niels Lange (til Kjærgaard, som dode 1565) udstedte (dog uden at Aaret nævnes) sit Gjenbrev: at have annammet af S. Knuds Kloster alle de Breve, det havde paa det Gods i Thy i Nørrejylland, „som vi (o: Klostrets Munke) solgte hans Hustrues (Abel Skeels) Moder, Frue Chirsten Maltis" (datter Juul, gift med Soren Albertsen Skeel til Holmgaard eller Jungetgaard, som maa have levet 1530-50). (C. Pouels. Reg.).

S. A. fik Christoffer Nielsen Eiendomsbrev paa en

Gaard i Svinborg i Skottergaden ved Stranden, som Hr. Peder Aasund (ɔ: Aasum), fordum Prior i S. Hans Kloster i Odense, havde forbrudt til Kronen (Canc. Reg.).

S. A. erholdt Jacob Norby paa sin Reclamation nogle Gaarde og noget Gods tilbage, som hans Hustrues Mormoder, Frue Ermegaard Clausdatter, Johan Frises (læs: Frilles; jfr. 1526) Enke, med hvem der skal svigeligen være omgangen om samme Gods, uden Familiens Samtykke havde skjenket til S. Hans Kloster i Odense (Canc. Reg. Pont. 3 Pag. 257; jfr. 1526 og 1466).

S. A. Hans Skriver i Nedergades Revers paa 8 ß. danskes Afgift til Odense Hospital af en Kaalhauge ved Sortebrodrekloster; samt til ei at afhænde samme Hauge til Fremmede, med mindre det skeer med Forstanderens Bevilling (Hoff. F. 5 Pag. 179).

S. A. (men af hvem eller til hvem, nævnes ikke) pantsættes en Gaard ligeoverfor S. Jørgens Kirkegaard i Odense paa Algaden og ned imod Sonden (Birch.; men det er muligviis en Forverling med et allerede under 1502 i det Foregaaende omtalt Skjode).

S. A. var Anders Erichsen Hovedsmand til Næsbyhoved og Jacob Brokkenhuus Landsdommer i Fyen (D. Mag. 4 Pag. 171).

S. A. fik Jesper Daa til Enggaard Kongens Brev: at han og hans Sognemænd skulde beholde deres Sognekirke Sandager uodelagt, uforstyrret og uforhindret i alle Maader efter det Brevs Lydelse, som Superintendenten, Mester Jørgen Sadolin, og Lænsmanden i

Odense Læn, Anders Emichsen, dem derpaa givet haver (Canc. Reg.).

S. A. blev Erik Krumedige Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450) eller Hovedsmand paa Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 47), hvilket han endnu var 1541 (Hoff. F. 5 Pag. 69, 187; 6 Pag. 258).

S. A. takker den bekjendte Dr. Peder Palladius, i Dedicationen foran sin trykte Oversættelse af Luthers Undervisning om Bønnen, ærlige og velbyrdige Qvinde, Magdalene Michels (ɔ: den i forrige Aar afdøde Borgemester, Michel Pedersen Akeleis, Enke, Magd. Drage) i Odense og hendes Søn, Knud Michelsen, for de mangfoldige Velgjerninger, de have bevist ham, og især at de bekostede hans Studia og Lærdom udi boglige Konster udenlands (Gl. Saml. 1, 2, 25 og Nyerups Reise Pag. 88-89).

S. A. i Octob. var Axel Nielsen, kongl. Hofffinder, skikket paa Kongens Retterthing og havde i Rette stævnet Christiern Pedersen, Borger i Odense, for en Hest, han havde afkjøbt ham, og berettede, at da han kjøbte Hesten, syntes den at have en føie Lemmelse (ɔ: Beskadigelse), hvoraf han befrygtede Hesten at skulle blive fordærvet; hvortil Christiern svarede, at dersom den blev fordærvet af den Lemmelse, vilde han Intet have for den. Desligeste beviste Axel Nielsen, at Christiern Persen var lovlig stævnet og vilde ei møde; men han selv havde hver Dag budet sig i alle Rette; hvorpaa der blev saaledes paasagt for Rette, at Axel Nielsen var Christiern Persen Intet pligtig, uden denne kom med bedre Bevisning (K. Rof. Dom. 2 Pag. 118).

1541 udsteder Kongen sit Brev til alle sine fyenske

Undersaatter, hvorved alle Geder, paa Grund af den Skade, de gjøre paa Skoven, formelig gjøres fredløse, saa at Enhver maatte ihjelslaae og dræbe dem (D. Mag. 4 Pag. 287).

S. A. lader Pont. 3 Pag. 267 først Kongen skjenke Hospitalet i Odense det under 1540 Omtalte; ved hvilken Leilighed han tillige skulde have skjenket Steenhuset paa S. Hans Kirkegaard, samt (Kloster) Hospitalet og (hellig Geist) Capellet ibid. til en Sognepræstresidents ved S. Hans Kirke. Men det, Kongen i d. A. skjenkede Hospitalet, var maaskee snarere $\frac{1}{3}$ af Landets Qvægtiende (Hoff. F. 5 Pag. 148=49), Holmeklosters Inventarium (Pag. 167) og Jordskyld af nogle Gaarde i Odense (Pag. 186 sq.).

S. A. kongelig Befaling: at Ingen skal arve Hr. Michel uden Hospitalet (ibid. Pag. 169); hvilket dog vist neppe kan være Hr. Michel, Sognepræsten til Albani (Bloch. 1 Pag. 600), der efter al Sandsynlighed neppe kan have levet saalænge.

S. A. befalede Kongen, at Kjøbstædpræsterne skulde hver have et Landsbykald deres Hovedsogn annecteret, og Præsterne i Odense ved Albani og S. Hans Kirke, indtil noget saadant Kald blev ledigt, nyde Kongetienderne af Lumby og Lunde (Pont. 3 Pag. 267. Bloch 1 Pag. 9=10. Aktstykk. Pag. 2).

S. A. fik Læsemester i Odense kongl. Løfte om det første Kronen tilhørende Vicarie i Odense, foruden hvad Prioren i S. Knud havde lovet ham (Pont. 3 Pag. 268. Bloch 1 Pag. 270).

S. A. confirmerede Kongen Palmemandag fra Kjøbenhavn Domprovsten i Viborg, Chresten Pedersens,

Brev, hvorved han bebrever 24 Mk. dansk aarlig af den Rente, som hans Morbroder, Biskop Jens Beldenak, havde funderet til Messer ved et Vicarie i S. Knuds Kirke, til Skolemesters og fattige Peblinges Underhold (Gl. Saml. 1, 2, 8).

S. A. udsteder bemeldte Christiern Pedersen sit Gjenbrev, om hvis Trætte og Dele, som ham og S. Knuds Kloster imellem var paa Biskop Jenses (ɔ: Beldenaks) Vegne, fordum Biskop i Fyen, med Hensyn til den Løkke, liggende Sønden for Bispegaarden, som fornævnte Biskop Jens tog fra Klostret, og dertil 400 Gylden i Guld og 700 Mk. i danske Hvide og 4 Sølvstob; og skal det nu være en evig aftalen Sag paa begge Sider (C. Pouels. Reg.).

S. A. 6 Ugers Stævnings Overhørelse paa Priors Laughævd over S. Knuds Klosters Gods og Eiendom i og ved Odense (l. c., jfr. 1540).

S. A. Ditto med Hensyn til Klostrets Besiddelser i Odenseherred (l. c., jfr. 1540).

S. A. erholdt Prioren i S. Knud S. Albani Kirke til der at oprette en almindelig (ɔ: Almue) Skole for Byen. Dat. Løverdag efter S. Morten (C. Pouels. Reg. og Pont. 3 Pag. 267). Dertil sigter altsaa formodentlig Atl. 3 Pag. 267, naar det deri hedder, at man i Reformationstiden fandt denne Kirke altfor liden til en Sognekirke, hvorfor ogsaa Kong Chr. 3 forærede Borgerskabet den til andet Brug, dog saaledes, at Taarnet, som sagt, blev staaende ved Magt og Byens Stormklokke deri ophængt, hvorimod Kirkegaarden blev udlagt til Torv for Byen.

S. A. fik Prior i S. Knud, Christiern Pouelsen,

Livsbrev paa bemeldte Kloster, imod deraf at gjøre Riget tilborlig Tjeneste, underholde Munkene, som endnu deri ere, besorge Gudstjenesten (i S. Knuds Kirke) og holde (Kloster) Godset ved Magt (D. Mag. 2 Pag. 71).

S. A. Kongebrev til Prior i S. Knud om 20 Jernskovle, 20 Hjulbore og 60 Træskovle at afsende til (Befæstningsarbeidet i) Nyborg (C. Poulsf. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om 2 stærke Steenvogne og 6 Styurtthekærrer at sende til Nyborg (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om 4 Karle at udgjøre til Skibs med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie i 6 Maaneder (l. c.).

S. A. fik bemeldte Prior Kongens Brev: at han skulde gjøre de holsteenske Raader Underholdning til Øl og Mad og Hestefoder i Klostret, naar de ankom til Odense (D. Mag. 2 Pag. 71).

S. A. fik Prior kongl. Befaling at holde 2 Studenter i Kjøbenhavn til Studium (l. c.).

S. A. fik han Ordre at holde Læsemesters Huus ved Magt med Fodstykker og Tag (D. Mag. 2 Pag. 72).

S. A. Knud Andersens Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Jord og Grund i Odense Nedergade i arvelig Leie for aarlig Jordskyld 4 Mk. danske i den bedste Mynt, som gild og gjæv er i Fyen (C. Poulsf. Reg.).

S. A. gjorde Lensmanden og Biskeppen i Odense den Bestemmelse med Alter- og Vicariegodset, at Skolemester i Byen skulde nyde al den Rente, som laa til det Elende Alter og Laug (hvilken opregnes), ligeledes 5 Mk. af Skomagerlauget, 14 Mk. af Særslef Kirke

og Skolegjeld af Peblinge. De 3 Hørere i Skolen, som tillige ere Sognedegne i Byens Kirker, skulde have Bisp Beldenaks Vicarie. Capellanen til S. Albani Sogn og Hospitalet skulde nyde den Rente, som henlaa til Helligtrefoldigheds Alter og Kjøbmandslauget (hvilken opregnes), og 5 Mk. af Smedelauget. Capellanen til Vor Frue skulde foruden S. Jørgens Rente tillige nyde S. Annæ Vicaries Rente (som opregnes), samt 2 Mk. af Bager- og 2 Mk. af Skræderlauget (jfr. Bloch 1 Pag. 272, 737). Capellanen ved S. Hans Kirke skulde nyde alle S. Laurentii Alters Renter (hvilke opregnes og deriblandt S. Lauritzes Gaard). Dernæst skulde S. Albans Sognepræst have 20 Mk. af Jørgen Gyldenstjernes Vicarie og 16 Mk. af Calente Alters Vicarie; S. Hans Sognepræst 30 Mk. af Hans Bangs 3 Vicarier og 16 Mk. af S. Jacobs Alter; Vor Frue Sognepræst 8 Mk. af S. Andreæ Alter o. s. v. (Hoff. F. 5 Pag. 69; 6 Pag. 258).

S. A. fik Jacob Hardenberg til Sandholt Brev **ad gratiam** paa Næsbyhovedes Len, S. Hans Kloster og Stiftets Gods i Fyen (Canc. Reg. og B. R. 1 Pag. 47; og man har endnu i den topographiske Saml. i Geheimearchivet, i Følge Prof. Petersens velvillige Meddelelse, en Fortegnelse over de Vilkaar, paa hvilke bemeldte Jacob Hardenberg havde disse sine Forlæninger af Kongen). Maaskee var det altsaa først ved denne Leilighed, at S. Hans Kloster blev inddraget eller seculariseret (P. Müller Pag. 25).

S. A. var Jacob Brokkenhuus Landsdommer i Fyen; og om ham og hans Familie see K. Nos. Dom. Pag. 121.

1542 udstedte Kongen i Odense S. Hans Midsommersdag en Anordning om Superintendentens Indkomst af Fyen, eller hvad han af visse Herreder og Byer i bemeldte Land aarligen skulde nyde i Korn, Landgilde, Smør, Lam og anden Rente, hvilket Alt tilhobe opregnes (Reg. Vosf.), og i hvis Indledning det hedder: at paa det at Mester Jørgen Jensen, Superintendent i Fyens Stift, maa vide, hvor han hvert Aar skal annamme og oppebære sin Rente og aarlige Opholdning, og ikke skal herefter behov have hvert Aar at fordre samme hans Underholdning af os, som hertil skeet er, skulle de efterskrevne vore og Stigtens Tjenere og deres Efterkommere aarligen yde ham og hans Efterkommere efterskrevne Korn og Landgilde (**Dipl. Lang.** ved K. R.). Desuagtet skal dog det Hele, der ved denne Leilighed tilstodes ham, blot have belobet sig til 2 Læster Rug, 4 Læster Malt, 2 Læster Havre, 40 Lam og 1 Td. Smør og altsaa ikke endnu have opveiet, hvad der i Kirkeordinantsen var ham og enhver anden Biskop tilstaaet (Bloch 1 Pag. 9).

S. A. skjenkede Kongen Borgemester og Raad S. Albani Kirke; dog skulde Taarnet, som sagt, vedligeholdes og Borgerskabet have deri sin Stormklokke; Kirkegaarden skulde forvandles til et Torv og Stenene i Choret overlades den kongelige Lænsmand; hvoraf altsaa sees, at der blev Intet af Prioren i S. Knuds Forsæt, at oprette der paa Stedet en Skole (Pont. 3 Pag. 273. Atl. 3 Pag. 439, 6 Pag. 583. Aktstykk. Pag. 62).

S. A. udstedte Kongen sin Confirmation paa Vic-

tualier til Sygehuſet (ɔ: Hoſpitalet) af S. Hans Klo=ſter (Hoff. F. 5 Pag. 167).

S. A. Kong Chr. 3dies Befaling fra Odenſe: at alle de ſmaa Markeder, ſom for den kongl. Recesſes Forbud holdtes i Fyen under Kong Hans og andre fremfarne Konger, maatte igjen efter gammel Sædvane til den Fattiges Ophjelpning indfores og for Fremtiden holdes (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Befaling om at forlige en Sag imel=lem (Domprovſten i Viborg) Chriſtiern Perſen og Erik i S. Jørgensgaard; ſamt om at renſe den Bæk, der lober igjennem Byen, og endelig om Graabrødre=kloſter (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Befaling: at da han forgjeves, end=ogſaa med Opoffrelſe, havde ſøgt at tilveiebringe ſig Freden, ſaa maatte Byens Borgere nu holde ſig fær=dige med Vaaben og Værge og iſær vogte ſig for frem=mede Spioner (Canc. Reg.).

S. A. gav Kongen Befaling, at Sortebrødrekirke ſkulde nedbrydes formedelſt dens Broſtfældighed og Klo=ſtrets Bygning afdeles i Vaaninger, hvis Afgift til Hoſpitalet ſkulde ſvares (Hoff. F. 5 Pag. 172); hvilket ogſaa virkelig maa være ſkeet; thi iblandt Andre findes Fru Kirſtine Gregersdatter, Carl Bryſke til Flint=holms Enke, 1543 at have udſtedt ſit Beviis for den Gaard og Grund, hun af almindeligt Hoſpital havde til Fæſte i Sortebrødrekloſter (Birch.).

S. A. blev Prinds Frederik hen paa Sommeren hyldet paa alle Landsthing i Riget, hvor hele Adelen, Geiſtligheden, ſamt Deputerede fra Kjøbſtæderne og

Herrederne mødte, for at aflægge ham Hyldingseden (Krag Chr. 3 Pag. 256).

S. A. fik Prioren i S. Knud Befaling at gjøre Hr. Christen Schytte, som nu var Læsemester i Odense, Underholdning (D. Mag. 2 Pag. 72. Bloch 1 Pag. 271).

S. A. fik bemeldte Prior kongl. Qvittering paa 300 Jacobsdalere, som Kongen af ham havde annammet (C. Pouels. Reg.).

S. A. Befaling om 6 Karle at udgjøre til Skibs med Vaaben og Værge, Kost og Fetallie paa 1 Maaneds Tid (l. c.).

S. A. Ditto: at skikke til Arbeidet ved Nyborgs Befæstning 12 Styrtekærrer (l. c.).

S. A. fik ham Dombrev paa Laas over al den Eiendom, Klostret eier i Odense; udstedt af Landsdommeren, Jørgen Qvitzou, Søndag næstefter 20de Dag Juul (l. c.).

S. A. sidste Dombrev til Laas over Klostrets Besiddelser i Odenseherred (l. c.).

S. A. fik bemeldte Prior kongl. Brev: at det maa være ham tilladt at pantsætte noget af Klostrets Gods for den Sum Guld og Dalere, som han nu skal komme Kongen til Hjelp med, som er 500 Gylden i Guld og 500 Daler (l. c.).

S. A. kongl. Befaling til bemeldte Prior: at han skulde lade gjøre klar Register og Jordebog over alt Klostrets Gods (D. Mag. 2 Pag. 72) og det til Domprovsten i Viborg, Christiern Pedersen, antvorde.

S. A. Dronning Dorotheas Brev til bemeldte Prior: at han skulde antvorde Frue Berthe 2000 Tagsteen;

hvorover Prioren beklager sig sigende, at Fru Berthe kom med Urette til disse Steen (D. Mag. 2 Pag. 72).

S. A. var Jacob Hardenberg til Sandholt Læns-mand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450, 584. K. Rof. Dom. Pag. 193) og udsteder s. A. et Brev, hvorved han gjør vitterligt: at efterdi hans Frue, So-phie Lykkes, Forfædre havde givet Gods til den Hellig-aands Kloster i Faaborg for Messer at holde med Condition, at, naar de ophørte, skulde Arvingerne tage Godset igjen; og efterdi nu Leiligheden i Riget sig saa begivet haver, at saadanne Messer og Tjenester ikke mere holdes, saa tager han nu Godset igjen og giver det til Odense Hospital; men dersom Kongerne i Dan-mark skulde nogensinde fremdeles befatte sig med det Samme til nogen anden Brug at forvende, giver han sine Arvinger Lov at tage det gandske til sig igjen. Bre-vet, som findes ved Odense Hospital, er forseglet af ham selv, Mikkel Brokkenhuus til Brangstrup, Høveds-mand paa Nyborg, Eiler Rønnow til Hvidkilde, Dide-rik Henningsen til Rørbek og Christoffer Pallieborg (?), Høvedsmand i Odense (Birch.).

S. A. udsteder Jacob Hardenberg til Sandholt sit Skjøde til Hospitalet paa 1 Gaard i Rogelund i Vends-herred, 1 Ditto i Balslev, i Gjelsted, i Stubberup og i Borring (Hoff. F. 5 Pag. 183).

S. A. døde bemeldte Jacob Hardenberg til Sand-holt, Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450, 584. K. Rof. Dom. Pag. 193) og blev i S. Hans Kirke begravet (Atl. 3 Pag. 446. Hoff. F. 5 Pag. 190. Atl. 6 Pag. 597, som dog siger 1544). Han skrives paa Liigstenen, som er tegnet af Abildgaard, Jochim

Hardenberg til Sandholt og Hvedholm, og hos ham hvile begge hans Fruer, Edel Billesdatter og Sofft Lykkesdatter; og i hans Sted blev Eiler Hardenberg igjen til Lænsmand paa Næsbyhoved og i S. Hans beskikket (B. R. 1 Pag. 47=48).

S. A. var Johannes Mule Borgemester og døde 1551 (Birch.).

1543 i Jan. holdt Kongen Retterthing i Odense i Overværelse af Landsdommeren i Fyen, Jacob Brokkenhuus, og Prior Christiern Pouelsen (K. Rof. Dom. Pag. 73=74).

S. A. ligeledes i Febr. (l. c. Pag. 74=76).

S. A. ligeledes 3die Pindsedag (ibid. Pag. 81).

S. A. skjenkede Kongen Hospitalet i Odense Hals og Haand over dets Tjenere eller Bønder (Hoff. F. 5 Pag. 167).

S. A. kongl. Befaling: at de svenske Knægte, som ligge i Byen, selv skulle betale, hvad de fortære (Canc. Reg.).

S. A. tillader Kongen os elskelige regelbunden Mand, Hr. C. Pouelsen, Prier i S. Knud, at saasom han haver lovt Kongen en Sum Guld og Penge at betale „vor" Gjeld med, og han sig nu beklager ikke at kunne fuldgjøre samme, at han da paa en Gjenløsning maa forpante og udsætte saameget af Klostrets længstfraliggende Gods, som ham mangler i bemeldte Sum, dog ingenlunde af det Gods, som ligger i Nærheden omkring ved Klostret eller i dets Enemærker. Dat. Odense Onsdag næst Nytaarsdag (C. Pouels. Reg. og D. Mag. 2 Pag. 72).

S. A. Johan Reventlauffs Gjenbrev paa alt det

Gods og Eiendom, som S. Knuds Kloſter haver paa Øre liggende, og ſom han i Pant haver faaet af Kloſtret ſin Livstid uafløſt for 1400 Jacobsdalere ꝛc. (C. Pouelſ. Reg.).

S. A. Axel Urnes Qvittering paa 500 Jacobsdalere, modtagne af Prior i S. Knud paa Kongens Vegne (l. c.).

S. A. Corfitz Knuttſens Qvittantz paa 500 Gylden i Guld i lige Maade (l. c.).

S. A. kongl. Befaling til Prior i S. Knud om nogen Fetallie at forſkikke til (Fæſtningsarbeidet i) Nyborg (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at underholde en Student i Kjobenhavn (D. Mag. 2 Pag. 72).

S. A. blev der Biſkoppen i Odenſe anviiſt 400 Mk. danſke aarlig i Stedet for de 100 Daler, han før havde hævet af Byſkatten (Pont. 3 Pag. 280).

S. A. blev i S. Hans Kirke begravet **Petrus Magni, Justitiarii Danorum Secretarius**, og hos ham hviler ligeledes hans Broder, Esbern Magni. Paa Liigſtenen ſtod nedenfor den latinſke Inſcription endvidere følgende danſke: **Her ligger de Rönnowers gode gamle Ven** (Birch.); hvoraf man ſaaledes har villet ſlutte, at han har været Secretair hos Rigsdroſten, Claus Rønnow, ſom ogſaa her i Kirken ligger begravet; men C. R. døde allerede 1486 og var desuden neppe Droſt, men Marſk; ogſaa var det nok Rigens Cantsler og ikke Droſten, der kaldtes Juſtitiarius.

S. A. udſtedte Hoſpitalsforſtanderen ſit Brev til Lars Povelſen og Arvinger paa en Hoſpitalets Jord og Grund i Nørregade ved det Stræde, ſom løber til

S. Hans Kloſter, mod aarlig Skyld 4 Mk. i god gammel Mynt til Hoſpitalet (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. bebode Elſe Pedersdatter Helliggeiſtes Hovedgaard og ſvarede deraf til Hoſpitalet 1 Pd. Byg og 1 Skp. Smør (Canc. Reg. og Hoff. F. 5 Pag. 180).

S. A. var Eiler Hardenberg Lænsmand paa Odenſegaard (Atl. 3 Pag. 450).

S. A. var Jacob Brokkenhuus Landsdommer i Fyen (K. Roſ. Dom. Pag. 76).

S. A. i Marts paakjender Kongen og Raadet i Odenſe en af Rigscantsler Jorgen Ovitzou 1542 afſagt Dom i Anledning af, at Herbert Bartſkjer, Borger i Odenſe, paa ſin Huſtrues Vegne paataler en Fordring, der ſkulde reiſe ſig fra et ophævet Intereſſentſkab (Matſchab oc Staldbrodreſchab) imellem hendes Fader, Dytmer Hermansſen, og den afdode Kjobmand Hans Veſtfalling, efter hvem Arvingerne havde fragaaet Arv og Gjeld; og mener derhos at kunne gjøre ſin Ret gjeldende i et Huus, der ved kongl. Bevilling (erhvervet af Hans Veſtfallings Huſtru Annes Broder, Provſt Hans, ſom da var i hoibaarne Fyrſte, Fyrſt Hanſes, Cancelleri) var forbeholdt den umyndige Arving (Hans Veſtfallings Son, Hans Hansſen) og af denne, da han var bleven myndig, tilſkjodet den nærværende Beſidders (Villom Kelbrecker, Borger i Odenſes) Fader, Peyther Kelbrecker. Men da Sagſogerens Beviis for Fordringens Rigtighed alene ſtottede ſig paa et Thingsvidne, der er fort 5 Aar efter Intereſſentſkabets Ophævelſe, og det paa Eiendommen udſtedte Skjode findes lovligt, anſees hans Paaſtand for at være ugrundet.

Paa Retterthinget vare iblandt Andre overværende Hans Friis og Oluf Hanssen, Borgemestere i Odense (K. Nos. Dom. 2 Pag. 135=39).

1544 var Kongen i Febr. i Odense og fældte der i S. Hans Kloster en Dom (Aktstykk. Pag. 189 sq.).

S. A. Klokkeronsdag holdt Kongen Retterthing i Odense, i Overværelse af Erich Morthensen til Norregaard, Hans Friis, Borgemester i Othense, Peder Schriffver og Jørgen Kotthi, Raadmænd, og Lauris Laurisen, Borger der sammesteds (Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. 2den Søndag efter Paaske holdt Kongen ligeledes Retterthing i Odense (K. Nos. Dom. Pag. IX).

S. A. var Kongen i August i Odense og udstedte der et Brev angaaende Provst Jørgen Gyldenstjerne (D. Mag. 4 Pag. 173=74).

S. A. Kongens Befaling til Magistraten om at udtage Krigsfolk til et Tog imod Dithmarsken, saaledes at hver 5 Borgere skulde udgjøre d: udruste den sjette med Harnisk, Nor, Halvhager, lange Spieβer og andre gode Værger og 2 Maaneders Proviant, samt medgive dem en Raadmand som Befalingsmand og en Bartskjær til Læge; at mode den 25 Juli i Schleswig (Aktstykk. Pag. 77).

S. A. kongl. Befaling, hvorved Odense By fritages fra den befalede Stilling af deres Folk til Fyrstendommet (Canc. Reg.).

S. A. nævnes, som sagt, Jørgen Gyldenstjerne som Provst i Odense; hvilket Provsti han havde forpagtet af Mag. Johan Walchendorf (D. Mag. 4 Pag. 163).

S. A. kongl. Befaling til Prior i S. Knud om 4

Karle at udgjøre af Kloſtret med Heſte og Harniſk ind udi Dithmarſken (C. Pouelſ. Reg.).

S. A. et Udæſkningsbrev, hvorved Prior i S. Knud lod udæſke til Odenſe Bything af Borgemeſter og Raad Ackemadt (der i det Følgende ſynes at kaldes Oſtermae). Dog bleve de ſiden af Kongen ſaaledes forligte derom, at Borgerne ſkulde beholde fornævnte Oſtermae en Tidlang for Kongens Bons Skyld, ſaalænge de ſadde i Vild og Venſkab med Prior og Kloſter (l. c.).

S. A. ſaavel Odenſe Bythings- ſom Fyenbo Landsthingsvidne: at den Gaard, ſom S. Knuds Kloſter havde paa Horſetorvet, og ſom det ſkjødede til Hr. Mogens Gjøe, var ved hans Død ikke betalt eller Kloſtret fyldeſtgjort for ſamme; men førſt ſiden Hr. Mogens's Død havde hans Arvinger gjort Kloſtret fyldeſt for ſamme med 500 Mk. danſke (l. c.).

S. A. (den kongl. Rentemeſter) Meſter Anders Globs Brev (til Prior i S. Knud) om det Regnſkab i Serſløfs (til Kloſtret henhørende) Kirke (l. c.).

S. A. Prioren i S. Knud, C. Pouelſens, Brev til Skræderlauget i Odenſe, hvorved han forunder dem et Huus i S. Albaniſtræde til Laugshuus for 4 Mk. aarlig Leie (Od. 2 Pag. 92); [1]) hvoraf det ſaaledes ſees, at det daværende Albaniſtræde er det nuværende Skomagerſtræde; hvorhos man tillige antager, at Skræddernes Laugshuus den Tid ſtrakte ſig længere ud imod

---

1) Man paaſtaaer ellers i Almindelighed, endſkjøndt, ſom ſagt, urigtigt, at det var kun 8 ß., de gave i Leie; og det er et almindeligt, ſkjøndt heiſt uſandſynligt, Sagn, at de engang ſkulde betale diſſe 8 ß. i Leie, men kunde ikke.

det saakaldte Magazin eller nuværende Rectorbolig; men at den største Deel deraf 1580, for at udvide Torvet, blev nedbrudt, saa at det nuværende blot bestaaer af nogle Fag af det gamle (Od. 1 Pag. 65).

S. A. Skrædergildets Oldermand, Bartholomæi, samt Borgemester og Raads Revers til S. Knuds Kloster i Anledning af ovennævnte Laugshuus (C. Poulsf. Reg.).

S. A. døde Jytte Podebusk paa Kjørup og blev i S. Hans Kirke begravet (Gl. Saml. 2, 3, 25).

S. A. Borgemester og Raads Vidnesbyrd: at for dem have været Erlige Mænd Anders Reyg og Hans Schriffver, Raadmænd i Byen og Bisiddere i Smedelauget, og erklæret, at menige Laugsbrødre havde vedtaget en Forandring i deres Gildesskraa (Aktstykk. Pag. 47).

S. A. var Hans Friis Borgemester og udsteder med Flere en Vidisse af Kongens Tilladelse for Prior i S. Knud, at pantsætte af Klostergodset (C. Poulsf. Reg.).

S. A. udstedes en Skraa for Badskjærembedet i Odense, givet af Borgemester og Raad **in Consistorio Ottoniensi feria sexta ante festum divi Francisci** (Danske Saml. i Geh. Arch.).

S. A. Eiler Rønnow til Hvidkildes og Fleres Anordning om Hospitalcapellanens Løn, Underholdning og Embedsforretninger (Hoff. F. 5 Paj. 172).

S. A. gjør Jørgen Daa til Østrup [1]) Vor Frue Dag **nativitatis** i Ottense vitterligt, at have laant 60 Jachimsdaler af Hr. Esse Bilde til Svanholm, for

---

[1]) Jesper Daa til Enggaards Broder.

hvilke han pantsætter ham en Gaard i Skamstrup i Tudseherred. Hans Brødre, Claus Daa og Jesper Daa, besegle med ham. Ligesom den samme Jørgen Daa til Østrup ogsaa næste Aar (1545) gjør vitterligt, at han sælger til Hr. Esse Bilde til Svanholm 1 Gaard i Hanrope By i Jerløse Sogn, Tudseherred, 1 Ditto i Bonderop og 1 Ditto i Qvidtzlemarckit. Hans kjære Broder, Jesper Daa til Enggaardt, og Poull Skinckell till Østrupe besegle med ham. Skrevet paa Østrupe Onsdag næstfor Pindsedag 1545 (**Dipl. Lang.** ved K. R.). Og er dette os et ikke uvigtigt Doc., da det viser os, at Jørgen Daa og Poul Skinkel paa een og samme Tid eiede Østrupgaard i Lundeherred; og dette Sameie, der endnu 1550 vedvarede, kan saaledes maaskee forklare os, hvad det var for en Skinkel, der i en Duel paa Pistoler ihjelskod en Daa ved de saakaldte Daaes Torne tæt udenfor Østrupgaard (Præsteindb. 1755). Bemeldte Jørgen Daa var allerede død 1560 (see infra), da hans Enke omtales.

1545 holdt Kongen Retterthing i Odense 8 Dage efter Paaske (K. Rof. Dom. Pag. 84).

S. A. ligeledes den 30 Nov. (ibid. Pag. 86) i Overværelse af Landsdommer Jacob Brokkenhuus og Raadmændene Gregorius Hansen, Jørgen Kotti og Hans Skriver. Og ved en af disse Leiligheder maa det formodentlig have været, at Kongen f. A. mæglede imellem Hanseaterne og Borgerne i Bergen, hvis Deputerede vare mødte for Kongen i Odense (Krag Chr. 3 Pag. 286–88).

S. A. udgik der kongl. Befaling til Magistraten i Odense om at forhjelpe Jens Jepsen paa Bye i Norge

til Ret, som beklager sig over sin Broder, Peder Lerke i Odense, som har oppebaaret Bod efter hans Broder, Mads Lerke, som blev ihjelslaget i Haudrop, og efter hans Fasters Søn, som blev ihjelslaget i Pederstrup; og har han desuden Tiltale til ham for den Karl, der kom ud af Nyborg Taarn og var med at ihjelslaae hans Broder (Birch.).

S. A. Joachim Becks Qvittering til Prior i S. Knud paa Kongens Vegne for modtagne 600 Jacobsdalere (C. Pouels. Reg.).

S. A. kongl. Befaling til bemeldte Prior om 6 Karle med Heste og Harnisk af Klostret at udgjøre til Kolding (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om 600 Daler, som Prior skulde komme Kongen til Hjelp med (l. c.).

S. A. fik Prioren i S. Knud kongl. Befaling at annamme til sig i Klostret og redelig underholde de franske Ambassadeurer (D. Mag. 2 Pag. 73. Pont. 2 Pag. 897, 3 Pag. 284).

S. A. vare Gregorius Hansen, Jørgen Kotti og Hans Schriffver, som sagt, Raadmænd i Odense (K. Ros. Dom. Pag. 86), ligesom Jacob Brokkenhuus var Landsdommer i Fyen (l. c.).

S. A. blev Raadmand Knud Jørgensen Seeblad (hvis Fader, Jørgen Knudsen Seeblad, 1500 var bleven nobiliteret) optaget i Kjøbmands- eller Helligtrefoldighedsgildet i Odense; ved hvilken Leilighed hans Fader var Borgen for ham, og han næste Aar gav 1 Mk. Penge og 1 Mk. Vox (i Igang) til Gildet (Gl. Saml. 1, 1, 36); jfr. hvad derom sammesteds videre berettes.

S. A. Torsdagen ante festum Michaelis døde Borgemester Michel Mules Datter, Maren, som Aaret forud havde holdt Bryllup paa Odense Raadhuus med ovenomtalte Raadmand, Knud Jørgensen Seeblad; og blev hun Dagen efter begravet, hvilket den Tid var brugeligt, og hvorpaa flere Exempler anføres (Birch.).

1546 gjør Kongen vitterligt: at s. A. Torsdagen næstefter Frue Dag purificationis var skikket for ham (paa Retterthing) i Viborg Mads Mouridsen paa sin Fader, Mourids Christensens Vegne, som er Christen Pedersens, som var Domprovst her udi Viborg, hans Børns, som han havde med sin første Hustru, Barbra, rette Værge paa den ene, og Thomas Mikkelsen paa sin Broder, Claus Mikkelsen, Borger udi Odenses, Vegne, som er forte Christen Pedersens sidste Hustru, Marine Mikkelsdatters, og forte Christen Pedersens sidste Barns rette Værge paa den anden Side, og berettede, hvorledes forte Christen Pedersen skal have havt noget Jordegods i Være, som hans Moderbroder, gamle Biskop Jens (Beldenak) udi Fyen skal have kjøbt og stiftet og funderet til et Vicarie og Alter i S. Knuds Kirke i Odense; og at forte Christen Pedersen, nogle Aar førend han døde, skal have forhvervet Kongens Brev paa samme Gods at maatte nyde til sig og sine Arvinger, dog Recessen, saavidtsom den belanger, hvorledes det skal holdes med ufrie Mænd, om dem falder Jordegods til, dermed uforkrænket. Sammeledes berettede Mads Mourid en paa sin Faders og Thomis Mikkelsen paa sin Broders Vegne, hvorledes forte Christen Pedersen, nogle Aar efter at han havde forhvervet samme Brev paa forte Gods, skal have udgivet

sit aabne Brev (see 1541) og derved givet af samme Vicariegods efter hans Død 24 Mk. danske aarlig Rente at gives og ydes til Skolen i Odense, og i samme Brev formelder, at hans Arvinger ikke maae afhænde samme Gods, hvorpaa han har forhvervet Stadfæstelsesbrev; og nu Christen Pedersen er død, kræves hans Arvinger stor Gjeld efter ham, og de kunne ikke forenes om samme Arv og Gjeld, da de ikke vidste, hvad heller samme Gods skulde skiftes som Jordegods eller Løsøre, efterdi de ere ufrit Folk. Da efter Sagens Leilighed sagde vi dem saa for: at efterdi samme Vicariegods var frit Gods, og de det ikke selv maatte beholde, da skulde de først udlægge til Skolen de 24 Mk. danske, som Christen Pedersen havde stiftet til samme, og siden sælge det andet Gods og Rente, saameget som var givet til samme Vicarie, for et skjelligt Værd til frie Mænd; med de Penge, som de oppebare for samme Gods, skulde de betale Christen Pedersens Gjeld, og hvad der blev tilovers skulde skiftes imellem hans Hustru og Børn (af Rigens Dombog ved K. R.).

S. A. i Fasten forlænede Kongen fra Aarhuus Ridder og Rigscantsler, Antonius Bryske, med Provstiet i Odense, at bruge og beholde al den Stund, han har Rigens Indsegl og er Rigscantsler, imod at han deraf skulde gjøre og give Kongen den samme Tynge og Tjeneste, som Mag. Anders Glob [1]) deraf havde gjort

---

1) Som altsaa s. A. maa være død, hvorfor ogsaa Iver Friis s. A. Pindseaften paa Kolbinghuus fik Qvittantz for Salig Mester Anders Globs Regnskab som Rentemester (Dipl. Lang. ved K. R.).

og givet; og skulde for Fremtiden Enhver, der beklædte Rigscantslerembedet, paa samme Maade med dette Provsti forlænes (Hv. Pag. 1087. Pont. 3 Pag. 297. Bloch 1 Pag. 597); jfr. 1544.

S. A. i Fasten holdt Kongen Retterthing i Odense, i Overværelse af Landsdommer Jacob Brokkenhuus, Prior C. Povelsen, Borgemester Hans Friis og Raadmand Gregers Hansen (K. Rof. Dom. Pag. 92).

S. A. ligeledes 4 Uger efter Paaske, i Overværelse af Borgemester Hans Friis og Byfoged Hans Cruse (l. c. Pag. 95).

S. A. udsteder Kongen i Juli Maaned fra sin Gaard i Odense et Privilegium for Kjøbstæderne i Fyen, hvori det iblandt Andet hedder, at nogle Rigsraader paa en vis Tid skulde forsamles i Odense, for med Landets Borgere at overveie Stædernes Tarv (Aktstykk. Pag. 2 sq.).

S. A. holdt Kongen ogsaa i Decemb. i Odense Retterthing, paa hvilket foruden Flere ogsaa Landsdommeren Verner Svale, Prioren C. Povelsen og Raadmanden Jørgen Kotti vare tilstede (K. Rof. Dom. Pag. 100).

S. A. kongl. Befaling til Prior i S. Knud: at han skal komme Kongen til Hjelp med $\frac{1}{3}$ af al Klostrets Rente eller af alt det, som Klostret havde til aarlig Indtægt; hvilket han dernæst skulde forvende (o: ombytte) i Guld og Dalere (C. Pouels. Reg.).

S. A. gjør Johan Friis til Hesselager vitterligt, at være overeenskommen med (den foromtalte Viborger Domprovst) Christen Pedersens Arvinger, Marine Christens, paa sine og Børns Vegne, og Palli Christiernsen,

om det Gods, dem var tilfaldet efter Christiern Pedersen, hvis Sjæl Gud have! at saasom de efter kongl. Neces vare forpligtede, som ufrit Folk, at sælge samme Gods inden Aar og Dag, og samme Gods nu til ham er overdraget som Eiendom med Vilkaar, at han i samme Kjøb skal til sig annamme de 24 Mk. danske aarlig Udgift, som Christen Pedersen af samme Gods havde sig forpligtet til S. Albani Skole aarlig at udgive: 16 Mk. til Skolemester og 8 Mk. til fattige Peblinge (jfr. 1541); saa forpligter han sig nu dertil og udlægger derfor nu herved 4 af sine Tjenere (ɔ: Bønder) i Nyslinge i Gudmeherred, som hver skulde svare 6 Mk. aarlig til bemeldte Skole, eller, hvis de ikke gjøre det, da han selv. Underskrevet af Rigsmarsk Erik Banner til Asdal, Rigscantsler Anthon Brynske til Langesø og Udstederens Broder, Henrik Friis til Lunde. Dat. Kolding Løverdag efter Søndag Cantate (C. Pouels. Reg.).

S. A. var Eiler Rønnow til Hvidkilde Lænsmand paa Næsbyhoved og Odensegaard (B. R. 1 Pag. 48; jfr. 1550).

S. A. i Fasten var Jacob Brokkenhuus (Aktstykk. Pag. 192), men s. A. i Dec. Verner Svale (K. Ros. Dom. Pag. 100) Landsdommer i Fyen.

S. A. var Hans Friis Borgemester (K. Ros. Dom. Pag. 92, 95), Gregers Hanssen (Pag. 92) samt Jørgen Kotti (Pag. 100) Raadmænd og Hans Cruse (Pag. 95) Byfoged i Odense.

S. A. blev Borgeren Peder Christiernsen i Graabrødrekirke begravet, ligesom 1549 hans Hustru, Karine Boudisdatter (Birch.).

1547 befandt Kongen, hvorledes Adelen i Fyen holdt godt indbyrdes Nabofkab og Gud til Ære og deres Konge og Fædreland til Tjeneſte og Beſtyrkelſe havde gjort og ſtiftet under ſig ſelv en broderlig Orden og Liga og derover holdt aarlig S. Knud Konges Dag deres Møde, Samling og Vertſkab udi Odenſe, hvilket han lod ſig meget vel befalde; og til ydermere Bekræftelſe, at Saadant maatte altid og evig blive beſtandigt og uryggeligt, formerede og med ſine konge=lige Bevillinger ſtadfæſtede han ſaadant deres Forbund og Broderſkab (Krag Chr. 3 Pag. 311=12). Og er det herom Lyſcander 1622 i Gl. Saml. 1, 2 Pag. 69 ſiger, at Mange af Adelen havde nedſat ſig i Odenſe og der fordum holdt et Compagni under ſig indbyr=des udi den lovlige S. Knuds Orden og Lov. Dette Laug havde ſine egne Privilegier, ſom vare givne af Kong Chr. 3. De kom aarligen ſammen i Odenſe den 20 Juli og afgjorde i Mindelighed alle imellem dem opkomne Stridigheder og med et ſtort Banqvet holdt en venlig og glædelig Omgængelſe i nogle Dage; „hvilket dog altſammen den ſidſte onde, bange og ſø=medige (?) Verdens Alder haver nu meget ſvækket og Tid efter anden ladet falde og afſkaffes.“ Bemeldte broderlige Orden og Liga eller dens ſaakaldte Privile=gier beſtode nemlig i den under Navn af Fyens Vedtægt bekjendte Anordning, der lyder ſom følger: Vi Chriſtian den Tredie o. ſ. v. gjøre Alle vitterligt, at Os elſkelige Johan Friis til Hesſelager, vor Cantsler, Antonius Bryſke til Langeſø, Rigens Cantsler, Eiler Rønnow til Hvidkilde, Embedsmand paa Næsbyhoved, vore Mænd og Raad, Marqvard Tidemand til Helde=

rup, Embedsmand paa vort Slot Holbek, Hans Johansen til Julskov, Embedsmand paa vort Slot Hindsgavl, Frands Brokkenhuus til Egeskov, Embedsmand paa vort Slot Nyborg, Axel Urne til Søgaard og Corfitz Ulfeld til Korbolle, vore Mænd og Tjenere, have været her hos os med nogle Artikle, som vor elskelige menige Adel paa vort Behag haver berammet og samtykt herefter i vort Land Fyen at holde ville; da have vi med vort elskelige Danmarks Riges Raad bevilget og samtykt disse efterskrevne Artikle, som herefter følge:

„1) Om Fæ skal saa holdes, at hver tillægger saameget Fæ, som han kan føde paa sit eget Græs og Straa, og ei hugge nogen Mands Skov for Fæ."

„2) Item Ingen maa hugge Ved til Skibs at føre udi nogen Maade; hvo som det gjør og vil hugge Eeg eller Bøg eller Kulbrændere (o: Brænde til Trækul) til Torgs at føre, den skal have det med Jorddrottens Minde under den samme Pøen, som efterskrevet stander om Skovhug."

„3) Item hvor som Bønde og Brydie haver fælleds Skov sammen, da nyder hver Fælde (o: Vindfælde), som han haver i Grunden, og det befales en Bønde og Brydie til Aasyn at være; dog Ingen komme derved, førend fornævnte Aasyns Mænd derhos komme at adskille og dennem imellem at dele den Fælde, at hver faaer det hannem bør."

„4) Item hvor som Kronen, Kirken og Ridderskabet haver Fælledsskov, der nyde hver, som han haver i Grunden; dog Ingen bevare sig dermed, uden Jorddrottens Bud er derhos."

„5) Item hvo som findes med Skovhug imod disse

fornævnte Artikle, han haver forbrudt 4 ß. Grot imod den, hannem finder i Skovhug og fører Heſt og Vogn til Jorddrotten eller hans Foged til et Jertegn; og den, ſom hugget haver, bøde Skaden imod Jorddrotten og derover give 4 ß. Grot til den, hannem finder."

„6) Item hvor herefter findes Geder i Fyen, da ſkal hvem ſom dennem finder og overkommer, beholde dennem til Priis og ei dermed forbryde Noget i nogen Maade; og hvem ſom dennem uformer, ſom ſamme Geder ſaa annammer, bøde derfor ſom for Vold og Ran efter Receſſens 65de Artikel."

„7) Item ſkal Ingen bede, ſlaae eller ſkyde eller ellers udi nogen Maade ødelægge Raaer imellem Vor Frues Kyndelmiſſe og S. Hansdag Midſommer, og ikke heller bede, ſkyde eller ellers ødelægge Harer fra Faſtelavn og til **Sanctorum Philippi & Jacobi Apostolorum**; hvilket aarligen ſaa ſkal holdes efter Receſſens 68de Artikel."

„8) Item Almuesfolk, ſom (ei) ere Kjøbſtædmænd, ſkulde ei ſlaae eller jage Raaer eller Harer med Rævehunde eller Armborſt; findes Nogen med færſk Gjerning, da rette derfor ſom for andre ſtjaalne Koſter. Vorder han ei greben med færſke Gjerninger, og ſigtes han derfor, da værge ſig efter Loven eller og blive Tyv derfor, ſom forſkrevet ſtaaer."

„9) Item hvilken herefter vil bygge Huſe, ſtore eller ſmaa, da ſkal (han) ſætte dennem paa Stene; fordriſter ſig Nogen herimod at gjøre, vore og Kronens og Kirkens Tjenere eller Nidderſkabets, da haver han dermed forbrudt ſin Gaard."

„10) Item ſkal hver Bonde være forpligtet aarligen

at lægge i det Mindste 10 Humlekuler ved sin Gaard, indtil han haver lagt saamange, som han til sin Gaards Ophold behov haver. Desligeste aarlig Aar om Foraaret i det Mindste sætte 20 gode, færske Pilestaver i sin Gaards og Marks Gjerder, som voxe kunne, indtil samme Gjerde er fuldsat, og Bonden fanger deraf saamange Staver, som han til Gaardens Staver og Humlestænger behov haver; ligesom Recessens 59de Artikel formelder."

„11) Item naar nogen god Mand forviser Nogen af sin Gaard og Gods for hans Forsømmelse, da skal den Bonde, som saa udviset vorder, sætte Borgen til den, der Jorddrot er, at han skal ei feide den, som Boligen efter ham fangendes vorder, saavelsom for hvis han ellers pligtig er. Vil han ikke sætte Borgen, da maa hans Jorddrot hindre hannem, saalænge (indtil) han sætter Borgen for Feide, og ei dermed gjøre hverken Vold eller Hærværk efter Recessens 44de og 45de Artikel."

„12) Item skal og ingen Mand stævnes uden (for) Fyen, om han vil pleie Ret først til sin Birkething, Herredsthing og Landsthing."

„13) Item hvad Vide, som Almuen lægger paa udi nogen By eller Torp, om Hegned og Gjerde, Fæ, Jord og anden Byes Nytte og Tarv, da maa ei en Grande eller to kuldkaste (det); men de skulle alle holde Vide og Vedtægt. Hvo som siden bryder og ei vil holde (det), som andre gode Grander vedtage, da maae de hannem pante for hans Ulydelse og ei brydes fordi (ɔ: derfor) enten Vold, Hærværk eller Andet."

„14) Item skal Ingen jage udi anden Mands Enemærke."

„15) Item hvo som vil dele nogen Skov eller Mark til Reebs eller Raft, eller dele noget Markeskjel, da skal han lade den Selveierbonde thingstævne, som da paa Boligen boer, og ei hans Medarvinger; og den Bonde, som da paa Boligen boer, sige Konningens Foged til at (være) hannem bistændig paa Kongens Vegne, at han nyder det, som Lov og Ret er."

„16) Item skal Ingen holde eller have Stande-Svenne paa anden Mands Gods eller tage anden Mands Tjener udi Forsvar."

„17) Item at Ingen af fornævnte Adel udi Fyen skal herefter sælge, pante, stjøde eller udi andre Maader afhænde til nogen ufri Mand noget Jordegods; hvilken ufri Mand sig fordrister herimod at gjøre (nemlig): at kjøbe eller pante frit Jordegods, da skal han dermed have forbrudt sine Penninge, og samme Gods igjen at komme til (dens) næste Arvinger, som det solgte og pantsatte, ubehindret i alle Maader."

„18) Item at menige Adel i Fyen haver vedtaget, aarligen til 20de Dag Jule (ɔ: i Følge det Foregaaende til 20 Juli) at besøge Landemode i Odense efter gammel Sædvane for adskillige Sagers Skyld; og for hvis Sag nogen er falden for, der ærlig er, skal hver fri Leide, Fred og Fællighed have, saadant Møde at besøge, til og fra udi sit Behold igjen, og Ingen hannem desimellem fange eller forhindre skal under et Orbodemaal."

„19) Item hvilken Riddermandsmand her i Landet ikke samme Møde samme Tid besøgendes vorder uden

lovligt Forfald, skal have forbrudt 20 Mark danske og 1 Tønde Mjød strax til samme Møde at udgive skulle; og hvilken af Adelen da imod Anden haver Sag, han tage Stævning af Landsdommeren 14 Dage tilforn over sin Gjenpart; og den, som stævnet vorder, skal da møde og til Rette stande, som hannem da foresindes af menige Nidderskab under Sagens Fortabelse (om han er indenlands og uden lovligt Forfald); og dersom han ikke møder, som saa stævnet vorder, og svarer til sin Sag, da skal alligevel dommes paa Sagen efter den Parts Brev og Bevisning, som i Rette møder."

„20) Item skeer det sig saa, at nogen Riddersmændsmænd kommer nogen Kiv, Sag eller Trætte imellem, da skulle to eller flere gode Mænd, som det først tilvidendes vorder, tale dennem en Dag og Stund imellem; ville de (da) ikke lade sig sige og lade staae Dag og Stund, da skulle de gode Mænd, dennem træder imellem, Magt have at byde dennem paa begge Parter, at de være hverandre ubevaret, indtil saalænge at Sagen kommer ind til Landemodet, under et Orbodemaal."

Bydendes og bedendes alle vore elskelige Adel og Undersaatter udi Fyen og særdeles vore Fogeder og Embedsmænd, som nu ere eller herefter kommendes vorde, fornævnte Artikle alle og hver særdeles at holde skulle ved alle deres Ord, Punkter og Artikle, som de udi alle Maader indeholde og udvise, under vor Hyldest og Naade. Datum Koldinghuus **An. Dni. M. D. XLVII.** (**Mscr. Suhm. 4to No. 248**).

S. A. udstedte Kongen Privilegier for Odense By og bestemte, hvorvidt dens Frihed (ɔ: Territorium eller Enemærke) skulde strække sig (Atl. 6 Pag. 583).

S. A. udgav Kongen paa sin Gaard i Odense Befaling til Magistraten i Odense, at bygge Staldrum til 500 Heste (Canc. Reg.).

S. A. udstedte Kongen et Brev af følgende Indhold til Magistraten: „Saasom I tilforn have faaet vor Skrivelse, at I skulle lade tække alle Eders Huse, som Ovne og Skorstene udi er, med Steentag inden S. Mikkelsdag, og I nu have havt Eders Bud hos Os at tilkjendegive, at I ikke saa hurtigt kunne gjøre det, da ere Vi tilfreds med, at I lade det bestaae til næste Foraar, og at det fuldendes inden Mikkelsdag et Aar; dog saa, at I strax inden Vinter lade nedbryde alle Skorstene i de Huse, der ere tækkede med Straa. Sammeledes skulle I ogsaa tiltænke, at holde Eders By reen og hver Løverdag lade alle Gader og Stræder feie, hver saavidt hans Huus og Gaard rækker; og strax udføre samme Ureenlighed udenfor Byen paa en beqvem Plads. Desligest ogsaa lade lægge gode Broer paa Gaderne, baade inden og uden Byen, saavidt Eders Byes Eiendom rækker. Og findes Nogen deri uvillig eller forsømmelig, at I da lader ham pante og straffe; thi findes herefter derpaa nogen Brøst, da ville Vi det vide (o: straffe) hos Borgemester og Raad og ingen Anden." (Canc. Reg.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at **S. Andreæ** Dag paa Kjøbenhavns Slot var skikket for ham paa Retterthinget Hr. Niels Friis, Kannik i Roeskilde, og havde i Rette stævnet Jørgen Kotte, Raadmand i Odense, for nogen Arv efter Hr. Hans Eggersen, som han skulde holde ham for paa Christen Lauritsens Vegne, og berettede, at Hr. Hans Eggersen (som snart skrives

Hans og snart skrives Jens) havde stiftet og sunderet et Vicarie i S. Albani Kirke i Odense, til hvilket Gods han kjendte sig at være en Arving tilligemed Christen Lauritsen, da Begges Modre vare Hr. Hans Eggersens Søstre, og Hr. Niels Friises Fader, Eggert Friis, arvede Hr. Hans Eggersen. [1]) Han satte derfor i Rette, om han ikke burde staae i sin Faders Sted og nyde sin Lod og Anpart i alt det Altergods, Hr. Hans Eggersen havde givet til Altre og Vicarier. Jørgen Kotte svarede, at han ikke blev stævnet forend igaar, og at han ikke nu havde sin Bevisning tilstede, at gaae med Hr. Niels Friis i Rettergang. Men Niels Friis begjerede derpaa at vide, hvad heller han burde at være en Arving til samme Gods, saavelsom Christen Lauritsen, eller ei. Da blev der sagt saa for Rette, at Hr. Niels Friis bør staae i sin Faders Sted og være en Arving med forte Christen Lauritsen i alt det Vicariegods, Hr. Hans Eggersen havde givet til Altre og Vicarier efter vor Recesses Lydelse (**Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. kongl. Befaling angaaende en Sag imellem Prior i S. Knud og Anders Mikkelsen om 2 Gaarde i Balslev, at Sidstnævnte skulde fuldgjøre den over

---

1) I en anden Extract hedder det, at Hr. Niels Friis kjendte sig at være Medarving med C. Lauritsen, fordi hans Fader, Eggert Friis (endskjøndt han var død, for „vor" Reces udgik), og forte Christen Lauritsen vare fødte af to Søstre, og at begge deres Modre vare forte Hr. Jens Eggertsens Søstre; desligeste at hans Fader, forte Eggert, arvede forte Hr. Jens Eggertsens Søster, og desligeste at hans Fader, forte Eggert, arvede forte Hr. Jens Eggertsen efter hans Død.

ham i denne Anledning gangne Dom (Hoff. F. 5 Pag. 169).

S. A. bemeldte Priors Brev saa lydende: Vi Broder C. Povelsen, Prior i S. Knud, og menige Capitelsbrødre udleie herved til fornumstig Mand, Herbert Badskier, hans Hustru og begge deres Børn, Arving efter Arving, en S. Knuds Klosters Gaard og Grund, som de selv beboe, Norden tvertoverfor Raadhuset, med dens Rente og rette Tillæg i Huse, Jord, Gaard og Grund, for aarlig Leie 6 Mk. danske Hvide (C. Povels. Reg.).

S. A. Hr. Rasmus Eriksens Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Gaard og Grund, Sonden S. Albani Kirkegaard, imellem Bispegaardsstrædet, som løber til Holmen, paa Østerside og den Gaard, som Frue Berthe, Niels Biildtz, nu i Være haver, for aarlig Jordskyld 4 Mk. danske paa sin og Hustrues Levetid (l. c.).

S. A. udstedes et Thingsvidne paa, at den Jord, hvorpaa Krageborg staaer (jfr. 1580), hører S. Albani Kirke til, eftersom der endnu i Mands Minde (altsaa for 50 eller 70 Aar siden) blev udlagt 14 Fødder Jord af S. Albani Kirkegaard i Øster, langsud med den Muur, som løber fra det Elænde Huus til Krageborg, og Kirkemuren igjen derved saameget blev indflyttet (l. c.).

S. A. Dombrev paa et Stræde, Sønden S. Albani Kirkegaard (altsaa imellem denne og Kirken?), imellem Bispegaarden og S. Knuds Klosters Abildgaardsmuur. Dat. Fredag næstfor **S. Gregorii Papæ** Dag. Og s. A. det ovenomtalte Synsbrev af Fyenbo Landsthing om Krageborg (som ligger) i fornævnte Stræde (l. c.).

S. A. Synsbrev og Thingsvidne paa en Eng i Tommerup Mae, som S. Knuds Kloster tilhørende (l. c.).

S. A. Et Skjøde (af hvem, siges ikke) paa en Gaard i Overgade (til Hospitalet). (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. Et Landsthingsvidne, udstedt paa Fyenbo Landsthing, Løverdag efter Frue Dag Kyndelmisse, af Verner Svale, Landsdommer i Fyen, Gregers Hansen, Raadmand i Odense, Laurids Wendelboe og Søffren Glarmester, Borgere ibid., Hans Scryffver, Thingho-ring, Jacob Jespersen, Slotsfoged til Næsbyhovets Læn, Hans Block, Foged til S. Knuds Kloster, Jens Mand, Rasmus Moller og andre Flere (Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. døde Jomfru Ane Marsvin og blev i Frue Kirke begravet; og er hendes Liigsteen den nordligste af de 3 Stene, der tildeels skjules foran Altret af Kommunicanternes Knæskamler, da derpaa endnu læses 1547. Paa Stenen var forresten i gamle Dage følgende Vers at læse:

Her under denne Steen —
hviler en velbyrdig Jomfru sine Been;
Ane Marsvins Datter monne hun hede;
Gud gifve hende den evige Glæde! (Birch.).

1548 den 1 Mai stadfæstede Kongen under sit Ophold i Odense Biskop Krafses Fundats til Fattigvæsenet ibid. af 1474 (D. Mag. 2 Pag. 16, 22).

S. A. kongl. Befaling om de Hospitalet i Odense af Landets Ovægtiende tilstaaede Lam; samt en Fun-

dats paa en Genant til samme af Hesselagergaard (Hoff. F. 5 Pag. 149, 167).

S. A. kongl. Forbud paa Udførsel af Honning, paa det den destomere maatte anvendes til Mjød og saaledes hjelpe til at formindske Indførselen af fremmede Drikke, saasom Viin, Prydting o. s. v. (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten om at sætte Taxt for Haandværksfolk og Vognmænd, opslaae samme paa Raadhuset og straffe Overtræderne, da de nu lade sig dyrere end forhen betale, uagtet der i Landet er rigeligt Korn og Fetallie (Canc. Reg.). Saavel ved disse to, som ved den store Mængde af lignende, saavel foregaaende som efterfølgende, velgjørende Foranstaltninger og Befalinger har man saaledes heelt ofte Anledning til at gjøre den Bemærkning, at hine Tider, ligesaalidt som vore, havde Mangel paa vise Foranstaltninger fra Regjeringens Side; og at Communalvæsenet altsaa ikke allerede da kom i Flor eller i det Mindste i Orden, var vel den Tid mindre Regjeringens Skyld, der havde den bedste Villie, end Embedsmændenes, der undlode at udføre samme.

S. A. afstod Dr. Dorothea paa en Herredag i Odense sit Lifgeding i Fyen, nemlig Næsbyhoved, Rugaard, Odense o. s. v., og fik derimod sit Lifgeding anviist i Jylland (Hv. Pag. 1542; jfr. Krag Pag. 314).

S. A. maa Prioren i S. Knud have foretaget sig en betydelig Reparation paa S. Knuds Kloster; thi ved en senere Reparation, Kammerherre Benzon lod foretage paa denne Gaard, blev en firkantet Steen udtaget af dens nordre mod Kirken vendende Side, hvorpaa stod C. Poulsens Vaaben (!), hans Navn og

Aarstallet 1548. Denne Steen findes nu (1811) hos Hr. Boghandler Iversen paa Marieshøi, som ved denne Leilighed tilkjøbte sig samme. Ligeledes blev ogsaa i Kammerherre Benzons Tid i denne Gaards eller det fordums Klosters Hauge opgravet en heel Krukke fuld af gamle nordiske Kobbermynter (!) paa Størrelse som vore mindre Toskillinger; men fra hvilken Tidsalder de hidrørte, har jeg ikke kunnet erfare.

S. A. et Ilskinds Brev, [1]) som (ɔ: hvorved) Prior i S. Knud lod give Klage og Kjere til liusening (?) Bything i Odense paa det Efterskrevne, som var først paa Skibsmaden, paa Landebeiden, paa saamange Haver, som Odense By haver uden Møglebroport paa den Vesten Side, og paa Østermadh uden (for) Pienthe Molle, og besynderlig paa den Laghæfd, som gjort er paa alle de Aasteder, som er paa Aaen til Midtstroms, og paa Munkemolledam, som han lod give tilkjende, at ikke skulle tilforn nogen Tid have været i Haand og Hævd til Ottense By ꝛc. Datum Mandag næstefter hellig 3 Konger (C. Pouels. Reg.).

S. A. blev i S. Knuds Kirke begravet Anne Marsvin, Erik Billes Enkefrue, hvis Steen Bircherod har ladet stikke i Kobber; jfr. 1547.

S. A. lod Prioren i S. Knud, Hr. C. Poulsen, optage et Register over Klostrets Eiendomme og dets Adkomstbreve. Og da Samme, i hvor uordentligt det endogsaa er affattet, dog giver os et temmelig fuldstæn-

---

[1]) Det hedder ellers paa flere Steder ibid. „et Ilingsbrev;" men begge Dele ere Et og det Samme, da saavel „Ilde" som „Ildske" betyder „at klage."

digt Begreb om, hvor betydelige dets Eiendomme endnu den Tid vare, anseer jeg det rigtigst herved at meddele en Extract af samme. Thi omendogsaa det Meste af dette Gods laa udenfor Odense By, saa henhørte det dog stedse til Odense Byes fornemste Kloster og kan altsaa ikke vel i denne Byes Historie med Taushed forbigaaes. Af Klostrets Eiendomme opregnes saaledes:

I. I og ved Odense (hvormed dog for Fuldstændigheds Skyld bør jevnføres den Laughævd, Prioren tog 1534 (Od. 3 Pag. 198), og det ovenanførte Ilskebrev, han 1548 udstedte):

Munkemølle (jfr. 1242).
Eiby Mølle (1242).
Albani Kirke (1541).
Strædet ved S. Albani (1547).
Østermae, Østen for Odense (1387, 1463), som ogsaa synes at kaldes Akismae 1544, skjøndt der ogsaa i nærværende Register under Næsbyhoved forekommer en Akemae i Næsbyhoveds Sø.
3 Jorde paa Odense Vestergade (1482).
Hr. Poul Asckes Gaard (1424).
2 Jordsmon i Nedergade (1468, 1480).
1 Huus i Albanistræde imellem S. Albani Kirkegaard og Skomagerhuset, som Klostret kjøbte af Niels Jensen, Raadmand i Odense, og leiede til Skræderne til evig Tid, Arving efter Arving, for aarlig Skyld og Leie 4 Mk. danske (1544).

Den Gaard i Vestergade, som Mester Jacob har i Leie, og som ligger udenfor den murede Port paa den norre Side af Gaden (1483).

1 Gaard i Vestergade imellem Graabrødre Kirkegaard og Algaden (1370 og 1432).

Per Kræmers Gaard (1443 og 1466).

Ane Velofs Gaard (1429, 1433, 1443), som laa ved Siden af den foregaaende.

1 Gaard i Østergade udenfor Pjente Port (1424).

1 Bod ved Herman Waales Gaard (1488).

1 Gaard i S. Albanistræde (1452).

1 Gaard imellem Graabrødre Stænter (1485).

2 Gaarde Norden Raadhuset (1473).

1 Gaard imellem begge Fiskeskamlerne (1505).

1 Jord ved Jep Gommesens Gaard (1515).

Ellemose Eng, mageskiftet til Byen for Esetoftemark og Hongsmark (1288).

Myntergaarden (1420).

1 Gaard i Østergade (1427).

1 Gaard i Vestergade udenfor den murede Port og Sønden op til Algaden (1504).

1 Holm, Bisp Jens tog fra dem (neml. Møglebroholm) 1519 (jfr. 1336).

1 Hauge i Vestergade (1489).

1 Løkke, som ligger Sønden ovenfor (i Randen staaer: synden fra) Bispegaarden, og som Bisp Jens tog fra Klostret, men Kongen gav dem tilbage.

1 Gaard paa Horsetorvet (1544).

16 Hauger uden Møllebroport (see 1582) ɔc.

II. I Næsbyhoveds Fang. Derunder opregnes (skjøndt kun det Mindste deraf ligger i Næsbyhoveds Fang eller Enemærker) som Noget, der allerede 1455 med Vold og Uret var Klostret frakommet:

De 16 Mænds Deel imellem Odense og Tollelund

paa den øster Side og nogle Holme i Næsbyhoveds Sø, nemlig Astroppe, Urebothe, Hesselbjerg, Ruebjerg, Torslund, Ackemadt, Bromad, Paamad og Brydemad (1443 og 1455; jfr. om Astrop 1542).

Jord paa Kugstrop Mark i Lunde Sogn (1455).

Bogelundstoft i Reynge Sogn (1455).

1 Mollested og 1 Mae i N. Broby S., Sallingherred.

3 Gaarde i Verninge (1455).

En Lokke Sonden Aaen imellem Høgebjerg og Pederstrup i Ubberod S. (1455).

Tilliſe Heed udenfor Odenſe (1455).

En Skov og Mark, ſom Odenſeherreds Sandemænd ſvor fra Kloſtret imellem Stokkebrodam og Byllemoſedam (i Sanderum S.) og Norden op til Skjellet (1455).

Biſkopsbjerg (1455) (formodentlig Bisbjerg i Ubberod S.) og

Nørre Amager i Viſløf S. (1455).

III. I Odenſeherred:

Nunnebjerg og Isſeſø o: Hunderup med Kong Knuds Brev derpaa; magelagt med Dalum Kloſter. Ogſaa om Eiby og Hunderup Grund blev Mageskifte truffet imellem diſſe 2 Kloſtre.

Munkemoſe og derpaa Kong Eriks Brev.

1 Eiendom paa Eiby Grund, ſom Biſp Peder leiede af Kloſtret og lagde under Blangſted.

1 Fiſkedam i S. Albani Lokke.

1 Jord Sonden udenfor Møglebroport, hvor der gik nogle ulovlige Veie over fra Kallerup og Killerup Marker, ſom Munkene lagſøgte til Thinge.

Gods i Fangel, som Klostret fik af Hr. Jacob Fleb for dets Gods i Hillerslef i Sallingherred, med Hertug Gerts Stadfæstelse og Kong Valdemars Dombrev paa samme (nemlig Fangeltorp og 2 Gaarde i Fangel, hvoraf de fik den ene af Væbneren Jens Finke, hvilken blev dem tilskjødet af Niels Jenssøn og Tonne Grym).

En Gaard i Eilby (da Eilby ligger i Skoubyherred, skal her maaskee læses Eiby).

I Steenløse By en Eiendom, som Klostret fik i Mageskifte for Gods i Boltinge.

Steenløse Kirke uden al kongl. Tynge og Besværing.

I Vollerslef 2 Gaarde, som de fik til Mageskifte af Peter Marsvin mod Gods i Holluf.

I Svenstrup en Gaard.

I Brylle og Tommerup Gods, som de fik Skjøde paa af Thage Kock, ligesom Thygge Diegns Skjøde og Kong Valdemars Laasebrev paa samme.

I Brylle 11 Marsell Jord paa Brylle Mark, som de fik Skjøde paa af Hans Bjørnsen.

I Brylle 1 Gaard, som de fik af Hr. Laxmand mod en i Gerskov i Lundeherred.

I Renoltth (o: Render) 1 Stk. Jord.

Ved Tommerup var der ogsaa 1 Hauge, som Hr. Jens i Tommerup havde ladet indhegne og grøfte, og som kaldtes Aggerue, men som Kongens Dom tvang ham til at udlægge igjen til de Lodseiere, der havde Deel i samme.

En Eng ved Rudbæk, som i Følge Synsforretning og Thingsvidne havde ligget til S. Knuds Klosters Gaarde af Arilds Tid.

En Eng imellem Tommerup Mae og Anders Persens Eng (1547).

Andeel i Tommerup Skov (1540).

I Tommerup 1 Eiendom, som stødte op til Hr. Mogens Gjoes ibid.

Andeel i Vestervaangskov, som i Følge Thingsvidne blev taget i Fred i 8 Aar til Lodseiernes Tarv.

Gods i Snestrup, Tarup, Paarup og Taruplund 1561. (Saavel af dette som af flere følgende Aarstal seer man, at dette Register paa enkelte Steder af en senere Haand er interpoleret).

Paarup Kirke.

Ubberud Kirke.

1 Jord, som ligger til Paarup Kirke og kaldes Kælluspill.

Andeel i en Skov ibid., hvor Paarup Mænd og Bolbromænd have ganget i et, ved Thingsvidne bekræftet, Vilkaar om, at hvo der hugger i den Andens Skov, skal give 1 Td. Øl til Byen og 1 Oxe til sit Herskab.

I Snestrup 1 Byggested og 14 Stkr. Jord med Kong Hanses Dombrev derover.

I Snestrup 1 Gaard, som en Provst i Haarbyherred (?) havde skjødet dem.

I Ubberud Sogn Gods, som Niels Persen i Lanthe Holtzen (ɔ: Land tho Holsten) havde skjødet dem i Magelæg mod Gods i S. Jylland i Tyurtofft (ɔ: Tyrstrup) Herred i en Ort, som kaldes Knuth (ɔ: Knudstorf i Fjelstrup S.), hvilket dog Hartvig Lembek igjen gav Klostret Skjøde paa, saa at det atter kom

i Besiddelse af samme, hvilket en af Klostrets Brødre, som hed Anders, bevirkede.

Ubberud Skov, som under Navn af S. Knuds Klosters Skov ved Grøft og Dige blev adskilt fra Vissenbjergbirk af Johan Friis, Anthon Bryske og Prior C. Pouelsen, der ogsaa gjorde ligedan Grændseskjel imellem Odenseherred og Vissenbjergbirk, imellem Korsebjerg Skov paa Kronens Vegne og Vissenbjergbirk, imellem Dalum Skov og Vissenbjergbirk og imellem S. Knuds Skov og Vissenbjergbirk; hvorfor det ogsaa hedder i et Thingsvidne, at Ingen maatte drive noget Qvæg ind paa Ubberud Skov uden Priors Minde; ligesom der ogsaa (formodentlig i samme Anledning) var Trætte imellem Prior i S. Knud og Dalum om Oldengjeld og ligeledes imellem Prioren i S. Knud og Prioren i S. Hans om Oldengjeld paa Pederstrup Skov og Ubberud Skov.

Eiendom og Skov i Høgebjerg og Pederstrup.

I N. Broby ved Næsbyhoved 1 Gaard, som Emmike Barsbek gav til S. Knuds Kloster, og en Ditto, som de fik ved et Mageskifte med Johan Friis.

I Korup en Eiendom, som var dem tilskjødet af Jens Persen.

I Veirup Gods, som stødte op til Navnebjerg Grund.

Hetzbjerg (ɔ: Hesbjerg) Gaard; desuden havde de ogsaa $\frac{1}{3}$ af den Skov, der ligger imellem S. Knuds Klosters Skov og Dalums Skov, Østen Bispebjerg (ɔ: Bisbjerg) og indtil Hetzbjerg, og det $\frac{1}{2}$ af det Byggested Sønden for Hetzbjerg Teilgaard, som kaldes Store Hetzbjerg.

I Eilstrup Gods, der var dem tilskjødet af Hr. Haffmundt.

I Gundestrup Skov en Andeel.

I Trøstrup 2 Gaarde, som de fik ved et Mageskifte.

I Willestofte 1 Gaard, skjødet af Frue Hylleborg.

I Verninge 1 Gaard, som de fik af Palli Andersen, og ibid. 5 Gaarde, som Klostret har kjøbt, men ikke er kommet derhos (ɔ: ikke erholdt eller bekommet); og bør Jørgen Sckynckell af Lamhaffve (ɔ: Lammehauge) (som Lænsmand i Odense) derom at staae Kloster til Rette.

Korsebjerg Mark, givet af Grev Henrik og Grev Niels (Grev Gerts Sønner) af Lantcholstenn; og endelig Vesterskoven.

IV. I Aasumherred:

I Aasum By en Eiendom, som de fik af Anders Geth eller Gedth i Magelæg for Gods i Davinde; i hvilken Anledning Prioren i S. Knud kom i Trætte med Hr. Johan Bjørnsen, som lod noget Jord indhegne paa Aasumgade imod Loven.

I Kjerby Klyppe et Byggested med Udgang og Fortaa, Jord og Skov, som nu ligger til den Gaard i Fraude, Fruen paa Glorup kjøbte af Klostret.

I Fraude en Eiendom, dem tilskjødet af Hans Bang, Byfoged i Odense; og Kong Eriks Dombrev over alt det Gods, S. Knuds Kloster havde i Fraude.

V. I Skoffbyherred:

I Serslof By 1 Gaard, kaldet Lundzgaard, dem tilskjødet af Bisp Niels (tilligemed 2 Gaarde i Brønstrup i Melby S.).

I Hemmerslef; Grev Henriks Dombrev paa 2 Gaarde der i Byen og paa en Jord, kaldet Attendeel.

I Serslef Sogn 2 Jorder, skjodede af Bisp Niels.

I Serslef By 2 Gaarde og 1 Ager i Attendeel og 1 Halvpart i Eskildsmark, dem skjodet af Anders Krog og Henrik Persen.

Særslef Præstegaard med dens Tilliggelse og Lundelokke.

Særslef Kirke.

I Morup (ɔ: Moderup) 1 Gaard, dem tilskjødet af Kong Erik.

Munkeskov (i Vigerslef S.), som Gvardian i Graabrødre Lauritz Brandtz skjodede dem, og hvorpaa de byggede en Gaard, kaldet Munkehuus, den de siden solgte til Henning Jorgensen paa Sandager.

Havsted og Nisted, dem pantsatte af Hr. Frederik Barsebek for 300 Mark Lybsk og siden dem solgte af Henrik Barsebek; (den Forste med Molle var dem allerede skjodet 1239). I den Anledning maa det formodentlig være, at de til Thinge lagsogte den Vei fra Limkildevad til Mollebæk og fra Mollebæk til Skoffby (i Vissenbjerg S.) Skjel og saamange Veie, som lobe imellem Skovhusene og Hausted.

Skovhusene, dem pantsatte af Hans Barsebek for 200 Mk. danske og faa Aar efter dem af Pantsætteren tilskjodede.

Mollegaards Skov, hvorom 2 Thingsvidner; i Folge det forste kan den ikke taale mere end 60 Svin, naar Egen bær; og det andet, at den ikke kan taale mere end 220 Svin, naar Bøgen bær. (Altsaa var jo Bøgen i en langt høiere Grad begvem til at fode Svin end Agern).

I Wofflinge 8 Gaarde, dem tilskjodede af Tonne

Bryske (jfr. Rugaard 1329), og 1 Byggested ibid., skjødet dem af Tyme Grym.

I Meilby 1 Gaard, som de fik i Mageskifte for Borreby Mølle.

Sammesteds 2 Marsell Jord paa Meilby Mark med en Jord, kaldet Ufzkjær, og 4 andre Stubbe Jord i Korsvang, som vare dem pantsatte af Hr. Albert til Barsløff for Syusseñtiuffve (ɔ: 140) Mark.

Ibidem 1 Jord imellem 2 andre af Byens Gaarde, som i Følge et Meilby Sognevidne havde henligget til en af Klostrets Gaarde ibid. fra Arilds Tid.

I Bekke see Vigersleſ!

I Eilby 2 Gaarde, som Jens Finke, der boede i Fangel, havde skjødet dem.

Ibidem det Halve af Backens Lokke, som Jesper Karll havde skjødet dem.

Ibidem 1 Gaard, som de fik af Palli Andersen i Magelæg for Gods i Bjergeherred.

I Kjerby (Skouby S.) noget Jord i Kjerby Mark, som Jens Faddersen havde skjødet dem.

I Visløf Sogn 1 Jord, kaldet Harreholm, som var givet til hellig Gjesthuus Kirke i Odense, Østen fra Bythinget.

I Visløf By 1 Gaard, skjødet af Biskop Niels; 1 Ditto og 18 Marsell Jord paa Visleſ Mark, skjødet af Knud Ottesen, med Kong Valdemars og Grev Henriks Dombrev paa samme.

Visleſ Skov, som ligger til forte Gaarde, skjødet af Ostrid Griis (1329).

Dans Skifte i samme Skov; og er samme Skov skiftet, stenet og stablet omkring, og Klostret kan frie

(ɔ: fode) derpaa 100 Svin, naar Olden er enten paa Eeg eller Bøg. (Altsaa var Olden det fælleds Navn saavel for Egens som Bøgens Frugter).

Mollegaard, og Ilskebrev paa den Laghævd, Jørgen Henningsen (Qvitzou) gjorde paa Mollegaard i Skouby herred.

I Rue 1 Gaard, som de havde faaet i Magelæg af Jacob Hardenberg mod 1 Gaard i Horne.

Bekkegaard (Meilby S.), dem tilskjødet af Per Nielsen, og Aasynsbrev imellem Nostrup og Bekkegaard om Gjerdsel; at de af Nostrup nemlig bør at holde halvt Gjerde med dem i Becke, saavidtsom deres Aaskodt (ɔ: „Skyden paa" eller Paastøden og Paagrændsen) er mod hverandre.

I Wesling. Dombrev, at 12 Eiere (ɔ: Eiendomsbønder) skulde indstene nogen Jord og Eiendom til Polsgaard, Hoffvegaard og Voffling; og Steensbrev, at dette var efterkommet.

VI. I Skamherred:

I Blastrup 1 Gaard, skjødet af Hans Strygh.

I Bederslef 1 Gaard, skjødet af Eiler Bryske.

I Høyroppe 17 Stkr. Jord og 3 Skaar Eng paa Høirup Mark.

I Egense 1 Gaard, skjødet af Anders Ebbesen.

I Avernæsbirk nogen Jord og Eiendom, skjødet af Hans Strygh, Borgemester i Othens, og Kong Christierns Dombrev paa forte Eiendom; samt Frantz Brokkenhuses Magelægsbrev paa 1 Gaard her i Birket, nemlig i Torreso liggende, 1557.

VII. I Lundeherred:

I Andernp nogle Gaarde og Gods, som Hr. Niels

Tuesſen gav i ſit Teſtament til Kloſtret, og dem tilſkjødet af hans Son, Tue Nielsſen. 1 Ditto Gaard dem tilſkjødet af Hans Clausſen, Borgemeſter i Odenſe.

I Otterup noget Gods.

I Tokkerup (Toſtrup?) noget Gods, dem tilſkjødet af Tyggi Mus.

I Oſtrup 1 Gaard med 1 Skovſkifte, ſom kaldes Guſkov, dem ſkjødet af Hr. Anders Tyckesſen, ſom igjen havde kjøbt den af Niels Matsſen i Dauſtrup.

I Niſlof 1 Gaard, ſkjødet af Per Persſen, Borger i Odenſe.

Niſted Skov (**NB.** i Næsbyhoveds Læn); og er forte Skov indſtenet efter Steningsbrevets Lydelſe.

I Hjadſtrup 2 Gaarde, ſkjødede af Eiler Bryſke, ſom havde kjøbt dem af Hans Clausſen, Borgemeſter i Odenſe.

I Niſted 1 Gaard, ſom de fik af Poel Jenſen (Skinkel?) i Gerſkov i Magelæg for 1 Gaard i Gerſkov; ſamt Kong Valdemars Skjødebrev paa al den Eiendom, han havde i Niſted; ſamt Sognevidne, at Kloſtrets 2 Gaarde i Niſted havde havt deres frie Skovhugſt i Anderup Skov i 40 Aar og mere. Og den Tid var der ikke mere end 4 Byggeſteder i Niſted, ſom ſtode for Skyld og Landgild, og 1 Gadehuus, ſom hverken havde Ager eller Eng, men var et Hyrdehuus. Derhos et Thingsvidne, at S. Knuds Kloſters Tjenere i Niſted af gammel Tid havde havt fri Skovhugſt, Gjerdſel og Ildebrand i Niſted Skov, liggende Øſten og Sonden Jordbroen; og et Dombrev, at Niſted Skov tilhorte S. Knuds Kloſter.

VIII. I Vindingherred:

I Skalkendrup 1 Gaard, skjødet dem af Folmer Skinkel, med 1 Jord paa Byens Mark, som kaldes Villombs Jord.

I Bogense 1 Gaard og

i Kisendrup 1 Gaard, hvilke Fru Eline Jensdatter af Nolsted gav til Klostret.

I Refsvindinge 1 Gaard, som Hr. Niels Laurssen, Ridder, gav til Klostret; Ditto 1 Gaard i Vindinge, som bemeldte Ridder mageskiftede til Klostret.

I Refsvindinge nok 1 Gaard, dem skjødet af Fru Ane Nielsdatter.

I Vindinge 1 Gaard ligeledes.

I Korpendrup 1 Eiendom og nogle Jorder, skjødede af Jens Eriksen.

IX. I Bjergeherred:

I Birkinge 1 Gaard, kaldet Vilholm, skjødet af Uncker Karlssen, og en Kaalhave ved Vilholms Mølle med Kong Christians Dombrev paa samme.

I Agedrup 1 Gaard, skjødet af Kong Erik, og 5 Ottinger Jord i Aggedrup Mark af den Samme; med Andeel i Boneskoven.

I Dreyby 1 Gaard, skjødet af Gvardianen til Graabrødre i Odense til Magelæg mod nogen Jord, de fik igjen, hvor nu deres Abildhauge er; med Kong Eriks Skjødebrev (til Graabrødre) og Kong Hanses Dombrev paa samme.

I Hunslef 1 Gaard, som Torkel Bunde (?) gav i sit Testament, og 1 Stk. Jord i Byens Almark inden Wongeledet, skjødet af Mogens Perssen.

I Nørre Kjerby 1 Gaard, skjenket af Algudt.

I Kjerby 1 Gaard, skjødet af Fru Mette, Hr. Tjelufs Efterleve, til Magelaug for 1 Gaard i Torpe.

I Tvinge 11 Marsell Jord, som Niels Pantekjærs Efterleve gav til Klostret; og i den Anledning et Sandemænds Tog om Trætte, som var imellem Kedderup og Tvinge og lille Torpegaard paa en Gade, som kaldes Atteltvedtz Gade, og som har ligget under Folfodt (Hestefod?) baade til Tvinge og Lammehavge, som til Kedderup og lille Torpegaard i 100 Aar og derover.

Paa Folbjerg Mark 4 Agre, dem tilskjødede i et Magelæg af Hr. Per Hoffvenskyldt.

I Munkebo 1 Gaard, skjødet dem i et Mageskifte af Palli Andersen.

Dristrup; idet Per Nielssen i sit Testamente gav Klostret tilbage igjen 2 Parter af 200 Mk. med 2 Gaarde, den ene i Atteltvedth og den anden i Dristrup; og endelig

Bregneholm.

Paa Hintzholm:

I Høgbjerg Mark 2 Agre, som de fik i Mageskifte af Per Friis for anden Jord, liggende i Hadenckiil.

I Hersnabe 1 Gaard og 1 Mollested, som Biskop Niels leygde (ɔ: leiede) til Klostret. 1 Jord, liggende hos Beskedam ved Hersnabbe (i Dalby S.), givet af Bisp Niels. Ved hvilken Leilighed Anders Tomessen udsteder sit Orssaghebrev, at han giver S. Knuds Capitel ledig og los for 20 Mk. purt Solv og tager Biskoppen i Fyen og hans Efterkommere i Stedet; ligesom Per Nielssen, kaldet Beyere, ogsaa bekjender sig ingen Rettighed at have i Klostrets Eiendom paa Hintzholm.

X. I Gudmeherred:

I Elderup 1 Byggested, som kaldes Eskildsbygd, som er 2 Stkr. Jord, skjødede af Jens Poulsen i Eldrup paa et Mageskifte og siden solgt af Klostret til Johan Friis.

I Volstrup 2 Gaarde af Fru Bernikesdatter, Hr. Pedher Hoffvenskyldz Esterleve, ved et Mageskifte. Item et Stk. Jord, kaldet Attebrokholt, som ligger til en af disse Gaarde. Dette Gods solgte Klostret siden til Fru Ane Urne.

Nynkebygaard, om hvis Jord Prior Gedth havde Trætte med Claus Skinkel paa Lammehaffve, der dog af Bisp Naffne blev saaledes bilagt, at Claus Skinkel erklærede aldrig at befatte sig med forte Eiendom mere; ligesom ogsaa Fru Else til Løgetvedt senere maatte tilstaae, at hun ingen Ret havde til de 4 Orter Byg, som aarlig svartes af Nynkebygaard til Klostret.

XI. I Sundsherred:

I Dongs Hoyerup Gods og Eiendom, som Niels Perssen i sit Testament havde skjenket Klostret.

XII. I Sallingherred:

I Horne 1 Gaard, som Kong Hans havde skjødet dem med den Eiendom, der laa dertil, da hun blev kjøbt.

I N. Broby Eiendom og Jord, dem tilskjødet af en Biidue (o: Wittwe eller Enke), hvortil ogsaa et Enemærke, som kaldtes Præsteskoven, henhørte; samt noget mere Gods ibid., som Torkel Bunde i sit Testament havde skjenket dem; hvilket Gods tilhobe Knud Urne siden afkjøbte Klostret.

XIII. I Baagherred:

I Norby 1 Gaard, skjødet af Jacob Norby til

Magelæg for en Gaard i Blaſtrup (altſaa Norby i Kjærum S.).

I Orsbjerg 1 Gaard og 1 Damſted. Saavel i Anledning af denne ſom af flere Eiendomme i Baag- og Vendsherred havde Kloſtret Trætte med Claus Brokkenhuus.

I Krarup 1 Gaard, ſkjødet af Jon (?) Arloſſen (?)

I Melby 1 Ager, liggende paa dens Mark i Korſevang hos Syndrekjær, ſkjødet af Per Laali.

Kroggaard og 1 Molleſted, ſkjødet af Hr. Albreth.

I Turop Eiendom, ſkjødet af Claus Speck.

Ved Turop 1 Ager, kaldet Gadekjærsager.

I Høyrop 1 Eiendom, ſkjødet af Fru Margrete.

Øſten for Høyrop 1 Toſte, kaldet Stoffstoſte, ſkjødet af Matz Anderſen.

I Deroppe Gods og Eiendom, teſtamenteret af Ridder Hr. Niels Tuesſon; og 1 Jord paa ſammes Mark, kaldet Trættemarken.

I Glimsbjerg 1 Gaard ligeledes.

I Saltoſte 1 Gaard, ſkjødet af Meſter Anders Braberk (ɔ: Brobjerg).

I Bred 1 Gaard, ſkjødet af Keld Perſsen; med Kong Olufs Dombrev og Laaſebrev derpaa.

XIV. I Vendsherred:

I Kogſtrup (Koſtrup?) 1 Gaard med 10 Marſell Jord og 9 Ørßel Jord, ſkjødet af Hr. Tagge Præſt.

I Aalsbo 2 Gaarde, givne af Ridder Oſtrid Tygeſen i hans Teſtament.

I Norup 1 Gaard, ſom Uncker Karl, Ridder, gav til Kloſtret for ſit Leierſted.

I Fjelderup Gods, ſom Fru Oſſe forſt pantſatte

og siden skjødede; og Kong Eriks Indførselsdom derpaa.

I Dymose, Dymosegaard, Ebbedrup og Fjellemose Eiendom.

I Bubbel 1 Gaard, skjødet af Borgvart Limbek; Bispens Dombrev, Rigsraadets Dombrev og Indførselsdom paa samme.

I Gatzbolle 1 Gaard, skjødet af Kong Erik. Sammesteds 1 Eng, kaldet Lagemad, ved Ullufmosedam; samt Brev, at 8 Mænd skiftede Jord og Eiendom imellem Gatzbøl og Atzerbøl Mænd, og at Neffsmænd rebede Grøftebjerg og Klostret saameget til, som det sig burde efter Loven.

Dyrmose Løkke og Dyrmose Dam, skjødet dem af Niels Porss; hvorover Prior kom i Trætte med nogle Bønder om Dyrmosebjerg.

I Heggeboll 1 Gaard og nogen Eiendom paa Krafsbjerg.

I Skrillinge 1 Gaard, skjenket til S. Laurentii Alter.

I Cautzlund 1 Gaard, givet til S. Laurentii Alter.

Sausemose imellem Ebbedrup og Kobberbøll Markeskjel, skjødet af Michel Hansen i Aalsbo.

Dybemoses Udgang, som er et Skovland, liggende Osten for Gaarden, skjødet af den Samme.

Feldemoses Udgang, som er 2 Stkr. Jord i Kalluf-haverne, Agerland, Skov og Eng, af den Samme.

Feldemose Vænge, deri 3 Stkr. Jord samfældt, og saameget, han forresten eier i samme; ligeledes af den Samme.

Vesterdam; nemlig deri al hans Eiendom og 1 Stk.

Jord, som vender paa Vesterdams Dæmning; af den Samme.

En stor Ager i Bjergene tvertover Alveien (ɔ: Landeveien), som vender paa Langekjær; af den Samme.

En stor Ager, liggende Sønden ud mod Alveien, som er en Aavenning; af den Samme. (Disse 7 Sidste synes saaledes at høre til Nørup Sogn).

I Ebbedrup 4 Gaarde, see 1557, og

Feldemosegaard, see 1558.

XV. I Nørrejylland:

I Erresø 1 Gaard, hvortil de fik 1 Eng, kaldet Ugeltoft, af Anders Christiernsen af Wapn i Magelæg mod ½ Otting Jord i Melskov Mark og 1 Ager i Erresø Mark, som kaldes Kullager.

I Ansted 1 Jord, som de fik i Mageskifte af Iver Torstensen. 1 Gaard, hvortil de fik en Sønden op til samme grændsende Tofte i Magelæg af den Samme; og endelig et Sognevidne paa Niels Svenssons Botofte.

I Thy noget Gods i Bildingherred.

I Brøns (ved Ribe) 1 Gaard, som Hr. Oluf Svensk har pantsat til 2 Kanniker i Ribe for 40 Gylden i Guld.

Paa Sildt 1 Gaard med hendes Eiendom, som Klostret solgte til Jacob Schult i Flensborg.

XVI. I Sønderjylland:

I Osby 1 Gaard, kaldet Graffgaard, dem skjødet af lille Ancker; hvilken Gaard havde været pantsat i Abbed Olufs Tid for 60 rhinske Gylden i Guld i 15 samfulde Aar; samt et Thingsvidne af Harsløffherred: at

forte Gaard han er kommen af frit Gods og har ligget til S. Knuds Domkirke i Odense i mange Aar.

XVII. Paa Langeland (og Laaland):

I Semyndeböll 1 Gaard (Cimerböll).

I Skrelöse 1 Gaard (Skröbelöv).

I Asmusse (Askemose i Lungelse S.) 1 Gaard; alle 3 skjödede af Per Grandth.

I Skrelöse ½ Gaard, skjödet af Knud Urne.

I Neffsbjerg 1 Gaard, skjödet af Hr. Hans Andersen.

I Emeby (Emerböll), Notheby og Botorp (Bostrup), hvor Præsten Hr. Niels skjödede dem alt sit Gods.

I Sporsbjerg en Eiendom og

i Lyngelsse 1 Gaard; begge skjödede dem af Eggert Hindtsen.

I Lysmose, Lyngelse, Pederstrup og Sporsbjerg, hvor Tygge Mus skjödede dem alt sit Gods.

I Winneby Fang [1]) Folgende:

I Skaaningsgaard 10 Skp. Land og 1 Læs Eng.

I Nymarksagre 7 Skp. Land og 2 Læs Eng.

I Traneagre 5 Skp. Land og 1 Læs Eng.

I Kirkebjerge 4 Skp. Land.

I Stenskoft 2 Skp. Land. Alt tilhobe dem tilskjödet af Nis Jensen i Torneby (i Utterslef Sogn paa Laaland).

XVIII. Kirker: Paarup, Steenlose, Ubberud, Nasum, Serslof og Nise paa Ærø, om hvilken sidste Hr.

---

1) Formodentlig Vindeby paa Laaland og ikke Vindeby i Lindelse Sogn paa Langeland.

Jesper Nielsens Gjenbrev (uden Aarstal) paa en S. Knuds Klosters Kirke paa Ærø, kaldet Nise Kirke, som han i Leie haver for aarlig Afgift 16 rhinske Gylden ꝛc. Og skal han derhos huse og hæle alle de visse Bud, som til ham fra fornævnte Kloster kommende vorde.

1549 vare Kong Chr. 3 og Hertug Hans i Odense i Fastetiden, hvor den Førstnævnte holdt Retterthing (Nyges P. Ore Pag. 70) og udstedte derfra 2 Breve angaaende Dr. Thileman (Hv. Pag. 1545).

S. A. førtes den fangne Kong Chr. 2 fra Sønderborg til Kallundborg (Krag Chr. 3 Pag. 332; at dette skete 1550, skjøndt alle Andre sige i Begyndelsen af 1549, antager imidlertid Behrman Chr. 2den 2 Pag. 180). Kongen modtog ham i Asens og paa Hagenskov (Behrm. 2 Pag. 85; jfr. Rohmanns Skildringer Pag. 184) og Kronprinds Frederik i Odense; og hele Veien igjennem nød han efter kongelig Ordre en fyrstelig Behandling og Æresbevisning (Behrm. 2 Pag. 85); saa at det altsaa maa være aldeles falsk, hvad en gammel Odense Borger, nemlig Thomas Sørensen Breinholm, (der var født 1733 og endnu levede 1808 og derhos eiede den af Oluf Bager opbygte Gaard No. 404 paa Nørregade, som han havde kjøbt af Postmester Melbye, og som siden i mangfoldige Aar var Amtstue) i sine Familieantegnelser (i Følge K. R. Meddelelse) beretter: at nemlig Christian den 2den, da han blev ført igjennem Odense til Sønderborg (hvorved maa forstaaes hans Forflyttelse fra Sønderborg til Kallundborg; thi paa Transporten til Sønderborg, som skete til Søes fra Kjøbenhavn, kom han naturligvis ikke om ad

Odense), skulde have siddet i Arrest i den forreste Kjelder af bemeldte Gaard, strax indenfor Gadedøren. Derimod var det vel muligt, at han paa sin Gjennemreise kunde have logeret i denne Gaard, der den Tid tilhørte den bekjendte Oluf Bager eller hans Forældre.

S. A. holdt Kongen atter ved Mikkelsdagstide Retterthing i Odense, og det i Overværelse af Byens Borgemestere, Hans Friis og Oluf Kammersvend (K. Rof. Dom. Pag. 120).

S. A. holdt han ligeledes den 6 Dec., i Overværelse af Landsdommeren Verner Svale og Prioren C. Pouelsen, Retterthing i Odense, paa hvilket Fru Inger Rantzau blev beskyldt for at have opbrudt en Kiste med Klenodier i S. Hans Kirke i Odense (K. Rof. Dom. Pag. 122, 123, 126).

S. A. udstedte Kongen den 21 Dec. paa sin Gaard i Odense de Artikle, hvorefter Byens Skomagere, Skræddere, Smede, Skindere, Bagere og andre Embedsmænds Laug for Fremtiden have sig at rette (Aktstykk. Pag. 54-55).

S. A. kjendes Rasmus Eriksen, Sognepræst til Bellinge og Brendekilde, Vicarius til S. Annæ Alter i S. Albani Kirke, at dette efterskrevne Gods og Boskab skal lades efter Prior C. Pouelsens Død til den min (o: mig som Vicarius for S. Annæ Alter tilkommende) Gaard og Residents, liggende paa S. Knuds Kirkegaard, som jeg haver undt bemeldte Prior Brev paa i hans Livstid; nemlig først i Qvindestuen et Egebord med Bænke omkring og en sort Folleftol og et Ege Kandeskab med 2 Laase og Hængsel for og en Meelbing af Eeg. Item i Karnappet et lidet Slag-

skab af Eeg foruden Laage og en sort Bagstol. Item i den Øster Stue en gammel Seng af Fyr med en liden gammel Bolsterdyne og et Skab, (som) er indsat i Muren. Dette Gods og Boskab er Inventarium til forte Residents, som forte Hr. Prior skal lade efter sig til mig eller mine Efterkommere (C. Pouels. Reg.).

S. A. Poul Brøgers Gjenbrev paa et S. Knuds Klosters Huus og Jord med Haverum i Pugestrædet qvit og frit foruden Afgift, imod at holde det selv ved Magt og, naar han kommer af Tjenesten, at undervise hvilken Brygger, der kommer efter ham i Tjenesten, og hjelpe til Gode udi Bryggerset, naar Prior ham derom tilsiger, saameget som ham muligt er (l. c.).

S. A. døde Sognepræsten ved S. Albani, Hr. Jacob Frost (Bloch 1 Pag. 603), og blev i Graabrødrekirke begravet, hvor hans Liigtavle hængte i den brede Gang paa den anden nordlige Pille nedenfor Oluf Bagers; jfr. Nyerups Reise Pag. XLIV. Ham succederede Mag. Hans Foss (Bloch Pag. 604). Men da allerede Gudstjenesten i S. Albani 1541 var nedlagt og derimod Graabrødre gjort til Sognekirke for Menigheden og altsaa ogsaa havde arvet S. Albani Navn, saa var fra bemeldte Tid af ovennævnte Sognepræster egentlig ansatte ved Graabrødre, skjondt de bare S. Albani Navn, og besørgede baade hiin Kirke og denne Menighed, saavelsom S. Knuds fra den Tid, hvor samme ikke mere fra S. Knuds Kloster besørgedes; hvorfor man heller ikke ved den Tid finder særskilte Præster for S. Knud anførte.

S. A. fik Dr. Cornelis (Hamsfort) Privilegium paa et Apotheks Oprettelse i Odense, hvortil bestemtes

en Gaard imellem S. Knuds Kirkegaard og Flakhaven (D. Saml. i Geh. Arch.), altsaa den af Biskop Beldenak opbygte og senere saakaldte Grevinde Trampes Gaard, der paa Grundtegningen af 1593 kaldes Apothek.

S. A. var Eiler Rønnow endnu i Febr. Befalingsmand over Næsbyhoveds Læn (Aktstykk. Pag. 138-39). Men

s. A. fik Jørgen Brahe S. Hans Kloster i Odense, som Eiler Rønnow hidtil havde havt, i Forlæning, og det med den sædvanlige Clausul at forsørge Munkene i samme (Pont. 3 Pag. 305).

S. A. var, som sagt, Verner Svale Landsdommer i Fyen (K. Rof. Dom. Pag. 126).

S. A. vare ligeledes Hans Friis og Oluf Kammersvend Borgemestere i Odense (K. Rof. Dom. Pag. 120).

S. A. overlader Jørgen Gyldenstjerne til Magdalene Dragesdatter, Michel Persen (Akeleis) Efterleverske, og hendes Søn, Knud Michelsen til Skienderup (ɔ: Ulrichsholm), en Gaard i Odenses Vestergade beliggende (Reg. Vosf.).

1550 holdt Kongen Retterthing i Odense i Septemb. Maaned og i Overværelse af Borgemester Hans Friis og Raadmændene Jørgen Kotti og Hans Lauritsen (K. Rof. Dom. Pag. 132).

S. A. kongl. Befaling: at Borgemester og Raad i Odense skulde stævne og forelægge (ɔ: forlige?) en Gjeldssag imellem Raadmand Lauritz Knudsen i Faaborg, hans Datter og Jørgen Perlestikker i samme By (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at forhjelpe Jørgen Ma-

tis til sit Tilgodehavende efter en i Byen død Borger (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto angaaende Byens Vognmænd, indeholdende tillige en Taxt for Vægterne o. s. v. (Canc. Reg.).

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Beslutninger see Gl. Saml. 1, 2, 18; 2, 2, 143.

S. A. Jørgen Ragis Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Jord i Vestergade til sig og sine Arvingers Arvinger for aarlig Jordskyld 5 Mk. (C. Pouels. Reg.). Forresten kan det herved een for alle Gange bemærkes, at det ved alle disse Klostrets forskjellige Fæstebreve eller Leiecontracter var en almindelig i samme vedføiet Regel, at Leierne skulde betale deres Jordskyld eller Landgilde i to Terminer: nemlig 14 Dage efter Paaske og 14 Dage efter Mikkelsdag, og at der fastsattes Mulct for sammes Udeblivelse; fremdeles, at de skulde vedligeholde de Bygninger, der alt stode paa Grunden; og hvis de opførte flere Bygninger derpaa og engang vilde sælge disse, da skulde Klostret have Forkjøbsret efter 4 Mænds Sigelse (ɔ: Vurdering) paa hver Side; og endelig, at de selv skulde benytte Grunden og Stedet og ikke maatte overlade eller sælge deres Leiebrev til Andre.

S. A. bemeldte Jørgen Ragis Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Gaard i Vestergade for aarlig Skyld og Leie 6 Mk. danske paa hans, Hustrues og et af deres Børns Levetid (C. Pouels. Reg.).

S. A. Niels Bøckers Gjenbrev til S. Knud paa en Gaard og Grund uden Pjenteport, som han selv be-

boer, for aarlig Skyld og Leie 6 Mk. Dansk paa hans, Hustrues og Arvingers efter Arvingers Livstid (l. c.).

S. A. Niels Persens Gjenbrev til S. Knud paa en Bod i Pugestrædet paa sin og Hustrues Levetid for aarlig Leie 4 Mk. Dansk (l. c.).

S. A. Jens Matssens Gjenbrev til S. Knud paa en Gaard i Vestergade paa hans og Kones Livstid for aarlig Leie 16 Mk. Dansk (l. c.).

S. A. skjøder Provsten Hr. Jørgen Gyldenstjerne, som Medgift med sin Datter, en Gaard og Grund paa Vestergade i Odense, Sønden for Algaden, til Paaske ther Becke, sin Svigerson (D. Mag. 4 Pag. 174-76).

S. A. var der Bogtrykkeri i Odense (Birch.), hvilket dog Møller i sin Bogtrykkeriets Historie aldeles ikke omtaler, og som altsaa tør ansees for at være tvivlsomt; jfr. forresten 1505 og 1482.

S. A. skulde Eiler Rønnow endnu have været Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450); hvilket dog maa være urigtigt (see 1549); hvorimod det turde være vist, at han 1546, ja! endnu 1549, havde været det (jfr. Resen). Men 1550 synes allerede Jørgen Brahe, som først blev det 1549, at have qvitteret, og derimod en Thomas Stud at være blevet det (B. R. 1 Pag. 48); men ogsaa denne Beretning, der grunder sig paa Resen, turde være falsk; see 1551.

S. A. var, som sagt, Hans Friis Borgemester og Jørgen Kotte og Hans Lauritzen Raadmænd (K. Nor. Dom. Pag. 132).

S. A. nævnes Knud Andersen i Anderup som Birkefoged ved Næsbyhoveds Birkething (N. D. Mag. 6 Pag. 135).

1551 var Kongen i Odense den 17 Jan. og udstedte derfra sin Befaling: at eftersom Sognepræsterne til S. Albani Sogn i Odense ikke ere forsørgede med tilstrækkeligt Underhold, saa skulde for Fremtiden Præsterne til Skamby Sogn (der altsaa ansaaes for at have formeget) være forpligtede til aarligen at yde til Sognepræsterne i S. Albani Sogn 8 Pd. Korn af det Landgilde, som ligger ad mensam til forte Skamby Præst. Dat. Odense Onsdagen næstefter S. Antonii Dag (Reg. Voss. og Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. Torsdagen for Allehelgens holdt Kongen Retterthing i Odense, nærværende C. Pouelsen, Prior, Jørgen Kotti, Borgemester, Jacob Jespersen, Byfoged, ɔc. (K. Ros. Dom. Pag. XII, XIV og 166).

S. A. Søndagen efter Allehelgensdag ligeledes (l. c. Pag. XVI).

S. A. Mandagen efter Cantate ligeledes (l. c. Pag. XIII).

S. A. Fredagen efter Vor Frue Dag assumptionis ligeledes (l. c. Pag. XIV).

S. A. Tirsdagen efter S. Lucie Dag ligeledes, i Overværelse af Os elskelige Oluf Hansen og Jørgen Kotti, vore Borgemestere her i vor Kjøbsted Otthense, Hans Schriffver, Hans Laurissen, Raadmænd, Jacob Jespersen, Byfoged, Laurtz Vendelbo og Engelbret Hanssen her sammesteds (K. Ros. Dom. Pag. 172).

S. A. Fredagen næstefter Allehelgensdag gjør Kongen vitterligt paa sin Gaard i Odense: at Jyrgen Bolger, Borgemester i Faaborg, havde havt for ham et aabent, beseglet Pergamentsbrev, som regelbunden Mand, Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knuds

Kloſter i Odenſe og Forſtander for det almindelige Hoſpital ibid., og Hr. Jens Pedersſen, Præſt og Tilſynsmand i forte Hoſpital, havde udgivet paa, at de havde undt og i Leie ladet fornumſtige Mand, Jyrgen Bolger, Borgemeſter i Faaborg ꝛc., paa menige Borgeres Vegne, at de og deres Efterkommere maatte nyde og beholde en Hoſpitalets Mølle, liggende ſtrax Øſten udenfor Faaborg med Dam og Damsbund ꝛc. (den Frihed, Hoſpitalet har i Faaborg Sø med Fiſkeri, alene undtagen), for aarlig Skyld og Landgilde, ſom er 11 Ørter Meel og 1 Td. Aal, „ſom deraf haver ganget fra Arilds Tid og endnu deraf ganger;" hvilket Brev Kongen herved ſtadfæſter (**Dipl. Lang.** ved K. N.).

S. A. gav Kongen S. Albani Kirke til en Skole i Odenſe (Atl. 6 Pag. 589); hvilket dog uden Tvivl maa være en Trykfeil i Stedet for 1541.

S. A. kongl. Befaling: at eftersom Vi nu have det ſaaledes forordineret, at ingen almindelig Begravelſe ſkal være paa Kirkegaarden i Odenſe, da tillade Vi herved Byens Borgere at bruge Sortebrødre Kirkegaard der i Byen til en almindelig Begravelſe, dog ſaa at de indhegne den og holde den reenlig, i Ære og god Hævd, ſamt ogſaa paa ſamme Kirkegaard opbygge et Kapel, hvor Præſten kan ſtaae og forkynde Guds Ord, naar Nogen bliver begravet (Canc. Reg.). Altſaa netop den ſamme Plads, hvor nu Komediehuſet er beliggende.

S. A. kongl. Brev til Magiſtraten om en Arv, ſom i Odenſe var tilfalden Kongens Søn, Hertug Mogenſes, Tugtemeſter, Jeſper Mule (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at de ikke maae beſvære

Indbyggerne af Ringkjøbing, naar de komme til deres By med Fisk eller andre Varer, med stærkere Told og Afgift end andre Borgere fra Jylland, hvorover til Kongen er klaget (Canc. Reg.).

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 1, 2, 18 og 2, 2, 143.

S. A. var Lunde Kirke Annex til S. Hans i Odense, hvortil den synes 1543 at være bleven henlagt, men blev nu i indeværende Aar derfra separeret og fik sin egen Sognepræst; hvorimod Sognepræsten til S. Hans, Hr. Lauritz Eliæsen, s. A. blev anklaget for anabaptistiske Vildfarelser og 1552 dømt fra sit Kald (Bloch 1 Pag. 816-17).

S. A. bleve nemlig de for Anabaptisteri berygtede Odense Præster, Mag. Christoffer Michelsen og Hr. Lauritz Eliæsen, satte til Rette af Biskop Sadolin, men beskyldte ham igjen for overtroiske Skikke og papistisk Gøgleværen (Bloch 1 Pag. 8, 816; jfr. D. Mag. 5 Pag. 195).

S. A. blev Læsemesteren, Hr. Christen Schytte, Skolemester eller Rector i Odense (Bloch 1 Pag. 271).

S. A. Befaling til Prior i S. Knud: at da den Præst deraf Klostret, som sammesteds havde stjaalet en Kalk (see 1533), nu var paagreben og sad fangen i Nyborg, saa skulde han tage Borgen for, at han betalte Kalken og derpaa, efterdi det var en Præstemand, lade ham løbe (D. Mag. 2 Pag. 73).

S. A. Per Lerkes Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Jord i Nedergade til sig og sine Arvinger for aarlig Jordskyld 4 Mk. (C. Poulsf. Reg.).

S. A. udsteder Prior C. Poulsen i S. Knud, som

Forstander i det almindelige Hospital i Odense, det ovenanførte Brev, hvorved Hospitalets Molle udenfor Faaborg overlades Faaborg By i Leie. Dat. S. Knuds Kloster Fredag efter S. Margrethe Dag (**Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. døde den flere Gange omtalte Mag. Jørgen Gyldenstjerne, som havde været Provst i Odense, hellig Korsdag og blev i S. Knuds Kirke begravet (Ad. Mag. Pag. 59. Gl. Saml. 1, 2, 8. D. Mag. 4 Pag. 161). Hans Liigkiste blev efter hans egen Begjering ophængt ved 4 Jernlænker i Graven (D. Mag. 4 Pag. 162; jfr. Schønau Pag. 701=4); men hans Liigsteen, som laa i den brede Gang mod Fruentimmerstolene til og findes kobberstukken i D. Mag. 4 Pag. 161, ligesom dens Inscription findes aftrykt i **Marm. Dan.** 1 Pag. 222, blev ved Reparationen 1750 omhugget og diviideret.

S. A. døde Borgemesteren Hans Friis og blev i S. Albani Kirke begravet under en Steen med hans Billede i gammel Borgemesterdragt, som er kobberstukket af Bircherod, ligesom dens Inscription er aftrykt i **Marm. Dan.** 1 Pag. 223.

S. A. gave Borgemester og Raad Bødkerlauget i Odense en Skraa, som findes aftrykt i Aktstykk. Pag. 55=59.

S. A. gave Borgemester og Raad ligeledes Skræderlauget en Skraa, i Følge hvilken Enhver, der vilde bruge dette Embede i Byen, skulde vinde samme Embede af Amtet og gjøre det, som Amtets Sædvaner ere. Den Indgang, de skulle give, skal bestaae i 4 Byrster Flesk, ferst Mad, Ost, Smørrebrød og 5 Tønder

Odense Ol. Item forundes det dem at pante Saadanne, der ikke ville give, som andre Gildesbrødre i Skræderembedet før givet have, indtil de gjøre Skjellighed efter deres Vilkaar (Birch.).

S. A. funderede den forhenværende Lænsmand paa Odensegaard, Eiler Rønnow, 3 Orter Byg til Faaborg Skole, som ved dennes Ophævelse tilfaldt Skolen i Odense (Hoff. F. 5 Pag. 93).

S. A. var Jørgen Brahe endnu Embedsmand paa Odensegaard (K. Rof. Dom. Pag. **X**, **XI**, 138, 142, 156).

S. A. var Jørgen Kotte Borgemester og Jacob Jespersen Byfoged (K. Rof. Dom. Pag. 166, 172); den anden Borgemester var Oluf Hansen, og Raadmænd vare Hans Skriver og Hans Laurisen (l. c. Pag. 172).

S. A. var den fyenske Adels Omslag eller Rentebetalingstid ansat til den 13 Jan. i Odense (l. c. Pag. 296); jfr. 1547.

1552 holdt Kongen flere Gange Retterthing i Odense (K. Rof. Dom. Pag. **XIV** og **XV**); ligesom ogsaa i Dec. paa Retterthinget i Nyborg en Sag om et Hestetyveri i Odense blev foretaget (l. c. Pag. 203).

S. A. kongl. Bevilling: at Sognepræsten til S. Albani skulde nyde aarlig af Skamby Sogns Indtægter 6 Pd. Byg (Atl. 6 Pag. 583. Bloch 1 Pag. 604-5); altsaa en Nedsættelse af den ham 1551 tilstaaede Indtægt.

S. A. afstod Hr. Niels Brun, Capellan til S. Albani og Hospitalet, Paarup Capellanie, som han li-

geledes havde havt, til en Anden (Bloch 1 Pag. 269=70, 858, 704).

S. A. blev Mag. Christoffer Michelsen Grall, som var den sidste papistiske og første evangeliske Lærer eller Præst ved S. Jørgens Hospital, tillige Læsemester ved Odense Skole (Bloch 1 Pag. 271=72).

S. A. døde Frue Kirkes første evangeliske Præst, Hr. Anders Rhoed, efterladende sig en Hustru, som 5 Gange blev gift, men hver Gang fornedrede sig; thi først havde hun, som sagt, en Kjøbstædpræst, siden fik hun en Landsbypræst paa Hindsholm, siden dennes Capellan, derpaa en Degn og endelig en Bonde (Atl. 3 Pag. 445. Bloch 1 Pag. 737).

S. A. udstedte Universitetet i Kjøbenhavn sin Beretning om de 2 forhen omtalte anabaptistiske Præster i Odense (D. Mag. 5 Pag. 194 sq.), hvor det iblandt Andet om dem hedder Pag. 199: at de altid skjendte og raabte paa Præsterne i S. Knuds Kloster, som de kaldte Munke, og ikke alene ingen Omgængelse vilde have med dem, men ikke engang i Kirken, naar Præster indviedes, vilde lægge deres Hænder paa tilligemed dem (jfr. Pont. 3 Pag. 313 sq. Krag Chr. 3 Pag. 368=69); [1]) hvoraf endelig Følgen blev, at de mistede deres Embeder og hensattes paa Livstid i Fængsel (D. Mag. 5 Pag. 196. Bloch 1 Pag. 271=72, 816=17).

S. A. kaldes Prioren i S. Knud, C. Pouelsen, ikke

---

1) Hvoraf altsaa skjønnes, at Munkene i S. Knud endnu fungerede som Præster, endskjøndt Christoffer Pallesen Ulfeld allerede s. A. kaldes **præfectus monasterii Canutini** (Birch.), hvilket Sidste dog maa være en Feiltagelse.

blot Prior, men ogsaa, ligesom 1551, Forstander for det almindelige Hospital i Odense, paa hvis Vegne han tilligemed Hospitalets Præst og Tilsynsmand, Jens Pedersen, udleier Langs Molle ved Faaborg til Magistraten ibid. for 4 Mk. danske, som gilde og gjæve ere efter danske Hviders Værd (Aktstykk. Pag. 130). Altsaa en ganske anden Afgift end den for den ligeledes af Ditto til Ditto 1551 udleiede Molle.

S. A. fik Prioren i S. Knud Ordre at udlevere til Jesper Krasse af Basnæs, Embedsmand paa Riberhuus, alle de Documenter, som angik det af hans Farbroder, Biskop Mogens Krasse, stiftede Vicariedom og Almisse i S. Knuds Kirke; nemlig, foruden Testamentet og Fundatsen, 17 Pergaments- og 3 Papirsbreve; hvorimod bemeldte Jesper Krasse bepligtede sig til at fuldgjøre, hvad Fundatsen bemelder, nemlig 15 Mk., som gives de Fattige i Odense af de 2 Steenhuse, som staae paa S. Knuds Kirkegaard (D. Mag. 2 Pag. 23-24).

S. A. havde bemeldte Prior Trætte om Fiskeriet ved Munkebo; i hvilken Anledning følgende Kjendelse blev fældet: Vi Verner Svale, Landsdommer, Frantz Brokkenhuus, Høvedsmand paa Nyborg, Christof Pallesen til Jershauge, Dirik Qvitzou til Norbek, Eggert Henriksen i Vestergaard (i Anthon Bryskes Sted) og Knud Mikkelsen til Skenderup gjøre vitterligt: at Onsdagen næstefter Pindsdag vare vi forsamlede i Munkebo efter Kongens Ordre, at høre en Sag imellem hæderlige Mand, Hr. Prior C. Pouelsen i S. Knud, og ærlige og velbyrdige Jørgen Brahe, Høvedsmand til Næsbyhoved, med flere Lodsciere i Munkebo om noget Bund-

garnsfiskeri og Vaadstade ved Munkebo, som de trætte om; og forligte dem da saaledes til Mindelighed, at hver af Lodseierne skal have det Fiskeri og Vaadstade, som de have havt af Arilds Tid, indtil saalænge, at Marken kommer til Reff og ret Maele (ɔ: bliver rebet og maalt), da hver skal have for sin Aalouff (ɔ: efter= som hans Jord løber paa eller tilgrændser). (C. Pouels. Reg.).

S. A. Hans Unckersens Gjenbrev paa en S. Knuds Klosters Jord og Grund imellem Odense By og Laa= gaards (ɔ: Ladegaards) Skov med det Fiskevand, i samme Jord liggende, som kaldes Astuppe Putt, for aarlig Landgilde 9 Orter Byg (l. c.).

S. A. Eskild Oxes Qvittering for 1000 Daler, som Prior i S. Knud maatte forstrække Kongen med (l. c.).

S. A. Eiler Rønnows Qvittering til Prior i S. Knud for 200 Daler; hvorhos Prior tillige qvitterede (for det, han havde tilgode) i den Gaard, Fru Berthe fik; saa at det er tilsammen 600 Daler (l. c.).

S. A. var Jørgen Brahe Lænsmand paa Odense= gaard (Atl. 3 Pag. 450). Men endnu i s. A. blev Jørgen Skinkel Lænsmand i Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 48).

S. A. var ligeledes Verner Svale Landsdommer i Fyen (K. Rof. Dom. Pag. 201, 202, 204, 206).

1553 tredie Paaskedag holdt Kongen Retterthing i Odense, i Overværelse af Christiern Pouelsen, Prior i S. Knud, Hans Unckersen, Borgemester, og Hans Schriffver, Raadmand (Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. kongl. Befaling: at ingen af Byens Gaarde

maa fælges eller forpantes uden til Bything eller paa Raadhuset (Canc. Reg.).

S. A. blev Lector Theologiæ i Odense, Hr. Jacob Henrichsen, Sognepræst til S. Hans ibid. (Bloch 1 Pag. 817=18).

S. A. fik Prioren i S. Knud kongl. Befaling Skjærtorsdag fra Nyborg, om at underholde Ulrik Smed, som en Tidlang havde tjent Kongen for en Smed, men nu for Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kunde følge ham, paa Livstid i Klostret med Øl og Mad, 2 Maaltider om Dagen, samt en Svendeklædning aarlig, imod at han skulde curere Klostrets Heste (D. Mag. 2 Pag. 73=74 og **Dipl. Lang.** ved K. R.); saa at han egentlig var Cursmed af Profession.

S. A. Borgemester i Odense, Hans Unckerssens, Brev, hvorved han oplader Prior og Capitel i S. Knud en Jord, som han hidtil af Klostret havde Leiebrev paa (C. Poulss. Reg.).

S. A. Marine Povelsdatters Gjenbrev til S. Knud paa en Jord imellem Horsetorvet og Pugestrædet for aarlig Jordskyld 8 ß. dansk; beseglet af ærlig Mand Hans Unckersen, Borgemester i Odense (l. c.).

S. A. Claus Brokkenhuus til Sondergaardes Gjenbrev til S. Knud paa et Molledam, med Dam, Damsbond, Flode og Flodemaal, som kaldes Unnekjærs Molledam, i Orsted Sogn Baagherred, hvorpaa han har faaet hæderlig og regelbunden Mand og Prior, C. Poulsens, og menige Capitelsbrødres Brev for sig og Arving efter Arving, imod 3 Mk. dansk eller 1 Daler aarlig at udgive til Klostret i Leie. Beseglet af Anthon

Bryske til Langeso, Rigscantsler, og Verner Svale til Bisbo, Landsdommer (l. c.).

S. A. Prioren C. Pouelsens og Capitels Leiebrev til fornumstige Mand, Mogens Hansen i Odense, hans Hustru og deres Arving efter Arving paa en S. Knuds Klosters Jord, Grund og Hauge, Norden næst op til Pugestrædet, for aarlig Skyld og Leie 8 ß. dansk (l. c.).

S. A. blev i Graabrodrekirke begravet Olve eller Oluf Hansen, som var Dr. Christines Kammersvend, dernæst Raadmand i 6 og Borgemester i 18 Aar (Birch.); altsaa blev han 1529 Raadmand og 1535 Borgemester.

S. A. blev Mag. Lauritz Colding Rector i Odense Skole (Bloch 1 Pag. 338-39).

S. A. var endnu Verner Svale Landsdommer i Fyen (K. Rof. Dom. Pag. 210, 211, 212 og Aktstykk. Pag. 180).

S. A. Hans Schriffver Landsthingshorer (Aktstykk. Pag. 180).

S. A. Jorgen Skinkel Hovedsmand over Næsbyhoveds Læn (Aktstykk. l. c.) og

S. A. Hans Unckersen Borgemester (v. supra).

1554 holdt Kongen Retterthing i Odense i Sept. Maaned (Aktstykk. Pag. 21-22. K. Rof. Dom. Pag. 236, 238).

S. A. udstedte Kongen allerede i Aug. et Brev fra Odense (D. Mag. 5 Pag. 174).

S. A. kongl. Befaling (fra vor Gaard i Odense) til Magistraten: at den ikke maa besvære Nogen med

Toldafgift af de Varer, de solgte eller kjøbte paa almindelige Markeder (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at alt Kjøbstædmandskabet hvert Aar skal mynstres Onsdagen næstefter Philippi og Jacobi Dag (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Befaling til Prioren i S. Knud: at han i Klostret skal underholde 8 Præster, 1 Skolemester, 1 Hører og 6 Degne, samt lade Degnene gaae tilbords med sine Folk (o: i Folkestuen), men de 10 Andre spise i Præstestuen (o: de forrige Munkes Spisesal). D. Mag. 2 Pag. 74. Bloch 1 Pag. 239-40.

S. A. fik bemeldte Prior Kongens Brev om Skolen der i Odense at forlænge, saa at Peblingene kunde have nokſom Rum at sidde i samme (D. Mag. 2 Pag. 74-75. Bloch 1 Pag. 240-41).

S. A. anføres, som vedkommende S. Knuds Klosters Besiddelser, for det Første et Thingsvidne af Vendsherred: at 4 af Vendsherreds Sandemænd med 4 af Skovbyherreds Sandemænd havde svoret ret Herredsskjel imellem Vendsherred og Skovbyherred; og dernæst for det Andet et Ditto: at 8 Sandemænd havde svoret ret Markeskjel imellem Fjellerup og Sletterud Mark, imellem Fjellerup Mark og Fjelsted Mark og imellem Fjellerup Mark og Harendrup Mark (C. Pouels. Reg.).

S. A. skjenkede Biskop Ove Bilde i sit Testament til S. Knuds Kloster i Odense 10 Mk.; og til de Fattige i Hospitalet i Graabrødre ibid. 10 Mk. (N. D. Mag. 1 Pag. 242).

S. A. optoges et Register, paa hvis Klæder og andre Klenodier, som fandtes i S. Hans Kirke i Odense

(Topogr. Saml. i Geh. Arch.); for hvis Meddelelse jeg har Prof. Petersens Velvillie at takke, og som jeg, til Oplysning om, hvori et fuldstændigt Klosterinventarium med Hensyn til den dem tilhorende Kirke den Tid bestod, herved ordlydende vil meddele: Register paa hues Klæder och andre Klenodier, som er y S. Hans Kircke y Otthentze, som bleff beskreffne y samme Kircke **An. Dni MDLIIII** Torsdaghen nest epther vor Frue Dagh **assumptionis**, nerverindes Erliigh Velbyrdiigh Mandtth Jorghen Skinckell, Kongl. Maj. Lensmandh ther samme Stedtts, Hr. Jacob Sogne Prest, Hr. Knudtth Roosse och Niels Mule Kirckewerghe ibid. Forst **II** forgylthe Solffue Kalcke meth Diiske. Item **I** solff Kalck meth Disk; item **I** rodtt blommet Flogeyels Hagell meth en small Borde; **I** gamell flogeyels fordeltt (broget?) Hagell; **I** gamell blomett rodtth flogeyels Hagell mett eth Kors; **I** gron blomett flogeyels Hagell meth eth Guldtth Kors; **I** gamell brun floeyels Hagell mett enn Guldtt Borde; **I** brun blommett floeygels Hagell; **I** gamell gron floyeygels Hagell meth Kors; **I** gammell rodtt och gron wegett (?) floeyels Hagell; **I** gammell brun blommitth flogeyels Hagell; **I** sortt floeyels Hagell; **I** gammell sortt Dammask Hagell; **I** blaa blommett floels Hagell mett dubelt Kors; **I** blaa blommett floyels Hagell medt Guldborder; **I** blaa blommett floyels Hagell meth Guldtt Kors; **I** gylden Damask Hagell; **I** brun Dammask Hagell meth etth Kors; **I** gamell rodtth Kammellotth Hagell; **I** blaa Setthenyes Hagell meth Kors; **I** blaa Dammasks Hagell; **I** rodtth Kammelotz Hagell metth Kors; item **XIII** gamle Hagelle aff Sayenn och anditt sliigtth Tingest; item **VI** gamle Klæ-

der tiill Liigbaren; item XXVIII Messefercke; item XXII Houidtt Liinn; item Korkaaffver: I blaa floeyls Koerkoffve; I blaatt floeyls meth Guldkronne; I sortt blommet floeyls; III huide Dammaskis; II rode Kammelotts; I bruu Kammelotts; I grøn Dammaskis; I rodtt floeyls; III blaa Dammaskis; I brun blomett floeyls; II gyllen Dammaskis; I grøn Dammaskis; I brun Kammelottis; I sortth gammell sayens; I grøn blommett siiden (ɔ: af Silke); Subtiler: II rode Dammaskis, II huide Dammaskis, II blaa Dammaskis och II aff gront Siilcke. VI Liußestagher; I stoer synderslaghen Liußekærthe; I Offuerteckt offuer Monstrantzetth; II Faner. Item kom ther enn Meßeserck tiill Hoyby.

S. A. bles Hr. Simon Hansen Sass residerende Capellan ved S. Albani Menighed (Bloch 1 Pag. 705).

S. A. kaldes Jørgen Skinkel Lænsmand paa vor Gaard i Odense og næste Aar Lænsmand til S. Hans Kloster i Odense (P. Müller Pag. 26); hvilke Udtryk altsaa den Tid vare synonyme.

S. A. lægger Jacob Hardenbergs Enke, Frue Sophie Lykke, Beslag paa Kramvarer, som et Par Kjøbmænd fra Kiel holdt tilfals i Odense, fordi de for en halv Snees Aar siden havde kjøbt Korn af hende og derpaa vare blevne hende 700 Jochumsdalere skyldige (K. Ros. Dom. Pag. 232-33).

S. A. var Verner Svale endnu Landsdommer i Fyen (K. Ros. Dom. Pag. 234, 240, 244).

S. A. blev Hans eller Jens Lauridsen fra Odense Abbed i Ringsted Kloster og døde 1561 (D. Mag. 1 Pag. 78).

S. A. i Dec. var paa Retterthinget i Nyborg stiftet Jacob Jespersen, Byfoged i Odense, paa Kongens egne, Odense Byes og Knud Bager, Borger i Odenses, Vegne paa den ene og Laurs Jensen i Klusfit og Knud Nielsen i Liungby paa den anden Side. Hvor da Jacop Jesperfen tiltalte L. J. og K. N. for 20 Jochumsdaler, som de vare med at love ham for Marine Olufsdatter; og i Rette lagde et Raadhuusvidne af Odense Raadhuus af 1553 lydende: at Lauris Klusfemandt, Knudt Gaspe og Morten Suder med deres samlede Hænder lovede og tilsagde Jacob Jespersen, „vor Foged paa vore Vegne," og Byfens Kemener paa Byfens Vegne 20 Daler og 1 feed Ko at udgive S. Knudsdag næstefter. Dertil svarede L. J. og K. N., at de allerede havde betalt en Part deraf og meente, at Jacop Jespersen ligesaavel burde tiltale Morten Suder for hans Part. Dertil svarede Jacop Jespersen, at de alle 3 havde lovet med en samlet Haand; hvortil L. J. og K. N. dog igjen svarede, at alligevel de havde lovet med sammenlagte Hænder, som sædvanligt var, naar saadant Loste skete, da havde de dog ikke lovet En for Alle. Dommen blev derpaa: at efterdi Lauris Klusfemand, Knudt Gaspe og Morten Suder ikke havde lovt forte Loste med det Vilkaar: En for Alle, da burde Jacob Jespersen at tiltale Enhver for sin Anpart i samme Loste (K. Rof. Dom. 2 Pag. 143-44).

1555 gav Kongen Sognepræsten til S. Albani Halvdelen af Skamby Tiende (Atl. 6 Pag. 583. Bloch 1 Pag. 274, 605-6; jfr. 1552).

S. A. gav Kongen Hospitalet Brev paa Torbjerg-

gaard ved Blangsted, imod at det afstod nogle Huse paa S. Hans Kirkegaard til (Residents for) Sognepræsten (Hoff. F. 5 Pag. 168).

S. A. blev S. Jørgens Kald annecteret med Vor Frue og derimod Særslef Kongetiende henlagt til Lector i Odense, som for havde havt S. Jørgen (Hoff. F. 5 Pag. 35. Bloch 1 Pag. 272).

S. A. pantsatte Prioren i S. Knud noget Gods paa Langeland til Johan Friis for 1000 enkelte Daler (D. Mag. 2 Pag. 82-83).

S. A. Johan Friis til Hesselagers Gjenbrev paa noget Jordegods, han paa et Gjenkjøb har tilkjøbt sig af S. Knuds Kloster: nemlig paa Langeland 11 Gaarde og 1 Gadehuus i Stovens (ɔ: Stoense) og Snode og 1 Gaard i Enebolle og 2 Gadehuse i Sposbjerg, som skylde alle tilhobe 1 Læst og 5½ Pd. Byg og 24 Mk. 11 ß. Landgildepenge foruden Gjesteri; hvilke han kjøbte og igjen, naar han afløses, skal afstaae for 1000 gode og uforfalskede Jochumsdalere, som en god Mand en anden nu til Takke med betale og fuldgjøre kan. (C. Pouels. Reg.; hvorved Prior anmærker, at han 1567 har udlaant Johan Friis Skjode og Adkomstbrevene til bemeldte Gods, dem han igjen skal tilbagelevere).

S. A. Borgemester i Asfens, Poul Bangs, Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa et øde Byggested i Thaarup i Baagherred, som han har i Pant af Klostret for 100 Daler, og som skylder 3 Orter Byg; hvilket han og hans Arvinger maae nytte og bruge det bedste de kunne, indtil de igjen blive afloste (C. Pouels. Reg.).

S. A. Sandemændsbrev om Markeskjellet imellem

Atzerbo Mark og Koberboll Mark og S. Knuds Klosters Eiendom, som ligger til Dymose, Dyrmosegaard, Ebedrup og Felemose (l. c.).

S. A. Vendsherreds Thingsvidne paa et Sandemændsbrev om at have svoret ret Markeskjel imellem Atzerbo Mark og Koffverbol Mark og imellem Dymose og Koverbolle Mark, og Fellemose Mark og Ebedrup og Dymosegaard og Koverbolle Mark (l. c.).

S. A. Vendsherreds Thingsvidne: at Sandemænd vare tildomte at sværge Markeskjel imellem Atzerbo Mark og Koverbolle Mark (l. c.).

S. A. saavelsom 1558 og 65 var Hans Unckersen Borgemester i Odense (Birch.).

S. A. vare Palmeløverdag iblandt Andre nærværende paa Retterthinget i Odense Hr. Christen Polsen, Prior i S. Knuds Kloster, Hans Unckersen, Borgemester, Hans Schriffver, Hans Laursen, Christiern Bjørnkjer, Raadmænd, og Lass Vendelboo, Byfoged ibid. (K. Rof. Dom. 2 Pag. 147).

1556 kongl. Befaling til Magistraten at udlevere 10 Læster Øl til Kongens Orlogsflaade (Canc. Reg.).

S. A. gjøre Borgemester og Raad i Odense vitterligt: at Mandagen næstefter Guds Legoms Dag var skikket i Rette paa Odense Raadstue hæderlig Mand, Hr. Prior C. Pouelsen i S. Knud, som tiltalte Jacob van Wettring, Borger i Flensborg, eftersom han havde ham beslagen paa en Ret (ɔ: lovligt indstævnet ham?) for 2 Aars Landgilde, som han havde oppebaaret af det Gods, Klostret havde paa Sild (ɔ: Den Sylt) i Tonder Læn, uagtet han havde hans Brev af 1534, hvorved han sig bekjender (blot) at have Fuldmagt af

Prior at bestyre Godset og (ɔ: imod at) gjøre Regnskab derfor. Men Jacob svarede, at han skyldte kun 1 Aars Landgilde og havde fortæret derpaa ligesaameget, som han havde oppebaaret, og lovede om 6 Uger at fremlægge et Brev fra Prior, hvormed han troede sig i den Sag at behjelpe. Hvorpaa de 6 Uger efter mødtes til Thinge; og da blev Sagen saaledes forligt, at Jacob til 20de Dag Juul skulde fornøie Prior baade for Hovedsagen, Kost, Tæring og Skadegjeld 100 Jochumsdalere og dermed Sagen være afgjort (C. Pouels. Reg.). [1])

S. A. Dombrev for S. Knuds Kloster paa det Fiskeri i Stege (ɔ: Stige Strand) og paa Strandveie og Kirkeveie og paa den Grøft og det Gjerde imellem Liungby (ɔ: Lumby) og Anderup Mark (l. c.).

S. A. Dom- og Forligelsesbrev imellem Jørgen Schinkel paa kongl. Maj. Vegne, S. Knuds Kloster og alle andre Lodseiere i Anderup, Nisted, Stige og Haffve om Græsgang, Strandveie, Kirkeveie og Fiskeri (i Stige Strand) at nyde og beholde, som det haver været af Arilds Tid, efter de gode Mænds Sigelse, som vare Anthon Bryske til Langeso, Rigscantsler, Verner Svale, Landsdommer i Fyen, Poul Skinkel til Østrup og Niels Henriksen til Thoistrup (l. c.).

S. A. Bogherreds Things Steensbrev: at 12 jord-

---

1) Et andet og formodentlig senere Brev om samme Klostergods paa Sylt, men uden Aarstal, er saaledes registreret: Jacob Schults Gjenbrev af Flensborg, hvori han bekjender sig at have Breve paa det Gods paa Sylt, som han haver kjøbt af Kloster (C. Pouels. Reg.).

egne Bønder havde indstevnet og stadlet nogen Jord og Eiendom til 3 Gaarde i Turup i Baagherred (l. c.), hvoraf een, om ikke alle, tilhørte S. Knud.

S. A. Vendsherreds Thingsvidne: at Rebsmænd havde rebet Fjellerup Mark efter Loven og Recessen (l. c.).

S. A. Ditto: at Hans Michelssen i Aalsbo tiltalte og havde i Rette deelt Michel Knudsen i Koverbøll, for han havde gjerdet over Markeskjel (l. c.).

S. A. Ditto: at to af Koverbølle Mænd vare tildomte at bøde, fordi de havde gjerdet over Markeskjel (l. c.).

S. A. Ditto: at fornævnte Gjerde var lovligt afsafft (ɔ: afsagt) (l. c.).

S. A. var endnu, som sagt, Jørgen Skinkel Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450).

S. A. i Juli vare iblandt Andre nærværende paa Retterthinget i Odense: Hr. Chresten Poelsen, Prier, Jørgen Kotti og Hans Unckersen, Borgemestere, og Hans Laursen, Raadmand ibid. (K. Rof. Dom. 2 Pag. 162).

1557 den 14 Jan. holdt Kongen Retterthing i Odense, i Overværelse af Jørgen Skinckell til Lamehaffve, Embedsmand paa vor Gaard i Othense, Hans Unckersen, Borgemester, Hans Lauretsen, Frandtz Brixs og Christen Bjornkjer, Raadmænd; hvorhos tillige i det paa samme udstedte Document navngives Laurets Persen, Borger i Othense, Chresten Persen Kjøbmand til Dusborg, Per Bunde i Othense, forte Chresten Persens Broder, og Las Hvitkop i Othense

(Dipl. Lang. ved K. R.; jfr. K. Rof. Dom. 2 Pag. 163=71 og Hiſt. Tidsſkr. 2 Pag. 521=22).

S. A. kongl. Befaling til Magiſtraten om at tilſtaae Chriſtoffer Kjelderſvend ubehindret Næring og Bjæring i Odenſe (Canc. Reg).

S. A. Ditto til Ditto ſnareſt muligt at færdiggjøre det Skib, ſom de med deres Medrhedere ere taxerede for, at holde Kongen og Riget til Tjeneſte med Folk, Fetallie, Skyt, Lod og Krud, da Kongen til Foraaret vil udſende ſine Orlogsſkibe at renſe Strømmene, ſom forurolіges ſaare af Sørøvere (Canc. Reg.).

S. A. var der Trætte om Tollerlund Skov (maaſkee rettere Niſted Skov, jfr. 1558) eller, ſom den den Tid kaldtes, Jordbrvernes Skov imellem Prioren i S. Knuds Kloſter og Lænsmanden paa Næsbyhoved, i hvis Læn den laa, og hvortil den foregaves at henhøre (B. R. 1 Pag. 37).

S. A. var Verner Svale til Bisbo, Landsdommer, i Priors Stue i S. Knuds Kloſter paa et Forligelſes=maal imellem Prior og Oluf Nielſen i Derrup om noget Gods, ſom forte Oluf havde lovet og tilſagt Prior for en Loug, han fæſtede ſig (ɔ: forbandt ſig) til at gjøre til Bogherreds Thing; og den Dag, han ſkulde have gjort ſamme Loug, da kunde han den ikke fuldbrage, og dermed blev Lougen nederfældig; og be=klagede ſig nu, at han var en fattig Mand og ikke formaaede at affted kunne komme ſamme Gods, ſom han Prioren tilſagt havde. Da tilbød Prior, at han vilde ſlaae det Løfte løſt og derimod tale ham til med Loven og blot tage ſaameget, han med Loven kunde faae. Men Oluf ſvarede: Det vil jeg ikke be=

gjere, kjære Husbond! jeg beder blot, at J for Guds Skyld benaader mig fattige Mand og giver Noget over (ɔ: efter) af Summen. Og da bleve de saaledes forligte, at Prior undte ham det (Godset eller Afslaget) paa 4 Ørne og 1 Fjerding Honning (C. Pouels. Reg.).

S. A. bortleier C. Pouelsen, Prior til S. Knud, og menige Capitel til Melchior Skriver og hans tilkommende Hustru og en af deres Arvinger en deres og Klostrets Gaard og Grund i Odense, Norden Adelgaden imod Raadhuset til, for aarlig Skyld og Leie 6 Mk. danske Penninge (l. c.). Bemeldte Melchior Skriver havde ogsaa Capitelets Brev paa en Hauge ved Holsedorestrædet for 8 ß. aarlig Leie, hvilken Oluf Bang siden fik (l. c.).

S. A. et Magelægsbrev med S. Knuds Kloster paa 1 Gaard i Torreso i Avernæs Birk af Frantz Brokkenhuus (l. c.). Fra bemeldte Frantz Brokkenhuus har man ligeledes, — dog uden Aarstal, — et Gjenbrev til S. Knud paa en Jord og Eiendom, liggende imellem Graabrødre Stænter, til sig og Arvinger for aarlig Jordskyld 4 Mk. danske (l. c.).

S. A. Thingsvidne af Næsbyhoveds Birk: at Nisted Skov tilhører S. Knuds Kloster efter gammelt Vidnesbyrd (l. c.).

S. A. Ditto: at 17 Mænd have vundet, at S. Knuds Klosters Tjenere i Nisted have af gammel Tid havt fri Skovhugst, Gjerdsel og Ildebrand i Nisted Skov, liggende Østen og Sønden Jordbroen (l. c.).

S. A. Steensbrev af Vendsherreds Thing: at 12 jordegne Bønder have indstenet nogen Jord og Eien-

dom til de 4 Gaarde, S. Knuds Kloſter haver i Ebedrup (l. c.).

S. A. Magiſtratens Skjøde til Raadmand Chriſtiern Bjørnekjær paa en Odenſe Byes Jord og Grund, liggende paa Horſetorvet (Hoff. F. 5 Pag. 179).

S. A. to Thingsvidner om et Par Tyve, hvori nævnes ſaavel en Borger i Odenſe ſom Jørgen Skinkel, Hovedsmand over Næsbyhoveds Læn (Danſke Saml. i Geh. Arch.).

S. A. kaldes den ſidſtnævnte Jørgen Skinkel til Lammehaffve Befalingsmand paa vor Gaard i Odenſe og havde da en fortrædelig Sag paa Retterthinget i Kjøbenhavn angaaende et Par Tyve (formodentlig de ovenomtalte), ſom han først havde ladet ihjelſlaae og ſiden hænge (K. Roſ. Dom. Pag. 248 ſq.).

S. A. aftraadte Jørgen Skinkel fra Lænet, og i hans Sted blev Peder Bild Lænsmand paa Odenſegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 48).

S. A. Torsdagen næſtefter S. Mauritii Dag var Matz Laurentzſen, Byſkriver i Odenſe, ſkikket paa Kongens Retterthing i Kjøbenhavn og berettede, hvorledes (hans Stedfader) Hr. Niels Pederſen, fordum Sognepræſt til Frue Kirke i Nyborg, var bleven begravet i Choret af Nyborg Kirke, men derefter igjen hemmeligen optaget. Dertil ſvarede Frantz Brokkenhuus, Embedsmand paa Nyborg, at Hr. Niels Pederſen var optaget af Choret og igjen begravet i Kirken, „for den Aarſag, „at Choret er ſaare ſnæver og lidet Rum udi, og „Nyborg er et kongeligt Huus, og kommer ofte did „mange Herrers og Fyrſters Sendebud og mærkelige „Mænd; og om nogle ſlige der døde eller afgik, at

„man da maatte have og beholde samme Chor frit til „slige Folk deres Begravelse." Men Dommen blev, at Hr. Niels Pedersens Liig skulde opgraves og nedlægges i Choret igjen (af **Dipl. Lang.** ved K. R.); jfr. K. Rof. Dom. 2 Pag. 178=79.

S. A. den 23 Sept. forekommer Anne, Nielsf Clausfens i Othenfe, fom en af Arvingerne efter Hr. Niels Friis, fordum Cantor i Roeskilde (af **Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. vare iblandt Andre i Dec. paa Retterthinget i Odenfe nærværende Hans Reickersfen (læs: Uncker=fen), Borgemefter, og Chreften Bjørnkjer, Raadmand ibid. (K. Rof. Dom. 2 Pag. 178).

1558 den 30 Juni udfteder Kongen et Brev fra Odenfe (Aktftykk. Pag. 151) og den 28 Juni et Ditto (l. c. Pag. 156).

S. A. holdt Kongen Retterthing i Odenfe, i Over=værelfe af Verner Svale, Landsdommer i Fyen, og andre Flere (K. Rof. Dom. Pag. 255=56).

S. A. befaler Kongen, at faavel Jordbroen fom Broen ved Klufet paany fkulle fættes i Stand og ud=bedres (B. R. 1 Pag. 38).

S. A. kongl. Befaling til Magiftraten at domme imellem Hans Hanfen, Provft i Asfens, og hans Bro=ders Huftru, fom figer fig at have Net og Deel i hans Gaard i Odenfe (Canc. Reg.).

S. A. Kongens Brev om, hvad Rente og Herlighed Bifperne have havt af Laaland og Falfter (Danfke Saml. i Geh. Arch.).

S. A. kongl. Confirmation paa Qvægtienden til Hofpitalet i Odenfe (Hoff. F. 5 Pag. 145, 168).

S. A. Hans Knap i Hoymes Bekjendelsesbrev: at han for nogle Aar siden er falden i en stor svær Syge og derover i Armod, saa at han er trængt (ɔ: nødt) til at oplade sin Gaard til sin Svoger (ɔ: Svigerson), som haffver hans Daather, dog med sin Husbond, Prior i S. Knuds Klosters, Samtykke; hvorhos han erklærer, at forte Prior ikke trænger eller noder ham dertil, eller han ham Noget har at beskylde; men at han tvertimod haver været hans Husbond, saa at han takker hannem alt Godt (C. Pouels. Reg.).

S. A. kjendes Peder Knudsen, Sognepræst, at have forhvervet Livsbrev paa Ubberod Sogn af hæderlig Mand, Hr. Prior C. Pouelsen i S. Knuds Kloster, at han „for min Armodigheds Skyld" har undt mig bemeldte Kirke og Sogn qvit og fri uden Afgift med al Tienden, Offeret og Smaaredselen, ligesom Hr. Knud Berthelsen og Hr. Hans Nielsen det havde, da de sammesteds vare Sognepræster; dog med slig Vilkaar, at han skal skikke sig som en ærlig Præstemand, og at Præstegaarden skal være til (ɔ: tilhøre) Klostret med sin Herlighed og Landgilde. Beseglet af Peder Bildt, Høvedsmand over Næsbyhoveds Læn (l. c.).

S. A. Domsbrev af 6 Riddersmændsmænd efter kongl. Maj. Befaling at grandske og forfare, om Nisted Skov laa til Næsbyhoved Læn eller til S. Knuds Kloster. Ved hvilken Leilighed disse gode Mænd da tildømte S. Knuds Kloster samme Skov efter gamle Vidnesbyrd og Breve qvit og fri at beholde (l. c.). Hvorved anmærkes, at denne Trætte førte Jørgen Skinkel til Lammehaffve Klostret paa, der han var Lænsmand, uden al redelig Aarsag.

S. A. Steningsbrev af Odense Herredsthing, lydende paa, at 12 jordegne Bønder have indstenet nogen Jord og Eiendom til Fangeltorp og til 2 andre Klostrets Gaarde i Fangel By; tilligemed Dombrevet af forte Thing, hvorved forte Mænd vare tildomte at indstene forte Jord (l. c.).

S. A. Magelægsbrev af Hans Hyndtsen og Jørgen Bassi i Ebbedrup paa noget Jord, de have magelagt fra sig til Klostrets Gaard Fellemose og derimod til Magelæg igjen af forte Klostrets Gaard Fellemose faaet anden Jord (l. c.).

S. A. Jesper Krasses Forpligt, at udgive 15 Mk. dansk af det Steenhuus ꝛc., som hans Farbroder, Biisp Mogens, havde stiftet til en Almisse i Odense. Dat. Odense S. Knuds Dag (C. Povelss. Reg. og D. Mag. 2 Pag. 24-25).

S. A. blev Hr. Hans Stage residerende Capellan ved S. Albani (Bloch 1 Pag. 706).

S. A. blev Hr. Jørgen Schroder eller Sartorius Rector i Odense Skole (Bloch 1 Pag. 339).

S. A. var Verner Svale endnu Landsdommer i Fyen (K. Rosk. Dom. Pag. 256).

S. A. var Jørgen Kotte Borgemester i Odense (K. Rosk. Dom. Pag. 305).

S. A. døde Tonne Michelsen, Ane Mules første Mand, og ligger i Frue Kirke begravet under en Steen i Tvergangen fra Nord til Sønder; ligesom ogsaa Ane Mule selv, der anden Gang blev gift med Peder Skriver og døde 1568.

S. A. forekommer i en Herredagsdom Jenns

Persſen, (ſom) kallis Biornnkier, Borger i Odenſe (K. Roſ. Dom. 2 Pag. 220=21).

S. A. optoges et Regiſter paa hvis Jordebreve, Adkomſtbreve, Pantebreve eller andre Breve, ſom fandtes i S. Hans Kloſter, og ſom efter kongl. Befaling den 15 Juli 1558 bleve gjennemſete (Topogr. Saml. i Geh. Arch.); en Fortegnelſe, der er ligeſaa vigtig for at kjende S. Hans Kloſters Rigdomme i den catholſke Periode, ſom den under 1548 meddeelte var det med Henſyn til S. Knud; hvorfor den ogſaa herved efter Profeſſor Peterſens velvillige Meddelelſe (dog uden, paa Navnene nær, at følge den gamle Orthographi) ordlydende indføres:

Regiſter paa hvis Jordebreve, Adkomſtbreve, Pantebreve og andre Breve, ſom findes i S. Hans Kloſter i Odenſe, og ſom efter kongl. Maj. min allernaadigſte Herres Befaling bleve overſete den 15 Dag Juli Aar efter Guds Byrd **M. D. LVIII**, overværende Hr. Knud Roſe, Sacriſtan, Hr. Jacob Henrichſen, Sognepræſt til S. Hans, og Chriſtoffer Soffrenſen, Skriver her paa Kongens Gaard i Odenſe:

I. Breve, ſom findes **sub Littr. A** og angaae Odenſe By:

16 Breve, ſom findes tilſammenbundne i et Knippe, den Gaard og Grund Sonden næſt S. Hanſes Kirkegaard anrørende, ſom Fru Elſebe Gierdtzs ſkjødede til S. Hans Kloſter (jfr. 1462 **supra**).

5 Breve, Anders Jenſens Gaard næſt Winnegaden anrørende.

5 Hr. Lauge Brockes Skjøde= og Adkomſtbreve paa

en Gaard imellem Hr. Marqvord og Anders Jensens Gaard (jfr. 1503).

3 Hr. Claus Nonnows Skjødebreve paa den Gaard Østen S. Hanses Kirkegaard, som Fru Karine Daaes Born udi Værge havde (jfr. 1479), og paa 2 andre Gaarde i Bogeherred, for hvilke Klostret haver fanget til Mageskifte 2 Gaarde i Anderoppe.

Hr. Johan Bjørnsens Skjødebrev paa Kirkegaarden (ɔ: maaskee den Gaard ved Kirken) og de Huse imod Gaden Sønden fra Kirken (jfr. 1460).

Hr. Johan Bjørnsens Adkomstbrev paa samme Jord.

Brev paa det Stræde, som ligger (ɔ: løber) fra Klostrets Bagport og til Adelgaden (jfr. 1443).

3 Breve paa den Gaard i Vestergade, som Byen fik af Klostret til Mageskifte for den Hauge uden Klostrets Hedeport, Østen næst Broen.

Et Tingsvinde efter det Skjøde, Albert Hindsen gjorde Klostret paa en Hauge udi Vestergade ved Holdstedaare Stræde.

6 Breve paa en Part af Homblehaffuen Norden Vindegaden.

Diderich Kremmers Brev paa den Bygning, som fandtes efter hans Død udi den Gaard, han havde af Klostret.

6 Pantebreve og Skjødebreve med Dombrevet paa den Gaard ved Nørreport (jfr. 1471).

Brev paa den Gaard paa Overgade, som kaldes Kjerruffsgaard (jfr. 1471).

II. Breve, som ikke ere indskrevne i det gamle Register og dog findes **sub Littr. A:**

Et Pergamentsbrev, udgivet af En ved Navn Eggertt

Pucke til S. Hans Kloſter, paa hvis Gods ham kunde tilfalde efter hans Hüſtrues Faders Død.

5 Pergamentsbreve paa en Gaard her i Othenſe paa Nergade (Nedergade?) liggende.

Et Pergamentsbrev paa en Gaard her i Vor Frue Sogn, Sønden næſt Adelgaden og Øſten næſt Hans Pederſen Suders Gaard.

Lauridtz Andersens Brev paa ſin Lod og Anpart i en Gaard paa Nørregade, ſom Anders Jenſen iboede og blev givet hid til Kloſtret.

Et Pergamentsbrev, lydende, at Hr. Jens Storm, Præſt, havde givet hans Huus og Eiendom med mere Gods til S. Hans Kloſter.

III. Breve, ſom ere indſkrevne i det gamle Regiſter **sub Littr. A** og dog ikke kunne findes:

Et Brev paa en Gaard Norden Kirkegaarden.

Officialens Dom paa Degnerente i S. Hans Sogn.

2 Breve paa den Gaard uden Øſterport, ſom den lille Hr. Mattis udi boede.

Bulla pontificis super scholam, cum Vidisse, qvod ordo Joannis Jerosolomitani posset hereditare; qvæ (sc. litteræ) etiam in antiqvo inveniuntur Cathalogo; ut inutiles inter inutilia reposui.

IV. Breve, ſom findes **sub Littr. B** og angaae Pleielslykken, Huskjærslykken og de 4 Agre Norden Diget i den ſamme Lykke:

15 Breve, Pleyelslykke, Huskjærslykke og de 4 Agre Norden ſamme Lykke anrørende (jfr. Od. 2 Pag. 146; 3 Pag. 32, 34, 83).

Lauridtz Tyggeſens Skjødebrev paa de 2 Agre, ſom

ligge Østen fra Huskjærs Lykke imellem Provstens Jord og Slottenns (ɔ: Slottets).

Et Brev paa Munkeagre i forte Huskjærs Lykke.

Hans Strygs Skjodebrev paa den Jord uden Norreport imellem Hr. Marqvordz Jord og Hans Strygs Hauge (jfr. 1511).

V. Breve, som findes sub **Littr. C** og angaae Klostrets Humlehauge Norden Vindegaden:

8 Breve paa Bjorns Lykke og Jesf Clausfens Lykke i Klostrets Humlehauge (jfr. 1532).

Brev paa Teilgaarden, Eskehaugen og Kaalgaarden.

Byfens Brev paa den Hauge uden Hedeporten, Norden fra Kornladen og Østen fra Broen.

Brev paa Klostrets Græsgang paa Odenfe Heed til Klostrets Qvæg for Lykkemark, Byen fik fra Klostret (jfr. 1280).

VI. Breve, som ikke ere indskrevne i det gamle Regifter, men dog findes sub **Littr. C**:

En Laughævd paa Klostrets Humlegaard, Bjornslykken, Jens Clausfens Lykke, Teilgaarden, Abildgaarden og Kaalgaarden (jfr. 1495).

Bisp Carls Stadfæstelsesbrev paa det Mageskifte, som Hr. Claus Ronnow havde gjort med Klostret om Aalykken (jfr. 1465).

VII. Breve, som findes sub **Littr. D** og angaae Aasumherred, Bjergeherred og Hindsholm:

Et Tingsvinde paa det Skovskifte, som gjort er imellem (Kloster) Bonden og alle Eiermænd i Høiby Skov.

Et Tingsvinde: at Høiby Led er loulig Lagsøgt og den Vei, der igjennem løber.

Et Brev paa Norskov, som er et frit Enemærke.

Et Tingsvinde paa de Skjelstene imellem Lundløse (ɔ: Lyndelse) og Norskov Enemærke.

Et Brev paa de 2 Gaarde i Lundløse af Niels Friis og Bonde Friis.

Et Tingsvinde imod Hr. Johan Bjørnsen.

Laughæfd paa den Skov til den Gaard i Fraude (jfr. 1440).

Tingsvinde efter Sandemænds Tog paa samme Skov.

Brev paa 3 Skp. Land i Hundsløf Mark.

2 Breve paa Dristrup og Bregenser.

17 Breve paa det Gods i Dalby med gamle Kong Chrestierns Brev paa en Gaard, Jesf Clausfen folgte; og samme Gaard var Kronen tildomt for Bondegods. Desligeste et andet Brev: at Bovense hører til Dalby og ikke til Eskebjerg; og et Tingsvinde paa Markeskjel ved Dalby (jfr. Od. 2, 156, 174).

Et Tingsvinde paa 4 Agre i Torpe Mark paa Hindtzholm.

Karine Beckers Skjødebrev paa en Gaard i Kjerteminde.

Niels Michelsens Skjødebrev paa en Molle hos Kjerteminde.

Brev paa en Gaard i Ladby.

Hr. Jørgen Urnes Brev paa 2 Gaarde i Birkinge (jfr. 1463).

Et Brev paa en Gaard i Ullerslof (jfr. 1469).

VIII. Breve, som ikke findes i det gamle Register og dog findes under **Littr. D:**

Et Tingsvinde: at Lasf Bonde i Høiby er udlagt

Fyldest paa S. Hans Klosters Vegne i Hoiby Sondermark.

Et Tingsvinde: at Hans Ulff i Nynkeby solgte Niels Bryde i Nogelund paa Klostrets Vegne 2 Skp. Land.

IX. Breve, som ere indskrevne i det gamle Register under **Littr. D** og dog ikke kunne findes:

Brev: at de Friiser i Aarslof ingen Ret eller Deel have i Hoiby Skov, efter et Tingsvindes Lydelse.

Hennike Skremmers Brev paa den Gaard i Fraude.

Et Tingsvinde paa Oldengjeld i forte Fraude.

2 Breve paa Bullerup, Kjerby og Hundslof.

Et Brev paa 2 Enge og 1 Ager, som Hans Oluffen i Marslof gav til Klostret.

Et Tingsvinde paa 2 Skp. Land paa Nynkeby Mark.

Et Tingsvinde paa 4 Agre i Torupe Mark paa Hindtzholmen.

X. Breve, som findes under **Littr. E** og angaae Vindingherred:

Hr. Johan Oluffen af Lykkesholms Skjodebrev paa noget Gods i Gjestesloff Sogn, en Gaard udi Oremark, en Gaard i Langow med mere Gods, som sig tilhobe belober 5 Gaarde, og som forte Hr. Johan havde funderet til et Vicarie her i S. Hans Kloster.

Tingsvinde paa Orbeks Skov og paa Oldengjeld.

Christoffer Erichsens Brev paa en Gaard i Ferritzslef og Kong Hanses Stadfæstelse paa samme Gaard.

Brev paa 2 Gaarde i Nerdu (ɔ: Næraa) Sogn og Torup By (jfr. 1486).

Bonde Friises Skjodebrev paa en Gaard i Aarslef og Adkomst paa samme Gaard.

Laughævd paa Kjeldemosegaard og Langegade.

Torbern Bildes Brev paa 2 Gaarde: 1 i Overndrup i Sundsherred og 1 i Hoſtrup i Sallingherred.

Skjødebrev paa den Gaard i Eſpe og Tingsvinde imod Kronens Bonde ibid. for Oldengjeld.

Mogens Pederſens Brev og Tingsvinde paa den Gaard i N. Broby.

Peder Marſvins Mageſkiftebrev paa 2 Gaarde, han havde ſig mageſkiftet fra og til S. Hanſes Kloſter; den ene udi Aſſvenſloſ og den anden udi Nerow liggende (jfr. 1526).

Et Papirs Mageſkiftebrev paa Skrubbes Haffve til S. Hanſes Kloſter. (Diſſe tvende næſte (ɔ: ſidſte) Breve ere ikke indſkrevne i det gamle Regiſter, men findes dog sub Littr. E).

XI. Breve, ſom ere indſkrevne i det gamle Regiſter sub Littr. E, men dog ikke kunne findes:

Brev paa 2 Gaarde i Hudvad og Kloſtrets Adkomſt paa ſamme Gaarde (jfr. 1486).

Et Brev paa den Gaard i Nerdu.

Et Brev paa 2 Gaarde i Ulbolle og et Tingsvinde paa en Eng, ſom kaldes Forekelle.

Fru Ermegaards Brev og Laughævd paa den Gaard i Torringe (jfr. 1466).

Brev paa 2 Gaarde i Affvenſløff (jfr. 1462).

Brev paa en Gaard i Kyrſendrop og paa 1 Otting Skov over al Nydſinge (ɔ: Niſinge) Fang og 1 Ugedag af ſamme Gaard.

XII. Breve, ſom findes under Littr. F og angaae Baagherred og Vendsherred:

Otte Skinckells Brev paa en Gaard i Bardloſe Sogn, ſom hedder Molderoppegaard.

Fru Sidzel, Hr. Peder Hoffvenskyldz Efterleverskes, Skjødebrev paa det Gods i Meelby.

Laughævdsbrev, Hr. Claus Erichsens Stadfæstning og Kong Hanses Stadfæstning paa samme Gods (jfr. 1497).

Robert Hortz (ɔ: Hardts) Skjødebrev paa en Gaard i Brenderup for den Gaard i Odense, som Diderich Kremmer og Ane Olufs udi boede.

Rober Hortz Adkomst paa forte Gaard.

Eiler Bryskes Brev paa en Gaard i Brenderup (jfr. 1489).

Fru Citzilles Brev paa 2 Gaarde ibid.

Jesf Pedersens Pantebrev paa 2 Gaarde i Skalberrig og Halvdelen af Flyng, som han pantsatte Claus Clementsen i Othense for VC Mk. (jfr. 1471).

Jesf Clausens Skjødebrev paa 2 Gaarde i Skalbjerrig og Halvdelen af Flyng med Kjerruffs Gaard udi Othense og sin Rettighed udi en Gaard i Daugstrup (jfr. 1471).

Tingsvinde paa Hogebjerg og Langemad.

Tingsvinde: at Skallbjerrig Mark er rettelig skift af 12 Rebsmænd.

Stii Jensfen af Kalslunds Skjødebrev paa et Byggested i Skallbjerg, som han skjødede til Klostret med al sin Tilliggelse (jfr. 1455).

Tingsvinde paa en Ager paa Skallbjerg Mark (jfr. 1511).

Laughævd imellem Skallbjerg og Dalums Skov.

Sognevinde paa de Agre hos Flyng.

Tingsvinde: at Ingen haver Lod og Deel i Flyng uden Klostret.

Jesf Mules Skjodebrev paa sin Part af Flyng og Tingsvinde derefter (jfr. 1484).

Laughævd paa Flyng (jfr. 1515).

Skjodebrev paa Skovsby og Laughævd med Dombrev paa samme Hævd (jfr. 1506).

Laghævd paa 2 Gaarde i Aandebolle (jfr. 1500).

Markeskjel imellem Gatzboll og Asfingbølle.

Brev paa noget Gods paa Kaalbjerg Knoesf.

Tingsvinde: at Sandemænd have gjort Markeskjel imellem Gatzbolle og Grefftebolle.

Brev paa Aandeboll og Gatzbolle, Skovby og en Gaard i Nynkeby i Sallingherred.

XIII. Breve, som ikke findes i det gamle Register og dog ere indskrevne under **Littr. F**:

Et Brev paa Dreckeby Mark i Lundeherred.

Et Brev paa en Gaard i Ferridtzlof, som Christoffer Erichsen af Vaaben gav til S. Hans Kloster.

Et Brev: at Katharina Kistes (læs: Christens) Datter og hendes Son, Detlof Skinckell, have givet 2 Gaarde i Aandebolle, 2 Gaarde i Gatzbolle, 1 Gaard i Skovsby, 2 Gaarde i Hjadstrup, 1 Gaard i Drritzlef og 1 Gaard i Eskelund i Skiffby (o: Skeby) Sogn til S. Hanses Kloster (jfr. 1427).

Et Tingsvinde: at Andebolle Mænd have deres frie Olden paa deres egne Skove (jfr. 1492).

En Laughævd paa de Gaarde udi Skousby i Bissenberg Sogn.

XIV. Breve, som ere indskrevne i det gamle Register under **Littr. F** og dog ikke findes:

Et Brev: at Walter Holtenn af Vaaben havde den Gaard i Blangstrup for aarlig Leie af Klostret.

Skjødebrev paa forte Gaard.

Et Brev paa et lidet Stykke Jord, som Lauridz Pedersen i Weelby og hans Medarvinger skulde have skjødet til Klostret, og En ved Navn Jes Kortsen havde modtaget til sit Byggested.

Mange flere Breve paa Nysem (i Asperup S.) og Ringstedth.

XV. Breve, som findes **sub Littr. G** og angaae Skoubyherred:

Hr. Knud Henrichsens Brev paa nogle Gaarde og Gods i Skoubyherred, som han haver givet til Klostret.

Fru Hilleborgs Samtykke paa samme Gods (jfr. 1467).

Mageskiftebrev med Fru Mette Berthelsdatter, Hr. Claus Nonnows Efterleverske, paa 2 Gaarde, den ene i Østerbyll og den anden i Meelby (jfr. 1477).

Hr. Frederik Barsbeks Brev paa en Gaard i Vierne og en i Sønderso.

Kong Eriks Brev paa samme Gods.

To Breve paa Markeskjel imellem Haasløf og Vierne.

Ditto imellem Rudgaard og Haasløf.

Brev paa en Ager udi Særsslef Mark ved Gallie Hoffvenn (o: Galgehoien).

Laughævdsbrev paa Østermae paa Orritzlef Mark.

Hr. Henrik Barsbeks Skjødebrev paa en Gaard i Eilby (jfr. 1480).

XVI. Breve, som ikke ere indskrevne i det gamle Register og dog findes **sub Littr. G:**

Jørgen Hennigsens Mageskiftebrev paa noget Gods, han mageskiftede sig til i Egelby fra S. Hans Kloster.

Et Papirsbrev paa 3 Agre i Vesslinge Sogn.

Pantebrev paa Aagaard i Viſlof Sogn.

Tingsvinde paa Vibeholmene paa Sønderſø Mark.

Vidisſer paa Gjenbrev udi Vierne og Skjødebrev paa det Gods i Sønderſø.

XVII. Breve, ſom findes sub **Littr. H** og angaae Skamherred og Lundeherred:

Hr. Præbjorn Podebuſkes Breve paa 2 Gaarde, en udi Nørreby i Klinthe Sogn og en udi Egenſe (jfr. 1513 og 1522).

Hr. Larmands Brev paa en Gaard i Roſyndrop (ɔ: Roſtrup) (jfr. 1497).

4 Fru Boel, Tommes Juels Efterleverſkes, Skjødebreve og andre Breve paa Krogsbyll og en Gaard i Bordeſe.

Tingsvinde efter forte Skjøde.

Laughævd paa en Eng hos Krogsbylle, ſom kaldes Heſtehaven, og paa Kloſtrets Eiendom imellem Gyndſtrop og Krogsbyll.

Tingsvinde: at ingen Mand mindes, at der er givet Laſt eller Kjere paa Krogsbyll Markeſkjel.

Brev paa et Stykke Skov paa Bordeſe Mark (jfr. 1502).

2 Breve paa 1 Otting Skov, Tomes Smed udi Gynſtrop ſkjødede til Kloſtret (jfr. 1530).

2 Tygge Jenſens Breve paa en Gaard i Nodrup, han ſkjødede til Kloſtret.

Skjødebrev og Laughævd paa en Gaard i Orritzlef (jfr. 1479).

2 Tingsvinde paa Stabbe Eng hos Orritzlef (jfr. 1482).

9 Skjødebreve og Adkomſtbreve paa det Gods i

Dauſtrup (jfr. Od. 2 Pag. 171, 174=75, 176; 3 Pag. 14, 27, 32).

2 Mageſkiftebreve af Antvorſkov paa 1 Gaard i Steensby og 1 Ditto i Orkeby, med flere Breve, ſom lyde paa Orkeby (jfr. 1480, 1484 og 1509).

2 Fru Ingeborgs Breve paa en Gaard i Reinge i Nerdu Sogn (jfr. 1436).

Mageſkiftebrev paa noget Gods i Torpe, Hjadſtrup, Lunde og Hudevad, ſom er gangen imellem Kloſtret og Antvorſkov (jfr. 1486).

Fru Hilleborgs Magtebrev (ɔ: Fuldmagt), igjen at løſe 2 Gaarde i Hjadſtrup.

Hr. Tjellof Skinckells Vederlag for det Gods i Orritzſlef og Hjadſtrup (jfr. 1427).

Hr. Bjorn Oluſſens Breve paa det Gods i Torpe og i Lyngby i Lyngby Sogn og 1 Tingsvinde imod Belringe (jfr. 1432).

Bertel Pederſens Mageſkiftebrev af Aſſens for 2 Gaarde i Anderup (jfr. 1503).

Pantebrev og Skjode paa 3 Gaarde i Alleſe af Hr. Diderich Heſten.

Brev paa Markeſkjel ved Alleſe.

Michel Pederſens Skjodebrev paa en Gaard i Egenſe (jfr. 1530).

XVIII. Breve, ſom ikke ere indſkrevne i det gamle Regiſter og dog findes **sub Littr. II:**

Et Pergaments Mageſkiftebrev paa en Ager til Præſtegaarden i Egenſe, ſom Præſten i forte Egenſe havde mageſkiftet fra Præſtegaarden til S. Hans Kloſter (jfr. 1519).

Et Kong Hanſes Stadfæſtelſesbrev paa det Gods i Dauſtrup (v. supra).

Johan Bjørnſens Brev paa en Gaard i Otterup.

XIX. Breve, ſom ere indſkrevne i det gamle Regiſter under **Littr. H** og dog ikke findes:

Et Brev paa en Eng hos Bordeſe, ſom kaldes Kempes Eng.

Et Brev paa en Gaard i Brandsby.

Svend Torckelſens Skjødebrev og hans Broder, Carl Torckelſens, Stadfæſtelſe paa forte hans Broders Gods, ſom han ſkjødede til S. Hanſes Kloſter. **An. M. CCC. XXX ipso die Priscæ virginis.**

XX. Breve, ſom findes **sub Littr. I** og angaae Odenſeherred:

3 Breve paa Sneſtrup og 5 Agre, ſom beſynderlig (o: i Særdeleshed) dertil ligge (jfr. 1394, 1413, 1418).

4 Skjødebreve og Pantebreve paa Villestofte (jfr. 1461).

3 Breve paa den Gaard i Korderop (jfr. 1492).

Hr. Larmands Brev paa det lille Boel i Troſtrup (jfr. 1489).

Tingsvinde af Odenſeherred og Skovbyherred paa Skov og Mark hos Troſtrup (jfr. 1468, 1477, 1489).

5 Pantebreve, Skjøder og Laughævder paa Pederſtrup Grund (jfr. 1437, 1487).

2 Tingsvinder paa Markeſkjel imellem Pederſtrup og Høgebjerg.

Et Sognevinde og et Tingsvinde paa Mollerød: at det er ret Fortoug og Fælled til Pederſtrup.

Et Sognevinde paa Fiſkeri i Troſtrup Sø.

6 Breve paa det Gods i Brylle og paa en Eng paa Brylle Mark (jfr. 1325, 1329, 1332, 1507).

Laughævdsbrev paa Skov og Mark til Hjelmedrup.

Tingsvinde: at Hjelmedrup Mænd og Werninge Mænd bør baade at gjerde og grave imellem dem.

Et Tingsvinde paa et Skjel imellem Klostrets Jord og Kronens hos Hjelmdrup (jfr. 1497).

Et Tingsvinde paa al den Skov til Hjelmdrup.

Eiler Brysses Brev paa den Gaard udi Bregnemose (jfr. 1532).

XXI. Breve, som ikke ere indskrevne i det gamle Register og dog findes sub **Littr. I:**

Fru (Sophie), Hr. Detlof Rentloffs (Reventlovs) Efterleverskes, Pantebrev paa 2 Gaarde i Pederstrup, givet til S. Hans Kloster (jfr. 1476).

Skjødebrev paa samme 2 Gaarde, som hun siden skjødede fra sig og til Klostret.

En Laughævd paa et Herredsskjel hos Trostrup.

Clement Tommesens Skjødebrev paa det Gods i Daustrup (jfr. 1469).

Et Kjøbebrev af Hr. Tjellof Erichsen paa en Gaard i Bregnemose.

Et Mageskiftebrev paa 2 Stykker Jord i Daustrup, som Anders Raa i Bordese havde givet til Hans Bertelsens Gaard i forte Daustrup paa Priors Vegne.

Et Clement Temesen af Vaabens Skjøde paa 3 Gaarde og et ßmørhuß (?) i Daustrup (jfr. 1469).

Et Fyenbo Landsthings Pergaments Vinde: at Hjorslof Mænd have ingen Græsbeed paa Daustrup Mark.

XXII. Breve, som ere indskrevne i det gamle Register under **Littr. I** og dog ikke findes:

Hr. Eggert Frilles Skjøde og hans Adkomst paa den Gaard i Korderup, som Kirke=Prior tager Renten af.

Skjødebrev paa de 2 Gaarde i Hjelmdrup.

XXIII. Breve, som findes under **Littr. K. L. M. N:**

K. 4 Fru Ermegaards Breve paa det Gods til S. Hans Alter (jfr. 1466).

Peder Henrichsen af Vaabens Pantebrev paa en Gaard i Ladby (jfr. 1478).

L. 2 Hr. Iver Bryskes og Claus Bryskes Skjødebreve paa noget Gods i Dalby.

M. 23 Poul Pedersens Skjødebreve, Adkomstbreve og andre Breve paa noget Gods i Kjerby, Skouby=herred og Skamherred.

Aaßium (o: Synsbrev) paa S. Hans Klosters Skov ved Andebolle om Oldensvinn.

N. Et Pergamentsbrev, lydende: at Lundløse Skov er parteret i 3 Parter, til Kloster, Byen og Præstebolet.

24 Breve, lydende paa Rydtzemolle og Rydtzemolles Eiendom og Tilliggelse (jfr. Od. 3 Pag. 51, 68, 73, 83).

XXIV. Breve, som findes sub **Littr. O. P. Q. R:**

O. Henrich Sværdfeiers Skjødebrev paa sin Broders Gaard, Vesten hos Thinget (jfr. 1500).

Et andet Brev paa en Part i samme Gaard.

P. 38 Pergaments= og Papirsbreve, lydende om Aalykke, Torslunde og frit Fiskeri i Soen til S. Hans Kloster (jfr. Od. 3 Pag. 68, 73, 185).

Q. 3 Fru Ane Lunges Pergamentsbreve paa noget Gods udi Laaland, givet til S. Hans Kloster (jfr. 1472).

5 Pergamentsbreve og et Kong Hanses Papirs Dombrev paa Guldberggaard i Ilebølle Sogn paa Langeland (jfr. 1476).

R. Ludvig Barsbeks Pergamentsbrev paa nogle Gaarde og Gods i Skoubyherred, som han havde pantsat S. Hans Kloster.

Et Laughævdsbrev paa de 2 Agre, som ligge Sønden og Østen ved Vissenbjerg Kirke (jfr. 1489).

Jacob Norbyes Bekjendelsesbrev paa noget Gods, han fik fra S. Hans Kloster i Erik Krummediges Tid, og at han af samme Gods lover Erik Krummedige hvert Aar i sin Tid 3 Pd. Korn (jfr. Od. 3 Pag. 167 og om Krummedige Pag. 202).

Et Tingsvinde: at Sandemænd have gjort Markeskjel imellem Gatzbol og Grøftebol.

Et Pergamentsbrev om Græsgang og Fægang til Sognepræsten i Vissenbjerg.

Et Brev paa Jord paa Brandsby Mark og et Byggested i Brandsby.

Et Tingsvinde: at der aldrig haver været ildsket eller kjert paa Flyng i Vissenbjerg Sogn, siden det kom til S. Hans Kloster.

XXV. Breve, som ubrugelige ere, saasom Adkomstbreve, dem Borgere og Andre have antvordet ind udi Klostret, Præsterne til troer Hænde, Forligelsesbreve, S. Hans Ordens Broderskabs Breve, med flere ubrugelige Breve, (hvilke) findes indlagte i den anden øverste Coufertt under Bøgerne, næst inden Døren paa den venstre Haand i Sacristiet i S. Hans Kloster i Othense, og ere tilhobe 117 Breve.

1559 den 1 Jan. døde Kong Chr. 3 i Kolding;

hans Liig blev ført til Odense med stor Høitidelighed og der den 13 Febr. først nedsat i S. Knuds Kirke, men siden overført til Roeskilde (Gl. Saml. 2, 3, 23. Hvitf. Pag. 1555. Resen Pag. 3=4. Krag Pag. 409; og hvo der ved denne Leilighed vare tilstede, omtales ibid. Pag. 457). Herom lyder en gammel haandskreven Beretning saaledes: „Da Kong Chr. 3 Nytaarsdag var død i Kolding, drog Thronarvingen, Kong Fred. 2, hastig igjennem Fyen derover, for at foranstalte, hvad til hans Sal. Faders Liigbegængelse udfordredes, som var berammet den 13 Febr. at skulle gaae for sig i Odense, men blev udsat til den 23 (Her forvildes Forfatteren uden Tvivl af den saakaldte gamle og nye Stiil i Kalenderen, hvilket ogsaa med Resen er Tilfældet, der Pag. 1 ansætter Begravelsen til den 13 og Pag. 3 til den 23 Febr.), paa hvilken Dag Hertugerne af Holsteen, Rigets Raad og fornemste Adel forsamlede sig hos den udvalgte Konge i Kolding og ledsagede med ham det kongl. Liig til Odense, hvor al Ting til dets Modtagelse paa det Kongeligste var tilberedet. Liget blev bisat i S. Knuds Kirke, og Liigtalen holdtes af Povel Noviomagus."

S. A. døde ligeledes den affatte Kong Chr. 2 paa Kallundborg og blev i Graabrødrekirke i Odense begravet (Gl. Saml. 2, 3, 21. Resen Pag. 3). Derom lyder forannævnte Beretning saaledes: „I Aaret 1559 modtog Odense endnu et kongl. Liig, foruden det allerede anførte; thi Kong Chr. 2, som sad paa Kallundborg, blev saa angreben af Sorg ved Budskabet om Chr. 3dies Død, at han den 24 Jan. døde, og hans Liig blev i næste Uge (!) efter Kong Chr. 3 overført

til Odense, for der hos hans Fader Kong Hans at begraves. Ogsaa dette Liig blev hæderligt indført i Odense og af den udvalgte Konge Fred. 2 selv modtaget ½ Miil udenfor Byen. Det var geleidet hertil af Abbederne i Sorø og Ringsted Kloster, samt af Prioren paa Antvorskov og adskillige af Landets Adelsmænd. Efter Ankomsten blev det indført i Graabrødrekirke og der hensat midt paa Gulvet, hvor Drabanterne med tændte Lys bleve opstillede omkring det, indtil Kong Chr. 3dies Liigbegængelse i S. Knuds Kirke var til Ende. Da forføiede Kong Fred. 2 sig med al Rigens Raad og de Fornemste af Adelen, som her vare forsamlede, til Graabrødrekirke; og efter at de der havde sat sig paa begge Sider i Choret, blev Chr. 2dens Liig sammesteds af Herremænd opbaaret i Choret og der i sin Grav hos Kong Hans uden nogen Liigprædiken eller videre Ceremoni nedsat." (Resen Pag. 4. Gl. Saml. 2, 3, 21 siger os, at han blev begravet den Torsdag næstefter den første Søndag i Faste; da nu **Esto mihi** eller Fastelavns Søndag 1559 indfaldt den 5 Febr., saa indfaldt 1 Søndag i Faste den 12 og altsaa Begravelsen den 16 Febr.; hvorimod Kong Chr. 3dies Begravelse ibid. Pag. 23 ansættes til 1 Søndag i Faste (men hos Resen Pag. 1 til Mandagen efter) og altsaa til den 12 eller 13 Febr.).

S. A. den 15 Febr. udstedte Kong Fred. 2 fra sin Gaard i Odense et Lænsbrev til Knud Gyldenstjerne paa Drum Slot og Vestervig Kloster (D. Mag. 6 Pag. 319-20).

S. A. holdt Kongen 14 Dage efter Pindse Retterthing i Odense, i Overværelse af Verner Svale,

Landsdommer i Fyen, Hans Mikkelsen, Borgemester i Odense ꝛc. (K. Rof. Dom. Pag. 262).

S. A. udstedte Kongen den 4 Nov. et Brev fra Odense (D. S. T. Pag. 227).

S. A. fik Prioren i S. Knud, i Anledning af de kongl. Begravelser, Kong Fred. 2dens Befaling at tilflye Kamre og Værelser i Kloftret, til der at modtage de fremmede Fyrfter, fom fkulde folge den afdode Konge ved hans Bifættelfe i S. Knuds Kirke; famt at forfkaffe i Forraad, hvad han formaaer til deres Underholdning (D. Mag. 2 Pag. 75).

S. A. fik bemeldte Prior Befaling at underholde Jorgen Lykke i Kloftret, fom var affendt for at udfee Pladfen, hvor det kongl. Liig i Kirken fkulde ftaae; famt at forfkaffe ham Muurmefter, Kalk, Steen og Andet, hvad han til famme Pladfes Tilberedning har nødig (l. c.).

S. A. Ordre til Prioren at lade gjøre ftore Vorlys færdige, fom til Begravelfen fkulde bruges (l. c.).

S. A. Otto Ruds Qvittantz paa 600 Jochimsdalere, fom Prior maatte forftrække Kongen med af den $\frac{1}{3}$ Kloftrets Rente (C. Pouelf. Reg.).

S. A. fik bemeldte Prior ligeledes Befaling at modtage den gamle Claus Weyland, fom havde tjent Kongen for et Bud, og forforge ham med Koft og Klæde i Kloftret, famt give ham 6 Daler aarlig, faalænge han lever (D. Mag. 2 Pag. 75-76).

S. A. kongl. Befaling til Magiftraten at beforge Logie og Fetallie til de fremmede Fyrfter, fom fkulde mode i Odenfe, for at bivaane Kong Chr. 3dies Begravelfe (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at berede sig paa at modtage ham og en Deel fyrstelige Personer, som ville følge hans Faders Liig til Jorden (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at forhjelpe Axel Urne til Rette, som klager over Frands Brigsen, Borger i Odense, at han mod Recessens Lydelse har holdt Geder og derved gjort ham Skade paa hans Skov i Kjelderup (o: Killerup ved Odense) (l. c.).

S. A. den 19 Dec. døde Biskop Sadolin i Odense og blev begravet i Graabrødrekirke (Bloch 1 Pag. 10. D. Mag. 1 Pag. 90. 5 Pag. 193-94. Hans Monument er kobberstukket i D. Mag. 5 Pag. 193 og beskrevet i Nyerups Mindesmærker Pag. XLIII-IV). I hans Sted blev næste Aar Mag. Niels Jespersen til Biskop i Fyen beskikket (Bloch 1 Pag. 24).

S. A. den 8 Jan. døde ligeledes Sognepræsten ved S. Albani Kirke, Mag. Hans Foss (Bloch 1 Pag. 606, 609), og succederedes s. A. af Mag. Jørgen Rasmussen Ydsted (l. c. Pag. 607).

S. A. døde i Kolding Hans Bernekov til Vasservik og Birkholm paa Rygen, som var gift med Johan Oxes Datter Mette. Han blev i S. Knud begravet i den brede Gang forved Borgemester Jens Christensens Begravelse under de lange Fruentimmerstole; men da hans Liigsteen var 4 Al. 4 Tom. lang og 2 Al. 19 Tom. bred og derhos udhugget med ophævede Figurer og Billeder, blev den 1750 jævnet, itusauget og omgjort til 2 Liigstene og 1 Trappesteen.

S. A. blev i S. Knuds Kirke begravet Hr. Lave Urne til Rugaard, som døde paa Landskrone. Og hos ham hvilede ogsaa hans 1582 afdøde Frue, Karen

Bolle til Hellerup (Birch.); men deres Liigsteen, som laa i den midterste Gangs nordlige Side, imellem Biskop Muus og Borgemester Schouboe, og var udhugget med store Figurer, blev 1750 omhugget og udsleben.

S. A. bleve Kong Fred. 2 og Dr. Sophies Vaabner og Titler anbragte paa 2 malede Tavler og saaledes ophængte i S. Knuds Kirkes Chor, hiint paa den nordre og dette paa den søndre Side (Birch., jfr. Atl. 6 Pag. 593). Men dette Aarstal kan blot betegne Fred. 2dens Regjeringstiltrædelse og ikke Dronningens, der først 1572 blev formælet, og hvis Tavle altsaa først til den Tid i Choret maa være ophængt.

S. A. blev S. Hans Kirkes 3die Klokke støbt (Atl. 6 Pag. 597).

S. A. udstedte Magistraten i Odense sit Skjøde til Raadmand Bjørnkjærs Hustru Dorthe paa et Odense By tilhørende Huus, Jord og Eiendom paa Horsetorvet (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. var Otto Rud Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450) eller i Næsbyhoveds Læn (B. R. 1 Pag. 48), hvis Søn Magnus s. A. døde og blev i S. Hans Kirke begravet (Hoff. F. 5 Pag. 190. Atl. 3 Pag. 446), hvor han paa sin Liigsteen, der er afteg-net af Abildgaard, kaldes en Søn af Otto Rud til Mogelkjær og Pernille Oxe.

S. A. var Verner Svale til Bisbo Landsdommer i Fyen (K. Rof. Dom. Pag. 262) og Hans Mikkelsen Borgemester i Odense (l. c.).

1560 Onsdagen næstefter **Viti** og **Modesti** holdt Kongen Retterthing i Odense, hvor da iblandt Flere

ogsaa Embedsmanden paa Odensegaard, Otto Rud til Mogelkjær, var tilstede (**Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. S. Hansdag holdt Kongen ligeledes Retterthing i Odense (K. Rof. Dom. Pag. **XVII**) og havde da til samme indstevnet Biskop Hans Gaas i Thrundhjem og Lænsmanden ibid., Evert Bildt (D. Mag. 6 Pag. 329).

S. A. Løverdagen efter S. Knud holdt Kongen atter Retterthing i Odense, hvor da Raadmanden Hans Brixsen havde en Sag imod 2 Bønder i Hjortholm (K. Rof. Dom. Pag. 277-80).

S. A. den 24 Juli var Kongen atter i Odense og udstedte der fra sin Gaard sit Reskript til Magistraten i Odense: at da han havde erfaret, at de Knægte, som vare indlagte i Byen og andre omliggende Kjobstæder, hoiligen besvære Borgerne, især med utallig og uskiellig Drick, saa befaler han at rette sig efter sin Hr. Faders hoilovlige Ihukommelse for nogle Aar siden udgivne Skik og Ordning, at enhver Knægt skal Dag og Nat have til sin Underholdning $1\frac{1}{2}$ Stobecken Øl, og dermed skal han lade sig noie; heller ikke skulde Borgerne besværes med deres Qvinder at holde ɔc. (Aktstykk. Pag. 77-78.)

S. A. stadfæstede Kongen paa sin Gaard i Odense Odense Byes Privilegier (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Benaadning for Hospitalet paa Vantinge Skov (Hoff. F. 5 Pag. 151, 168).

S. A. fik Prioren i S. Knud kongl. Ordre: at den Gaard paa Overgade i Odense, som horte til S. Gjertruds Alter i Vor Frue Kirke (altsaa den ovenomtalte S. Gjertruds Gildesgaard, jfr. 1343, 1454, 1485 og

1499), og som saadan først tilkom Vicarius, Hr. Jb Jensen, og siden blev forlænet til Læsemesteren i Antvorskov, nu, da ogsaa han er død, og Vicariet ikke siden forlænet bort, skulde undes Christoffer Guldsmed (D. Mag. 2 Pag. 76).

S. A. gjøre C. Povelsen, Prior i S. Knuds Kloster, og Tamis Winther, Forstander i det almindelige Hospital, vitterligt: at efterdi det Fiskeri i Faaborg Sø, som Hospitalet havde Halvpart i med Borgemester og menige Almue i Faaborg, ikke laa Hospitalet saa nærværende, at sammes Forstander uden stor Bekostning kunde lade fiske der, de Fattige til Fordeel, saa i Leie lader Hospitalet herved Lauritz Knudsen, Borgemester i Faaborg, med Raad og menige Almue al dets Lod, Part og Rettighed i forte Sø for dem og deres Efterkommere imod aarlig Afgift af 4 Daler til Hospitalet S. Valborg Dag ꝛc. Givet i S. Knuds Kloster Fredagen efter Vor Herres Himmelfarts Dag (Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. udleier C. Povelsen, Prior i S. Knud, Søffren Nielsen, Subprior ibid., tilligemed de andre Præstemænd, der i Klostret inde ere, til Peder Ibsen, Foged der i Klostret, 1 S. Knuds Klosters Jord og Hauge uden Mollebroport, som strækker sig i Længden fra Bispegaardens Humlehauge i Øster $123\frac{1}{2}$ Al., og i Breden fra Aaen $27\frac{1}{2}$ Al., maalt med fyensk Alenmaal, til ham og hans Arvingers Arvinger for aarlig Skyld og Leie 24 ß i den bedste Mynt (C. Poulsl. Reg. Da Størrelsen eller Arealet af de Stkr. Jord, der udleies, saa yderst sjeldent i Fæstebrevene ommeldes, fortjener det maaskee ved denne Leilighed at be-

mærkes, at det i dette Tilfælde omtrent var 2 Skpr. Land, hvoraf der i aarlig Leie skulde svares 24 ß efter daværende Myntfod).

S. A. Sandemændsbrev paa Skjellet imellem Hundslof og Kjolstrup Marker (i Bjergeherred), i Anledning af S. Knuds Klosters Eiendom ibid. (l. c.).

S. A. Forligelsesmaal imellem Otto Rud, Knud Michelsen og Prior i S. Knud paa den ene og Fru Ane, Jørgen Daaes til Østrup, paa den anden Side om en Stænte i Anderup Mark (l. c.).

S. A. Thingsvidne af Odense Herredsthing om S. Knuds Klosters Jorder i Tarope, Fulstroppe (Eilstrup?) og Paarupe (Reg. Vosf.).

S. A. blev i S. Knuds Kirke begravet Hr. Rasmus Eriksen, fordum Sognepræst til Bellinge og Brendekilde (Birch.).

S. A. blev Otto Podebusk slagen i Odense og begravet i S. Hans Kirke (Gl. Saml. 2, 3, 26).

S. A. døde Raadmand Erik Jensen og blev i Graabrødrekirkes brede Gang begravet; tilligemed sin Hustru, Alcke Unckersdatter, som dog først døde 1587 (Birch.).

S. A. udstedte A[illegible] Emmicksen til Steensgaard sit Mageskiftebrev til [illegible]spitalet paa en Ager og Eng paa Millinge Mark i Sallingherred (Hoff. F. 5 Pag. 179).

S. A. blev Mag. Niels Jespersen Bisp i Fyen (Bloch 1 Pag. 24).

S. A. holdtes i Odense en Herredag i Juli, paa hvilken en Recess imellem disse Riger og Hansestæderne blev opsat og vedtaget (Birch., jfr. Resen Pag. 42).

S. A. den 3 Juli var Rigens Raad forſamlet i S. Hans Kirke i Odenſe og gjorde der Frantz Brokkenhuus fri og angerlos for den Digt, hannem var paaſat for Kongen, at han ſkulde have gjort ulovlig Skovhugſt i Kongens og Kronens Skove (D. S. T. Pag. 286).

S. A. holdtes der en Synode i Odenſe, hvorfra Biſpen og Præſterne udgave adſkillige Beſlutninger, ſom Lænsmanden Otto Rud bekræftede (Gl. Saml. 2, 2, 143. Pont. 3 Pag. 372. Bloch 1 Pag. 34).

S. A. blev Hr. Peder Oluſſen Aarhuus Rector ved Skolen i Odenſe (Bloch 1 Pag. 340).

S. A. klagede Borgerne i Rigets Kjobſtæder til Kongen over Hanſeſtædernes Indgreb i deres Privilegier (D. Mag. 6 Pag. 352). En Klage, der formodentlig har foranlediget den ovenomtalte Recès i Odenſe med diſſe vore Kjobſtæders daværende Plageaander.

S. A. gav Magiſtraten Byens Skomagerlaug en ny Gildesſkraa (Aktſtykk. Pag. 48), jfr. 1508.

S. A. var Verner Svale endnu Landsdommer i Fyen (D. S. T. Pag. 263), men 1561 ikke mere (K. Roſ. Dom. Pag. 297).

S. A. var Chreſten Mule Raadmand i Byen (K. Roſ. Dom. Pag. 298).

S. A. ſkulde den fyenſke Adels Rentepenge erlægges i Odenſe den 20 Dag Juul paa det ſaakaldte Landemode for den fyenſke Adel (K. Roſ. Dom. Pag. 296, 298); jfr. 1480 og 1529 eller K. Roſ. Dom. Pag. 125 og Atl. 3 Pag. 432; jfr. 1547.

1561 i Oct. holdt Kongen Retterthing i Odenſe (K. Roſ. Dom. Pag. 296–301), i Overværelſe af

Landsdommeren Per Hundermark til Orendrup, Eskil Gjøe, Hovedsmand i Næsbyhoveds Læn, Chr. Povelsen, Prior i S. Knud, Hans Unckersen, Borgemester i Odense, Thomas Winther, Forstander i Hospitalet, og andre Flere.

S. A. kongl. Befaling til Magistraten i Odense at domme imellem Jens Pedersen Bjørnekjær i Odense, der som Værge for Apelone Olufsdatter havde Trætte med Hans Remsnider om den Gaard, han iboer (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at tage Vidnesbyrd, hvorledes er tilgaaet med nogle Orne, som forgik paa Bæltet (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto: at de ingen Fremmede behøve at give Vogne, med mindre de enten have Kongens eget Befordringspas eller kongelige Geleidemænd (l. c.).

S. A. fik Prioren i S. Knud Qvittants for sit Regnskab med Hensyn til Klostergodsets Landgilde, Gaardfæstning, Sagefald, Gjesteri og Jordskyld, samt for Ladegaardens Avl og Kirketienden og for Skovsalg ɔc., Alt for sidstforlobne Aar. Af hvilket Regnskab tillige erfares, at Indtægterne kun overstege Udgifterne (saasom Folkets Lonning, Tæring og Klæder i Kloster, i Teglgaard og paa Ladegaard, Bygningernes Vedligeholdelse ɔc.) med 33 Daler 12½ ß. og 3 Penge. Derimod havde han endnu en smuk lille Beholdning tilbage i Klostret, nemlig 6½ Td. 1 Fjerd. 1½ Otting Smør, — 7 levende Orne, — 18 Læster 9 Pd. 23 Skpr. Byg og Malt, — 11 Læster 3 Pd. 8 Skpr. Rug og Meel, — 4 Læster 9 Skpr. Havre, — 1029 Skpr. Humle,

— 154 Sider Fleſk, — 6¼ Kroppe Oxekjød, — 92 Faar og Lammekroppe, —, 44 Gaaſekroppe, — 1080 Hvillinger, — 40 Flyndre, — 45 Kabeliau, — 52 Longer, — 107 Rokker, — 4½ Td. Sild, — 1 Td. Torſk, — 1 Td. Palli, — ½ Td. Aal, — 2 Td. Lyneborg Salt, — 3 Td. Bai Salt, — 2 Td. Ærter, — 3 Td. Boghvedegryn, — 1 Fad Jern, — 9½ Pd. 8 Mk. Talg, — 2½ Td. Mjød og 1½ Td. Bergefiſk (D. Mag. 2 Pag. 76-77).

S. A. fik bemeldte Prior Kongens Takſigelſe for en Bog, han havde tilſendt ham, med 500 Billeder og Vaabner, ſom angik Adelen (altſaa et heraldiſk Værk), ſamt Anmodning om, at lade flere ſaadanne ſamle og aftegne (D. Mag. 2 Pag. 78).

S. A. ligeledes Takſigelſe fra Kongen for de 500 Guldgylden, han havde ſkjenket Hans Naade til Nytaarsgave Nytaarsaften (l. c.), altſaa formodentlig 1560.

S. A. Steningsbrev paa S. Knuds Kloſters Gods i Sneſtrup, Tarup og Paarup, ſom Prior lod indſtene (C. Pouelſ. Reg.).

S. A. gjor Broder Seffren Nielsſen, Subprior i S. Knuds Kloſter, og menige Capitelsbrodre ſammeſteds vitterligt: at efterdi hæderlig og regelbunden Mand, Hr. Chriſtiern Povelſen, har været deres Prior og Forſtander i 31 Aar og har ſkikket ſig ærlig og vel mod dem Alle og har havt ſtor Trældom og Beſværing og flitteligen bygt og forbedret baade paa Kirken og Kloſtret, og han nu paa ſin Alderdom gjøres meget ſyg og ſkrøbelig; og for ſlig hans lange Tjeneſte og ſtore Trældom og den Skrøbelighed, ham nu paahænger, have de undt

og tilladt, at dersom han kommer af med den Befaling, han nu har, da skal han sin Livstid have det Kammer næst op til „vort Soffvenhus" (ɔ: dormitorium) med et lidet Herberge næst hos paa hver Side med Loftrum, som han selv har ladet bygge og forbedre, og dertil den Jordkjelder Sønden næst op til Kirken og den Klosterhauge, som ligger Sønden op til Skolen. Desuden skal han beholde sin Livstid alle sine Personalia, som ere: Bo og Boskab, Klæder og Klenodier, som han selv har ladet gjøre og bekoste; dog det Inventarium at være uformindsket, som han tog efter den forrige Prior; og efter hans Død skulde det Altsammen komme til Klostret igjen. Givet S. Mikkelsaften (af **Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. (og formodentlig fra 1552) var Hr. Oluf Lauritzen Graae residerende Capellan ved Frue Kirke, men blev 1561 derfra forflyttet (Bloch 1 Pag. 785).

S. A. blev ærlig og fornumstig Mand, Mogens Hansen, Borger i Odense, i S. Knuds Kirke begravet, hvis Datter Karen siden blev gift med Hospitalspræsten, Hr. Jørgen Pedersen (Birch.).

S. A. bleve atter udstedte nogle Synodalmonita fra Odense (Gl. Saml. 2, 2, 144. Pont. 3 Pag. 380. Bloch 1 Pag. 35).

S. A. var Eskil Gjøe Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450) eller Hovedsmand over Næsbyhoved (B. R. 1 Pag. 48. K. Rof. Dom. Pag. 301).

S. A. var Peder Hundermark til Ørendrup Landsdommer i Fyen (K. Rof. Dom. Pag. 301), Hans Unckersen Borgemester og Thomas Winther Hospitalsforstander i Odense (l. c.).

S. A. skjødede Christoffer Gyldenstjerne til Ivernæs en Gaard i Odense til sal. Borgemester Hans Frises Enke, Mette, og hendes Søn, Raadmand Jørgen Friis (K. Rof. Dom. Pag. 303).

S. A. blev, — i Anledning af en Ildebrand, — alle endnu uagtet Kongens tidligere Befalinger overblevne Straatage udryddede i Byen. Og af en Erklæring, i Anledning af denne Straatagenes Afskaffelse, seer man tillige, at Frantz Brokkenhuus s. A. eiede en Anpart i Myntergaarden (i Følge et mig af Byskriver Lange meddeelt Document).

1562 gjør Kongen den 30 April fra Esrom vitterligt: at efterdi Oluff Nielsen, Borger i Odense, nu har opladt til ham og Kronen en hans Jord og Grund i Odense, Sønden paa S. Albans Kirkegaard, Vesten op til den Gaard, Kongen kjøbte af Peder Bild, og strækker sig i Vester til Kirkegaardsmuren (i hvilken Anledning Oluf Nielsen skulde lade nedtage og afføre det Huus, han paa forte Jord bygt haver og det siden beholde); da under og tillader Kongen, at naar Magdalene Michels i Odense er død, maa Oluf Nielsen strax faae „en vor og Kronens Have," Norden udenfor Odense op til Næsbyhoved So beliggende, som fornævnte Magdalene Mikkels (o: Magdalene Drage, Borgemester Mikkel Pedersen Akeleis Enke) nu udi Bære haver, for sig og sine Arvinger, dog saa, at de aarligen give til Kongen og Kronen 1 Pd. Korn (deraf) og det yde paa vor Gaard i Odense (af **Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. den 20 Juni stadfæster Kongen i Kjøbenhavn den Aftægt, S. Knuds Klosters Capitel i det fo-

regaaende Aar havde bebrevet deres Prior, C. Povelsen (Dipl. Lang. ved K. N.).

S. A. i October holdt Kongen Retterthing i Odense, hvor Raadmand Jørgen Friis havde en Sag med en Enke om en Gaard i Odense (K. Nos. Dom. Pag. 301–6).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten i Odense om Madskat til Flaadens Proviantering at levere, nemlig 100 Sider Flesk, 1 Læst Oxekjød, 1 Læst Faarekjød, 1 Td. Smør og 12 Læster Øl (Canc. Reg.).

S. A. fik Prioren i S. Knud atter Qvittantz paa sit Regnskab for forrige Aars Oppeborsel; og da var Overskuddet 123½ Daler 12½ ß 1 Album, foruden Beholdningen i Klostret, der her er meget forskjellig fra forrige Aar, saasom her foruden 7 levende Øxne ogsaa 12 Malkekøer, 1 Tyr, 12 Qvier og Kalve, 25 Stude, 3 Øg, 2 Foler og 60 Svin foruden Mere opregnes (D. Mag. 2 Pag. 78–80).

S. A. gjør Peder Hundermark til Oxendrup, Landsdommer i Fyen, vitterligt: at han den 4 Juli paa Fyenbo Landsthing havde til sig taget adskillige Mænd og iblandt dem Frantz Brixsen, Raadmand i Odense, at høre en Sag, hvortil hæderlig og forstandig Mand, Hr. Chrestern Povelsen, Prior i S. Knuds Kloster, paa kongl. Maj. Vegne og efter Sammes Brev og Befaling, havde i Rette kaldet disse Efterskrevne, nemlig hæderlig Mand, Hr. Lauris, Sognepræst til Asperup, Jens Aaders Datter, som tjener Jomfru Margrethe Jespersdatter i Odense, med sin Laugværge, Oluf Kegelsmedh (ɔ: Kjedelsmed), Morten Skriver, Jørgen Mule, Niels Andersen med sine Medarvinger, Anders

Kock, Frands Dinesen og Michel Hansen, Borgere der sammesteds, og tiltalte dem, om hvis Breve og Adkomster de have bekommet paa de Vicariegaarde og Jorder, som laae til Guds Legems og S. Anne Altere i S. Albani Kirke i Odense og kongl. Maj. nu tildomte ere. Fornævnte Mænd modte i Rette og fremlagde hver for sig deres Adkomstbreve paa forte Vicariegaarde og Jorder, lydende paa, at de, der havde været Vicarier til forte Guds Legems og S. Anne Altere, havde bebrevet dem samme. Da disse Breve imidlertid vare udgivne af Vicarierne (og ikke af Patronerne), sagdes for Rette, at de burde ingen Magt at have, men være døde og magtesløse (af **Dipl. Lang.** ved K. R.). Forresten blev der ved denne Leilighed iblandt flere ogsaa lagt i Rette et Gjenbrev, som En ved Navn Anders Aadher, Skomager, Borger og Bymand i Odense, med flere Dannemænd havde beseglet og udgivet 1508: at han, hans Hustru, alle deres ægte Børn og et deres ægte Barnebarn havde i Leie annammet af hæderlig Mand, Hr. Mathies Bruen, Vicarius til S. Annæ Alter i S. Albani Kirke i Odense, en samme Alters Jord og Grund for 2 lybske Mark aarlig. Og skulde de selv forbygge samme Gaard, og efter de Ovennævntes Død skulde al Bygning ɔc. igjen komme til Alteret. Dette var imidlertid efter de Ovennævntes Død ikke bleven efterkommet, men Alt afhændet til fremmede Folk (l. c.). Og derfra turde det saaledes hidrøre, at ogsaa en Pige af denne Familie, nemlig Jens Aadhers Datter, var iblandt de ved denne Leilighed Indstævnede.

S. A. fik Christiern Iversen, Kjeldersvend i S.

Knuds Kloſter, Capitelets Brev paa 1 Kloſtrets Huus og Grund i Pugeſtrædet for ſig og Huſtru paa Livstid imod aarlig Skyld 4 Mk. (C. Pouelſ. Reg.).

S. A. holdtes der Synode i Odenſe, om hvis Forhandlinger ſee Gl. Saml. 2, 2, 144. Pont. 3 Pag. 393 og Bloch 1 Pag. 36.

S. A. blev den ſaakaldte lille Klokke i Graabrødre Kirketaarns østre Side støbt og derpaa læſtes: **An. Dn.** 1562 Johan Friis til Hesſelager lod mig støbe af Lauritz Maesſen i Kjøbenhafn (Birch.).

S. A. var Arild Urup Lænsmand paa Odenſegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 49); og

ſ. A. var Jørgen Kotte Borgemeſter og Jørgen Friis, Hans Skriver, Hans Lauritſen og Clement Andersen Raadmænd, ſamt Jacop Jeſperſen Byfoged (K. Roſ. Dom. Pag. 306, jfr. 301).

1563 kongl. Ordre til Magiſtraten i Odenſe, at ſende af deres By det Meſte muligt undværes kunde af Brød, Øl og Havre til Krigsfolket, ſom ſtaaer for Varbjerg Slot; dog Alt imod Betaling (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at enhver Skomager i Byen imod Betaling ſkulde gjøre 10 Par gode Støvler, ſom gik op til Knæet, af tykt og ſtærkt Læder til Krigsfolket og indlevere ſamme til Kjøbenhavn (l. c.).

S. A. den 21 Juli fik hæderlig Mand Hr. Chriſtiern Povelſen, Prior i S. Knud, kongl. Qvittering fra Kjøbenhavn for 534½ Daler, 331 Lod Sølv og 300 Mk. danſke Penge, tilhobe beregnede for 800 Daler, ſom han fra Kloſtret af til Rentemeſter Jochim Beck havde overantvordet (Pont. 3 Pag. 397 og **Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. udsteder Hr. Oluf Skonningh sit Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa Steenløse Kirke for Livstid qvit og fri; og er en Gaard udlagt ham og hans Efterkommere til Præstegaard, med hvis Jord dertil ligger (C. Pouels. Reg.).

S. A. udsteder C. Povelsen, Prior i S. Knud, Severin Nielsen, Subprior ibid., med alle andre Præstemænd, derinde ere, deres Leiebrev til Borgeren Jacob Jespersen og hans Hustru og Arving efter Arving paa 1 S. Knuds Klosters Jord og Grund uden Møglebroport, som udgjør 13 Agre, for aarlig Skyld og Leie 1 Orte Havre og 1 Skp. Boghvedegryn (l. c.).

S. A. Priors Fæstebrev til Niels Olsen i Anderup paa den Gaard, han iboer ibid., paa hans og Hustrues Livstid, som han skal have (ligesom hans Formand før ham) qvit og fri for al Ægt og Arbeide, imod at have flittigt Tilsyn med Klostrets Skove og Eiendom, deromkring liggende er. Item skulde han beholde det Skovskifte, som han haver fæst af Klostret, og som løber fra Nysted og øster ind til Anderup Skjel uden al Afgift (l. c.).

S. A. vare nogle af de bedste Sognemænd af Porup, Steenløse, Ubberud og Aasum Sogne forsamlede af (Kloster) Fogden Peder Ibsen og bleve i Priors Overværelse med Præsterne paa alle Sognemændenes Vegne saaledes forligte, at Mændene, som nu besidde Gaardene i samme Sogne, og deres Efterkommere skulde selv beholde deres Boghvede (Tiende) og give Gryn derfor; af hele Gaarde en opmaald (ɔ: topmaalt) Skp. Gryn, af de andre en strøgen Skp., 3 Fjerdingkar eller ½ Skjeppe efter det Register, som hver

Præst haver; og naar Boghveden slaaer sig, da skulde de give Jaffnet (ɔ: Ægvivalent) af andet Korn (l. c.).

S. A. Jørgen Skinkel, Lænsmand til Næsbyhoved, og C. Povelsen, Prior til S. Knud, deres Confirmation (formodentlig paa Hospitalets Vegne) paa en venlig Contract og Forligelse imellem Hunderup, Killerup og Blangsted angaaende deres Græsgang (Hoff. F. 5 Pag. 179; men Aarstallet maa vist være forskrevet i Stedet for 1553; thi Jørgen Skinkel var blot Lænsmand fra 1552 til 1557).

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 144.

S. A. blev Mag. Jørgen Simonsen Lector i Odense (Bloch 1 Pag. 272-73).

S. A. var Peder Munk Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450).

S. A. var Jørgen Kotte, en Adelsmand, som døde 1584, Borgemester her i Byen (Birch.); og af ham har man (dog uden Aarstal) et Gjenbrev til S. Knuds Kloster paa en Jord uden Møglebroport, som Herman Wale havde Brev paa, for aarlig Skyld 1 Orte Havre, paa hans, Hustrues og længstlevende Barns Levetid (C. Poucls. Reg.).

S. A. blev den ærlige og velfornumstige Borger Hans Olsen i Graabrødrekirke begravet (Birch.).

S. A. døde Borgemesteren Hans Friis (see 1551), hans Enke Mette Lauridsdatter Kotte og blev i Graabrødrekirke begravet (Birch.).

1564 skjenkede Kongen Odense Rector det Vicariegods og de Vaaninger paa Vestergade, som hørte til S. Annæ Alter i Albani Kirke, og som Prioren i S.

Knud nyligen havde afvundet Anne Marſvins (jfr. 1548) Søſter ved Proces (Pont. 3 Pag. 399. Bloch 1 Pag. 241); jfr. 1562.

S. A. kongl. Ordre til Magiſtraten i Odenſe om at udtage og fremſende en af de bedſte Bartſkjærere i Odenſe til Kjøbenhavn, for at bruges paa Flaaden (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at den i Feiden ſlagne Klip-pinge Mynt fremdeles ſkulde gjelde for det Værd, den er ſlagen til, og at der paa Torvet ſkulde opreiſes en Galge. Og derſom Nogen findes, ſom fornævnte Mynt foragter eller ei for fulde vil tage, at han da ſtrax uden al Undſkyldning i ſamme Galge ophænges (Canc. Reg.). En viſtnok ſaare paalidelig Methode til at bringe Courſen paa Fode igjen.

S. A. Ditto til Ditto om ſvenſke Fanger, ſom ſkulde forlægges omkring i Byen og leve paa egen Pung (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto: at de vilde laane Kongen alle de Klippinge, de eie og have (l. c.).

S. A. ſkjenkede Kongen den bekjendte Oluf Nielſen Bager, til Godtgjørelſe for 1000 Gylden, han for Skibsfragt var ham ſkyldig, en kongelig Hauge ved Næsbyhoveds Sø og den tæt Norden for ſamme belig-gende Tollelund (jfr. 1557). Dette Skjøde meddeles i Almeennyt. Saml. B. 17 Pag. 12-14 og i Nyerups Reiſe Pag. 101 fg.; paa hvilket førſtnævnte Sted til-lige gjøres opmærkſom paa, at bemeldte Eiendom for faa Aar ſiden (nemlig fra den Tid at regne, da Al-meennyt. Saml. udgaves) blev ſolgt, i 7 Lodder af-deelt, for henimod 10,000 Rdl. Saavel her, ſom for

det Meste overalt i gamle Skrifter, skrives forresten denne Skov „Tollelund" og ikke som nu „Tolderlund"; og da der desuden neppe kan have været noget Toldsted her paa Stedet, og man heller ikke veed, at nogen Tolder i gamle Dage har beboet samme, men derimod af gamle Tegninger veed, at Næsbyhoveds Slot var omgivet af Gran- og Fyrretræer (hvilket ogsaa i Almeennyt. Saml. B. 15 Pag. 404 bekræftes); saa er jeg næsten af den allerede engang forud yttrede Formening, at dette Tollelund, som udgjorde en særskilt Deel af Slottets store Ladegaardsskov, maaskee har været en til Slotshaugen stodende Gran- eller Fyrlund, da dette Slags Træer i gamle Dage kaldtes Tholl eller Tholl.

S. A. skjeldte Ane Oldeland, Hans Norbyes Frue paa Ugerslefgaard, Bispen ud i S. Knuds Kirke midt under hans Prædiken, saa at han maatte afbryde samme; og det blot fordi hun troede, at han i bemeldte Prædiken havde stiklet paa hende og hendes Mand (Pont. 3 Pag. 397-99. Bloch 1 Pag. 29).

S. A. gjorde C. Povelsen, Prior, Soffren Nielsen, Subprior, ɔc. vitterligt: at da Peder Ibsen, Klostrets Foged, i lang Tid haver havt stor Trældom og Umage for Klostret og i alle Maader skikket sig ærlig og vel som en god, tro Karl, saa have de nu for slig hans lange, tro Tjeneste og Trældom leiet ham nogen Jord og Eiendom uden Møllebroport, som er 13 Agre, nemlig fra Hunderup Skjel i Øster til Klostrets Jord, med den sonder Ende stodende til Østebæk og med den norden Ende til Hunderup Mark, for ham og hans

Arvinger efter Arvinger, for aarlig Skyld og Leie 1 Orte Byg (C. Pouels. Reg.).

S. A. Lars Simonsens Skjøde til Hospitalet paa en Gaard, Græsjord og Eiendom i Odense (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. bortskjødedes (af hvem og til hvem, siges ikke i Registret) en Gaard paa Vestergade, Sønden for Adelgaden og Norden for S. Knuds Klosters Jord (Reg. B.).

S. A. var Evert Bild Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450), eller egentlig var Peder Munk det i Begyndelsen af 1564, men senere paa Aaret blev derimod Evert Bild det (B. R. 1 Pag. 48, 49).

1565 kongl. Befaling til Magistraten af 8 Febr. om at udtage Krigsfolk til den svenske Feide, nemlig 50 gode, duelige, væragtige Karle, vel gerustе med Harnisk og gode Værge, Hager, lange Nor, Degen og gode Spitzer; samt 1 god Badskjær, 1 Piber og 1 Trommeslaaer (Aktstykk. Pag. 78–79).

S. A. kongl. Befaling af 14 Marts til Magistraten om imod Betaling at tilføre Krigsfolket i Halmstad 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 300 Tdr. Havre (Canc. Reg., jfr. Aktstykk. Pag. 83).

S. A. var der atter Synode i Odense, om hvis Beslutninger see Gl. Saml. 2, 2, 144. Pont. 3 Pag. 404 og Bloch 1 Pag. 36.

S. A. blev Aasum henlagt til S. Albani Hovedsogn som Anner (Bloch 1 Pag. 274, 607, 704); idet Prior i S. Knud, C. Povelsen, s. A. gjør vitterligt: at eftersom Borgemestrene her i Odense, Jørgen Kotti og Hans Unckersen, med Kirkeværgen til S. Albani

Kirke have forevist ham Kongens Brev lydende: at naar en af Klostrets Kirker bliver ledig, da skal Capellanen til S. Albani være Sognepræst i fornævnte Kirke og oppebære sammes Tiende; og Aasum Kirke nu er bleven ledig, saa har han tilbudt dem dette Sogn til deres Capellan. Men da de nu ingen Capellan have uden en gammel udlevet Mand, som ikke kan gjøre Tjeneste til bemeldte Kirke, og som heller ikke vil tage imod den; men derimod deres Sognepræst ved S. Alban, Mester Jørgen Rasmussen, har tilbudt, at dersom han maa faae den, som sin Annexkirke, da vil han selv holde sig en Capellan paa sin egen Bekostning: da haver Prior nu med Sognemændenes Samtykke undt og tilladt, at forte Mester Jørgen maa erholde Aasum Kirke med al dens Rente; saa at Prior for Fremtiden Intet videre skal have med bemeldte Sogn sig at befatte, uden at høre Kirkens Regnskab og at sætte Degne ind (C. Pouels. Reg.).

S. A. kjendes Lauritz Hansen, Borger i Odense, at have forhvervet af Prior i S. Knud et Livsbrev for sig, Hustru og et af deres Børn paa en S. Knuds Klosters Jord og Hauge, liggende uden Møglebroport, for aarlig Skyld og Leie 1 Mk. dansk eller 16 ß (l. c.).

S. A. Mester Jørgen Rasmussens Gjenbrev til S. Knud paa ovenomskrevne Aasum Kirke (l. c.); hvorved er at mærke, at han i Randen paa 2 Steder kaldes Mester Jørgen til S. Clara, skjøndt han, som sagt, var Sognepræst i S. Albani Sogn, men maaskee boede i Claræ Kloster og derefter benævntes.

S. A. var Jørgen Rosenkrands Lænsmand paa Odensegaard (B. R. 1 Pag. 49).

S. A. fik Jørgen Kotti, Borgemester i Odense, sin Fred igjen (Danske Saml. i Geh. Arch.); men hvori hans Forseelse havde bestaaet, omtales aldeles ikke.

S. A. døde ærlige og velbyrdige Jens Mule og blev i Vor Frue Kirkes midterste Gang begravet under en Steen, som er kobberstukken i Nyerups Reise Pag. 83.

S. A. blev Borgeren Unge Hanschen Martensen i Graabrødrekirke begravet (Birch.).

S. A. 3 Uger efter Paaske Magistratens Bestalling for Thomas van Pomern og Henning vam Hus, at være Anførere for de af Odense By udrustede Krigsfolk (Aktstykk. Pag. 79, jfr. Pag. 78-79).

1566 den 22 Febr. kongl. Befaling til Magistraten i Odense, at udgjøre af Byen imod Landets Fjender 1 Borgemester, 1 Raadmand, 40 gode, duelige og raske Karle med Harnisk og gode Værger vel gerust og ustraffelig stafferet, samt en Bardskjær med Kiste og al Tilbehøring og en Piber og en Tromslaaer (Aktstykk. Pag. 80).

S. A. den 4 April gjør Kongen fra Kjøbenhavn vitterligt: at han, — paa det at de fattige, saare (ɔ: saarede) og syge Mennesker i vort almindelige Hospital i Odense saameget desbedre kunde fange deres Underholdning, — under og tillader, at Paarup Kirke (som tilhørte S. Knuds Kloster) maa være og blive til forte Hospital, og at Forstanderen sammesteds aarligen maa oppebære Kongens og Kronens Part af Tiende, Korntiende og Qvægtiende, af forte Sogn; ligesom ogsaa Hospitalsforstanderen skal tilskikke en lærd, gudfrygtig Mand til Sognepræst, som ogsaa skulde

prædike og gjøre Tjeneste for de Syge i Hospitalet (Hoff. F. 5 Pag. 151. Bloch 1 Pag. 859=60. **Dipl. Lang.** ved K. R.). Som en Følge heraf blev saaledes endnu i s. A. Hr. Jørgen Pedersen Sognepræst i Hospitalet (og Paarup) i den fratrædende Hr. Rasmus Hansens Sted (Bloch 1 Pag. 860=61).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten om 5 svenske Krigsfanger at modtage i Forvaring (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at de svenske Fanger, som ere indlagte i Byen, ikke som hidtil maae gaae frit ubehindret omkring, men skulle holde sig inde, hver i sit Qvarteer, uden at tale med hinanden indbyrdes eller med Fremmede; og at enhver, som handler herimod, skulde indsættes i Byddeliet (l. c.) ɔ: af det tydske „Bütteley," det Samme som offentligt Fængsel eller Byens Arrest.

S. A. Ditto til Ditto: at siden de besværge sig over længere at holde de svenske Fanger i Byen, saa opgives dem herved de Byer, hvorhen de under sikker Eskorte have at aflevere samme (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at da Kongen har lidt stor Skade paa sine Orlogsskibe og Tab paa sit Skyds, saa befales de til sammes Udbedring at undsætte ham med 16 Skpd. Kobber, de to 2 Parter Grydekobber og den ene Part Kjedelkobber (l. c.).

S. A. sagde Borgerne i Odense og Nyborg god for Kong Fred. 2 til de Ryttere, som rede under Ritmester Josva v. Qvalen, for 53,700 Daler, han var dem skyldig; i hvilken Anledning Kongen udstedte disse Byer sit Skadesløsholdelsesbrev (l. c.).

S. A. gjor C. Povelsen, Prior i S. Knud, med de

andre Præstemænd, „herinde ere," vitterligt, at have bortleiet til Adelheidt Kluris, Borreske (ɔ: Borgerske) i Odense, en S. Knuds Klosters Jord og Grund, liggende i Munkeriis. Og strækker denne Jord sig i Længden fra Klostrets Eng Sonden Østebæk og indtil det Dige for Bispens Jord, og i Breden fra Skjelbækken imellem Eiby Mark og Klostrets Jord og indtil den Eng, Jørgen Kotti i Leie har af Klostret, og ovenfor den Agerjord indtil Hunderup Skjel; at nyde, bruge og beholde sin Livstid for aarlig Landgilde 1 Orte Havre (C. Pouels. Reg.).

S. A. C. Povelsen, Priors, ɔc. Leiebrev til Hans Mule, Hustru og begge deres Arvinger paa 1 S. Knuds Klosters Gaard og Grund i Østergade i Odense paa den sønder Side, ved Siden af Hans Mules egen Gaard, og strækker sig fra Algaden ned til Aaen, med Huse, Jord, Gaardsrum og Hauge; til dem og deres Arvinger efter Arving for aarlig Skyld 6 Mk. danske i den Mynt, som er lige god ved 2 gode enckende (ɔ: enkelte) Daler (l. c.).

S. A. Priors Leiebrev til Mads Knivsmed paa en S. Knuds Klosters Jord og Hauge udenfor Møglebroport, som Rasmus Nielsens Enke, der havde den i Leie af Klostret, har opladt ham; at maa beholde den saavel han som Hustru Syenieldt (ɔ: Signelil) og deres Børn, Arving efter Arving, for den sædvanlige Skyld og Leie (l. c. Hvorhos er anmærket 1582, at denne Jord er 88 Al. lang og 65 Al. bred; og at Mads Knivsmed desuden har en anden Hauge (af Klostret), som er 30 Alen lang og 39 Al. bred, som han intet

Brev har paa, og hvilken Henrik Maler før ham havde i Leie for 6 ß).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 144.

S. A. blev i Graabrødrekirke begravet Raadmand Jørgen Hansen hos sin allerede 1557 afdøde Hustru, Barbara Pedersdatter (Birch.).

S. A. var Erik Bille Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 49).

1567 den 15 Jan. udsteder Kongen sit Brev fra Antvorskov, om hvorledes han er kommen i Forfaring, at Odense ikke saa er forsørget med Borgemestere og Raadmænd, som burde sig, og har derfor befalet Johan Friis, Holger Rosenkrands og Jørgen Rosenkrands at skulle sætte og forordinere der de Borgemestere og Raadmænd, som Menigheden og Byen kunde være gavnlige. Borgemestere, Raadmænd og Borgere i Odense skulde derfor udvælge 4 af de fornemste og bedste Borgere, af hvilke ovennævnte Rigsraader siden skulde udtage 2 og sætte til Borgemestere; ligeledes udvælge 24 af Menigheden, af hvilke Rigsraaderne skulde udtage 12 og ordinere til Raadmænd. Og de, der saaledes bleve Borgemestere og Raadmænd, skulde strax sværge forte Raader paa Kongens Vegne. Og efterdi Kongen tillige forfarer, at naar Noget er paa Raadhuset at forhandle, understaaer sig en Part (af Borgerne) der i Byen med deres Vaaben og Værge at opgaae og at true og undsige Borgemester og Raadmænd, saa vil han have dem alvorlig paamindede, at de afstaae fra saadan Ulydighed ꝛc. (Act. publ. ved K. R.).

S. A. den 21 Marts gjør Kongen vitterligt fra

Frederiksborg: at Hans Lange, Skolemester i Odense, har ladet berette for ham, hvorledes han med et Haandslag ved Øret blev forseet i et Bryllup paa Raadhuset at straffe en hans Disciple, Hans Andersens, Ulydighed. Nogle Dage derefter tilsloges samme Person nogen Sygdom, hvoraf han døde; og nu vilde den Dødes Slægt og Venner hænge Hans Lange Sagen paa og holde ham for hans Banemand og truede og undsagde ham. Hans Lange klagede derhos over, at de ikke vilde lade Sagen komme for Dagen, dog han var overbødig at pleie Ret. Kongen tager ham derfor i sin kongl. Hegn, Værn o. s. v. Dog skulde han være forpligtet at stande til Rette for sine tilborlige Dommere (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A., Dag og Sted kongl. Befaling til Jacob Jespersen, Byfoged i Odense: at dersom den Dødes Slægtninge ikke vilde med Retten forfølge den ovennævnte Sag, da skulde han, nemlig Byfogden, lade Sandemænd derom skille, paa det at Sagen maatte komme til Ende, og Skolen ikke derover skulde blive forsømt (l. c.).

S. A. holdtes der et Møde i Odense imellem Kongen og Fyrsterne af Slesvig-Holsteen om deres Læns Undfangelse; men samme løb frugtesløst af (Resen Pag. 188. D. Mag. 4 Pag. 202).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten, hvorved han tillader de 60 Borgere, som vare udskrevne til at lade sig bruge mod Kongens og Landets Fjender, at blive hjemme, imod at de betale de 1000 Daler, de for Befrielsen derfor have tilbudt (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at levere i Madskat 300

Sider Flesk, 2 Læster Oxekjød, 200 Faarekroppe, 10 Tdr. Smør, 20 Læster Øl, 20 Læster Brød og 2 Læster Edike; samt forskikke samme til Kjøbenhavn til Orlogsskibenes Proviantering (l. c., jfr. Aktstykk. Pag. 83).

S. A. Ditto til Ditto om at opkalde de Mænd til Forhør, som troe sig forurettede ved den Handel, Oluf Nielsen (eller den bekjendte Oluf Bager) paa Kongens Vegne med dem havde drevet (Canc. Reg.).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 144.

S. A. Prior i S. Knud, C. Povelsens, Brev: at da hæderlig Mand, Mester Jørgen Symensen, Læsemester i S. Knuds Kloster, beklager sig, at den Rente, ham er tillagt for hans Tjeneste, er ham for ringe til hans Underholdning med Hustru og Børn, og derhos er begjerende, at jeg (nemlig Prior) vilde komme ham til Hjelp med nogen ydermere Underholdning; saa har jeg paa Kongens Vegne undt ham en af Klostrets Kirker, nemlig Ubberudt, som nu er bleven ledig. Og skal han nyde og bruge bemeldte Kirke og Sogn, al den Tid han er Læsemester i Klostret, qvit og fri uden al Afgift, med Tiende, Offer og al anden Smaaredsel, ligesom Hr. Peder Knudssen den havde, da han var Sognepræst til samme Kirke, imod at han skikker sig imod Sognemændene som en ærlig, from Præstemand bør at gjøre, samt i alle Maader retter sig efter Ordinantsen; hvorimod Præstegaarden, hvis der findes nogen til bemeldte Kirke, skal henligge til Klostret herefter som tilforn (C. Poulsl. Reg.).

S. A. udleier C. Povelsen, Prior i S. Knud, til

fornomstige Mand, Palle Chrestensen, 1 S. Knuds Klosters Jord og Hauge, som han har indfriet fra Ane Guldsmeds, der tilforn havde den i Leie af Klostret, liggende ved Holsedaare, Norden fra Aaen, 78 Al. i Længden og 52 Al. i Breden, til ham og hans Arvinger for aarlig Leie 12 ß. danske (l. c.; hvorhos er tegnet, at Oluf Bager siden fik denne Hauge med Priors Bevilling).

S. A. maatte Rector i Odense, Hr. Hans Lange (som s. A. havde faaet den Præbende i Roeskilde Domkirke, som den tydske Cantsler, Dr. Hieronymus Thenner, forhen havde havt, jfr. N. D. Mag. 6 Pag. 217), som sagt, søge kongl. Beskjermelsesbrev, fordi han havde givet en af sine Disciple paa Øret, og denne kort efter dode (Bloch 1 Pag. 277-78, jfr. 340-41).

S. A. saavelsom 69 og 72 var Franciscus Brix eller Frands Brixen Borgemester i Byen og Chresten Friis omtrent ved samme Tid (Birch.).

S. A. aftraadte Evert Bildt til Navnholt fra Odensegaards Lænsmandsskab, som han 1566 af Peder Munk havde modtaget, og Peder Bilde til Lindved blev igjen i hans Sted Lænsmand paa Odensegaard (see 1578).

S. A. blev erlig Mand Jørgen Olsen i Graabrødrekirke begravet, hvis Enke siden blev gift med velbyrdige Niels Sommer (Birch.).

1568 i Jan. maatte Byen efter kongl. Ordre stille 24 Knægte til Armeen i Sverrig (Aktstykk. Pag. 80).

S. A. den 20 Febr. kongl. Befaling fra Kjobenhavn til Borgemestere, Raadmænd og Byfoged i Odense: at Kræmmere og Andre i Odense, som bruge Kjobmand-

skab, havde klaget for Kongen over de fremmede Kræmmere og Kjøbmænd, som besøge Byen om S. Knuds Dag samt 20de Dag Juul; og det befales dem derfor at sørge, at Byens Ret og Privilegier holdtes ved Magt (Canc. Reg.).

S. A. i April kongl. Ordre til Magistraten, hvori han yttrer sin Forundring over, at de endnu kun have opskikket saalidet af det Brød og Øl og Havre, som han mod Betaling befoel dem at opføre til Halmstad til Proviant for hans Krigsfolk, som snart rykkede did; og befaler han dem desaarsag paany at tiltænke samme Fetallie, Dag og Nat uspart, og samme snarest muligt fremskikke (Canc. Reg.). Det angik nemlig 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 300 Tdr. Havre, som han den 5 April s. A. paa foromskrevne Maade, ligesom 1565, havde befalet dem at levere (l. c., jfr. Aktstykk. Pag. 83).

S. A. i Juni blev Byen taxeret for 2000 Daler i Skat, halv Sølv og halv Mynt (Aktstykk. Pag. 81).

S. A. den 29 Juli var Kongen i Odense og confirmerede da sin Faders Gave af 1541 paa den Kongen tilkommende $\frac{1}{3}$ af Qvægtienden i Fyen, paa Taasing og Langeland til Hospitalet i Odense (Hoff. F. 5 Pag. 151).

S. A. holdtes Synode i Odense, om hvis Beslutninger see Gl. Saml. 2, 2, 145. Bloch 1 Pag. 37-38.

S. A. bleve 18 Mk. af S. Knuds Klosters Indkomster henlagte til Rectors Lønning i Odense (Pont. 3 Pag. 415). Der tilstodes ham nemlig ikke alene det Vicariegods, som laa paa Vestergade og tilforn tilhørte S. Annæ Alter i S. Albani Kirke (see 1564),

men ogsaa, naar Prior C. Povelsen døer, da til sin Residents at erholde den Gaard, bemeldte Prior har Livsbrev paa, og som til samme Vicarie er funderet; hvilken Gaard ligger paa S. Albani Kirkegaard (ɔ: nuværende store Torv), næst Osten op til (ɔ: mod Osten stødende op til) Mouritz Podebuskes Gaard (Birch.); altsaa nuværende Rectorbolig, saasom samme netop mod Osten stødte op til den saakaldte Mouritz Podebuskes Gaard, der uden Tvivl var eller i det Mindste laa omtrent paa samme Plads, hvor den gamle S. Albani Kirke før havde ligget. Denne Mouritz Podebusk, der uden Tvivl 1559 havde arvet Kjørup, maa altsaa her paa den 1542 nedbrudte S. Albani Kirkes Grund eller i det Mindste paa dens Kirkegaard have opbygt sig en Gaard, der i en lang Række Aar efter ham bar Navn.

S. A. Prioren i S. Knud, C. Povelsens, Leiebrev til Mester Jens Povelssen, Sognepræst til Sanderum, paa 1 S. Knuds Klosters Jord og Hauge ved Holsedaare Stræde, Norden fra Aaen og Vesten næst op til Klostrets Hauge, i Længden fra Aaen til Strædet 50 Al. og i Breden 50 Al. (altsaa omtrent 1½ Skp. Land), at nyde og bruge i hans, hans Hustrues og Datters Levetid for aarlig Skyld og Leie 1 Mk. dansk (C. Pouels. Reg.).

S. A. C. Povelsen, Prior i S. Knud, med de andre Præstemænd, her (i Klostret) inde ere, deres Leiebrev til Christiern Friis, Borger i Odense, paa en S. Knuds Klosters Jord og Grund, liggende i Munkeriis, som Karen Kottis tilforn i Leie havde af Klostret, og som strækker sig i Længden fra Klostrets Eng Sønden

Østebæk og til Bispens Dige, og i Breden fra Skjelbækken imellem Eiby Mark og Klostrets Jord og til den Eng, Jørgen Kotti har i Leie af Klostret ꝛc., paa hans, hans Hustru Boeldes (ɔ: Boels eller Bothildes) og et af deres Børns Levetid for aarlig Landgilde 1 Orte Havre (C. Pouls. Reg.).

1569 den 3 Jan. gjør Kongen fra Eskebjerg vitterligt: at efterdi Eskil Gjøe, Embedsmand paa Nyborg Slot, har for Vederlag bekommet den Gaard i Odense paa Vestergade, Hans Lunde iboede, som laa til S. Annæ Alter i S. Albani Kirke, hvoraf gaves aarlig 18 Mk. til Skolemesterens Underholdning i Odense; da har han undt og tilladt, at Skolemester i Odense herefter aarligen til evig Tid maa bekomme af S. Knuds Kirke 18 Mk. danske (**Act. publ.** ved R. R.).

S. A. den 2 Marts gjør Kongen vitterligt fra Kjøbenhavn: at han nu har ladet regne med Oluf Bager, Borger i Odense, for hvis Gods og adskillige Varer, han, efter hans Registers Lydelse, fra sig har antvordet og paany forstrakt Kongen med til hans Krigsfolks Behov. Alt, hvad Kongen saaledes er bleven Oluf Bager skyldig, opregnes derpaa efter hans Register til en Summa af 20,641 Daler og 12 ß. i det Hele, foruden hvad han tilforn har Kongens Brev paa. Dog skal i forte Sum afregnes 8000 Daler, som han har faaet Brev om til Tolderne i Ribe, Asfens, Kolding og Middelfart, at de skulde betale og fornøie ham til næstkommende Vor Frue Dag. Summen, som efterstaaer, beløber sig da til 12,641 Daler og 12 ß., som Kongen forpligter sig til med det Første at betale Oluf

Vager i Korn og andre Varer (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. udsteder Kongen fra Frederiksborg den 8 Juni sit Brev til Erik Rosenkrantz, hvori han tilkjendegiver hant, at os Elskelige Eiler Bryske, vor Hofsinde, haver klageligen for os ladet berette, hvorledes at Hans Mule, Borger i Odense, uden al redelig Aarsag har overfaldet og saaret ham med en Daggert, hvilket han mener ikke at være saa redeligt gjort, som det sig burde. Thi skulde Erik Rosenkrantz (Lænsmanden paa Odensegaard) derfor strax lade tage fat paa forte Hans Mule og lade ham vel forvaret skikke til Kjobenhavns Slot (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. den 21 Juni gjor Kongen vitterligt fra Frederiksborg: „at efterdi Johan Friis til Hesselager, vor Raad og Cantsler, paa egne og menige Adels og Indbyggeres Vegne i Fyen haver for Os berettet, at der er stor Brøst for en bequem Plads i Odense, hvor Landsdommeren kunde holde Landsthing, og den menige Mand, som Landsthing søger, kan udrette deres Sag, og deres Breve, som de i Rettergang have fornøden at bruge, i Regn og Uveir ikke skulle blive fordærvede; da have vi undt og givet til et almindeligt Landsthing og Domhuus det efterskrevne Huus med Gaard, Boder og Gaardsrum i Odense beliggende, som kaldes det Elænde Huus og strækker sig i Bredelsen i den øster Ende af Sønder i Nor tyve og syv Alen og 1 Qvarteer, og i den vestre Ende af Sønden fra Kirkegaarden (o: S. Albani Kirkegaard) og i Nor til det lille Stræde tyve og fem Alen; men i Længden paa den søndre Side ud til S. Albani Kirkegaard af

Øster i Vester med de Leerboder, dertil høre, halvtredsindstyve og een Alen og et halvt Qvarteer, og paa den nørre Side ud med den lille Gade af Øster og i Vester halvtredsindstyve og een Alen og ½ Qvarteer; Alt med fyensk e Alne maalet." (**Act. publ.** ved K. R. og Danske Saml. i Geh. Arch.).

S. A. holdtes der atter i Juli et Møde til Odense om Lænstagelsen af Slesvig og Holsteen; men ogsaa dette gik frugtesløst af (Resen Pag. 230. D. Mag. 4 Pag. 203. Ad. Mag. Pag. 155 [2 H.]).

S. A. den 6 Sept. gjør Kongen vitterligt fra Kjøbenhavn: at da Hans Mule (v. **supra** den 8 Juni) beklagede sig, at han var rømt af Landet for den Vaades Skyld, han havde gjort Eiler Brynske, og at Eiler ingenlunde vilde lade forlige sig; saa tilstaaes ham herved kongl. Maj. Leide, at maatte komme i Landet igjen og at tilfredsstille samme Sag, eller og at komme igjen i sit Behold; og skulde samme Leide angaae den 6 Sept. og vare til (næste Aars) Paaske (**Act. publ.** ved K. R.). [1])

S. A. den 7 Sept. kongl. Skrivelse fra Kjøbenhavn til (Lænsmanden paa Odensegaard) Erik Rosenkrantz: at da der gjordes Superintendenten i Fyens Stift Hinder paa nogen (af) den Rente, Kong Chr. 3 havde udlagt til ham og hans Efterkommere, nemlig 2 Læster ½ Pd. Havre og 40 Lam; og Hospitalet ligeledes skete Forhindring paa 4 Faar, 4 fede Svin, 8 Gjæs, 10 Høns, og Sognedegnen til S. Hans Kloster paa ½

---

[1]) Jfr. Danske Saml. i Geh. Arch., hvor der skulle findes flere Documenter, denne Sag angaaende.

Fjerd. Smør og 10 Mk. danske; saa skulde E. Rosenkrantz nu tilholde Bønderne, som vare Superintendenten ꝛc. tillagte, at yde dem, hvad Fundatsen tilholdt (l. c.).

S. A. den 8 Oct. kongl. Befaling: at Byen skulde komme ham til Hjelp med 1000 Daler, Halvparten i enkinde (ɔ: enkelte) Daler, og Halvparten i Mynt, til at betale sit Krigsfolk med (Aktstykk. Pag. 81).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten, mod Betaling at forskikke fra Byen til Halmstad 200 Sider Flesk, 100 Læster Øl, 100 Læster Brød og anden Fetallie af Smør, Ost og Kjød, som kan afstedkommes, og det Dag og Nat uspart (Canc. Reg.).

S. A. Ordre til Kjerteminde Magistrat: at da Borgerne i Odense i en Havn 1 Miil nær Byen (formodentlig ved Ulriksholm eller ved Munkebo) godt kunde udskibe deres Varer, naar de blot kunde komme igjennem Broen for Kjerteminde, saa havde de at indrette samme til en Vindebro og derimod hæve Brokorn af de Gjennemseilende og 4 à 8 ß. Told af hvert Skib til Kongen (Canc. Reg.).

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146.

S. A. Mageskiftebrev af Erlig og Velbyrdig Erik Rosenkrantz til Walsøe (Lænsmand paa Odensegaard) med S. Knuds Kloster paa en Gaard uden Pjenthe Port, paa den sønden Side fra Adelgaden, som skylder aarlig 6 Mk. (C. Pouls. Reg.).

S. A. Henrik Berthelsen Guldsmed i Odenses Brev, at have forhvervet af hæderlig Mand, Hr. C. Povelsen, Prior i S. Knud, Livsbrev for sig, Hustru og begge deres Børn, Arving efter Arving, paa en S.

Knuds Klosters Gaard og Grund, Norden tvertoversfor Raadhuset, for aarlig Skyld og Leie 6 Mk. danske. Et Brev, der er beseglet af ærlige Mænd, Oluf Nielsen og Mikkel Hansen, Raadmænd i Odense (l. c.).

S. A. Brødrene Lauritz og Hans Oldeland til Veilegaards Skjøde til Hospitalet i Odense paa nogen Jord og Eiendom i det Stræde, som løber til Hospitalsporten (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. var Frands Brixen Borgemester i Odense (Aktstykk. Pag. 82).

S. A. saavelsom 74, 76 og 80 var Christoffer Severini eller Christoffer Skriver Byens Borgemester (Birch.).

S. A. qvitterer den kongl. Renteskriver, Peder Hanssen, for ved Oluf Bager, Borger i Odense, at have modtaget 1000 noie Daler og 3000 Mk. danske, som Byen var taxeret for at skulle have givet Kongen til Juul næst forleden (Aktstykk. Pag. 81).

S. A. var, som sagt, Erik Rosenkrantz Befalingsmand paa Odensegaard (Aktstykk. Pag. 140).

S. A. var Peder Hundermark Landsdommer i Fyen (Aktstykk. Pag. 140).

S. A. blev ærlige og velbyrdige Qvinde, Ane, Borgemester Michel Mules Enke (jfr. Giessing 2 Pag. 132), begravet i Vor Frue Kirke i Odense (Birch.).

1570 den 5 Marts udstedte Kongen fra Kjøbenhavn sit Brev for Borgerne i Odense til Borgemester og Raad i Kjerteminde: at de skulde færdige og ved Magt holde den Vindebro, som de skulde lade gjøre paa Kjerteminde Bro, saa at hvis Skibe, som der komme, maae ubehindret kunne komme derigjennem

baade frem og tilbage, efterdi de oppebære Brokorn til at holde samme Bro færdig med (Canc. Reg.). Hvoraf man altsaa seer, at den 1569 forfærdigede Bro ikke maa have været god eller rummelig nok.

S. A. den 6 Marts kongl Ordre fra Kjøbenhavn til Magistraten i Odense: at da de have beklaget, at naar de skulde udskibe deres Gods og Kjøbmandskab eller Fetallie til vore Krigsfolk, da maae de føre det tillands til Kjerteminde, da de dog havde nærmere at udskibe det ved Munkebo; saa har han herved forundt Odense Byes Borgere at maatte have en fri Havn for Munkebo, dog saa at der ikke bruges noget Kjøbmandskab, men blot Ind- og Udskibning af deres Varer (Canc. Reg., jfr. 1569 og Atl. 3 Pag. 435, 461. 6 Pag. 551).

S. A. den 8 Marts kongl. Brev fra Kjøb. til Magistraten: at da der var Kongen bevilget en Hjelp af alle Kjøbstæder, og han forfarer, at det der i Byen (nemlig Odense) skal gaae fast uskikkeligen til, naar saadan Hjelp lægges (ɔ: lignes) paa Borgerne, saa at hver ikke tilskrives at udgive, eftersom de ere formuende; da befaler han dem at lade ligne og taxere Borgerne i samme Hjelp at udgive, hver eftersom de ere formuende; og maatte hverken Præst, Fogder, Skrivere, Borgere eller Bønder, som havde Gaarde og Grunde i Odense, men boede udenfor Byen, for denne Hjelp være fritagne (Act. publ. ved K. R.).

S. A. den 23 April bevilger Kongen Odenses med flere Byers Ansøgning med Hensyn til at Skatten, de vare taxerede for, ikke paa een Gang, men i 4 Termiuer maatte erlægges (Ryges P. Ore Pag. 242).

S. A. den 27 Aug. kongl. Befaling til Magiſtraten: at alle Præſter, ſom have Gaard og Grund i Odenſe, men ikke bebve ſamme, ſkulde være frie for Skat, ſaalænge Krigen vedvarer (Canc. Reg., jfr. Aktſtykk. Pag. 4).

S. A. den 15 Nov. kongl. Reſcript fra Nykjøbing paa Falſter til Hr. Chriſtiern Povelſen, Prior i S. Knuds Kloſter: at Kongen var kommen i Erfaring, at bemeldte Prior og andre fremfarne Priorer ſammeſteds havde ſolgt og forlænet fra Kloſtret til Borgerne i Odenſe Gaarde og Grunde i Byen, og Jorder og Eiendomme uden Byen imod aarlig Skyld til Kloſtret, og imod at de ikke maatte afhændes uden Priorens Bevilgning; men at Prioren nu beklagede, at en Deel ſlige Gaarde og Grunde ꝛc. alligevel vare afhændede ham uvitterligt, og derved Kloſtrets Rettighed med Tiden undſloges og forkrænkedes. Kongen byder derfor, at hereſter ingen ſaadanne Gaarde ꝛc. maatte afhændes uden Priorens Villie; og derſom nogle allerede havde afhændet ſlige Grunde, da ſkulde det ingen Magt have (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. den 16 Nov. Kongens Brev til Magiſtraten fra ſamme Sted, hvorved han gjør vitterligt: at han er kommen i Erfaring, hvorledes i forfarne Borgemeſteres og Raads Tid ere fra Odenſe By afhændede nogle Gaarde og Grunde i Byen, og Jorder og Eiendomme uden Byen, ſom Borgere ſammeſteds og deres Arvinger have tilhørt, og nu igjen ſælges og afhændes til andre uden Borgemeſteres og Raads Bevilling, ſaa Byens Rettighed med Skathold og anden Tynge med Tiden underſlaaes og forkrænkes. Desaarſag forbydes

det herved dem, som have bekommet eller herefter bekomme saadanne Gaarde i Odense af Borgemestere og Raadmænd, at afhænde dem uden disses Tilladelse; og dersom allerede Nogen uden Magistratens Bevilling havde afhændet saadanne Byens Grunde til Andre, da skulde det ingen Magt have, men de endogsaa have forbrudt de Breve, de have derpaa; dog at Eiermanden fornøies for den første Summa, Grunden blev kjøbt fra Byen for, og for hvad den siden med Bygninger var forbedret (Dipl. Lang. ved K. R.).

S. A. kongl. Befaling, hvorved Tamberdage (eller rettere Qvatemberdage) indsættes i Odense, paa hvilke hvert Fjerdingaar Ægteskabssager skulde paadømmes paa den kongl. Gaard af Lænsmanden og Biskoppen (D. Mag. 6 Pag. 60-61).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten om at forsende af deres By 100 Læster Øl, 100 Læster Brød og 200 Sider Flesk til Kjøb. til Krigsfolkets Proviantering, som skulde gjøre et Tog til Sverrig (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Erik Rosenkrantz, Embedsmand paa Odensegaard, om at anstille Undersøgelse om de Ugvemsord, Hans Mule i Odense (om hvem see forrige Aar) har brugt imod Byens Borgemester, Christoffer Severinsen (Canc. Reg.).

S. A. blev der holdt Synode i Odense, om hvis Bestemmelser see Gl. Saml. 2, 2, 146.

S. A. gjør Verner Albrectsen, kaldet Grothe, perpetuus Vicarius til S. Martini Alter i Vor Frue Kirke i Odense og Sognepræst til Holte Sogn i Nedenæs Leen i Norge, vitterligt: at han sælger til Hans

Dienſen, Borger i Odenſe, ſin Eiendom (Huſe, Jord og Eiendom) i Odenſe uden Pjente Port ved S. Jørgen liggende, Sønder fra Adelgaden i Længde indtil Byſens Eiendom vedtager, imellem Peder Lerckes Eiendom paa den veſtre og Johan Urnes paa den oſtre Side; hvorhos han beder ærlige og velbyrdige Mænd, Jørgen Kotti, Borgemeſter i Odenſe, Chriſtiern Mule, Raadmand, og Hans Mule, Borger ſammeſteds, at underſkrive og forſegle (**Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. dode Thomas Winther i ſit 63 Aar, ſom i 15 Aar (altſaa fra 1555) havde været Hoſpitalsforſtander, og blev i Graabrodrekirke begravet (Birch.).

S. A. blev Mag. Berthel Lang beſkikket til Rector i Odenſe (Bloch 1 Pag. 341).

S. A. var, ſom ſagt, Erik Roſenkrantz Læensmand paa Odenſegaard (Atl. 3 Pag. 450); og

ſ. A. den 23 Juli holdt Mag. Caſpar Mule Brylup i Odenſe (Ad. Mag. Pag. 157).

1571 kongl. Befaling den 28 Febr. fra Kjøb. til Prioren i S. Knuds Kloſter i Odenſe om at levere Diderik von Burgen 7 Læſter 5 Tdr. Byg Sjællands Maal, beregnet i Læſten til 42 Tønder og hver Læſt for 60 Daler i Mynt (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. den 5 Marts ſtifter Kongen Communitetet i Hoſpitalet eller henlægger en ſtor Deel Kongetiender, ſom opregnes, til Hoſpitalet, for at Skoleperſonalet der kunde faae ſin Underholdning eller Koſt, ſom de forhen have nydt i S. Knuds Kloſter, hvilket nu Kongen havde taget til ſig og lagt under Kronen, i Anledning af, at Prioren formedelſt Alderdom og Skrøbelighed

havde bedet sig forskaanet for at have samme længere under sin Befaling (Hoff. F. 5 Pag. 152 sq.).

S. A. den 6 Juni kongl. Reskript til Hospitalets Forstandere fra Frederiksborg: at han var kommen i Forfaring, hvorledes „J" i en Part af de Tiender, som ere ordinerede og lagte til vort almindelige Hospital i Odense, skal være bevilget, og de Fattige ikke faae deraf, hvad samme Tiender kunde taale til Afgift; hvisaarsag han befaler, at Forstanderne for Hospitalet skulde igjenkalde de Breve, der vare udgivne paa samme Tiender, og bortleie og forpagte dem, det Allerhøieste de kunde, til dem, der Meest vilde give deraf (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. den 1 Aug. kongl. Befaling fra Kornerup til Jacob Ulfeldt, Embedsmand i Dalum Kloster: „Vider, at efterdi Vi til Os have ladet annamme S. Knuds Kloster i Odense, og Vi forfare, at Priorerne, som før Eder have havt samme Kloster i Befaling, altid have holdt Kirken der sammesteds ved Hævd og Magt og Bygning; da paa det at samme Kirke, hvorudi vor kjære Herre Fader, Salig og høilovlig Ihukommelse, og andre Konninger have deres Begravelse, maa blive ved god Magt holdt, bede Vi Eder og ville, at J retter Eder efter at holde den ved god Bygning færdig, saa at hvis Brøst, som enten nu eller i Fremtiden kan findes enten paa Tag eller udi andre Maader, maa udi Tide blive hjulpet og igjen tilflyet." Ligesom han ogsaa paa Kongens Vegne skulde give og fornøie Læsemesteren i Odense den sædvanlige Løn og Pension i Penge og Andet, som han havde Chr. 3dies Brev paa, og Prioren tilforn havde givet ham; og

iligemaade den blinde Hr. Povel Lauritsen den Underholdning, han af Prioren tilforn havde havt, som var 12 Daler, 10 Læs Veed og 4 Tdr. Øl (Act. publ. ved K. R.).

S. A. tillagde Kongen Præsten til Vor Frue i Odense saavel Agedrup som Seden Kirke, da det blot var en Forseelse af Lænsmanden Jørgen Skinkel, at dertil var en særskilt Præst forordnet (Pont. 3 Pag. 433).

S. A. skjenkede Kongen Sognepræsten til S. Hans fri Græsning til sine Køer, Olden til sine Svin og Ildebrændsel i de kongl. Skove (l. c.).

S. A. kongl. Befaling: at Hunderup By skal tages fra Dalum Sogn og henlægges til S. Albani, hvis Kirke dens Beboere for Fremtiden skulde søge (Atl. 6 Pag. 583 og Canc. Reg.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten om at gjøre Indførsel i Hans Lercke af Odenses Efterladenskab for den Told, han blev Tolderen i Asens skyldig for Øxne, han udbrev, før han for Gjeld bortrømte (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at paatage sig Præsten i Dalum, Mester Jens Povelsens, Søsterbørns Værgemaal og forhjelpe dem til Rette paa deres Arvedeel (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om paa en kort Tid at modtage 25 af hans Bøsseskytter i Qvarteer (l. c.).

S. A. holdtes Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146. Pont. 3 Pag. 433.

S. A. døde Sognepræsten til S. Albani eller Graabrødre, Mag. Jørgen Rasmussen Ydsted, og Lector Mag. Jørgen Simonsen blev i hans Sted til dette Embede befordret (Bloch 1 Pag. 609).

S. A. blev den residerende Capellan ved Vor Frue, Hr. Stephan Lauritzen, forflyttet, og Hr. Christen Andersen succederede ham igjen ved Vor Frue (Bloch 1 Pag. 785-86).

S. A. Karen, Hans Oluffens, og Fleres Skjøde paa en Gaard, Jord og Eiendom uden Pjente Port, Sonden Adelgaden til Hospitalet (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. saae Byen sig ikke i Stand til at udbetale 84 Mk., men maatte for samme udstede følgende Pantebrev: Vi Borgemestere, Raad og Kæmnere i Odense gjøre vitterligt ved dette vort aabne Brev: at efterdi Othense By er bleven ærlig og velforstandig Mand, Niels Mule, Raadmand der sammesteds, skyldig for 10 Al. sort Engelst, hver Alen 4 Mk., og 10 Alen Overfom Brygst (?), hver Alen 14 ß., som blev udtaget til Bysvendene og Dragerne udi det Aar 66 til Kolding; item for Kobber, som blev udtaget af hannem til Kobberskat, for 5 Dal. 5 — — (Skilling) og 1 Alb.; item for en Deel smaa Tømmer og Som, som kom til Sluisen ved hans Huus, 18 Skilling; Mjød og Øl til dem, der gjorde den, for 14 ß., og for krydret Mjød, som blev udtaget af ham, at forskjenke Friderich Knefvel og Secretereren af Lybek paa Byens Vegne, for 3 Mk., saa at det beløber sig tilsammen 84 Mk. 1 ß. og 1 Alb.; og Othense By ikke er formuende at kunne hannem udbetale eller igjengive: hvorfor vi paa Byens Vegne have pantsat ham og hans Arvinger tvende Othense Byes Jorder og Eiendomme, den ene Sonden ved den murede Vesterport, imellem de tvende Byens Jorder, som Oluf Bager, Raadmand, og Sal. Hans Lauridsens Arvinger nu udi

Værge have, og hvor nu hans egen Bygning paastaaer, og som skylder aarlig 7 Mk. Penge i Jordskyld; og den anden Jord Nordvest ved L....bæk, og Vesten næst den Hauge, Jørgen Nielsen i Værge havde, og som skylder aarlig i Jordskyld 9 ß. Penninge, som gaae til Othense Byes Kæmner paa Othense Byes Vegne; hvilke forte Jorder og Jordskyld forte Niels Mule, hans Hustru Anne og deres Arvinger skulle have, nyde, bruge og beholde for et frit brugeligt Pant for forskrevne 84 Mk. 1 ß. 1 Alb., indtil saalænge de vorde hannem eller hans Arvinger igjen fraløste af os eller vore Efterkommere, Borgemestere og Raad, paa Othense Byes Vegne for forte Summa Penninge. Og naar saa skeer, at vi eller vore Efterkommere ville eller lyste samme Byes Jorder igjen at indfri til Othense By, da skulle vi eller vore Efterkommere kynde deres Løsen til Othense Bything før Midsommer og efter, og Løsningsdagen være S. Mortens Dag næstefter, og da forskrevne Niels Mule eller hans Arvinger at annamme deres Penge og lade forte Jorder og Eiendomme med deres aarlige Jordskyld følge Othense By uden al Hinder i nogen Maade. Og naar saa skeer, at samme Pant igjen indløst vorder til Othense By, da skal dog forte Niels Mule eller hans Arvinger beholde samme Jord og Eiendom for den aarlige Jordskyld, som der pleier af at gaae, efter de Leiebreves Lydelse, han og hans Arvinger tilforn derpaa bekommet have, ligesom de udi dennem selv formelde. Til ydermere Vidnesbyrd have vi ladet trykke vort Stads Secret, hvilket hængendes er nedenfor dette. Dat. Othense den 3 Martii Aar 1571 (Birch.).

1572 begavede Kongen den Odense Skole saa rigeligt, at han, saa at sige, stiftede den paany. Thi da Prioren, C. Povelsen i S. Knud, nu formedelst Alderdom havde forlangt at afgive Klostret, hvorfra Skolen for en stor Deel hidtildags havde nydt sit Underhold (jfr. 1554), saa befalede Kongen nu, at dens Lærere og Disciple for Fremtiden skulde nyde det Samme hos Spisemesteren i Graabrødre Hospital, og stiftede derfor sammesteds det kongl. Convictorium for de 30 Scholarer og deres 5 Lærere, som daglig der skulde nyde 2 gode Maaltider. Til hvilken Ende han skjenkede Hospitalet Kongetienderne af Sanderum, Bellinge, Ubberud, Aasum, Veilby, Ryslinge, Gisleb, Langaa, Drendrup, Gudme, Brudager, Dre, Veistrup, Veile, S. Broby, Jordløse, Hundstrup, Espe, Horne, Aastrup, Aaby, Hillerslef, Ulbolle, Herringe, V. Skjerninge, Næraa, Klinte, Grindløse, Norup, Otterup, Lumby, Haarslef, Herrested, Ellinge, Kullerup, Refsvindinge, Dalby, Stubberup, Snøde, Stoense, Lindelse, Humle og Magleby. Endvidere skulde Rector nyde Tienden af Gamtofte, og de 4 Colleger Tienden af Vissenbjerg og Vigerslef som Tillæg; ligesom endelig endnu 300 Læs Hø og Olden til 100 Svin paa de kongl. Skove bleve bemeldte **Convictorium Scholæ** tilstaaede (Pont. 3 Pag. 435). Om dette saakaldte Klosters eller Communitets Stiftelse see endvidere Hoff. F. 5 Pag. 60–66. Bloch 1 Pag. 31–32. 241–42. Almeennyt. Saml. B. 38 Pag. 224 sq. og D. Mag. 2 Pag. 80.

S. A. kongl. Reskript: at Lector i Odense for Fremtiden af Lænsmanden paa S. Knuds Kloster, Eskil Gjoe, skal nyde aarlig 60 Daler, 20 Læs Veed, 4 Læs

Ho og fri Olden til de Sviin, han har paa Skoven (Bloch 1 Pag. 242=43); ligesom bemeldte Lænsmand ogsaa skal holde S. Knuds Kirke vedlige og forskaffe den Lys, Viin og Brod; samt ogsaa, — fordi han fik den Gaard paa Vestergade, som laa til S. Annæ Alter i Albani Kirke, hvoraf Skolemester nod 18 Mk., — give bemeldte Skolemester 6 Daler; hvorimod de 10 Daler 8 ß., Skolemester nyder af Særsleg, ikke skal ydes af Præsten, men af Kirken (Hoff. F. 6 Pag. 254=55. 5 Pag. 70. Bloch 1 Pag. 242=44).

S. A. kongl. Befaling: at Frantz Borgeligger maa blive bosiddende i den „vor og Kronens" Bolig i Odense, som han nu iboer (og som for tilhørte S. Knuds Kloster), og det frit og uden Huusleie. Dat. Ottense den 4 Nov. (C. Pouels. Reg., hvorved anmærkes, at der i Priors Tid svaredes 5 Mk. i Huusleie af bemeldte Huus).

S. A. kongl. Befaling til Erik Rosenkrantz: at han nogen Tid siden havde tilskrevet og befalet ham at tilskikke Christiern Friis, Borger i Odense, til at være Byfoged sammesteds, men erfarer nu, „at han skal være ung og udi Retten fast uforfaren og til den Befalning uduelig;" og vil derfor, at E. Rosenkrantz (paa Kongens Vegne) forlover ham og tilskikker Peder Ibsen, Borger i Odense, at være Byfoged sammesteds, eftersom han tilforn var tilnævnt, og paa Kongens Vegne annammer Eden af ham. Dat. Nyborg 27 Marts (F. Tegn. ved K. N.).

S. A. kongl. Befaling til Jacob Ulfeldt: at som han alt tilforn havde faaet Kongens Skrivelse om S. Knuds Kirke i Odense, at den skulde holdes ved Magt,

og at hvad Brøst derpaa var eller kunde komme, skulde flyes og færdigt gjøres; saaledes vil Kongen nu, at han skal lade forfare, om paa Kirkens Bygning findes nogen Mangel paa Muur, Hvælving, Tag, Vinduer eller i andre Maader, at han da lader det igjen forbedre og gjøre færdigt nu og saa ofte Behov gjøres, paa det Kirken ikke skal forfalde; og at han ligeledes fremskaffer „nødtørftigt" Viin og Brød til Kirkens Behov og Lys paa Alteret; samt at han, paa Kongens Vegne, aarligen fornoier Skolemesteren i Odense de 18 Mk. danske, Kongen havde tillagt ham og hans Eftermænd. Dat. Frederiksborg den 23 Juni (l. c.; altsaa omtrent det Samme som det allerede Anførte).

S. A. kjendes Jacob Ulfeldt til Korbølle: at da C. Povelsen, fordum Prior i S. Knud, haver forlænet Oluf Staphensen med en Klostrets Jord uden Mogleproport, Sonden Østebæk, og han nu fornævnte Kloster haver i Forlæning og erfarer, at Oluf Staphensens Hustru har bortleiet denne Jord til Andre at bruge, og Kongen har forbudet Sligt under Jordens Fortabelse; saa leier han herved bemeldte (forbrudte) Jord til Peder Mule, forⁿᵉ Oluf Staphensens Søn, for den sædvanlige Landgilde. Dat. Dalum den 17 Oct. (C. Poulsʃ. Reg.).

S. A. blev Lector Mag. Jørgen Simonsen befordret til S. Albani Menighed, og Aasum, som fra 1565 havde ligget til S. Albani Kirke, blev derimod lagt til Lectoratet (Bloch 1 Pag. 274).

S. A. blev Mag. Jens Paulin Lector Theologiæ i Odense (Bloch 1 Pag. 276).

S. A. blev Rector Mag. Berthel Lang Sognepræst

til Vor Frue, og Hr. Christen Lauritzen Resingdal fulgte ham, som det synes, i Rectoratet (Bloch 1 Pag. 341-42, 738).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146.

S. A. har man i Bispearchivet en Jordebog over S. Hans Præstekalds Intrader, ligeledes over Vor Frue Sogns o. s. v.

S. A. blev et Mageskifte sluttet imellem en af Hospitalets Tjenere i Torup og Erik Hardenberg paa Torslundgaard (Hoff. F. 5 Pag. 182).

S. A. var Hack Ulfstand Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 49).

S. A. foreskrev **Societas Othoniensis** (ɔ: Kjøbmandslauget?) i Odense sig selv visse Love (Resens Atl.).

S. A. døde Fru Wiveke, Hr. Peder Podebuskes til Kjørup, og blev i S. Hans Kirke begravet (Gl. Saml. 2, 3, 24).

1573 kongl. Ordre til Magistraten i Odense, at forhjelpe Fru Edel Hardenberg, sal. Frantz Bildes Enke, til de Penge, hun for Oresalg har tilgode hos Peder Kethelbrecker af Odense (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto, at forhjelpe Fru Gese Brokkenhuus, sal. Erik Bildes Enke, til det, hun for Oresalg har tilgode hos Hans Lerke og Oluf Hansen i Odense (l. c.).

S. A. kongl. Ordre til Jørgen Abildgaard: at hverken han eller andre Kongens Udliggere (ɔ: Vagtskibe) i Bæltet maatte, som hidtil, tvinge de Odense Sofarende, som drage igjennem Bæltet, til at gaae til Ny-

borg, for at tage Toldseddel og faae deres Søpas paaskrevet; men at det var nok, naar de forud i Odense havde klareret og derfra vare forsynede med Søbrev og Toldseddel (l. c.). Befalingen skal egentlig lyde paa: at saasom Kongen forfarer, at naar Borgerne i Kjerteminde og Odense med deres Skuder og Skibe skulle løbe igjennem Bælt, deres Næring og Bjæring at søge, tiltrænges de af ham og Kongens andre Udliggere i Bæltet at løbe tilbage igjen til Nyborg og der tage Toldseddel og lade skrive paa deres Søbrev, hvorover de tit og ofte opholdes og forsinkes og undertiden komme om Skib og Gods; saa har Kongen derfor gjort den Skik og Ordning, at Borgerne i Kjerteminde og Odense, som herefter ville løbe igjennem Bælt, skulle tilforn gjøre deres Sag klar i Kjerteminde og der tage Søbrev og Certificats. Dat. Dronningborg den 29 Mai (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. kongl. fra Dalum Kloster udstedt Befaling, hvorved Odense By fritages fra at skaffe Befordring til de paa Kongens Vegne gjennemreisende Personer, med mindre de have udtrykkeligt Befordringspas (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Befaling: at Bonden, som har gjort Gjeld i Kjøbstaden, skal lyde Dom og Dele til den Kjøbings Bything, hvor han Gjeld skyldig er, og maa ikke indskyde sig under sit Værnething (l. c.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten, ikke, som hidtil, at forsinke hans Bud eller Eenspændere, som have Pasbord paa fri Befordring (l. c.).

S. A. havde Kongen allerede givet Befaling til, at hans Sal. Hr. Faders Liig skulde afhentes fra Odense

(Nyges P. Ore Pag. 274); hvilket dog for Tiden blev udsat.

S. A. gjør Kongen den 4 Nov. i Kolding vitterligt: at Pali Christenssen af vor Kjøbstæd Ottensse s. D. var skikket for ham med et Kong Chr. 3dies Pergamentsbrev af 1546 (og under bemeldte Aarstal i det Foregaaende anført) om Arvegods efter Domprovsten i Viborg, Christen Pedersen; og befandtes samme Brev at være „uskrafft, ustungitt, umachuleritt och uforfalskedtt" i alle Maader (af Rig. Dombog ved K. R.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at efterdi han nogen Tid siden forleden har undt og bevilget, at Hr. Peder Lauridsen, som var Capellan til S. Hans Kirke i Odense, til sin Underholdning maatte oppebære Kongens og Kronens Part af Korntienden af Hougby (?) Sogn, og denne nu er død; under og tillader han, at den, som i Hr. Peder Lauridsens Sted bliver tilskikket at være Capellan til S. Hans Kirke, maa og skal uden Stridsmaal (? formodentlig Stedsmaal d: Fæste) aarligen oppebære Samme. Og skal han derover ingen ydermere Kost have eller fordre paa vor Gaard udi Odense og Os om videre Underholdning ikke besøge, ei heller med ydermere Hjelp i nogen Maade besvære. Dat. Nyborg den 13 Nov. (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at Jens Grydestøber, Byfoged i Odense, havde berettet for Kongen, at naar nogle vigtige Sager forekom til Bythinget, da besværede Borgemester og Raadmænd dem at sidde i Dom med ham og give beskrevet, hvis Domme inden Thinge affiges; samt, at naar han selv skulde være Tiltalsmand i Kongens og hans egne Sager og derfor ikke

selv kunde sidde i Dommersted, men vilde tilsætte Nogen i sit Sted, da vilde Ingen overtage sig den Bestilling. Kongen vil derfor, at Borgemester og Raadmænd herefter i saadanne vigtige Sager, som Liv og Ære anrøre, skulle afsige Dom med Byfogden ɔc.; samt, at de i saadanne Sager, paa hvilke Byfogden ikke maa domme, skulle sidde i Dommersted, hvilken af dem Byfogden i sit Sted tilnævner. Dat. Nyborg den 19 Nov. (**Act. publ.** ved K. R.).

S. A. gjør Eiler Grubbe, Danmarks Riges Cantsler og Provst i Odense, vitterligt: at paa det Vor Frue Kirkes Jorder i Odense kunne desbedre holdes ved god Hævd ɔc., har han med Kirkeværgerne til forte Kirke - - - - - og Jens Grydestøbers Raad og Samtykke (fuldbyrdet) og nu med dette Brev fuldbyrder, at ærlig og velfornumstig Mand, Peder Ibssen, Borger i Odense, og hans Arvinger skulle have, nyde ɔc. Vor Frue Kirkes Jord i Odense, liggende Vesten op til den Gade, som løber neder ved Vor Frue Kirkegaards Muur og til Møgleport, Peder Ibsøns egen Gaards Jord paa den nørre Side og Hospitalets (?) Jord paa den søndre Side, og som løber fra Adelgaden og udi Vesten til Tønnis Mikkelsøns Arvingers Gaard; hvilket Stykke Jord forte Peder Ibsen har nu ladet sætte Bygning paa og skylder aarligen deraf til Kirken halvtredie Mark til Jordskyld; hvilken Jordskyld, som er 3 Mk. (?), Peder Ibsen og hans Arvinger aarligen til S. Mikkelsdag skulle udgive til Vor Frue Kirkes Værger. Dat. Odense den 12 Nov. (**Dipl. Lang.** ved K. R.).

S. A. døde, som sagt, den residerende Capellan ved

S. Hans, Hr. Peder Lauritzen Middelfart (Bloch 1 Pag. 843), der, ligesom hans Efterfølgere, tillige var Sognepræst i Høiby i Aasumherred (l. c.; hvorved saaledes forklares, hvad der forstaaes ved det i det Foregaaende anførte Hougby Sogn.).

S. A. blev i S. Hans den ærlige Qvinde, Kirsten Strigs, begravet (jfr. 1581).

S. A. døde Erik Bilde til Lindved og blev i Vor Frue Kirke begravet. Paa Liigstenen stod, at hos ham hvilede begge hans Fruer, Karen Marsvinsdatter († 1548) og Gese Brokkenhuus; men paa den ved Siden ophængte Liigtavle, at han hvilede der med begge sine Fruer, Karen Marsvin Pedersdatter til Dybek og Gese Brokkenhuus Mikkelsdatter til Brangstrup; samt at han havde af sit første Ægteskab, som varede 4 Aar, en Son, og af det sidste Ægteskab, som varede 23 Aar, 5 Sønner og 5 Døttre; og havde hans Steddatter, Birgitte Bilde (en Datter af Gese Brokkenhuus ved hendes første Mand), 1618 ladet denne Tavle bekoste.

S. A. blev Markus Hundermark af Ørendrup i Graabrødrekirke begravet, paa hvis Liigsteen de Ord: **Justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit** synes at pege hen paa en pludselig eller en tidlig Død og derhos paa et Haab om en Afkjøling i Skjærsilden, uagtet det var 37 Aar efter Reformationens Indførelse i Danmark.

1574 kongl. Ordre til Magistraten om at lade Byens Steenbro udbedre, især hvor der ere Huller og Puse; samt ikke at tillade, at der gaae Svin paa Gaden (Canc. Reg.); eller udførligere: Kongens Befaling til Hack Ulfstand og Borgemester og Raad i

Odense: at da han forfarer, at Steenbroerne i Odense skulle være meget „ufærdige (ɔ: ubefarbare), saa at mange Steder er slemme usledige (af det tydske: unsläthig ɔ: skiden) Putter og skidne Huller;" og ligeledes, at der i Byen „skal holdes en meget uordentlig Handel med Sviin, som løbe der (hen) ad Gaderne;" saa vil Kongen, at de strax lade slye og færdiggjøre Steenbroerne i Byen, hvor de ere ufærdige; dernæst, at de alvorligen tilholde de Borgere, som holde Sviin, at de holde disse uden Byen eller indelukte i deres Gaarde, saa at de ikke udkomme og omkringløbe paa Gaderne; og at de derom gjøre en Skik og Ordning, som i andre Kjøbstæder, og derhos lægge en Straf og Vide, om Nogen derimod findes at gjøre. Dat. Skanderborg den 11 Oct. (Act. publ. ved K. R.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten i Odense om Trygleres og Stodderes Afskaffelse (Canc. Reg.).

S. A. under Kongen Mikkel Bager, Borger i Odense, og hans Hustru Maren og deres Arvinger en S. Knuds Klosters Gaard og Grund, som han selv i Værge haver, liggende i Odense udenfor den Muerportt (ɔ: murede Port) i Vestergade, Vesten næst Frands Kelderssmeds Gaard, som er 50 Fod bred og saa lang, som fra Graverne og til Adelgaden, med Hommelhauge, Kaalhauge og sin rette Tilliggelse, til evig Tid for aarlig Jordskyld og Leie 24 ß. til Lænsmanden i S. Knuds Kloster. Dat. Kolding den 24 Aug. (C. Pouels. Reg.).

S. A., Dag og Sted Ditto til Ditto Brev paa en S. Knuds Klosters Jord og Grund, liggende i Odense imellem Horsetorvet og Pugestrædet, som er i Længden

fra Karine Gjødis Gaard, og i Øster mod Skolen indtil Ageveien 94 Alen, og i Breden 46 Alen ꝛc., for aarlig Jordskyld og Leie 3 Mk. Penge til Lænsmanden i S. Knuds Kloster (l. c.).

S. A. kongl. Bevilling: at Hospitalsforstanderen maatte bruge Blangstedgaard som en Avls- og Ladegaard (Hoff. F. 5 Pag. 172); eller udførligere: Kongen gjør vitterligt: at eftersom hans Fader har undt og givet til Hospitalet i Odense Blangsted Hovedgaard med mere Gods, og han nu forfarer, at Hospitalsmesteren hidtil paa de Fattiges Vegne har brugt en Part af forte Gaards Eiendomme, og Hospitalsmesteren nu giver tilkjende, at han er til Sinds, herefter at ville bruge al Blangsted Hovedgaard for en Ladegaard til Hospitalet, „eftersom den tilforn været haver;" da bevilger og tillader Kongen, at Hospitalsmesteren herefter paa de Fattiges Vegne maa bruge al forte Blangsted Hovedgaard og der holde Avl; „dog skal han derover ikke forurette Bonden, som nu boer paa samme Gaard, men hannem med en anden af Hospitalsgaardene igjen forsørge, som ligger uden Pjenthe Port, og Lasf Degn udi boede, med to Fjerdinger Jorder udi de 3 Marker, liggendes imod Ellemossaa, som Hospitalet selv haver brugt til denne Dag." Dat. Skanderborg den 8 Oct. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. Kongens Brev til Hack Ulfstand: at Superintendenten, Mester Niels Jespersen, haver givet Kongen tilkjende, hvorledes „den Gaard, han paaboer der udi Othense og er lagt til Superintendenternes Residents der i Stiftet," skulde være meget bygfalden. Kongen vil derfor, at Hack Ulfstand (som Lænsmand)

med det Første forfarer, hvad Brøst der findes paa Residentsen, og at han lader flye og forfærdige, hvad der er forfalden. Dat. Koldinghuus den 21 August (l. c.).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146.

S. A. gjorde Prioren i S. Knud, Hr. Christiern Povelsen, sit Testament og indsatte Bispen og Mag. Jørgen Simonsen, som forrige Aar var bleven Præst til Graabrødre i Odense, til Executores. I samme opregner han al sin Eiendom og sine Meubler, saasom Thresurer (ɔ: Skabe), Linklæder, Stole, Kjedler, Senge, Sengeklæder, Sperlagen (ɔ: Sengegardiner), Kister, Slagbænke, Skivebuge (ɔ: Bordduge), Nathatte (ɔ: Huer), Bænkedyner, Bagstole, Pustere, Ildskeer, Brandforke, Tinfade, Tintallerkener, Saltsirkener (ɔ: Saltkar), Smørfade, Viinkander, Lysestager, Bækkener, Pander, Sølvkander, Steenkruus, Seierværk o. s. v.; ligesom han ogsaa i samme bestemmer, at der ved hans Død skulde gives 6 Tdr. Øl med Smørrebrød til de Fattige i Byen og 2 Tdr. Øl til Degnene, der skulde følge ham til Graven (D. Mag. 2 Pag. 80–84).

S. A. blev Lectoren, Mag. Jens Paulin, forflyttet (Bloch 1 Pag. 276); og i hans Sted blev Rectoren, Mag. Hans Lange, Lector Theologiæ i Odense (l. c. Pag. 278).

S. A. den 1 Aug. stod Hr. Niels Friis til Hesselagers og Wibeke Gyldenstjernes Bryllup i Odense (Ad. Mag. Pag. 60. D. Mag. 2 Pag. 132); som det overhovedet var Moden, at de fyenske Adelsmænd holdt deres Brylluper paa Raadhuset i Odense.

S. A., Dag og Sted maa ogsaa Eiler Brokkenhuus have holdt sit Bryllup ibid.; thi det hedder i et Mscr.

i K. Brahes Bibl., at den 1 Aug. stod Niels Frises og Eiler Brokkenhuses første Bryllup i Odense.

S. A. fik Jacob Hvitfeldt Svar i Odense paa Jomfru Elisabeth Friis (Ad. Mag. Pag. 97) ɔ: hun blev ham tilsagt og med ham trolovet; altsaa det saakaldte Jaord ɔ: Trolovelse.

S. A. døde Christoffer Borggreve af Dohna af Pesten i Nyborg og blev i S. Knuds Kirke begravet. [1]) Hans Epitaphium hænger paa den anden søndre Colonne i Choret. Derpaa læses den latinske Inscription, som er aftrykt i **Marm. Dan.** 1 Pag. 220. Nedenunder Liigtavlen læses paa Tydsk, at han var dansk Rigsraad og Oberst, gudfrygtig, lærd og mandhaftig og døde i sit 44 Aar. Øverst paa Monumentet forestilles Udødeligheden og nedenunder en Cavalleriattaqve; midt paa samme øverst Ordet Jehovah, men nederst Greven af Dohna, liggende paa Knæ for et Alter i fuldt Harnisk med en Bibel for sig, hvori Ezechiel er opslaaet, hvilket har Hensyn til Stykkets Baggrund, der forestiller de Dødes Been, der paany vorde levende, hvorom hos denne Prophet tales. Paa den anden Side af Alteret ligger Grevens Hjelm; men den ene af Monumentets Columner forestiller **Labor**, den anden **Qvies**; og paa hver af Stykkets Sider ere 4 Vaabner anbragte. Underligt er det forresten, at den knælende Greve har en slet og umalet Trækaarde ved Siden, saa kludderagtigt tilnaglet med et Søm og saalidet

1) I Cantor Mummes nylig udkomne S. Knuds Kirkes Beskrivelse Pag. 131 meddeles den interessante Oplysning, at uagtet 1574 saavel paa Liigstenen i Gulvet som paa Stenen i Væggen anføres som hans Dødsaar, skal han dog først være død 1584.

svarende til Monumentets øvrige Pragt, at man fristes til at formode, at han har havt en forgyldt Jernkaarde ved Siden, men at samme under Reparationen 1750 af de rovgjerrige Haandværksfolk er bortranet. Paa Liigstenen nedenunder læses paa Dansk, at denne Begravelse tilhører den Afdøde.

S. A. maa formodentlig Kirkeblokken i Graabrødrekirke være forfærdiget; thi paa samme læstes:

I Christne, som Gud hafver gifvet nock,
betencher de Arme i denne Block,
som sidder i Huse, lider Hunger og Törst,
Sorrig og Sygdom, Kulde og Frost.
Beviser Eder troe med Gierninger skiönne,
det vil Eder Gud af Himmelen lönne.
1574. G. S. O.

1575 kongl. Befaling til Magistraten i Odense: at Enhver, som havde lidt Skade af Hamborger Kjøbmænd, maatte søge sin Erstatning i at lægge Beslag paa og arrestere, hvad Gjeld han kunde finde indenlandsk Mand at være nogen Borger i Hamborg skyldig (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at da adskillige Fremmede ikke have kunnet faae Logi i Byen, saa skulle de tilforordne 4 à 5 Borgere, som skulle være forpligtede at holde almindeligt Herberge og ophænge-Tegn (d: Skilt) over Døren (l. c.); eller udførligere saaledes: Kongl. Befaling til Borgemestere og Raadmænd i Odense: at da han er kommen i Forfaring, at det gaaer uskikkeligen til i Odense med Herberger, saa at næsten ingen almindelige Herberger holdes, og fremmede Folk, som did hænder at komme frem eller tilbage og ere ubekjendte, ikke kunne vide, paa hvad vist Sted de skulle inddrage; saa vil Kongen, at efterdi Borgemester

og Raad ere forpligtede at holde god Skik og Politi i Kjøbstæderne, saa skulle de ogsaa være fortænkte at tilforordne 4 eller 5 formuende Mænd, som skulle være forpligtede at holde almindeligt Herberge for hver Mand og udhænge Tegn over Døren, at fremmede Folk kunne vide, hvor de skulle inddrage; og at de befale dem at rede sig paa gode Værelser og Kamre, saa at de kunne herberge og traktere hver Mand, som dem gjæstendes vorder, for deres Penge. Dat. Korsør den 11 Febr. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. Ditto til Ditto: at da Befalingsmanden paa Odensegaard, Erik Rosenkrantz, skal foretage nogen Bygning paa S. Hans Kloster, saa skal Strædet, som gaaer bag ved samme, aflægges og spærres saavel for Gaaende som Kjørende; og de skulle forskaffe ham saamange Haandværksfolk, som han behøver; samt til den Ende forbyde dem, som kunne bruges ved samme Arbeide, at forlade Byen (Canc. Reg.); eller udførligere saaledes: Kongl. Befaling til Borgemester og Raadmænd i Odense: at han har befalet Erik Rosenkrantz, „vor Mand, Raad og Embedsmand paa vor Gaard i Odense," at skulle foretage nogen Bygning paa S. Hans Kloster sammesteds; og han foraarsages derfor at lade forbyde det Stræde, som ligger bag forte S. Hans Kloster, og vil derfor, at de lade dette Stræde aflægge, saa at Ingen ager eller har deres Gang derigjennem; samt at de efter Erik Rosenkrantzes Undervisning forskaffe saamange Haandværksfolk, som han behøver og ere til Fangs i Byen; og at de forbyde dem at drage af Byen andensteds hen, saa at de kunne bruges paa samme Arbeid; hvorimod Kongen vil lade

dem tilbørligen betale. Dat. Kallundborg den 27 Juli (F. Tegn. ved K. R.). Og endvidere følgende kongl. Befaling til Erik Rosenkrantz: Vider, at eftersom I har ladet give tilkjende om S. Hans Kloster og Biskopsgaardens Bygning udi vor Kjøbstad Odense, da efterdi Vi selv have beseet Leiligheden med S. Hans Kloster og befinde der at være fast bedre Leilighed til Os at holde Huus paa og at have Vore Værelser end Bispegaarden; bede Vi Eder og begjere, at I strax med det Første forte Kloster vil lade begynde og forbedre paa Mure, Huse og hvor Behov gjøres og det tilflye med Kamre og gode Værelser. Og eftersom I er begjerende at vide, om I maa nedtage de nye Stalde og gamle Huse paa Bispegaarden og dem sætte paa S. Hans Kloster, saa ere Vi ikke alene tilfreds, at I samme Huse og Stalde maa nedtage, men og det nye Huus paa Gaarden, efterdi at derudi findes Steen, Tømmer og Andet, som kan være tjenligt til forte Klosters Bygning. Og hvad ydermere Bekostning paa Arbeidsfolk og udi andre Maader anvendes, ville Vi Eder udi Eders Regnskab lade gjøre godt. I vil derfor have Opseende med, at Intet bygges til Overflødighed, men Alting til Nødtorft, og selv betinge Arbeidet med Haandværksfolket paa det Allernoieste, at ingen forgjeves Omkostning skal gjøres, men Alting hermed lade Eder være befalet, eftersom Vi Eder naadigst tiltroe. Vi have og tilskrevet Bispen om de 12 Degne, som til des (o: hidindtil) have sunget i forte S. Hans Kloster, at Prior af Graabrødre skal gjøre samme Tjeneste; hvilket Brev Vi Eder tilskikke, at I det ham kan overantvorde. Desligeste efterdi at Vi

nu agte at holde forte Kloster ved Magt, kunne Vi ikke ombære (ɔ: undvære) hvis Klosterhauger, som Vi nu en Tidlang derfra have forleent (ɔ: bortleiet); ei heller lide, at det Stræde bliver ved Magt, som ligger bag Klostret; bedende Eder og ville, at I saamange Hauger, som ere bortforlenede fra forte Kloster, igjen annammer, Ihvosomhelst dem have, og tilsiger Borgemestrene, at de forte Stræde tiltænke at aflægge, saa der Ingen igjennem ager eller har deres Gang. Dermed Gud befalet ꝛc. Dat. Kallundborg den 28 Juli (l. c.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten, at skaffe Gjertrud Knudsen af Odense Ret over Laurids Degn, som med Vold havde frataget hende det Huus, hendes Mand i Odense havde bygget (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at sende en Kok og en Posteibager over til Kolding til det Gjestebud, Kongen anretter i Anledning af sin Dronningens Kirkegang, og lade dem medtage alle de Bagerjern og andet Redskab, de besidde (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om en Forandring i Jordskyldstaxeringen der i Byen (l. c.); eller udførligere saaledes: Kongl. Befaling, hvorved han gjør vitterligt: at efterdi Borgemestere og Raadmænd i Odense have givet ham tilkjende, at det gaaer fast uskikkeligen til med hvis Jordskyld, som gives af Huse, øde Jorder eller Gaarde der i Byen, saa at der findes nogle Borgere, som i Byen have Jorder eller Gaarde med saadan Beskeed, at de samme skulle forbygge og holde vedlige, og nu, siden Mynten er omsat, tages dobbelt mere af dem end tilforn; hvorfor Borgemestere og

Raadmænd efter menige Borgeres Begjering have gjort saadan en Handel og Skik, at hvor der er gaaet til Jordskyld 3 Mk., som tilforn gik 1 ß. 2 Alb., der skal nu gives en enkend (ɔ: enkelt) Daler 4 Alb. 1 ß. saavel til Kirkerne og Klostrene som til Andre, der oppebære Jordskyld; saa stadfæster han herved denne Skik og Ordning. Dat. Ringsted Kloster den 12 Febr. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Befaling til Borgemestere og Raadmænd i Odense: at da han er kommen i Forfaring, at der i Odense skulle være mange Borgersønner, som tiltvinges at tage Borgerskab, uanseet, at det ingensteds i Riget er sædvanligt, at Borgerborn tage Borgerskab i de Kjøbstæder, i hvilke de ere fødte, „uden de ere fremmede;" saa vil Kongen ikke, at nogen ny Skik skal opkomme, men at de herefter forte Borgersønner i Odense ikke med noget Borgerskab at gjøre besvære. Dat. Skanderborg den 7 Jan. (l. c.).

S. A. fik Mogens Henriksen, Forstander for Hospitalet i Odense, Kongebrev paa Kongens og Kronens Part af Korntienden i Hadstrup (Hjadstrup) Sogn i Lundeherred qvit og frit ɔc. Dat. Nyborg den 9 Febr. (l. c.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at han har tiltroet og befalet ɔc. Mogens Henriksen, Raadmand i Odense, og Hans Dionisen, Borger sammesteds, at skulle være Forstandere for „vort almindelige Hospital" i Odense og det med Bønder og Tjenere have i Befaling og dem til Herredsthing, Landsthing og andetsteds, hvor deres Ret falder, til Rette forsvare. Dog skulde Mogens Henriksen og Hans Dionisen ikke være forpligtede

at staae eller svare Hospitalet for andre Sager eller Gjerninger, som i Knud Jørgensens og Christoffer Bangs, fordum Forstanderes, Tid vare faldne af Thinget eller forhandlede ɔc. Dat. Nyborg den 10 Febr. (l. c.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at eftersom han er kommen i Forfaring, hvorledes en Part af de Tiender, som vare lagte til „vort almindelige Hospital" i Odense og til „de Skolepersoner, som i samme Hospital underholdes," skulle være bortleiede fast for ringe; da vil han alvorligen have befalet Forstanderne for forte Hospital, som nu ere tilskikkede, at de strax maae igjenkalde, hvis Breve paa samme Tiender udgivne ere ɔc. Dat. Nyborg den 10 Febr. (l. c.).

S. A. kongl. Befaling til Erik Rosenkrantz (som Lænsmand, og et ligelydende til Borgemestere, Raadmænd og menige Borgere i Odense): at da Kongen er kommen i Forfaring, at Borgerne i Odense ikke søge Thing eller ere i Dom med Byfogden, som andetsteds skeer, hvorfor Byfogderne sammesteds finde sig besværede i samme Befaling (ɔ: i dette deres Embede ɔc.); saa, paa det at Byfogden kan have Nogen, som kan raadføre ham, og Alting med Retten kan have desbedre Fremgang, har Kongen for Godt anseet, at Byen deles i 4 Fjerdinger, saa at 1 Fjerding hver Uge skal være forpligtet under deres Faldsmaal at søge Thing og være i Dom med Fogden; og der skulde lægges en Straf og Vide, for at tilholde dem at rette sig derefter (l. c.). Dette Brev har hverken Aarstal eller Datum eller Angivelse af Stedet, men maa være fra 1575, da

Erik Rosenkrantz allerede døde 8 Nov. s. A. (K. R.); jfr. 1573.

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146 og Bloch 1 Pag. 38 sq.

S. A. døde den titomtalte Prior, Hr. Christiern Povelsen i S. Knuds Kloster, og ligger i S. Knuds Kirke begravet (D. Mag. 2 Pag. 65–80. Bloch 1 Pag. 592). Hans Liigsteen, som findes kobberstukken i D. Mag. 2 Pag. 65 (jfr. **Marm. Dan.** 1 Pag. 222–23), laa i den brede Gang mod de lange Fruentimmerstole, imellem 4de og 5te Pille, men blev 1750 omhugget, slebet, oversauget og anvendt til Trappesteen ved Kirkens Hovedindgang.

S. A. bevidner Niels Kaas til Tarupgaard ved sit Brev, at have stedt og fæstet Jørgen Nielsen i Odense en af S. Knuds Klosters Jorder, næst Sønden op til Østebæk, som Per Mule før i Leie havde (see 1572), for aarlig Landgild 3 Orter Byg (C. Povelss. Reg.).

S. A. bleve Mandsstolene i Graabrødrekirke opsatte; thi paa samme læstes: **An. 1575 blefve disse Stole giordte, der Michel Bager og Chresten Friis vare Kirkeværgere** (Birch.).

S. A. blev Raadmand Jens Ibsen i Graabrødrekirke begravet, ligesom senere hans 1607 afdøde Hustru, Berthe Nielsdatter (l. c.).

S. A. var Erik Rosenkrantz, som sagt, Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 49), men døde, i Følge det Foregaaende, s. A. den 8 November.

S. A. er Langs (Sognepræsten til Vor Frue, see

1572) nye Regnekonstes Bog trykt i Odense (Adr. Cont. Eft. 1782 No. 15).

1576 kongl. Befaling til Magistraten, at tage paa en kort Tid imod hans Bossefkytter og Baadsmænd i Borgeleie (o: Indqvartering) der i Byen, forlægge dem i Herberger, samt forskaffe dem Underhold til Øl og Mad efter den tilforn udgangne Forordning (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto: at den Skomagersvend, som for nogen Tid siden slog en anden Karl med en Ildskee og nu sidder fangen, fordi samme Karl kort efter døde, maa løsgives, imod at tilfredsstille den Dødes Arvinger efter Loven, siden det er rimeligt, at Karlen er død af „den almindelige Sygdom," som nu regjerer i Byen, eftersom nu i stakket Tid i samme Huus forunden ham baade Husbonden og en Skomagersvend ere døde (l. c.).

S. A. Kongens Gjenbrev til Oluf Bager paa Ellegaard i Paarup Sogn (Reg. Vosf.); altsaa et Mageskifte.

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 146.

S. A. udgav Lectoren i Odense, Hans Lang, sin Regnekonstes Bog (Gl. S. 1, 2, 97), i Stedet for at den under forrige Aar, som Aaret forud udgivet, anføres.

S. A. blev paa Landemodet i Odense (ligesom senere den 12 Dec. i Kjøbenhavn) den Dom stadfæstet, hvorved Sognepræsten paa Laaland, Mag. Hans Jørgensen Sadolin, den 6 Sept. var bleven dømt fra sit

Kald for, som gift Mand, at have besvangret den adelige Jomfru Ane Baad (Bloch 1 Pag. 14-16).

S. A. var Jørgen Marsvin Lænsmand paa Odensegaard (Atl. 3 Pag. 450. B. R. 1 Pag. 49).

S. A. saavelsom 82, 86 og 96 var Adelsmanden Mogens Henriksen Rosenvinge (som døde 1607) Borgemester i Odense (Birch.).

S. A. har Borgemester Christoffer Sørensen, Raadmand Niels Mule og Raadmand Oluf Bager voldgivet en Sag om Trætte imellem Arnt Peitersen, Borger, og Christoffer Bang, Raadmand, til Mogens Henriksen (Rosenvinge), Borgemester, Christen Mule, Knud Jørgensen og Michel Bager, Raadmænd (l. c.).

S. A. skal den bekjendte ovennævnte (Raadmand) Oluf Bager have bygget den saakaldte Nissens Gaard paa Korsgadens søndre Side, desaarsag Aarstallet 1576 ogsaa med Jernankre findes anbragt ud imod Gaardsiden paa samme. (See Mere om denne Gaard 1636).

S. A. blev Lænsmanden Jørgen Marsvins Datter født i Odense (Mscr. i K. Brahes Bibl.).

S. A. udstedte Christoffer Thygesen sit Skjøde til Justitsraad Rolluffen paa en Gaard i Overgade i Odense (Hoff. F. 5 Pag. 182).

1577 gjør Kongen vitterligt: at Hans Mule, Borger i Odense, har til gode Rede betalt 9050 gamle Dalere for Staldørne, han 1576 havde kjøbt (af Kongen), som er 905 Dørne, for hvert Par 20 gamle Dalere; hvorfor ham herved meddeles Qvittantz. Dat. Frederiksborg den 6 Jan. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. overlod Kongen Sognepræsten og Læseme-

steren Skolemesters forrige Vaaning i S. Clarœ Klo=ster, fordi denne nu ved Prior Hr. Christiern Povel=sens Død 1575 var henflyttet i den ham 1568 over=ladte nye Vaaning (Birch.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten i Odense om at domme i en Sag imellem Embedsmanden paa Malmø, Bjørn Kaas, og Christoffer Bang af Odense, hvori den Første beskylder den Sidste for imod Reces=sen at have pantet frit Jordegods, nemlig ½ Gaard i Aunslef (Canc. Reg.).

S. A. Kongens Brev til Oluf Bager paa Melchior Skrivers Gaard (C. Pouels. Reg.), som før havde tilhørt S. Knuds Kloster (jfr. 1557) og laa Norden Adelgaden imod Raadhuset til.

S. A. holdtes Synode i Odense, om hvis Forhand=linger see Gl. Saml. 2, 2, 146. Pont. 3 Pag. 468. Bloch 1 Pag. 40.

S. A. blev Hr. Christen Hersch residerende Capellan ved S. Albani (Bloch 1 Pag. 707).

S. A. døde Sognepræsten Hr. Jacob Henrichsen ved S. Hans (Bloch 1 Pag. 818) i sit 56 Aar og efter i 32 Aar at have været Præst og blev i S. Hans begravet ved Siden af sin 1573 i hendes Alders 46 Aar og Ægteskabs 28 Aar afdøde Hustru, Cathrine Lauritzdatter fra Bogense. Ham synes Hr. Hans Stage at have succederet (Bloch 1 Pag. 819).

S. A. skal Hr. Mads Jensen Cimber eller Jyde være bleven residerende Capellan ved Vor Frue, uagtet Formanden først 1590 siges derfra at være forflyttet (Bloch 1 Pag. 786).

S. A. blev Mag. Jørgen Rasmussen Ydsted, Sognepræsten ved S. Alban, i Graabrødrekirke begravet. Hans efterladte Enke, Catharina, var en Datter af Mag. Hans Tausen og Enke efter hans Formand, Johan Fosf (Bloch 1 Pag. 609, jfr. 1559). Andre lade ham derimod allerede døe 1571 (Bloch 1 Pag. 273).

S. A. bleve Fruentimmerstolene i Graabrødrekirke opsatte, eftersom derpaa læstes: **An. 1577 blefve disse Stole giordte, der Arndt Pettersen og Gregers Hansen vare Kirkeværger** (Birch.).

S. A. skjenkede Dr. Cornelius v. der Hamsfort 100 enkelte gode gamle Dalere til et fader=, moder= og hjelpeløst Barns Underholdning i Odense Hospital (Hoff. F. 5 Pag. 176). Om denne Mand, som var kongl. Livlæge, siden 1549 Apotheker i Odense og efter Kongens Død practiserende Læge ibid., see Nyerups Lit. Lex.

S. A. var Mag. Christen Lauritzen Resingdal Rector i Odense (Bloch 1 Pag. 342).

S. A. den 13 Jan. stod Frue Karine Gyldenstjerne, Lænsmanden Jørgen Marsvins Frues, Kirkegang efter Jomfru Riborre i Odense (Ad. Mag. Pag. 97).

S. A. den 15 Mai gjorde Jacob Ulfeldt Anders Kaases Bryllup i Odense med Jomfr. Helvig Skinkel (Mscr. i K. Brahes Bibl.).

1578 holdt Kong Fred. 2 Retterthing i Odense den 24 Mai (D. Mag. 6 Pag. 174).

S. A. kongl. Tilladelse til Magistraten i Odense, at maatte bortbreve (ɔ: bortfæste eller bortleie) nogle Alter= og Gildesgaarde der i Byen (Atl. 6 Pag. 583); hvilket egentlig bør hedde: Kongl. Skrivelse til Magi=

straten, hvorved dem tilstaaes, at de og ingen Anden skulle have Ret til at udleie de Alter= og Gildes=gaarde, som svare Leie til Skolen (Canc. Reg.); eller endnu udførligere: Skrivelse, hvorved Kongen gjør vit=terligt: at efterdi Borgemestere og Raadmænd i Odense have givet tilkjende, hvorledes der i Byen findes nogle Altergaarde og Gildesgaarde, hvoraf gives Leie til Skolen og andetsteds, hvilke andre deres Formænd og de af gammel Sædvane stedse have bebrevet og for=skrevet til dem, som samme Gaarde vilde ved Magt holde, og de dog ikke finde i deres Værge nogle Breve derpaa; da under og tillader han, at Borgemestere og Raadmænd i Odense maae herefter altid Befaling og Fuldmagt have, at bebreve saamange Altergaarde og Gildesgaarde bort, som de og deres Formænd der i Byen hidtil have havt Rettighed til ɔc. Dat. Kolding=huus den 19 Juni (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten, at forhjelpe Tolderen i Asfens og Middelfart til den resterende Oxetold hos adskillige af Byens Borgere (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto, ikke at tillade fremmede Kræmmere at udstaae med deres Varer i Odense læn=gere end S. Knuds Marked varer (l. c.).

S. A. lod Kong Fred. 2 nogle Adelsmænd forskrive til Odense og sin Fader, Kong Chr. 3dies, Liig uden stor verdslig Pragt derfra til Roeskilde overføre og sammesteds i den kongl. Begravelse i hellig 3 Kongers Capel nedsætte, hvor den Sal. Herre selv havde begjert at hvile ved Kong Chr. 1stes Side (Birch., jfr. Resen Pag. 315). Og har man endnu derom den kongl.

Skrivelse til Lænsmanden, Jørgen Marsvin, hvori det hedder: at som Kongen nu vil lade sin Fader, Kong Chr. 3dies, Liig føre fra Odense til Roeskilde, saa har han, paa det at Liget med tilbørlig Ære kan blive fremført, ladet sit aabne Brev udgaae til alle Riddersmændsmænd, i Fyen boende, at de skulle møde i Odense S. Hansaften Midsommer og da gjøre hans Liig den sidste Ære og følge det herfra (Odense) til Nyborg. Hvilket aabne Brev, som herved følger, Jørgen Marsvin skal lade forkynde til alle Herredsthingene i Fyen, ligesom han ogsaa skal tilskrive alle Herremændene, hver især. Dat. Odense den 31 Mai (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten om at undersøge en Sag imellem Christoffer Gjertzen af Asens og Christoffer Bang af Odense, i hvilken hiin beskylder denne for i hans Fraværelse, mod Rigens (Ret og) Dele, at have æsket en Gjeld, hans Hustrues Fader var skyldig; og da Æskningsbrevet var forfalsket med et Chiffer, saa blev Rigens Brev ogsaa taget paa 500 Daler, uagtet Gjelden kun var 50 (Canc. Reg.).

S. A. overlader Kongen Mads Knivsmed af Odense et Stykke Jord til Bebygning der, hvor „Kongsgaarden" tilforn stod, og som ligger ved Bispegaarden (vel at mærke: den gamle Bispegaard paa Torvet) og ved Aaen; hvilken alt Jørgen Marsvin, som Lænsmand paa Kongsgaarden, havde overladt ham (l. c.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten om snarest at afgjøre den Trætte, der var opstaaet imellem Kirkeværger og Sognepræster til Vor Frue og S. Albani Kirker (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto, hvorved dem i to Aar til-

staaes det Halve af Byens Skat til at besørge Vognleie for, da de have besværget sig over Mængden af dem, som frit skulde befordres, der faldt Byen saameget tungere, da den ingen Vognmænd havde (l. c.); eller udførligere saaledes: Kong Fred. 2 gjør vitterligt: at eftersom Borgemestere og Raadmænd i Odense fast paa det Høieste beklage Byen nu paa en Tidlang at være kommen i stor Gjeld formedelst den store Vognleie, dem ideligen paahænger, og de ikke have nogle Vognmænd der i Byen, som have Jorder at bruge og holde Heste paa, som i andre Kjøbstæder, men foraarsages for rede Penge at leie Borgervogne, naar Nogen ankommer, som har Besked paa Vogne; da under og tillader han, at Borgemestere og Raadmænd i Odense maae i to samfulde Aar efter dette Brevs Datum oppebære Halvparten af deres aarlige Byskat, de pleie at udgive, og den qvit og fri til Vognleie og anden Byens Nytte og Gavn have, nyde, bruge ꝛc. Dat. Kolding den 19 Juni (F. Reg. ved K. R.).

S. A. Ditto til Ditto om Alen, Skjeppemaal og Vægt (Canc. Reg.); eller udførligere saaledes: Kongl. Brev til alle de fyenske Kjøbstæder: at Rigsraaderne Jacob Ulfeldt og Axel Tønnesen skulde, naar de kom hjem, komme sammen i Odense med Kjøbstædernes Fuldmægtige og gjøre en Skik og Ordning angaaende Tønder, Skjepper, Alen og Vægt; og skulde derhos af enhver Kjøbstæd en Borgemester og en Raadmand være tilstede. Dat. Koldinghuus den 19 Juni (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Bevilling for Hospitalet paa frit Fiskeri i Stranden ved Reistruphuus (Hoff. F. 5 Pag.

150, 168); eller udforligere saaledes: Kongen gjør vitterligt: at han under og tillader, at Forstanderne for „vort almindelige Hospital" i Odense paa forte Hospitals Vegne maae lade bygge og opsætte en Fiskerbod paa deres egen Grund imellem Nyborg og Kjerteminde og der enten selv holde en Fisker eller og bortleie den til andre Fiskere ɔc. Dat. Antvorskov Kloster den 28 Febr. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Bevilling for Hospitalet paa Skattefrihed for dets Bønder i Killerup og Tornbjerg, saalænge de bruges under Blangstedgaard (Hoff. F. 5 Pag. 168); eller udforligere: Kongl. Skrivelse, hvorved han gjør vitterligt: at efterdi han er kommen i Forfaring, at Hospitalet og de Fattige i Odense skulle bruge deres Gaard Blangsted for en Avlsgaard, og de til samme Avlsgaard dagligen bruge 3 deres Tjenere, nemlig 2 i Kellerup og 1 i Tornbjerg; da under og tillader han, at fornævnte 3 deres Tjenere i Kjellerup og Tornbjerg maae altid herefter regnes og holdes for Ugedagsmænd, den Stund de Fattige samme Gaard bruge for en Avlsgaard, og være fri for al Skat og Tynge, som andre Adelens Ugedagsmænd. Dat. Antvorskov Kloster den 28 Febr. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at Hans Mule, Borger i Odense, har givet tilkjende, hvorledes den Tid Hertug Hans den Ældre sidste Gang var hos Kongen og reiste tilbage igjen, to af hans Hofsinder laae „til Hans Mules" til Herberge, hvor de indbode nogle Herremænd til Gjest, og om anden Dagen betalte Hans Mules Folk i hans Fraværelse 12 Daler eller Saameget, som der var blevet drukket for; samt hvorledes, —

efterdi Hertug Hans', hans Hoffinder og Folk ellers Alle efter kongelig Befaling vare blevne udqvitterede der i Byen, — Byfogden nu tiltaler ham, fordi de 12 Daler i hans Huus vare blevne annammede; da har Kongen, efterdi Hans Mule undskylder sig, at de 12 Daler ere blevne oppebaarne i hans Fraværelse, ham uafvidende, eftergivet denne Sag og vil, at Lænsmanden, Byfogden og alle Andre skulle lade ham blive qvit for samme og ikke tiltale ham videre. Dat. Antvorskov Kloster den 28 Febr. (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Skrivelse til Niels Kaas, Kantsler, og Borgemestere og Raadmænd i Odense: at han har forfaret, at i S. Knuds Kirke findes megen Uskikkelighed med Stolestader, saa at Mandspersoner mangesteds staae i Stole sammen med Qvinderne og Qvinderne med Mændene, og vil derfor, at de skulle gjøre en endelig Skik og Ordning med fornævnte Stolestader, saa at Mandspersonerne staae for sig paa den høire Side og Qvindfolkene paa den anden Side for sig især, efter den Ordning, som efter kongl. Befaling var bleven gjort i Frue Kirke i Kjøbenhavn; samt at de tilforordne 2 beleilige Stole til fremmede Folk, at de der kunne staae udi og høre Prædiken, naar Nogen hænder did at komme. Dat. Kjøbenhavn den 17 April (l. c.).

S. A. kongl. Skrivelse til Lænsmanden paa Odensegaard, Jørgen Marsvin: Vider, at eftersom menige Bønder her i Birket (Næsbyhoved) have suppliceret til Os og givet tilkjende: først, hvorledes de haardelig nu en Tidlang have været besværede baade med Ægt, Arbeide og Ugedage hid til (S. Hans) Kloster at gjøre,

saa og med Høstarbeide om Sommeren, saa de eller deres Bud maae ligge her 4 eller 5 Dage, hvilket I ei heller selv kunne benægte, men haver tilkjendegivet derpaa, at denne (Odense Slots eller Kongsgaards) Bygning fast haver voldet saadant Klagemaal. Saa kunne vi vel og befinde, at der stundom for Venskabs Skyld laanes Vogne bort at gjøre Ægter, naar Nogen af Adelen eller deres Bud drage frem eller tilbage her igjennem Landet, hvilket ikke heller er dem en ringe Besværing. Det ville Vi Eder strengeligen forbudet have, med mindre de have vort eller vor Rentemesters Pasbord med egen Haand underskrevet. Som de og (for det Andet) beklage, at dennem ikke gives uden et lidet Brød og en Sild om Dagen, naar de ere her at arbeide; og at de ellers maae holde dem paa deres egen Kost; og (dog) tilforn i nogle Lænsmænds Tid at have bekommet baade Brod, Kaal, Sild og anden Spise; da ville I Eder ogsaa tilbørligen med dennem vide at forholde, efterdi de drive Avl Eder til Bedste, saa at de bekomme Mad og Øl til Nødtørft, som ustraffeligen (ɔ: ulasteligt) kan være. Hvad de ogsaa tilkjendegive om Seng, som de skulle opholde Folket (med) i Ladegaarden, og som opslides af Drenrøgter, Portner, Kok og Andre, hvilket tilforn ei saa har været; saa og om Pant, som Ladegaardsfogden tager af dem, hvilket de maae løse igjen for 3 Skil., ville Vi med saaledes forholdet have, at I selv skulle forsørge Ladegaardsfolket med (Senge-) Klæder o. s. v. Dat. Odense den 4 Juni (l. c. og Nyerups Skildring 1 Pag. 378-79). Denne kongl. Missive havde til Følge, at der næste Dag den 5 Juni af Cantsleren Niels

Kaas og Rentemesteren Christoffer Walkendorf blev forfattet et Hoverireglement eller gjort en Hoveriforening imellem ærlig og velbyrdig Mand, Jørgen Marsvin, og de Ugedagstjenere, der klagede over ham, hvilken findes i Udtog hos Nyerup Pag. 379-80 og in extenso i N. D. Mag. 2 Pag. 156-57, og i Følge hvilken de ikke skulle besværes med noget Arbeide til (S. Hans) Kloster mere end 1 eller 2 Dage om Ugen, uden alene om Høsten, hvor de hver Uge skulle arbeide 3 Dage; og naar de blive ude om Natten, skal der om Dagen gives dem 2 Maaltider Mad ꝛc. ꝛc.

S. A. kongl. Skrivelse til Jacob Ulfeldt og Axel Wiffert, Rigsraader, samt til Corfitz Wiffert: at eftersom Borgemestere, Raadmænd og menige Borgere i Odense ere til Sinds at slaae en Bro over deres Aa, „som er deres frie Hegen;" og begjere, at Kongen vil forunde dem en fri Agevei fra Aaen over Kongens og Kronens Tjeneres Jord paa Aasum Mark og indtil Dodel (ɔ: Adel) Veien, hvilket de formene at kunne være dem til stor Fordeel, for hvad Gods de ville have til Kjerteminde eller (derfra) til Byen, og Bønderne dog til foie Skade: da befaler Kongen dem, at de, naar de ere tilstede i Fyen, skulle beramme en Tid og begive sig derhen, hvor Veien ønskedes henlagt paa Kongens og Kronens Tjeneres Eiendom, og forfare al Leiligheden sammesteds o. s. v. Dat. Koldinghuus den 19 Juni (F. Reg. ved K. R.).

S. A. kongl. Skrivelse til Borgemestere og Raadmænd i Odense: at eftersom de give tilkjende paa deres egne og menige Borgeres Vegne, at de imod deres Privilegier og Friheder besværes med nogle smaa Told

i Landskrone, Helsingborg og andetsteds, naar de komme did til Marked, og ligeledes paa „Skaven" af hver Tonde Fisk, som de der enten lade salte eller tørre, eller af hvad de der paa Landet kjøbe, begjerende, at Kongen med saadan Told herefter vil have dem forskaanet; da, efterdi Kongen ikke veed, hvorledes sig dermed har, eller om forⁿᵉ smaa Told af andre Undersaatter i Riget udgives: saa vil han, at de med det Første tilskrive ham al Beskeden, at han derom maa komme udi vis Forfaring ɔc. Dat. Koldinghuus den 19 Juni (l. c.).

S. A. kongl. Befaling til Axel Wiffert: at da Corfitz Wiffert, Embedsmand paa „vor Gaard" i Odense, havde givet tilkjende, at der paa Odensegaard var ganske ringe Forraad af Korn, at undsætte de Hunsarme med efter Kongens Befaling, saa beder han ham derfor om, at naar Corfitz Wiffert ham derom lader besøge, han da paa Kongens Vegne lader ham fornøie saameget Korn, som han behøver til at uddele iblandt de Hunsarme i Kjøbstæderne, han har i Befaling. Dat. Skanderborg den 25 Juli (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at eftersom menige Adel og Ridderskab i Fyen nu har samtykt og opdraget til Mester Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stigt, og hans Arvinger et deres Huus og Vaaning i Odense, som Kongen (for) nogen Tid siden havde bevilget (dem) til et Domhuus og tilforn kaldtes Elænde Huus; da samtykker han, at forⁿᵉ Mester Niels Jespersen og hans Arvinger samme Domhuus, Jordsmon og Eiendom med sin Bygning og rette Tilliggelse maae

nyde, bruge og beholde. Dat. Odense d. 2 Juni (F. Reg. ved K. R.).

S. A. gjør Kongen vitterligt: at eftersom han kommer i Forfaring, at Hospitalsforstanderne i Odense Intet have for deres Umag og den Bestilling, de have paa Hospitalets Vegne til Thinge og andetsteds; og at den Rente, Hospitalet og de Degne, som der underholdes, er tillagt, vel kan formaae, at de deraf kunne lønnes, de Fattige saavelsom Degnene uden Afbræk: da bevilger han, at Forstanderne, som nu ere eller kommendes vorde, maae altid herefter aarligen, naar Regnskab er hørt, bekomme Saameget, som en 120 Daler sig kan belobe, af de Fattiges og Degnenes Indkomst. Og efterdi Mogens Henriksen mesten forfølger alle de Fattiges Sager til Thinge og har størst Besværing, saa skal han have 80 Daler og den anden hans Medbroder 40 Daler. Dat. Kolding d. 4 Juli (l. c.).

S. A. holdtes der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 147. Pont. 3 Pag. 470. Bloch 1 Pag. 41.

S. A. blev Raadmand Mikkel Bager i Graabrødrekirke begravet, hvor ogsaa hans Hustru, Maren Hansdatter, hviler (Birch.).

S. A. var, som sagt, Corfitz Wiffert Lænsmand i Odense (B. R. 1 Pag. 49), som altsaa maa være bleven det efter Jørgen Marsvin.

S. A. modtog Frue Wiveke Podebusk til Raffnolt, Effert Bildz Efterleverske, først kongl. Qvittantz for at have gjort rigtigt Regnskab for alt det, Effvert Bildt havde oppebaaret paa Odensegaard af Næsbyhoved Læn, Stiftets og S. Hans Klosters Gods ɔc., som han

annammede af Peder Munk 1566 og igjen 1567 af=traadte til Erik Bilde til Lindvedt (Canc. Reg.).

1579 gjør Kongen vitterligt: at Jens Christensen, Borger i Odense, havde givet tilkjende, hvorledes han (for) nogen Tid siden i Godtfolks Overværelse er bleven trolovet en Pige der i Byen ved Navn Karen, Jens Skræders Datter, med hendes og hendes Forældres Bevilling og Samtykke, saa at Præsten har lagt deres Hænder sammen efter christelig Skik og Brug; men beklager derhos, at forte Pige derefter har „udslaget" ham samme Ægteskabs Trolovelse. Og da han efter Ordinantsen har ladet lyse i Kirken for sig og hende til Ægteskab, og han paa den Dag, deres Bryllup skulde være, har mødt i Kirken, er hun imidlertid bortrømt. Han har derfor indstævnet Sagen for Stiftslænsmanden, Superintendenten, Provster og Præster i Rette, og de vare af dem „tilsammen dømte," dog med slig Besked: „uden Vi (ɔ: Kongen) som den høieste Øvrighed vilde noget Andet derudi gjøre og bevilge." Da, efterdi det ikke kan befindes, at forte Ægteskabs Trolovelse er bleven holdt og er gaaet for sig, tillader Kongen, at Jens Christensen maa for forte Trolovelse være qvit og ubehindret, og at det skal være ham frit for, sig anderledes i Ægteskab at forsee. Men efterdi Karine Jensdatter uden al lovlig og tilborlig Aarsag, den hellige Kirke til Forargelse og imod Ordinantsen, har „udslaget" forte Ægteskabs Trolovelse, skal det være hende forbudt nogen Tid at gifte sig igjen, og hun for slig hendes Forseelse at skulle straffes, som vedbør. Dat. Koldinghuus den 10 Jan. (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. Mode i Odense den 25 Marts angaaende Lænstagelsen af Slesvig og Holsteen (D. Mag. 4 Pag. 204), da det endelig omsider kom til det forønskede Udfald (jfr. Resen Pag. 316 og Hoff. D. Ad. 2 Pag. 220).

S. A. kongl. Befaling til Corfitz Wiffert om paa Kongens Vegne at tillægge og holde 2 Par Postvognheste paa „vor Gaard" udi Odense, saa de altid kunne være tilrede, at naar Nogen med Vore Breve eller udi anden vor Bestilling did ankomme, de da kunne befordres og Bønderne desmere kunne forskaanes. Kongen vil derfor afskaffet have med (de saakaldte) Holdsvogne, saa at Bønderne dermed skulle forskaanes. Og eftersom Kongen forfarer, at den nye Vindeltrappe der paa Gaarden ikke skal være takt med Andet end Skæl, og at det regner ned og Tømmeret fordærves, da vil han, at Corfitz Wiffert med det Allerførste lader tække og flye samme Vindeltrappe enten med Bly eller med Skjæver (ɔ: Schiefer), hvilket han bedst kan komme afsted med. Dat. Frederiksborg den 8 Aug. (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. kongl. Reskript: at hvis Jord i Byen bliver ubebygt i 3 Aar, skal være Kongen og Byen hjemfalden (Atl. 6 Pag. 583). Eller tydeligere: Kongen gjør vitterligt: at eftersom han kommer i Forfaring, at der i Odense skulle være mange øde Byggesteder, ved Adelgaden liggende, og beleilige Jordsmon, som ere fast aldeles forfaldne, hvorover Kongens og Byens Rettighed formindskes og forkortes; da byder han, at Alle, som have øde eller forfaldne Byggesteder og Jordsmon ved Adelgaden i Odense, inden 3 samfulde

Aar, hver paa sin øde Plads, skulde føre god Kjøbstædsbygning med Tegltag, at deri kunde boe Godtfolk, som kunde skatte og skylde ꝛc.; eller og samme Jordsmonner og øde Byggesteder sælge og afhænde til Andre, som formaae inden 3 Aar at opbygge dem. Dersom Nogen heri vilde være modvillig, skulde han have sit Jordsmon og Byggested forbrudt, Halvdelen til Kongen og Kronen og Halvdelen til Byen. Dat. Koldinghuus den 10 Oct. (l. c.).

S. A. kongl. Indbydelse til Adelen om at møde næste Aar i Odense den 18 April med deres Heste og Folk vel stafferede til Hyldingen. Dat. Skanderborg den 20 Dec. (N. D. Mag. 1 Pag. 50-51; jfr. D. S. T. Pag. 268).

S. A. kongl. Befaling til alle vedkommende Embedsmænd, at skaffe de 4 Borgersker af Odense, som forevise dette Brev, paa deres Reise til Kongen i Kolding med deres medhavende Gods, god Befordring med Heste og nødtørftige Vogne, frit Underhold og frie Færger over Bæltet, saa at de uden al Forsømmelse afsted kunne komme (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Ordre til Magistraten i Odense, at forsende af Byen en Deel Dække- og Bordtøi, nemlig 300 Tinfade, 200 Tintallerkener, 60 Skivebuge, 20 Messing-Lysestager med 1 eller 2 Piber, 20 Saltsirkener, 3 Kjedler, hver paa 3 Tønder, 6 Kjedler, hver paa 2 Tønder, 6 Ditto, hver paa 1 Tønde, 8 Ditto, hver paa ½ Tønde, 6 Ditto, hver paa 1 Fjerding, 6 Trefødder og 5 lange Bænkedyner til Kolding, hvor Kongen vilde gjøre nogle af sine Hofsinders Bryllup;

samt (ovenomskrevne) 4 fornemme Borgersker til at dække Bordene og i andre Maader at tilhjelpe (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at skaffe bagt der i Byen 5 Læster Skovroggen (12 Tonder i hver Læst) og 12 Centner Hvedebrød og Kringler og det til Koldinghuus at forskikke (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at afgjøre Trætten imellem Hans Mule og Medarvinger om Arvegodset efter deres Fader, Niels Mule (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at forhjelpe Christoffer Bang af Odense til de Penge, han hos afgangne Jørgen Andersen har tilgode (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at forhjelpe Hack Ulfstand til Ret og Regnskab af den Karl, som tjente ham for Skriver, medens han havde Odensegaard i Forlæning, og som nu tjener Jørgen Marsvin (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at gjøre Anstalter for det meest mulige Staldrum og Forraad af Hø og Strøelse til de Heste, som formodes at komme til Odense strax efter Paaske (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto: at da Kongen venter fremmede udenlandske Herrer hid, som komme med en stor Hob Heste og en Tidlang skulle blive liggende der i Byen, saa skulle de lade indrette og bygge Stalde og Staldrum til 2000 Heste i det Mindste. Og da den Vester-Port skal være meget forfalden, og der udenfor samme skal være udført en heel Hob Møg og Ureenhed langs Steenbroen, fast høiere end Broen selv, som giver en ond Stank; saa befales de inden Paaske (næste Aar) at lade Porten opbygge af ny og lade Møget endnu i denne Vinter bortføre. Saa skal ogsaa mange

Steder i Byen, langs Adelgaden, være sat Tornegjerde, i Stedet for disse Rum med Bygning eller Plankeværk burde været udfyldte; hvorfor de, som eie dem, der vende ud mod Adelgaden, inden Paaske skulle lade dem borttage og enten lade Huus eller Plankeværk i Stedet opsætte (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto: at da de blot have skaffet Staldrum til 800 (i Stedet for til 2000) Heste, saa skulle de forfare Leiligheden i Adelens Gaarde, samt Superintendentens og Præsternes og i Hospitalet og andensteds, saa at der i Alt kan være Plads til 2000 (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om Restants af den aarlige Byskat at klarere (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om Skjepper, Alen og Vægt (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at sende Perlestikkeren i deres By over til Kongens Hofskræder, Os Elskelige Claus Plum, da hans Arbeide behoves (l. c.).

S. A. holdtes en Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 147. Pont. 3 Pag. 476.

S. A. et Brev om Jacob Ulfeldts Legation til Rusland, tilskrevet Lectoren i Odense, Mag. Hans Lang, og undertegnet A. G. (Gl. Saml. 1, 1, 165 sq.).

S. A. døde Skolens Rector, Hr. Resingdal, af „Pest" og ligger i Choret i S. Knuds Kirke begravet (Bloch 1 Pag. 342).

S. A. blev Guldsmeden Laures Krag i S. Hans Kirke begravet (Birch.).

S. A. blev Sofren Leth (om hvem see Mere i Nye-

rups Mindesmærk. Pag. **XLVII-IX.**) i Graabrødre-kirke begravet, hvor ogsaa hans 1592 afdøde Hustru, Enger Unckersdatter, hviler (Birch.).

S. A. var Morten Brock til Barløsegaard Landsdommer i Fyen (Aktstykk. Pag. 131).

1580 gjør Kongen vitterligt: at eftersom Mogens Henriksen, Borgemester, og Hans Dionissen, Raadmand i Odense, have gjort Superintendenten, Borgemestere, Raadmænd og Prædikanterne i Odense Rede og klart Regnskab for det almindelige Hospitals Indkomst, Oppebørsel og Beholdning, Udspiisning, Bygning m. m. fra **Phil. Jacobi** 1578 til **Phil. Jacobi** 1579 (og for hvad der er „beholden" af samme Aars Regnskab, det skal Hans Lauritsen, Hospitalsmester, og Laurits Olsen, Skriver, fremdeles gjøre Rede og Regnskab); saa lader han dem (herved) qvit, frie og utiltalte for forte Regnskab. Dat. Koldinghuus den 11 Jan. (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. kongl. Befaling til Magistraten: at en Deel af hans Hofsinder paa nogen Tid skulde have deres Hofleir i Odense; men da de beklage sig, at de ingensteds vorde saaledes „beskindede" (af det tydske: schinden d: at flaae) som der, da Borgerne tage 3 lybske Skilling for hvert Maaltid, saa skulde der sættes dem en Taxt, som var billig (Canc. Reg.).

S. A. Ditto til Ditto om at sende af deres By Duge, Tinfade, Tintallerkener, Saltsirkener, Bordkrandse og Lysestager, saamange de kunde, til Kolding til det forestaaende Barselgilde; [1]) og tillige en Borgemesters

[1]) I Anledning af Froken (d: Prindsesse) Augusta, som blev født paa Koldinghuus den 8 April.

Hustru og 5 fornemme Borgersker, som kunde tage Toiet i Forvaring paa Reisen og siden hjelpe at dække Borde o. s. v. (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto: at de uden al videre Vægring skulde lade bage i deres By og til Barselet i Kolding forsende 6 Læster Skovroggen og 2 Læster Hvedebrød, hvoriblandt nogle Kringler; og at Byfogden skulde kjøbe Tonder til at forsende Brødet i (l. c.).

S. A. Ditto til Ditto om at sende hver anden Dag, saalænge de Fremmede blive her, 2 Tønder Gjær til Kolding, som Bagerne der behøve til at bage det fornødne Brød med (l. c).

S. A. Ditto til Ditto om at afgjøre den Strid, som finder Sted imellem Frederik Mule af Odense, hans Sødskende og Svogre om Arven efter hans Fader (l. c.)

S. A. kjøbte Kongen en Graabrødrekirke tilhørende Gaard, som laa næst op til det Elende Huus (jfr. 1547) og imod S. Albani Kirkegaard (som alt for flere Aar siden var udlagt til Torv), for 60 enkelte gode Daler, og lod den nedbryde, for at gjøre Pladsen større, hvor Lænsannammelsen skulde gaae for sig (Bloch 1 Pag. 584-85). Ogsaa en anden Gaard blev s. A. der paa Torvet nedbrudt, hvis Brønd igjen 1792 under Brolægningen opdagedes (Adr. Cont. Eft. 1792 No. 45 og 46). Og overhovedet skal Odense store Torv den Tid have faaet sin nuværende Størrelse ved en Række Bygningers Nedrivelse eller Tilbageflytning imod Overgade til eller paa Torvets nordlige Side (Hancks Fred. 2 og O. Bager Pag. 7).

S. A. Torsdagen d. 3 Mai (Mser. i K. Brahes Bibl.) toge 3 Fyrster af Slesvig og Holsteen deres

Lande til Læn af Kongen i Odense. Fyrsterne holdt deres Indtog med 925 og Kongen med 1500 Heste. Lænstagelsen foregik paa et paa St. Albani Kirkegaard eller Byens daværende som nuværende store Torv oprettet **Theatrum** (Schaubühne), og 3 Herpauker og 36 Trompeter lode sig ved samme Leilighed høre. Men under de derpaa følgende Banquetter indløb den Ubehageligh ed, at den 26aarige Gert Rantzou til Bothkamp i Duel blev nedlagt af Frederik Brockdorf og i Graabrødrekirke begravet (Atl. 3 Pag. 432, 456-60, under en Liigsteen i Tværgangens sydlige Ende, som er aftegnet hos Abildgaard og forestiller en Haand, der kommer ud af Skyerne og støder et Sværd i hans Bryst. Hans Liigtavle findes kobberstukken af Bircherod, og Inscriptionen læses i **Marm. Dan.** 1. Pag. 225 og Hoff. D. Ad. 1 Pag. 102-3). Om Statholderen Henrik Rantzous Function ved denne Leilighed see D. Mag. 1 Pag. 197-98. Ved denne Høitideligh ed var ogsaa den berømte Astronom Tyge Brahe tilstede i Odense (D. Mag. 2 Pag. 210). Ligeledes blev ogsaa paa samme Herredag Kong Fred. 2dens Søn, Hertug Christian, af Rigets Raad udvalgt til Successor i Regjeringen (Resen Pag. 340. Schlegels Chr. 4. 1 Pag. 60. D. Mag. 3 Pag. 124). See Mere om denne Høitid i Jacob Krogers Historie von dem Ehrentage zu Odense 1580 mit allen Umständen und Gelegenheiten beschrieben. Desuden har ogsaa Prof. Anchersen udgivet et Program om Pragten ved denne Høitideligh ed (trykt 1768). Jfr. desuden **Helvaderi S. C.** Pag. 208 (samt om de der uddeelte Elephanter Pag. 210) og Resens Fred. 2dens Kronike Pag. 319-24, hvor

Prospecten af Forlæningsacten desuden er stukken i Kobber.

S. A. kongl. Befaling til Magistraten: at da han strax efter S. Hansdag med sin Svoger, Markgreven af Anspach, kommer igjennem deres By paa Reisen til Sjælland, saa maae de foranstalte Staldrum og have i Forraad Foder, Hø, Havre, Viin, tydsk Øl og anden Deel til Underholdning paa en Nats Tid ɔc. (Canc. Reg.).

S. A. kongl. Bevilling (givet paa Jagten i Sjøborre) paa et Mageskifte imellem Eiler Grubbe til Lystrup, Rigens Cantsler og (som saadan tillige) Provst i Odense, og Mogens Henriksen (Rosenvinge), Borgemester (og Hospitalsforstander) i Odense, hvilken Sidste udlagde til E. Grubbe paa Provstegaardens Vegne en Ager imod Ellemose Aa og op til Vrangsbo m. m. og to andre Agre i Palles Mark, og fik derimod igjen (paa Hospitalets Vegne) Provstegaardens Agre i Odelokken, Østen fra Møllegaard (Danske Saml. i Geh. Arch.).

S. A. Ditto paa et andet Mageskifte imellem forte Mogens Henriksen og Mester Berthel Lang, Sognepræst til Vor Frue Kirke (l. c.).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 147. Pont. 3 Pag. 486.

S. A. blev Hr. Chresten Jacobsen Rector i Odense (Bloch 1 Pag. 342).

S. A. døde Raadmanden Knud Jørgensen og blev i Graabrødrekirke begravet hos begge hans Hustruer, nemlig den 1545 afdøde Maren Mulesdatter og den

1579 afdøde Karen Richertsdatter (Birch.). Hans Steen er kobberstukken af Bircherod.

S. A. blev **Dr. med.** Cornelius v. d. Hamsfort, Kong Chr. 3dies Livlæge, som døde den 8 Marts (Ad. Mag. Pag. 108), i S. Knuds Kirke begravet hos begge hans Hustruer, Maria Hamsfort, som døde 1560, og Ane Saltow, som døde 1578. Deres Begravelse var Vesten for Dr. Jens Mules Begravelse i Choret, og Sonden for Professorstolen. Deres Søn, Dr. Cornelius Hamsfort den Yngre, lod dem der 1601 et Monument oprette; og paa en Steen der paa Stedet læses, at denne Begravelse 1623 tilhørte Magdalene v. d. Hamsfort.

S. A. var Breide Rantzou Lænsmand (B. R. 1 Pag. 49.).

S. A. udstedte Johan Friis til Hesselager og Jørgen Qvitzou deres Mageskiftebrev til Anders Eriksen paa et Stykke Jord med en Gaard og Hauge, som stod vester op til Graabrødre Muur og Kirkegaard (Hoff. F. 5 Pag. 180).

S. A. udstedte Knud Michelsen (Akelei) til Skinderup sit Skjøde til Hans Frakjer, Borger i Odense, paa en Jord og en Grund i Nedergade (l. c. Pag. 181).

S. A. stod Ditlev v. Qvalens Bryllup i Odense (Mscr. i K. Brahes Bibl.).

1581 kongl. Befaling til Magistraten om at grandske den Sag imellem forrige Lænsmand paa Odensegaard (nu paa Sølvitzborg), Jørgen Marsvin, og en af hans Tjenere, nemlig Jørgen Skriver i Odense (Canc. Reg.); jfr. 1579.

S. A. holdtes ud paa Vinteren (den begyndte nem-

lig i Følge et Mscr. i K. Brahes Bibl. den 8 Nov.) en almindelig Herredag i Odense (Resen Pag. 331 og Bloch 1 Pag. 705). Paa samme blev der den 10 Nov. dømt paa Eiler Krase, som den 6 Aug. i Kjøbenhavn havde ihjelstukket Tyge Brahe til Hammer (K. B. l. c.). Den 13 Nov. kom Hertug Hans, Kongens Broder, til Odense (l. c.). Samme Dag gjorde Kongen vitterligt: at eftersom han (for) nogen Tid siden havde bortskiftet til Ebbe Munk til Fjellebro en Gaard i Fyen, kaldet Grongaard, som laa til Provstiet i Odense og skyldte aarligen 5 Orter Malt, 2 Orter Havre, 6 Mk. Gjesteri og holder en Staldoxe, saa har han igjen udlagt til Provstiet en hans og Kronens Mark, kaldet Tostrup Mark, som Provstigaardstjeneren i Bollerup med en Præstetjener i Agedrup, ved Navn Niels Horn, nu bruge, og af hvilken Eiendom aarligen gives 4 Pd. Malt, 1 Td. Smør og 8 Læs Hø. Dat. Odensegaard den 13 Nov. (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. den 15 Nov. droge derpaa Kongen og hans Hr. Broder (Hertug Hans) fra Odense igjen (K. B. l. c.).

S. A. kongl. Befaling, hvorledes Odense Kræmarked udenfor Byen skal holdes (Atl. 6 Pag. 583). Nemlig Kongens Skrivelse til Magistraten, hvorved han skjenker den Plads, hvor Hyldingen stod, til et Markedstorv for Byen; men forordner tillige, for at forebygge de Uordener, som hidtil ved Markederne have fundet Sted, at hvo der kommer til Marked med Heste, Oxen, Fæ og Qvæg, maae ikke drage ind i Byen, men skulle holde deres Marked udenfor Byen; og derimod de, som komme med Kramvarer, Korn o. s. v., maae

ikke holde i Gaderne, men paa fornævnte Plads (Canc. Reg.). Eller ordlydende saaledes: Kongen gjør vitterligt: at eftersom hidtil i de almindelige Markeder, som ere holdne i Odense, stor Uskikkelighed har tildraget sig af den Aarsag, at de fremmede og udenbyes Mænd, som forte Markeder besøge, have med Kramboder, Gods, Varer, Heste, Oxne, Fæ og Qvæg „forfyldt" alle Gaderne og Stræderne, efterdi intet bequemt Markedssted sammesteds har været; og han nu derfor har forordnet og givet den Plads, som Hyldingen stod paa, til „en Torv": da vil han, at de, som samme Marked herefter med Heste, Oxne, Fæ og Qvæg besøge, skulle holde Markedet udenfor Odense og ikke i Byen, eftersom i andre velordnede Stæder til slige Markeder er brugeligt; og at ligeledes de, som forte Markeder eller Torvedage i Odense med Kramvarer, Korn og andet sligt førendes Gods besøge, skulle føre det til forte Plads, som til et Torv er forordnet. Dat. Kronеborg den 15 Dec. (F. Tegn. ved K. R.).

S. A. stævnede Bispen Sognepræsten i Dreslette, Hr. Simon Hansen Sass, ind for Kongen og Raadet, saavel for Skjeldsord som for Ulydighed (Bloch 1 Pag. 705).

S. A. var Breide Rantzou endnu Lænsmand i Odense (Birch.), og s. A. blev Særslef-Marken, som tilforn henhørte under Næsbyhoveds Slots Ladegaard, bortfæstet til Mændene i Næsby, Mølleren i Slotsmøllen, Manden i Kluset og andre flere Egnens Beboere (B. R. 1 Pag. 50).

S. Aarstal tilligemed de Ord: **Ne qvid Respublica detrimenti capiat** stod paa et gammelt Skab

paa Raadhuset, hvori Byens gamle Brevskaber gjemtes (Birch.).

S. A. blev Borgeren Rasmus Strig i S. Hans Kirke begravet, hvor ogsaa hans 1599 afdøde Enke Karen hviler (Birch.).

S. A. døde Kanniken og Domprovsten i Ribe, Mag. Caspar Mule, og blev i Vor Frue Kirke i Odense begravet, hvor ogsaa hans Hustru, Marine Mulesdatter (o: Maren Hansdatter Mule), hviler (l. c.).

S. A. fik Jacob eller Lauritz Brokkenhuus, da Bønderne klagede, at Bispen ikke tilstedte dem frit Valg af deres Præster, men paanødte dem, hvem han vilde, som Lænsmand Ordre at paasee, at Ordinantsen nøie blev overholdt (Bloch 1 Pag. 29, jfr. Pont. 3 Pag. 490 og Orion 3 Pag. 393, hvor man erfarer, at det var Lauritz Brokkenhuus til Egeskov, som den Tid var Lænsmand paa Nyborg).

S. A. var Morten Brock til Barløsegaard endnu Landsdommer i Fyen (Bloch 1 Pag. 705).

1582 kongl. Ordre til Magistraten om at forhjelpe Peder Ugile af Kjerteminde til Rette i Anledning af den Arv, han paa sin Kones Vegne havde gjort efter hendes Moder, Ane Thønnesen (Canc. Reg.).

S. A. lod Hr. Niels Kaas, som Amtmand paa S. Knuds Kloster (hvilket han saavel var 1582 som 86), det brøstfældige Capel ved S. Knuds Kirkes søndre Side nedbryde (hvor Gymnasium siden blev opbygt), Kong Knud den Helliges og Prinds Benedicts deri nedsatte Liigkister udtage og i Kirkens østre Muur (paa sammes søndre Side) bag Alteret indmure (Pont. **Theatr. D.**

Pag. 154. **Marm. Dan.** 1 Pag. 215. D. H. 5 Pag. 75).

S. A. lod ligeledes bemeldte Lænsmand en ny Altertavle opsætte i S. Knuds Kirke, som Conf. Rd. Ulfeldt, i Følge Bircherods Beretning, lignede ved en Peberkage med noget Flitterguld paa. Man saae paa sammes ene Side: **Nicolai Kaas Dni. de Taarup, Regis Cancellarii** fædrene og paa den anden Side hans mødrene Vaabner og læste derhos underneden de Ord: **qvi hoc monumentum posuit** (Birch.).

S. A. hedder det, at unge Hans (og ?) Fritz, Oluf Bagers Sønner (?), havde Priors og Capitels Brev paa nogen S. Knuds Kloster tilhørende Jord Sønden Østebæk (C. Poulsl. Reg.). Da imidlertid Oluf Bager ingen Søn havde, der hed Fritz, saa skal der uden Tvivl læses: Hans Friis, Oluf Bagers Svaver ɔ: Svigerson.

S. A. steder og fæster Niels Kaas til Torupgaard Peder Kock i Odense 1 Hauge Sønden Møglebro mod aarlig Jordskyld til S. Knud $\frac{1}{2}$ Mk. danske (l. c.).

S. A. steder og fæster bemeldte Niels Kaas Gregers Hanssen i Odense en S. Knuds Klosters Jord næst Sønden op til Østebæk, som Jørgen Nielsen (see 1575) før i Fæste havde, mod 3 Ørter Byg aarlig (l. c.).

S. A. kjendes Hans Lang, Læsemester i Odense, at have i Leie 1 af S. Knuds Klosters Haver ved Holsedore, næst Sønden fra Christof Skriver, Borgemesters, Abildhauge og Hummelhauge, og næst Norden op til Aaen, hvilken ærlige og velbyrdige Hr. Niels Kaas til Torupgaard, kongl. Cantsler, undte ham for den

„vanlige" Leie, nemlig 2 Mk. aarlig til S. Knuds Kloſter (l. c.).

S. A. opregnes 9 af Kloſtrets Hauger udenfor Mollebroport, ſom intet Brev er paa (ɔ: Beſidderne have ingen Adkomſt paa ſamme), men derimod 7, hvis Beſiddere have Priors Brev paa ſamme (l. c.).

S. A. var Erik Lykke Lænsmand paa Odenſegaard (B. R. 1 Pag. 49) ſamt 1583 (ſee Thorups Ribehuus Pag. 49); og er han iſær deraf bekjendt, at det var under ham, ſom Lænsmand i Ribe, at de bekjendte Hexeproceſſer ibid. 1572 begyndte, og at han der i ſin Lænstid lod ikke mindre end 3 af dem brænde (ibid. Pag. 50).

S. A. hedder det, at Odenſegaard ſtod tilbage med 2 Aars Regnſkab (N. D. Mag. 6 Pag. 156).

S. A. lod Oluf Bager det ſaakaldte Jordan paa Korsgaden bygge, der i lang Tid var Byens eneſte Vinkjelder og ſkal have ſit Navn med Henſyn til de cananitiſke Vindruer. Mellem 2 og 3 Etage udvendig mod Gaden ſees paa denne Bygning 3 i Steen udhugne Hoveder og under det midterſte en Steen med Oluf Bagers og Huſtrues Navn, Bomærke og Aarstal 1582, ſamt Pſalme 25 v. Mellem 1 og 2 Etage atter 3 i Steen udhugne Hoveder. Værelſerne vare indvendig overalt zirede med Inſcriptioner og Billedhuggerarbeide; men disſe bleve ved en Reparation af Raadmand Bergman for 30 à 40 Aar ſiden (vel at mærke fra 1811 at regne) borttagne, ſaa at der nu blot er et lille Stykke Bræt tilbage i Stalden, hvorpaa blandt Andet ſtaaer: **Der Wein ist Gottes Gabe.**

Kjelderne under Huset ere endelig, som en Følge af deres forrige Bestemmelse, store, hvælvede og dybe.

S. A. den 5 Marts døde Bispen, Niels Jespersens, første Hustru, Ane Andersdatter fra Slagelse, som blev i S. Knuds Kirke begravet (Birch.); og s. A. den 21 Oct. giftede Bispen sig atter med Raadmand Hans Dinesens Datter Else (Bloch 1 Pag. 32).

S. A. den 15 Aug. døde Karen Bolle til Hellerup, Enke efter Lave Urne til Rugaard, og som forhen havde været gift med Jacob Tidemand (Hoff. D. Ad. 3 Pag. 271 Tab.), og blev i S. Knuds Kirke begravet (Birch.).

S. A. den 5 Sept. døde Eiler Brokkenhuses Hustru, Birte Friis, i Odense (K. B. Mser.).

S. A. den 10 April døde Raadmand Jacob Jespersen i Odense, som var Byfoged i 18 Aar, og blev i Vor Frue Kirke begravet (Birch.).

S. A. den 26 August stod Niels Billes Bryllup i Odense med Jomfr. Margrethe Urne (K. B. Mser.).

S. A. kom en ærlig og gudfrygtig Mand, Christen Sofrensen, i Ægteskab med sin kjære Hustru, Dorthe Rasmusdatter (Birch.), hvilket er al den Underretning, der findes paa deres Liigsteen i Vor Frue Kirke, hvor hverken hans eller hendes Dødsaar findes antegnet.

1583 kongl. Ordre til Magistraten: at saasom den Kjøbesvend, som sig nylig „forvirkede" mod Superintendenten, Hr. Niels Jespersen, og ham utilborlig overfaldt, hvorfor han ogsaa tilborlig Straf blev idømt, men siden benaadet, nu igjen, uagtet hans strenge Forpligt og Forskrivning, har udspredt en Vise, som om hans Handel med Superintendenten var digtet og

ham til Forkleinelse; saa skal han sættes i Byens Jern i 4 eller 5 Dage paa Vand og Brød, Andre til Advarsel (Canc. Reg.).

S. A. blev det stadfæstet (hvad alt skal være skeet 1566), at Als og Ærø i det Geistlige skulde henhøre under Fyens Bispestol (Bloch 1 Pag. 31).

S. A. udgav Bispen, Mag. Niels Jespersen i Fyen, den første danske Gradualbog (Bloch l. c.).

S. A. var der Synode i Odense, om hvis Forhandlinger see Gl. Saml. 2, 2, 147. Bloch 1 Pag. 45.

S. A. den 17 Juni døde Borgemester Jørgen Kottes Hustru, Kirsten Pedersdatter, og blev i S. Knuds Kirke begravet (Birch.).

S. A. den 7 Oct. døde Raadmand Jacob Jespersens Enke, Karen Poulsdatter, og blev i Vor Frue Kirke begravet (l. c.).

S. Aarstal tilligemed Raadmand Niels Mules Navn findes indbrændt paa en Rude i Skomagernes Laugshuus (l. c.).

Rettelser:

Side VII	Lin. 10–11		blev Forsynet aftrodset læs: skulde Forsynet aftrodses
— X	—	9	forbedret l. forberedet
— XII	—	21	udvortes l. indvortes
— 6	—	31	tilsoies: paa hvilket sidste Sted dog læses: efterskrevne Messer i Stedet for: Eftermiddagsmesser
— 16	—	23	Erichsen l. Emichsen
— 34	—	28	Mouriden l. Mouridsen
— 41	—	21	sin l. sit
— 59	—	17	Hoffvegaard l. Haffvegaard
— 86	—	5	bruu l. brun
— 122	—	3	paasat l. paasagt
— 137	—	24	to 2 l. to
— 140	—	4	Disciple l. Discipel
— 172	—	29	efter: Prior af Graabrodre tilsoies (o: Hospitalsforstanderen)
— 173	—	18	Dronningens l. Dronnings

